

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personligt brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

SAMFUNDET
FOR DANSK
GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE

STIFTET 1879

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

60DE AARGANG

(10. RÆKKE 6. BIND 3.-4. HÆFTE)

1939

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE

INDHOLD

Familien Pætges. Nogle Antegnelser til •Et Liv, gjenoplevet i Erindringer•, af Johanne Luise Heiberg. Ved Kontorchef <i>Richard Høeg Brask</i>	169
Bidrag til Biskop Jens Paludan-Müllers og Amtsprovst Peter Vilhelm Lützens Historie. Af Dr. theol. <i>Skat Arildsen</i>	187
Alexander Hamilton og hans mødrende Slægt. Tidsbilleder fra Dansk Vestindiens Barndom. Af Generalmajor <i>H. U. Ramsing</i>	225
Fortegnelse over den danske Stamtavle-Litteratur i Aarene 1937 og 1938	271
Anmeldelser.....	277
Smaa Meddelelser.	
Worsaaes Optegnelser. Nogle Kommentarer.....	281
Herr Kontorchef Olrik og •Pater est — Reglen. Af mag. art. <i>Albert Fabritius</i>	281
Om Kirkebøgerne i Nordtyskland.....	281
En Rettelse til •Norske, svenske og finske frivillige Officerer og Læger i den danske Hær og Flaade i Krigene 1848—50 og 1864•. Af Kaptajn, Kammerjunker <i>Hector Boeck</i>	282
Spørgsmaal og Svar.	
Spørgsmaal. 1. Petit — Kelp — Sommer. 2. Falsen — Dalhuus — Sigersted — Thomsen.....	284
Svar. Bakke.....	285
Samfundets Anliggender	285
Fortegnelse over Medlemmerne af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie. (1. November 1939).....	286
Register.....	292

I KOMMISSION:

EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG

KØBENHAVN — December 1939

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet, naar de sendes til Samfundets Sekretær: Hovedarkivar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Gammel Kongevej 92, København V.

Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 12 Kr. + Forsendelsesomkostninger.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. Række, Bind I—III (1880—82) ved *F. Krarup*.
1. — , — IV—VI (1883—85) ved *G. L. Wad*.
2. — , — I—IV (1886—89) ved *G. L. Wad*.
2. — , — V—VI (1890—91) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — I—III (1892—94) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — IV—VI (1895—97) ved *G. L. Grove*.
4. — , — I—II (1898—99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. — , — III—VI (1900—03) ved *G. L. Grove*.
5. — , — I—VI (1904—09) ved *G. L. Grove*.
6. — , — I (1910) ved *G. L. Grove* og *Paul Hennings*.
6. — , — II—VI (1911—15) ved *Paul Hennings*.
7. — , — I—VI (1916—21) ved *Paul Hennings*.
8. — , — I—VI (1922—27) ved *Paul Hennings*.
9. — , — I—VI (1928—33) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
10. — , — I—VI (1934—38) ved *H. Hjorth-Nielsen*.

I Aargangen 1930 findes Indholdsfortegnelse til Tidsskriftets første 50 Aargange.

Aargangene 1880—1882, 1898 og 1919 er udsolgt. Ved Henvendelse til Samfundets Kommissionær kan Medlemmer erhverve enkelte Aargange til og med Aargangen 1930 for en Pris af 1 Kr. pr. Aargang. Ved Køb af hele den før nævnte Aar udkomne Del af Tidsskriftet, med Undtagelse af de udsolgte Aargange, leveres dette for en Pris af 40 Kr. — For Ikke-Medlemmer er Prisene hhv. 1 Kr. 50 Øre og 60 Kr. — Aargangene efter 1930 koster 15 Kr. pr. Aargang. Enkelte Hæfter sælges ikke.

Abonnement paa Personalhistorisk Tidsskrift kan kun erholdes, naar Medlemsrettigheder i Samfundet erhverves. Henvendelse herom sker direkte til Samfundets Sekretær, Hovedarkivar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Gammel Kongevej 92, København V. Foreninger og Biblioteker har Adgang til at blive Medlemmer af Samfundet.

FAMILIEN PÆTGES.

NOGLE ANTEGNELSER TIL »ET LIV, GJENOPLEVET I ERINDRINGEN«, af JOHANNE LUISE HEIBERG.

Ved *Richard Høeg Brask*.

I sit Erindringsværk har Fru Heiberg givet forskellige Oplysninger, dels om sin Slægt — nærmere supplerede og korrigerede, om end ikke helt fyldestgørende, ved Udgiveren, Rigsarkivar A. D. Jørgensen,¹ — dels om sin Barndom; men disse Oplysninger ere i det hele upræcise og dunkle, og dette Forhold aabenbarede sig særligt, da der for kort Tid siden blev Spørgsmaal for nærværende Meddeler om at medvirke til Fremskaffelse af en Anetavle for en kvindelig Efterkommer af Fru Heibergs ældste Søster; navnlig ved nogle heldige Arkivfund lykkedes det imidlertid at kaste en Del mere Lys over Familiens Forhold og at bringe Klarhed over visse af Forfatterindens ofte i en forvirret og forvirrende Form gengivne Meddelelser.

Skjøndt der nu er hengaaet 126 Aar, siden Johanne Louise² Pætges fødtes paa »Lille Ravensborg« ved Assistens Kirkegaard, og hun i snart 50 Aar har hvilet i sin Grav, straalder der dog stadig en Eventyrglans om hendes Liv, der gør, at ethvert nyt — nok saa ringe — Bidrag til hendes Historie vil have Interesse.

For at begynde ab ovo:

Christian Heinrich Paetges fødtes d. 26^r Februar 1777 i Honnef am Rhein og døbttes næste Dag i Sct. Johannes Baptist Kirken der (Rom. Kath.).³ Forældrene var *Jacob Paetges* og Hustru *Johanne Quink*. Som naturligt var for en Ætling af det rige Vinland, lærte den unge Pætges⁴ Fassbinderprofessionen og blev d. 7^r

¹ Børnenes Fødselsdage er saaledes gennemgaaende urigtigt angivne (Et Liv, 1. Udg. I. S. 513—14; citeres i det flg. kun med Bind og Sidetallet).

² Saaledes i Sct. Petri Sogns Kirkebog; selv skrev hun *Luise*.

³ Daabsattest i hans Datterdatters Sønnedatters, Frk. Kaja Vemmentorps Besiddelse.

⁴ Saaledes skrives Navnet for det meste i Danmark, selv om Stavemaaden til Tider varierer stærkt, se navnlig ved Vielsen nedenfor.

August 1797 Svend i Kølⁿ.⁵ Derefter var han i godt 2 Aar ved Professionen i Byen Linz, hvor han d. 28^e November 1799 fik Laugets Rejsepas.⁶ Omkring Aarhundredskiftet synes han at have været i Heidelberg⁷; men snart efter maa han være draget Nord paa og havnede i Danmark i Begyndelsen af 1801. Det udtales nemlig i en af Vinhandler *Damen* i Kjøbenhavn d. 11^e October 1803 underskrevet Attest, at Pætges da havde conditioneret hos Brødrøene *Damen*, begge Vinhandlere, ialt i 2 Aar og 9 Maa-neder. Denne Tidsbetegnelse kan dog næppe have været helt akkurat, thi Pætges vilde da have været i Danmark 11^e Januar 1801, men han findes ikke i den Københavnske Folketælling pr. 1^e Februar d. A. At Attesternes Angivelser ikke den Gang toges altfor strængt, ses for øvrigt af en af Fassbinder og Vinhandler *J. Preiss* under 30^e November 1804 udstedt Attest, gaaende ud paa, at Pætges fra October 1803 til November 1804 havde conditioneret hos ham; men allerede i Sommeren 1804 havde Pætges nedsat sig som Kjøbmand i Provinsen, jfr. nedenfor. Vel fra ca. Februar 1801 til hen paa Sommeren 1804 har han i hvert Fald arbejdet i Kjøbenhavn, og her traf han ogsaa sin Skæbne i Skikkelse af *Henriette Hartwig Amsterdam*. Hun maa antages at være født i den lille By Friedberg ved Frankfurt am Main,⁸ Dagen vides ikke og Aaret er ganske usikkert.⁹ Hendes Fader: *Hirsch Moses Amsterdam* af en jødisk-hollandsk Familie, derfra Navnet Amsterdam, var 3 Gange gift og af de to Ægteskaber var der Afkom; 2^e og 3^e Hustru var Søstrene *Prüger* og i andet Ægteskab fødtes bl. a. 2 Døtre: *Rebekka* og *Henriette*, som begge mærkeligt nok endte i Danmark.¹⁰ Om, hvorledes de to unge mødte hinanden, maa hen-

⁵) Egenhændigt underskrevet Andragende, dat. 14^e Maj 1806, om at blive Medlem af det Kbh.ske Vinhandlerlaug (Stadsarkivet).

⁶ I. S. 511—12.

⁷ I. S. 512.

⁸ I. S. 517—18.

⁹ De kjøbenhavnske Folketællingslister har følgende Andersangivelser: 1840 : 64 Aar : født c. 1776, 1845 : 64 Aar : født c. 1781, 1850 : 76 Aar : født c. 1774, 1855 : 77 Aar : født c. 1778, 1860 : 84 Aar : født c. 1776, og endelig angives hun ved sin Død i 1861 at være 81 Aar gl., altsaa født c. 1780!

¹⁰ Rebekka maa antages at have været den ældste, idet hun efter Folketællingen 1834 var 60 Aar : født c. 1774. Hun synes i de første Aar af det nye Aarhundrede — de urolige Aar i Tyskland — at være kommet til Stubbe-kjøbing, hun findes ikke der ved Folketællingen 1801, og her er hun c. 1810 blevet gift med den derboende (ogsaa efter 1801 indvandrede) jødiske Købmand og Gæstgiver *Hertz Moses Wulff*, f. i Mecklenburg-Strelitz c. 1771, der tilligemed en yngre Broder, Købmand *W. Moses Wulff*, f. c. 1780, havde slaaet sig ned der. Rebekka døde i Stubbekjøbing d. 27^e Marts 1838, hendes Mand overlevede hende til 18^e September 1855, 84½ Aar gl. Begge blev begravet paa Stubbekjøbing Kirkegaard. I Ægteskabet var ikke født Børn, men Ægtefællerne havde taget Ægteparret Pætges's næstældste Barn, Datteren

vises til Datterdatterens, Fru. *Marie Weldings* Fortælling:¹¹ et tilfældigt Møde paa Østergade; som ovenfor angivet var han fra Begyndelsen af 1801 Vintappersvend hos Vinhandler Damen paa Østergade; hun skal have tjent hos en i Pilestræde boende Jødefamilie, der i 1803 flyttede til Kjøbenhavn fra Hamborg og havde taget Henriette med; hun skal — som Søsteren — være flygtet fra Hjemmet, mulig bortført af en fransk Officer.¹² Senest i Efteraaret 1803 maa Forholdet mellem hende og Pætges være blevet intimt; thi d. 25' Juni 1804 fødtes Datteren: *Johanne Magdalene*, der døbttes 1. Juli s. A. som »Datter af Vintapperkarl i St. Regnegade Christian Henrik Pætges og Henriette Hartvig Amsterdam.«¹³ Naar og hvor Forældrene var blevet gifte, vidstes hidtil ikke; skjøndt de syntes at have boet i Store Regnegade, var en Gennemgang af de kjøbenhavnske Kopulationsprotokoller forgæves, og noget Vielsesbrev syntes ej heller løst. Sagen syntes mystisk; men en tilfældig Omstændighed bragte paa Sporet. Danske Cancellis Registranter blev eftersøgt paany for om muligt at finde et Vielsesbrev, og Undersøgelsen udstraktes til de følgende Aar, dog uden Resultat i saa Henseende; derimod fandtes et d. 25' Marts 1808 udfærdiget kongeligt Reskript, hvorved Pætges fik en ham ved Landsover- samt Hof- og Stadsrets Dom af 10' November 1807 for Fornærmelser mod to katolske Præster idømt Bøde paa 200 Rdlr. nedsat til 20 Rdlr.. Alle Aktstykkerne i den paagældende Sag var forsvundne fra Cancelliets Arkiv, vel kasserede i sin Tid som saa mange andre Sager af samme Art; men i Sj. Landsarkiv fandtes blandt Rettens Arkivalia alle Retssagens Dokumenter. Da Sagen er ganske karakteristisk for Pætges, skal den gengives i Hovedtrækkene. Naar Fru Heiberg fortæller,¹⁴ hvorledes Pætges gennempryglede den katholske Præst, der havde været nærgaende

Caroline Henriette, til sig. Hun overlevede begge Plejeforældrene og døde 1857, jfr. nedenfor i Stamtavlen. — Den anden Wulff havde en Søn, der blev stor Købmand paa Stedet, i nogle Aar var Medlem af Landstinget, og iøvrigt som gift med en *Fonnesbech*, en Silke- og Klædekræmmerdatter fra Kjøbenhavn, blev Stamfader til Familien *Fonnesbech-Wulff* (Mandtal over de sig i Aaret 1818 i Stubbekjøbing opholdende Mosaitter. Sj. Landsarchiv).

¹¹ I. S. 514—15.

¹² I. S. 518.

¹³ Sct. Nicolai Sogns Daabsprotokol. — Den 8' Juni 1804 fødtes paa Fødselsstiftelsen som Nr. 541 et Pigebarn, der d. 9' M. blev døbt med Navnet *Johanne*. I Margenen i vedkommende Protokol findes med en anden Haand tilføjet: »Foræld. til Nr. 541 angives at være Tracteur *C. H. Pætges* og Hustru *Henriette*, født *Hartvig*«. Efter det ovenfor meddelte maa denne Tilførsel bero paa en Misforstaaelse, som ikke nu kan forklares. Dette Barn døde iøvrigt allerede d. 31' December s. A. Muligvis har Fru Heibergs Angivelse af, at der i Ægteskabet var 9 Børn, sin Oprindelse heraf; i hvert Fald kan kun 8 paavises, se Stamtavlen nedenfor.

¹⁴ I. S. 95—96.

overfor Henriette, medens han skulde oplære hende i den katolske Tro, vil det ses, at her som i »Det er ganske vist« er en Fjer bleven til fem Høns. Da Fru Heiberg ikke var født, da Begivenheden foregik, maa det vel være Pætges, der har Hovedansvaret for Fantasierne.

Henriette havde d. 12' November 1805 født en Datter og d. 6' April 1807 en Søn, den senere kongelige Skuespiller *Johan Anthon Pætges*, og det var denne sidste Fødsel, der var Aarsag til Sagen. Pætges, der som anført var romersk-katolsk, havde sat sig i Hovedet, at denne hans første Søn ogsaa skulde døbes i denne Tro, skjøndt begge Døtrene var døbt evangelisk-luthersk. I Kjøbenhavn fandtes den Gang kun een romersk-katolsk Menighed, knyttet til det kejserlige østrigske Gesandskabs Kapel. Ved dette Kapel var ansat 2 Præster: *Brachtesender* og *Holtzførster*, og det var dem, som Fornærmelserne gik ud over. Den 11' Maj 1807 var Pætges og nogle andre, deriblandt en Snedkersvend *Køppen*¹⁵ eller *Køpping*, paa Vinstue fra om Formiddagen; det var en ny Vinstue i Laxegade, der skulde indvies, og der blev drukket flittigt; da man var træt af at være her, fortsattes paa Møllers Vinstue paa Kongens Nytorv, hvor de to nævnte har drukket en 4—5 Flasker Rhinskvin; næste Dag kunde de ikke huske, hvor meget de havde konsumeret. Pætges havde, som det fremgaar af en af Pastor Holtzførster til Sagen afgiven Erklæring,¹⁶ ved en Mellemmand henvendt sig til ham for at faa Sønnen døbt romersk-katolsk og havde faaet den Besked, at Barnet, da det var Præsten bekendt, at Forældrene — en Katholik og en Jødinde — var viede af en evangelisk-luthersk Præst, og han betragtede et saadant Ægteskab som »nul und nichtig«, vel som uskyldigt kunde af ham modtages til Daaben, men kun om Morgenens Kl. 7 og ikke til den sædvanlige Tid: Kl. 11 for ikke at vække Skandale i Menigheden. Denne Præstens Afgørelse havde aabenbart afficeret Pætges, dog ikke mere end, at han havde ladet Sønnen døbe i Sct. Petri Kirke d. 10' Maj, altsaa Dagen før Solderiet! Nu skulde der, for at bruge et Dickens'sk Udtryk: paa utallige Æggesnapses udtrykkelige Befaling, gives Præsterne Besked. De to berusede vandrede fra Kongens Nytorv Kl. 4 om Eftermiddagen til Akademigade (nu Fredericiagade), hvor Præsterne boede, og overfaldt der først en Tjener og senere Præsterne, som Tjeneren fik hentet, med Trusler og grove Skældsord som: Horebukke, Spidsbuber, Tyve, Hallunker og Slyngler. En tilkaldt Politibetjent bragte dog Ro til Veje efter nogen Tids Forløb; men da Affairen, der

¹⁵ Det havde været forbundet med et vist Pikanteri, om denne Køppen havde været identisk med den K., der senere blev Fader til *Louise Rasmussen* (Grevinde Danner); dette er imidlertid ikke Tilfældet.

¹⁶ H. benævner ham mærkeligt nok »Bøtger«, se iøvrigt nedenfor.

jo fandt Sted ved højlys Dag, havde vakt Opsigt, indgav Præsterne Dagen efter Klage til Gesandtskabet, og Resultatet blev da Politiforhør og Retssag med det ovenfor angivne Udfald. Under Sagen undskyldte de tiltalte sig til dels med Drukkenskab; Køpen indrømmede, at han ikke havde nogetsomhelst Mellemværende med Præsterne, men erklærede ikke at kunne huske, hvad han havde foretaget, og Pætges prøvede forgæves at bevise, at han i sin Tid havde søgt gennem Præsterne at faa Henriette oplært i den katholske Tro, men disse havde vægret sig herved, idet de erklærede, at et Ægteskab mellem en Katholik og en Jødinde ikke var forbudt. Der var altsaa slet ikke Tale om nogen upassende Opførsel fra en Præsts Side, og Henriette optraadte ikke under Vidneforhøret.

Den af Pastor Holtzførster givne Oplysning viste sig ved Eftersyn af Vielsesprotokollen for Frederiksberg Sogn at være rigtig. Den 26^e Juni 1804 — Dagen efter Datteren Johanna Magdalenas Fødsel! — er her tilført:

»Copulerede ved Kongebrev: Vintappersvend Christian Henrich Bøtker(!) og Jomfru Henriette Hartvig Amsterdam af den jødiske Nation. At ingen af ovenskrevne Personer have tilforn været i nogen ægteskabelig Forbindelse, samt at intet er lovstridigt eller hinderligt imod deres forehavende Ægteskab, ligesom ogsaa, at Hr. Christian Henrich Bøtker bekiender sig til den katholske Religion, og Jomfru Henriette Hartvig Amsterdam til den jødiske, det bevidnes herved af underskrevne.

som Forlover for Ungkarl
Hr. Christian Henrich Bøtker
C. E. Damen
boende paa Østergade Nr. 16
Wiinhandler.

som Forlover for
Jomfru Henriette Hartvig Amsterdam
L. Hirburger(?)
Bud hos Grosserer Holbech, Kokke-
gade 105.«

Vielsen kan, da Bruden laa i Barselseng, ikke have fundet Sted i Frederiksberg Kirke (eller Sogn), men formentlig i Store Regnegade, hvor Datteren var født, Lysning var ikke sket, Brudefolkene var af forskellig Trosbekendelse, og Brudgommen blev ikke viet under sit rette Navn, saa Pastor *Liebenberg* — senere kgl. Confessionarius og Slotspræst — havde adskilligt paa Samvittigheden; nogle Dage efter indgav han da ogsaa Andragende til Cancelliet om Corroboration af det skete. I denne Anledning tilskrev Cancelliet Kjøbenhavns Magistrat om at indhente en Erklæring fra den saakaldte Bøtger om Brudens Forhold, hun var jo umyndig, og Samtykke fra Forældrene forelaa ikke. Magistraten kunde ikke finde ham og efterlyste ham,¹⁷ men først d. 1^e October dukkede Pætges — om Identiteten kan ikke tvivles — op: han havde nedsat sig som Købmand i Vordingborg og han forklarede overfor Magistraten, at »hans Kones

¹⁷ Herfra havde Pastor Holtzførster sin Viden.

Forældre boede i Friborg med Frankfurt am Main, og han i Vordingborg«, og med den Besked gik Sagen tilbage til Cancelliet, som efter nogle Dages Betænkning d. 11' October 1804 resolverede, at den skulde henlægges, altsaa en stiltiende Godkendelse af det skete!

De nygifte forsvandt altsaa hurtigt fra Kjøbenhavn, dog først efter at Datteren d. 1' Juli 1804 var bleven døbt, og slog sig ned i Vordingborg, hvor Pætges d. 27' August s. A. tog Borgerskab som »Kiøb- og Handelsmand«. Allerede den 4' Januar 1805 blev han Tingmand her. I Vordingborg fødtes d. 12' November 1805 deres andet Barn, som 15 Dage derefter nøddøbtes med Navnene *Caroline Henriette*, men først fremstillede d. 1' December 1811 — i Helliggeist Kirke, der fungerede som Sognekirke for Sct. Petri Sogn, idet Petri Kirke de endnu ikke var fuldt restaureret efter Bombardementet 1807 — sammen med den yngre Søster *Marie Christines* Daab. Familien blev hurtigt ked af Provinsen, Forretningen har vel ikke gaaet synderlig godt. Den 11' Juni 1806 opsagde Henriette Pætges paa sin syge Mands Vegne i Vordingborg Købstads Raadstueret Borgerskabet der; men allerede d. 14' Maj havde han indgivet Andragende om at blive Medlem af Vintapperlauget i Kjøbenhavn. Fra dette Andragende med tilhørende Bilag stammer de ovenfor givne Oplysninger om hans Uddannelse og hans Arbejdsaar i Hovedstaden. Han løste sit kjøbenhavnske Borgerskab d. 16' Juni 1806 og blev d. 18' s. M. optaget i Vintapperlauget. Samme Dag, han indgav sit Andragende, meldte han sig til Tjeneste ved Borgervæbningen og blev ansat som »Bombarderer« : Underofficer ved det borgerlige Artilleri. Som Fødested opgives her urigtigt »Cöln am Rhein«. Familien boede først paa Ulfeldtsplads (Graabrødretorv) i Nr. 123, Hj. af Løvstræde, men allerede til April Flyttedag 1807 begyndte dens hyppige Omflytten. Den 11' og 13' April d. A. bekendtgør Vinhandler Christian Pætges¹⁸ »for mine ærede Venner og Bekjendtere, samt andre, der vil forunde mig deres Søgning«, at han er flyttet til Kronprinsessegade 20 (eller 20a).¹⁹ I denne nyopførte (af den bekjendte Tømrermester *Hollander*) og meget veludstyrede Ejendom havde Pætges, som det synes, sin Vinhandel og Beboelse i Kælderen, hvis Højde over Jorden var 3½ Alen, og hvor alle Skillevæggene var Grundmur; men her endte ogsaa hans korte Løbebane som Vinhandler. Ved Bombardementet 2°—5' September 1807 blev Ejendommen truffet af Bomber. Skaden paa selve Ejendommen, der kort forinden var ansat til en Forsikringsværdi af 41.700 Rdlr. — Møntværdien var alt da falden stærkt, et Aar

¹⁸ Adresseavisen Nr. 152 og 154.

¹⁹ Det senere Ahlefeldtske Palæ, nu Rosenpalæet.

før lød Taxeringen paa 36.100 Rdlr. —, blev senere ansat til 577 Rdlr.; der er naturligvis ogsaa sket Skade paa rørlige Ting; men saadan Skade dækkedes ikke, den maatte Ejeren bære. I »Et Liv«²⁰ gengives det efter Datterdatterens, Fru Weldings Optegnelser, at »et af Pætges etableret Vinlager i Dronningens Tvergade blev ødelagt under Bombardementet i 1807, hvor Bomberne slukkedes i hans Vinfade, medens hans Hustru og to Børn var flyttede over i Kongens Have«. Naar Dronningens Tvergade rettes til Kronprinsessegade — en forstaaelig Fejltagelse, de to Gader ligger jo nær ved hinanden —, maa Fortællingen kunne accepteres, dog var der paa dette Tidspunkt 3 Børn, det yngste knap ½ Aar gl.. Pætges selv var ikke i Hjemmet, idet han som borgerlig Artillerist gjorde Tjeneste paa Volden.²¹ I Vejviseren for 1809 anføres Vinhandler C. H. Pætges som boende Østergade 21, hvor han derfor maa være flyttet ind en Gang i 1808, og for 1810 Store Kjøbmagergade 8, d. e. Hjørnet af Klareboderne. Saa opgiver han Vinhandlernavnet, dog uden at slettes af Lauget, hvor han forresten aldrig ses at have givet Møde, og i 1811 finder man ham boende paa Nørrebro i Ejendommen Nr. 29: Lille Ravnsborg med Stillingen Tracteur. Lille Ravnsborg laa omtrent ved nuværende Solitudevej og er paa Grundlag af en Vurderingsforretning beskrevet i Nationaltidende for 28^e August 1924 (Aftenudgaven) af Forfatteren Carl C. Christensen.²² Her fødtes Ægtefællernes tre yngste Børn, Døtrene *Marie Christine*, *Johanne Louise* og *Regine Amalie*. For at trække Gæster til Huse foranstaltedes der Dans i Lokalerne, der annonceres,²³ at der hver Søndag og Mandag 6—10½ var Musik til Dans »alene til Fornøjelse for anstændige og honette Borgerfolk og deres Børn«; Virksomheden holdtes gaaende til 25^e Maj 1814, da Familien flyttede til det noget tarveligere Nr. 43 paa Nørrebro (paa Fælledvejen), hvor der fortsattes paa samme Maade, men uden videre Held, og det følgende Aar opgaves Forretningen helt,²⁴ og Madam Pætges, der tillige havde holdt Spisehus for Officererne ved 2^e jydsk Regiment, som i 1816 blev forlagt til Aalborg, rejste da med alle Børnene derop for at lave Mad til Officererne, medens Pætges indtil videre skulde forblive i Kjøbenhavn, hvor han synes at have faaet

²⁰ I. S. 515.

²¹ Han stod i Borgervæbningen indtil 21^e December 1811. Under denne Dato er der tilført Parol-Journalen følgende: »Bomb. af 1. Comp. Johan(!) Hinr. Pætges udslettes formedelst Ansættelse ved Brandcorpset«. I dette Corps' Arkiv (Stadsarkivet) er der dog intet fundet herom. Det har mulig sin Grund i, at Pætges flyttede ud paa Nørrebro, altsaa udenfor Porten.

²² Jeg er denne Forfatter Tak skyldig for adskillige nyttige Vink.

²³ Adresseavisen 3^e Juni 1813.

²⁴ Pætges havde flere Gange søgt om Tilladelse til at afholde Maskerader, men fik Afslag, se Nystrom: Forlystelser V, 209.

Arbejde i sit gamle Fag. I 1817 skal han dog have været paa Besøg i sin Fødeby, Honnef.²⁵ Fortællingen om, at han paa Hjemrejsen (fra Honnef til Aalborg!) skulde være strandet og alene have reddet Livet, synes dog noget apokryf, den er vel et Udslag af hans livlige Fantasi, hvis den ikke skal dække over, at han har forbrugt den hævede Arv. Af Familiebegivenheder kan noteres, at den ældste Datter Johanna Magdalena blev confirmeret i Budolphi Kirke d. 4' October 1818. 1820 forlagdes Regimentet atter til Hovedstaden, hvorved Grundlaget for den Aalborgske Existens svandt, og Pætges'erne fulgte med; i Vejviseren for 1821 findes da ogsaa Tracteur Pætges boende i Nr. 121 i Ulkegade (den senere Holmsgade), Hjørnet af Vingaardsstræde, samme Ejendom, som Familien atter flyttede ind i 8 Aar senere. Det var herfra, at de to Pigebørn: Johanne Louise og Regine Amalie fik den første Forbindelse med det Kgl. Theater ved at komme paa Danse-skolen.²⁶ Idelig Flytning viser, at Tracteurvirksomheden ikke gik godt. Vejviseren 1822 har Pætges boende Christianshavns Brogade Nr. 20. Det var her, Smaapigerne dansede paa Billardet.²⁷ Medens Lokalet i Ulkegade laa i Stuen,²⁸ maa Beværtningen i Brogade have været en Kælderbeværtning. En Beskrivelse til Prioritetsefterretning af Ejendommen af 21' April 1829 viser nemlig, at Stueetagen har været alt for flot udstyret til, at en lille Beværtning kan tænkes at have holdt til Huse der, medens Kælderlokalerne noget summarisk beskrives saaledes: »en Kælder, 1 Fag, Bryst- og Pillepanel, dels panellerede, dels hvide Vægge, gibset Loft, og en Kælder, 2 Fag, Vægge og Loft som foran, en 2 Etagers Vindovn med Rør, en Forstue, 1 Fag, som er Opgang med dobbelte indvendige Glasdøre og udvendige Fyllingsdøre, hvide Vægge, gibset Loft, bag Forstuen et Kjøkken med Fyrsted, Anretterbord, Hylder og Rækker, til Gaarden en Kjælder, 2 Fag, Væggene beklædte med Brædder, gibset Loft, en Bilæggerovn«. Som det vil ses, et passende Lokale for den vist ret tarvelige Tracteurvirksomhed; i det hele faar man ved en Gennemgang af Vurderingsforretningerne over de Ejendomme, hvori Familien holdt til, Indtryk af, at det var Kælderen, der lejedes af den. Saaledes Matr. Nr. 40 af Rosenborg Kvarter Hj. af Springgade og Mønter-

²⁵ I S. 513.

²⁶ Hos Aumont og Collin: Det Danske Nationaltheater 1748—1889 3' Afsnit S. 36 anføres Regina som Elev 1821 — 7 Aar gl. — med Afsked 1829.

²⁷ I. S. 13.

²⁸ Det var formentlig den samme Lejlighed, som Pætges — og Enke — beboede fra 1828 til 1861; en Annonce i Adresseavisen for 17' October 1828 har vel Nr. 121—I, men herved maa forstaas 1' Etage, d. e. Stuen; af Folketællingslisterne fremgaar ogsaa, at dette var Tilfældet.

gade, nu Pilestræde 52,²⁹ hvor man ved at sammenholde Beskrivelsen af Kælderetagen og 1' Etage, ikke kan være i Tvivl om, at det er Kælderen, der har været benyttet til Beværtning, og det samme har dog vist — trods Annonce i Adresseavisen, se nedenfor — været Tilfældet med det næste Lokale: Hvælvingen Nr. 98, som skulde betegne Lavpunktet i Familiens Tilværelse, og hvortil Fru Heiberg henlægger Episoden med Executionsforretningen.³⁰ I hvert Fald i August 1824 synes Familien at have haft Lokale her, om der end er nogen Uklarhed paa Grund af det evige Flytteri; ifølge Vejviseren for 1824 boede den nemlig i Nr. 124 i Pilestræde — og det var i Stueetagen —, endnu d. 10' April var dette Tilfældet, jfr. nedenfor, og i Vejviseren for 1825 og følgende Aar nævnes atter Nr. 124 i Pilestræde. Den ovenfor berørte Episode forefaldt imidlertid ikke i Hvælvingen, men i Pilestræde, som følgende viser:³¹

»Aar 1824 den 10' April Efterm. Kl. 4½ har underskrevne Assistent Karup, paa Rettens og Underfoged, Hr. Kancellisecretair Homanns Vegne efter Forlangende af Commissionair Berggreen været ham følgagtig med Vidnerne Rosenkilde og Rosendahl i Stuen i Huset Nr. 124 i Pilestræde, hvor for Traktør Pætges Kone, da hun opgav, at han ei var hjemme, blev bekiendgjort det af ham i Kbh.s Gjeldscomm. d. 3' April forrige (Aar) indgaaede Forlig og den Requirenten derpaa u. 1' Novbr. s. A. meddelte Transport, hvorunder Comparentinden blev tilspurgt, om hun vidste, om hendes Mand havde gjort Udveje til at betale de derefter skyldige 11 Rdlr. Sedler og denne Forretnings Gebyr 1 Rdr. 93 Sk. — Hun svarede, at hun vidste, at hendes Mand havde den 24' Juni f. A. villet betale de efter det fornævnte Forlig da forfaldne 5½ Rdlr. til en liden Dreng, som Capitain Bang havde sendt med en Regning over de fulde paaklagede 11 Rdlr., men at Drengen ikke var i Besiddelse af det indgaaede Forlig, hvorpaa, efter Comparentindens Mening, Afdraget burde afskrives, holdt hendes Mand det tilbage. Nogen Tid efter indfandt Capt. Bang sig selv hos hendes Mand, der da bad ham om Udsættelse med Betalingen. I denne Anl. udlod Capt. Bang sig med, han nu ikke havde videre at gøre med den ommeldte Fordring, da den var overdraget en anden. Requ.en benægtede det fra Requ.s Kones Side under Forretningen tilførte. Requ.s Kone erklærede forøvrigt, at hun var vis paa, at hendes Mand, hvis han var tilstede, ikke vilde kunne betale de under Forr.en ommeldte Summer, da han befinder sig i meget trængende Omst.heder, hvortil hun endnu føjer, at deres tilstedeværende Gods er Pantsat, men til hvem, kan hun ej angive. Req.en benægtede, at de her beroende Ting ere pantsatte, og paastod han nu saa mange af dem belagte med Execution og Udlæg, som

²⁹ Vejviser 1822, Brandforsikrings-Vurdering i Sj. L. A.

³⁰ I. S. 30.

³¹ L. O. s. Hof- og Stadsrets Fogedprotokol Nr. 36, S. 260 ff. — Det bemærkes, at samtlige Fogedprotokoller for 1824—28 er gennemgaaede, men der er kun fundet dette ene Tilfælde af Execution hos Pætges. Det vil ogsaa ses, at Affairen ikke har været af saa stor Betydning, som Fru Heiberg til lægger den; men derfor kan den jo godt have været Draaben, der har faaet Bægeret til at flyde over, saa at Henriette har taget Styret. Og Sagens Gang synes betegnende for hende.

udfordres til Dækning af 12 Rdr. 93 Sk. Sedler og Tegn, i hv. Henseende han paaviste flg. Ting, hvilke blev vurderede saal:

1. to ovale Spejle i Mahogany-Rammer	4 Rdl.
2. en Dragkiste af Fyr	4 »
3. et beskadiget Lommeuhr i en Sølvkasse, hvorved et grønt Baand med en Uhrnøgle	3 »
4. en Kobber Bouillons Kjedel	1 » 93 Sk.

Da saavidt var passeret, opgav Debtors Kone, at den beskrevne Dragkiste tilhører Jomfru *Sophie Svane*, der tjener hos Kammerraad Drewsens Broder paa Aggershvile. I Henseende t. Uhret tilkjendegav Deb.s Kone, at det tilhørte den af hendes Søner, der er i Lære hos Oberstl. og Viinhandler *Wegener*.³¹ Req.en benægtede, at noget af det Beskrevne til hører andre end Skyldneren, i hvis Besiddelse er forefundet. For Deb.s Kone blev der nu under Forbehold af Enhvers lovlige Ret antegnet Rettens Execution og Udlæg udi det Beskrevne og Vurderede. Nu betalte Deb.s Kone fire Rdlr. Sedler, hvilke Req.en modtog. Deb.s Kone lovede nu, at Resten af nærværende ForretningsGjenstand 8 Rdlr. 93 Sk. skal blive betalt d. 1° Juni d. A.. Hermed var Req.en tilfreds, lod det Udlagte forblive her og begjærede Forr.en udsat til videre. Thi blev Forr.en til videre udsat. dus. Em. Kl. 6.

Karup. Berggreen. Rosenkilde. Rosendahl.«

Som i Barnedaabssagen er ogsaa her Fantasien løbet løbsk: men nu er det Datterens, som omdanner og forstørrer de næsten 40 Aar gamle Indtryk. Forstaeligt er det dog, at denne Hændelse har grebet stærkt ind i det tolvaarige Pigebarns følsomme Sind. Naar man staar udenfor, kan man ikke andet end more sig over Madam Pætges, der trækker Sagen ud saa længe, hun kan, og tilsidst af Kjolelommen fremtryller 4 Rigsdalersedler, hvormed Forholdet klares, idet hun holder Pætges udenfor. Og mon der ikke under de 1½ Times Forhandling er faldet et lille Traktement?

Som ovenfor antydet boede Familien i hvert Fald i August 1824 i Hvælvingen Nr. 98, Hj. af Lille Kirkestræde;³² thi d. 20° findes i Adresseavisen følgende Annonce:

»Hos Tracteur Pætges kan nu igjen erholdes, hver Løverdag og Onsdag fra om Middagen Kl. 12 til Aften Kl. 10 de saa meget søgte Blod- og Risen-gryns-Pølser, ligeledes Ædike- og Lage-Agurker, saa vel i som ude af Huset, i Hvælvingen Nr. 98 i Stuen.«

Trods Slutningsordet »Stuen« er det dog ikke usandsynligt, at Beværtningen i Virkeligheden har været i Kælderen; det synes nemlig, som om denne var det eneste af Ejendommen, der lejedes ud. Iøvrigt kunde Formen af Annoncen tyde paa, at det er en ældre Virksomhed, der paany sættes i Gang, maaske forstod man dog

³¹ Det var den senere kgl. Skuespiller J. A. P.

³² Hvis det er rigtigt, at den ældste Datter Johanna Magdalenas Vielse med Copist *Kett*, der fandt Sted d. 31° Maj 1824 i Holmens Kirke, skete, mens Familien boede i Hvælvingen (I. S. 245), er Flytningen dertil fra Pilestræde vel sket ved April Flyttedag 1824; Sønnen *Joseph Friderich* blev confirmeret d. 11° April 1824 i Sct. Petri Kirke fra Pilestræde 124.

ogsaa i de Tider Reklamens Kunst. Fra Hvælvingen gik Vejen tilbage til Pilestræde Nr. 124,³³ og nu maa Henriette Pætges for Alvor have Styret; der flyttedes kun een Gang, i 1828, til Holmensgade 121, hvor begge Ægtefæller havde deres sidste Bolig. Et Vidnesbyrd om Forretningens Fremgang i disse Aar er den stadige og udvidede Annoncering, Varekredsen bliver større, og der sælges ogsaa om Søndagen. Og omtrent samtidig er hun begyndt med om Sommeren at holde Telt paa Dyrehavsbakken. Den 7^e Aug. 1828 findes følgende Avertissement i Adresseavisen:

Spiseseddel.

At min, formedelst Ophold i Dyrehaugen, standsede Restaurant atter, ligesom forhen nu fortsættes, er jeg saa fri at tilkiendegive. Saaledes kan idag (Løverdag) fra Kl. 12 Middag til 10 Aften erholdes udmærket godt tillavet forløren Skildpadde, Beufsteg, Beuf a la Mode, Marvbudding med Kirsebær-sous og flere Retter varm Mad, Pressesylte, m. m., saavel i som udenfor Huset, — saltet Kjød og de velbekjendte Rullepølser, røget Oxebryst og røget Oxetunge pundevis, Lageagurker osv. i Pilestræde 124.

C. H. Pætges.

Teltet slog Madam Pætges op i mange Aar hver Sommer; i »Almindeligt Skov- og Dyrehavsblad« 1842 Nr. 6 for 17^e Juni S. 44, med tilhørende Kort over Jægersborg Dyrehavsbakke oplyses: Ved Opgangen til selve Bakken laa og ligger en stor grøn Plæne, langs med hvilken der i 1842 var en Række paa 17 Telte; Nr. 4 fra Stranden var Md. Pætges's, det næste var Polititeltet. Det er lidet rimeligt, som det synes antydnet hos Nystrøm i Offentlige Forlystelser i Frederik den Sjettes Tid: Kildeforlystelser i Dyrehaven m. m. S. 89—90, at Bekendtskabet med den der nævnte Jødepige, Datteren af »Jøden under Træet«, *Michel Levin*, skulde stamme fra Samvær paa Bakken, idet det jo allerede var i 1821, at Pigebørnene kom til Theatret, og saa tidligt har Md. Pætges næppe haft Telt. Desværre er det kun spredt, hvad der i Øjeblikket kan findes i Arkiverne om Teltholderne paa Bakken; naar der er Tale om Forlængelse af Backetiden, foreligger der dog jævnlig Andragender i Rigsarkivet, under saadanne findes Md. Pætges's Navn 3 Gange, 1^e Juli 1842: C. H. Pætges' Enke, 30^e Juni 1843: Petkes' Enke og 10^e Juni 1846: Pætges Enke, Teltholder; Nr. 1 og 3 ligner hinanden meget og er formentlig skrevet af den samme Haand, men om det er hendes, faar staa hen; efter Fru Heiberg Angivelse lærte hun aldrig at skrive; men det er dog ikke herved udelukket, at hun kunde tegne sit Navn! Senere end 1846 kan hun ikke paavises som Teltholder. Hun har i hvert Fald været ved de 70 og har indskrænket sig til sin Virksomhed i Staden.

³³ Formentlig fra October Flyttedag 1824, d. 10^e Oct. d. A. confirmeredes Sønnen *Johan Jacob* i Sct. Petri Kirke fra »Welwung Nr. 98«.

Som ovenanført flyttede Familien fra Hvælvingen tilbage til Pilestræde Nr. 124 (nuv. Nr. 46) i Stuen (1 Etage); disse Lokaler beskrives i en Vurderingsforretning af 2/9 1816 og var i det store og hele uændrede ved næste Forretning, der afholdtes 9/9 1835, de maa betegnes som gode Lokaler, men naturligvis var Familienlivet nær paa Beværtningen. Herfra konfirmeredes Søstre Johanne Louise og Regine Amalie den 5/10 1828 i Trinitatis Kirke; og her lykønskede Fru *Gyllembourg* og *Johan Ludvig Heiberg*.³⁴ Straks efter — Oktober Flyttedag — drog Familien til Holmsgade 121, nuv. Nr. 23. Ejendommen er nu fuldstændig borte, falden for Bremerholms Udvidelse. I de senere Aar, den eksisterede, var den hverken i det ydre eller i det indre, d. v. s. paa Gr. af Beboerne, nogen heldig Ejendom. I den Pætges'ske Tid synes den dog efter Folketællingslisten at have været en rigtig pæn Ejendom med hæderlige Beboere. I 1840 boede saaledes paa 1' Sal en Silke- og Klædehandler *Gyldenfeldt*, og paa 2' Sal Ejerinden Fru *Eva Møller* og en Præsteenke *Gunst*, medens Vinhandler *I. F. Hansen* havde Kælderen, som han ogsaa havde i 1845, hvor foruden Værtinden bl. a. en Skomagemester, en Møbelhandler og en Iglehandler var Beboere. I 1850 var bl. Lejerne Forfatteren, Kopist i Justitsministeriet *F. J. Hansen*,³⁵ som iøvrigt ses at have affattet Listen; paa 1' Sal var da flyttet ind Talmudist *Nathan Simon Kalckar*, hvis Døtre syede Modepynt, og denne Familie vedblev at bo der hele Perioden. Md. Pætges holdt en eller to Piger til Hjælp i Forretningen; i 1840 og 1845 boede Datteren Regine Amalie hos hende; Lejligheden har været paa 4—5 Værelser foruden Køkken og Spisekammer. I 1829 var af Børnene kgl. Skuespillerinde *J. L. Pætges* hjemme, men 1/1 1830 flyttede Johanne Louise til *Wexchalls*, der boede i umiddelbar Nærhed, Laksegade 203, nu en Del af Landmandsbankens store Bygning paa den nordre Side af Gaden. Sønnen boede derefter endnu hjemme ifølge Vejviseren for 1830, men derefter var de gamle ene, og den 12/11 1834 døde Pætges her. Hans Efterladenskaber var ikke store: de vurderedes ialt — nok noget lavt — til 123 Rd. 3 Mk. og overtoges af Enken for Begravelsesomkostningerne, 84 Rd. og skyldig Husleje. Som Dødsarsag angives Brystsyge: efter hans Datters Antydninger har han — til Tider — været temmelig fortrukket, hvad nok har været medvirkende til hans forholdsvis tidlige Død, 58 Aar gl. Han blev begravet paa Katholsk Assistens Kirkegaard, Gravstedet er forlængst sløjfet. Henriette Pætges, den energiske Opholder af Hjemmet, hvis sympatetiske Træk er gengivet i en

³⁴ I. S. 99. Beretningen i Julius Clausen: Omkring det Heibergske Hus, Kbh. 1934 er ikke korrekt.

³⁵ Se om ham Dansk Biogr. Leks. 2' Udg. Bind IX, pag. 162—63.

Kultegning, udført i 1841 af Portrætmaler J. F. Møller (1797—1871),³⁶ drev som nævnt Forretningen i Holmensgade og Som-
mervirksomheden paa Dyrehavsbakken videre; hun døde den 14'
Januar 1861 i Holmensgade af Bronchitis og blev mærkeligt nok
begravet paa den mosaiske Kirkegaard ved Møllegade, skønt hun

efter, hvad Datteren meddeler, ikke synes at have været stærkt
knyttet til den mosaiske Menighed; maaske den mangeaarige Hus-
fælle, Talmudisten Kalckar, har haft Indflydelse paa hende i denne
Henseende. I 1886 blev til Vedligeholdelse af hendes Gravsted til
Mosaisk Trossamfund af Fru Heiberg, det eneste dalevende af
Børnene, indbetalt 200 Kr. Gravstedet vil herefter aldrig blive ned-
lagt. Henriette Pætges' Bo, til Skifteprotokollen bemærkes ikke
helt korrekt, at hun hensad i uskiftet Bo efter sin Mand, blev den
15' Januar 1861 overtaget til privat Skifte af de myndige Arvin-
ger ved Underskrift i Skifteprotokollen: *J. Pætges*, Hattemager-
mester, *Johanne Luise Heiberg*, *J. Pætges*, Skomagermester, *J. A.*
Pætges, kgl. Skuespiller, *Johanne Magdalene Matthiesen*. Hvad

³⁶ Der findes, saa vidt vides, intet Portræt af Pætges.

hun efterlod sig, kan ikke oplyses, idet der ikke ses nogensinde af Arvingerne at være givet Indberetning til Skifteretten, ej heller ses der at være sket Indbetaling af Arveafgift.

Om Børnene og deres Efterkommere af Navnet Pætges henvises til efterstaende Stamtavle. Der findes ingen ægte agnatisk Descendens her i Landet.

FAMILIEN PÆTGES.

1' Slægtled.

Christian Heinrich Joseph Pætges, f. 26/2 1777 i Honnef am Rhein, døbt i den romersk katolske Sct. Johannes Baptist Kirke der, Søn af *Jakob P.* og *Johanne Magdalene Quink*. Fasbinder-svend (Vintappersvend) 7/8 1797 i Køln og arbejdede som Svend der og senere i Heidelberg. Kom antagelig i Begyndelsen af 1801 til København, hvor han i nogle Aar arbejdede først hos Vinhandlerne Damen — 2 Brødre —, siden hos Vinhandler Preis. Rejste i Sommeren 1804 til Vordingborg, hvor han den 27/8 s. A. tog Borgerskab som »Kjøb- og Handelsmand«, opsagde den 11/6 1806 dette Borgerskab og løste den 16' s. M. Borgerskab som Vintapper i Kjøbenhavn og optoges den 18' s. M. i Vintapperlauget; ses ikke formelig at være udtraadt af Lauget, men var fra 1811 til sin Død Traktør. Formentlig i 1817 i sin Fødeby Honnef og fra 1817—20 i Aalborg. Død den 12/11 1834 i København i Ejendommen, Hjørnet af Holmensgade og Vingaardsstræde, Matr. Nr. 121 i Holmensgade, og blev den 18' s. M. begravet paa Katholsk Assistens Kirkegaard. Gravstedet forlængst sløjft. Enken overtog hans Bo, der vurderedes til 123 Rd. 3 Mk., for Begravelsesomkostningerne. G. 26/6 1804 (Frederiksberg) m. *Henriette Hartvig Amsterdam*, f. formentlig mellem 1774—1780 i Friedberg ved Frankfurt a. M. af jødiske Forældre: *Hirsch Moses Amsterdam* (g. 1. G. m. en *Butzbach*, 3 G. m. en *Præger*, Søster til hans 2' Hustru) og 2' Hustru, f. *Præger* (fra Friedberg). Kom vist i 1802 til København med en fra Hamborg tilflyttet jødisk Familie. Forestod i Virkeligheden fra 1824 Traktørvirksomheden i København og til lige om Sommeren paa Dyrehavsbakken, hvor hun kan paavises i hvert Fald fra 1828 og endnu i 1846. Drev efter Mandens Død selvstændig Virksomhed i København i ovennævnte Ejendom, Matr. Nr. 121 i Holmensgade (Gade Nr. 23) lige til sin Død. Hun døde der den 14/1 1861 af Bronchitis og blev den 18' s. M. begravet paa Mosaik Kirkegaard i Møllegade. Med Skrivelse af 15/2 1886 — 25 Aar efter hendes Død — indbetalte Fru Heiberg, hendes eneste da endnu levende Barn, til Mosaik Trossamfund 200 Kr., hvorefter Gravstedet stedse vedligeholdes.

2^e Slægtled.

Christian Heinrich Joseph Pætges og *Henriette Hartvig Amsterdams Børn*.

1. *Johanna Magdalena*, f. 25/6 1804 i København, formentlig i Store Regnegade, døbt 1/7 s. A. (Sct. Nic. S.), død 2/5 1866 i Hummergade i Kbh. af Peritonitis, begr. 9^e s. M. (Assistens Helligg.), g. 1^e G. 31/5 1824 med Kopist i Rentekammeret *Ludvig Franciscus (Franz Ludevig) Kett*, født 10/3 1797 i København, døbt 12/4 s. A. i det østrigske Gesandtskab (rom. kat.), død 7/2 1833 af Vattersot paa Almindeligt Hospital, hvor han havde ligget fra 10/9 1832, begr. 12^e s. M. paa Katholsk Assistens Kirkegaard, Søn af *Franz Kett* (død ca. 1798) og Hustru *Anna*, født *Dreyer* (født ca. 1765, død 26/1 1838, gift 2^e G. (i 1799) med kgl. Fuldmægtig i Rentekammeret *Philip Friedrich Hane*, født ca. 1769, død 27/5 1844), g. 2^e G. 28/8 1835 (Verst) med Hushovmester hos Prins Frederik Carl Christian (Frederik den 7.), senere Slotsforvalter paa Fredensborg Slot *Niels Vilhelm Matthiesen*, født 8/3 1800 i København, døbt 30^e s. M., død 15/6 1853 i Fredensborg (Selvmord), begr. 21^e s. M. i København, (Helligg. Assist.), Søn af kgl. Rideknægt *Jens Matthiesen* og (*Ane*) *Marie Nielsdatter* (el. *Vilhelmsdatter*). *Johanna Magdalena* var i nogle Aar Oldfrue hos Prins Frederik.

2. *Caroline Henriette*, født 12/11 1805 i Vordingborg, hjemmedøbt den 27^e s. M., fremstillet til Daabens Publikation den 1/12 1811 i København Skt. Petri Menighed (Helligg. Kirke). Blev opdraget som Plejedatter i sin Mosters, *Rebekka Hartvigs* og hendes Mands, Gæstgiver i Stubbekjøbing, *Hertz Wulffs* Hjem, arvede disse og drev Foretningen videre. Hun døde ugift den 31/8 1857 i Stubbekjøbing og blev begr. den 5^e s. M. Hun testamenterede alle sine Efterladenskaber til sin ovennævnte Søsters og sine tre Brødres Børn.

3. *Johan Anton*, født 6/4 1807 i København, døbt 10/5 s. A. (Petri), død 12/2 1883 i Gentofte, begr. paa Gentofte Kirkegaard. Var først i Vintapperlære, 1822, men gik senere Skuespillervejen og debuterede 21/11 1828 paa det kgl. Teater som Vilhelm i »Intriguen ved Morskabsteatret«. Kgl. Skuespiller Sept. 1834. Optraadte sidste Gang 7/11 1867 som Thompson i »Et Glas Vand«. Afsked s. A. Økonomiinspektør ved Teatret. G. 6/4 1838 (Frederiksberg) med *Juliane Marie Rysslænder*, født 25/11 1813 i København (Trin.), død 17/1 1892 i Gentofte, begr. ssts. Datter af Farversvend, senere Farvermester *Niels R.* og Hustru *Juliane Marie Strøm*. Hun debuterede 11/5 1835 paa det kgl. Teater som Marie i »Fornuftgiftermaalet«, men forlod, skønt hun viste Talent, straks efter Teatret. Sine sidste Aar boede hun paa Vældegaard i Gentofte. Børn, se 3^e Slægtled I.

4. *Johan Jacob*, født 3/5 1808 i København, døbt 12/6 s. A. (Petri), død 3/4 1871 i Roskilde af Lungebetændelse, begr. 11' s. M. ssts. Lærte Hattemagerprofessionen i København og blev Svend i 1828, rejste med Vandrebog, udstedt 31/12 1832 i Helsingør, ses at have været i Norge, vandt 9/12 1840 Borgerskab som Hattemagermester i Roskilde, hvor han boede til sin Død, de sidste Aar tillige som Politibetjent. G. 6/5 1841 (Rosk. Domkirke) med *Karen Marie Bodholt*, født 2/12 1796 i Roskilde, døbt 13' s. M. i Domkirken der, død 8/2 1872 ssts. af Underlivskræft, begr. 13' s. M., Datter af Sadelmager *Jens Sørensen Bodholt* (død 1832) og Hustru *Johanne Jensdatter Wissing* (ca. 1762—1828). Børn, se 3' Slægtled II.

5. *Joseph Fridrich*, født 15/12 1809 i København, døbt 14/1 1810 (Petri). Som Forældre nævnes Vintappersvend Christian Heinrich Petscher(!) og Agnethe(!) f. Hartwig; død 16/5 1876 i Roskilde, (Selvmord), begr. 20' s. M. der. Lærte Skomagerprofessionen i København, og aflagde 29/7 1831 Mesterprøve der og vandt 1/8 1832 Borgerskab som Skomagermester i Roskilde, hvor han virkede til sin Død. Oldermann for Lauget 1840—68. Var tillige Bedemand i Byen, og gik som saadan ved Begravelser i Spidsen for Ligtoget, iført en vid Slængkappe, besat med Fryndser og Kvaste. Han skildres af nulevende, som har kendt ham, som en munter Mand med Skuespillerblod i Aarene. (Medd. fra Tømremester L. Weber, Roskilde). G. 1' G. 19/8 1831 (Rosk. Domk.) m. *Caroline Augustine Ivanow*, f. *Kier*, født 29/6 1791 i Roskilde, hjemmedøbt, fremstillet til Daabens Publ. 13/7 s. A. i Domkirken, død 16/7 1850 i Roskilde af Vattersot, begr. 19' s. M. der (G. 1' G. 19/6 1818 m. Skræder *Frederich Conrad Ivanow*, f. ca. 1789, skilte), Datter af Handskemager *Hans Frederich Kier* og Hustru *Marthe*, f. *Nielsen*. G. 2' G. 25/1 1851 i København, (Slotskirken), med *Nielsine Helene Thieme*, født 25/10 1813 i Odense, hjemmedøbt 29' s. M. og fremstillet til Daabens Publ. i Odense Skt. Hans Kirke 29/4 1814, død 30/1 1865 i Roskilde af en organisk Hjertesygdom, begr. 6/6 s. A. der, Datter af Dyr læge i Odense, senere Stiftsdyrlæge, *Georg August Thieme*, (ca. 1780—1854) og Hustru *Marie Christine*, født *Thrane*, (ca. 1792—1864). G. 3' G. 1866 i Roskilde med Dameskræderinde *Christiane Hvorup*, født 21/7 1822 i Aalborg, død 26/10 1902 i Aalborg af Alderdom, begr. i Roskilde (Graabr.). Børn af 1' og 2' Ægteskab, se 3' Slægtled III.

6. *Marie Christine*, født 25/9 1811 i København, Nørrebro Nr. 29, Lille Ravnsborg, døbt 1/12 s. A. (Petri), død 3/12 s. A. ssts., »af Slag«, begr. 5' s. M. (Petri Assist.).

7. *Johanne Louise*, født 22/11 1812 sammesteds som den foregaaende, døbt 1/1 1813 (Petri), død af Alderdomssvaghed 21/12

1890 i København, Gothersgade 160 (Slotsk.), begr. 27/12 s. A. paa Holmens Kirkegaard, gift 31/7 1831 i Slangstrup med Digteren *Johan Ludvig Heiberg*, født 14/12 1791 i København, døbt 22/1 1792 i Nikolaj Kirke, død 15/8 1860 paa Bonderup ved Ringsted, begr. 3/9 s. A. paa Holmens Kirkegaard, Søn af Forfatteren *Peter Andreas Heiberg* (1758—1841) og Hustru *Thomasine Buntzen* (1773—1856, skilte 1801, g. 2' G. s. A. med Baron *Carl Frederik Gyllembourg Ehrensvärd*, 1767—1815). Se om disse Dansk Biografisk Leksikon, 2' Udgave, IX 567—576, jfr. ovenstaaende Antegnelser, og 550—567.

8. *Regina Amalia*, f. 25/4 1814, sammesteds som de foregaaende, døbt 29/7 s. A. (Petri), død 17/2 1855 hos Broderen, Hattemagermester P. i Roskilde, af »Krampe«, begr. 22' s. M. der. Elev ved det kgl. Teater 1821 (?), Afsked 1829. Boede i 1840 og 1845 sammen med Moderen.

3' Slægtled.

I. *Johan Anton Pætges' og Juliane Marie Rysslænders Børn:*

1. *Axel Christian Hessel*, født 14/1 1839 i København, døbt (Slotsk.), død 8/8 1909 i København, begr. Gentofte Kirkegaard. Gift 11/11 1866 i Kbh. (Garnison) med *Catharine Marie Rosenløw*, født 11/1 1843 i Kbh., døbt 17/4 s. A. (Petri), død 2/1 1902 i Korsør, begr. paa Gentofte Kirkegaard. Datter af Snedkermester, Kaptajn og Brandmajor *Johann Christian Rosenløw* (1813—1893) og Hustru *Karen Cæcilie Marie, f. Fibecker*. (1822—1904). — 1/4 1855 Landkadet, 1/11 1858 Secondl. i 5' Jægerkorps, 23/4 1861 ved 10' Bataillon, deltog i Krigen 1864, 21/9 1867 Premierløjtnant, 16/5 1877 Kaptajn med 24' Bat., 17/1 1891 Oberstløjtnant af Forstærkningen (34' Bat.), traadte 18/4 1895 udenfor Numer. 21/2 1885 R. af D., 1892—1904 Højstbefalende paa Korsør Søbatteri.

2. *Clara Marie*, født 2/5 1841 i Gentofte, døbt 13/6 s. A. i Gentofte Kirke, død 25/5 1920 paa Frederiksberg af Alderdom, begr. 1/6 s. A. paa Vestre Kirkegaard. Gift 8/8 1867 (Fr.berg) med Politiassistent, senere Birke-dommer *Holger Ludvig Theodor Olrik*, født 15/6 1837 i Helsingør (Skt. Olai), død 29/8 1915 paa Frederiksberg, begr. 3/9 s. A. paa Vestre Kirkegaard. Søn af Etatsraad *Jacob Baden Olrik* (1802—75) og Hustru *Christiane, f. Rosenørn* (1813—1892).

II. *Johann Jacob Pætges' og Karen Marie Bodholts Børn:*

1. *Henriette Johanne Magdalene*, født 25/2 1842 i Roskilde, døbt 8/5 s. A. i Domkirken der, død 14/6 1896 i København af Cholera nostra, begr. 19' s. M. paa Holmens Kirkegaard. Gift 28/12 1860 i Roskilde (Domk.) med Bogbindermester *Andreas*

Hansen, født 1821 i København, død 12/10 1890 i Kbh., begr. 18' s. M. paa Holmens Kirkegaard.

2. *Sophie Amalie*, født 8/1 1845 i Roskilde, døbt 12/5 s. A. i Domkirken der, død 21/3 1914 i Kbh. af Paralysis agitans og Hjertesygdom, begr. 27' s. M. i Roskilde. Lærerinde, ugift.

III. *Joseph Frederik Pætges' Børn med Caroline Augustine Kier (1—2) og Nielsine Helene Thieme (3—4):*

1. *Marthe Henriette Augustine*, født 10/1 1833 i Roskilde, hjemmedøbt, død 13' s. M. af Krampe, begr. 19' s. M. paa Graabrødre Kirkeg.

2. *Ida Johanne Christiane*, født 13/8 1837 i Roskilde, døbt 3/10 s. A. i Roskilde Domkirke, død 9/3 1928 i Middelfart, begr. i Odense. Gift 2/9 1862 i Odense med Jærnstøber *Emanuel Allerup*, født 3/11 1834 i Odense, død 15/11 1895 der, Søn af Jærnstøber og Maskinfabrikant i Odense *Matthias Peter Allerup* (1799—1858), og Hustru *Else Christine Friederichsdatter Seier*, kaldet *Gjødt* (1796—1881).

3. *Georg Anton Christian*, født 9/5 1852 i Roskilde, døbt 20/6 s. A. i Domkirken, død i Slutningen af 1927 i Amerika. Lærte Smedeprofessionen i Roskilde, rejste 28/2 1873 til Amerika, hvor han giftede sig, og ved sin Død der efterlod 3 Døtre.

4. *Mads Andreas Eduard*, født 27/4 1856 i Roskilde, døbt 18/7 s. A. i Domkirken der, død 19/11 s. A. ssts., begr. der.

BIDRAG TIL BISKOP JENS PALUDAN-MÜLLERS OG AMTSPROVST PETER WILHELM LÜTKENS HISTORIE.

Af *Skat Arildsen*.

Offentliggørelsen af de følgende Breve (i Privateje) omfatter 20 Numre: 18 Breve er fra J. Paludan-Müller til Pet. Wilh. Lütken, 1 til Sønnen Chr. Lütken og 1 fra P. W. Lütken til Pal.-Müller.

Til nærmere Orientering skal følgende Hoveddata af Brevskriverens Liv nævnes:

Jens Paludan-Müller blev født i Sorø 7. November 1771 som Søn af Forvalter over Sorø Akademis Gods *Caspar Peter Müller* (død 1776) og Hustru *Anna*, født *Paludan* (død 1805). Han blev Student (privat dimitteret) 1789, cand. theol. 1793, Lærer i Religion ved Vaisenhuset 1794, Sognepræst i Tise paa Salling i Viborg Stift 1799, Sognepræst i Kerteminde-Drigstrup i Fyns Stift 1801, Stiftsprovst og Sognepræst ved Sct. Knuds Kirke i Odense 1819 og Biskop i Aarhus Stift 1830, hvor han døde 14. Maj 1845.

Han ægtede 1799 *Marie Benedicte Rosenstand-Goiske* (født 1775, død 1820), Datter af Sognepræst i Gunslev paa Falster, Magister *Jens Rosenstand-Goiske* (død 1777) og Hustru *Anna Cathrine*, født *Kjærulff* (død 1805). Mellem deres 9 Børn var som bekendt Historikeren, Professor *Caspar Peter Paludan-Müller*, Digteren *Frederik Paludan-Müller* og Teologen, Provst *Jens Paludan-Müller*, tilsidst Sognepræst i Snesere ved Præstø.¹

Peter Wilhelm Lütken blev født i Skellerup 13. Oktober 1761 som Søn af den bekendte økonomiske Forfatter, Sognepræst i Skellerup-Ellinge paa Fyn, *Otto Diderik Lütken* (død 1788) og tredje Hustru *Margrethe Schandorff*, født *Suhr* (død 1778). Han blev dimitteret fra Roskilde 1780, cand. theol. 1787, Sognepræst i Fensmark-Rislev paa Sjælland 1789, Sognepræst i Lumby paa Fyn 1791, Amtsprovst over Odense og Rugaards Amter 1807, afskediget som Amtsprovst efter Ansøgning 1836, død i Lumby 1844.

Han ægtede 1790 *Marie Christine Saxtorph* (født 1768, død 1842), Datter af Rektor ved Roskilde Katedralskole, *Hans Christian Saxtorph* (død 1787) og Hustru *Maria Abigael Kielschow* (død 1815). Det mest kendte af deres 5 Børn er den politiske Forfatter, Lektor i Filosofi ved Sorø Akademi, *Johannes Christian Lütken*.²

Mellem Paludan-Müller og Lütken udviklede der sig et varmt Venskab. Ligestemt med Lütken i Interesser og Sympatier følte Paludan-Müller altid Trang til Meningsudveksling med denne om alt vigtigt i Livet og Tankens Verden og mødte her trofast, uforanderlig og forstaaende Deltagelse i gode som i onde Dage. Lütken havde Ord for at være en god Menneskekender og en Personlighed, hvis Ord betød noget i hans Omgivelser og Virkefelt. Paludan-Müller forstod at værdsætte Vennens Ord, der — som han selv

¹ jvf. C. Søltoft: Stamtavle over Slægten Paludan-Müller. Kbh. 1895.

² jvf. J. C. L. Lengnick: Familien Lütken. Kbh. 1857.

skriver — stedse virkede godt paa ham enten til Vejledning eller Beroligelse (Brev af 22. Okt. 1825 til Lütken). Som Aarhusbisp mindedes Paludan-Müller ofte med Glæde deres »mangeaarige Embedsforbindelse og Omgang« (Brev af 22. Marts 1833 til samme), ja, det mangeaarige Venskab med Lumbyprovsten skænkede i sjælden Grad Paludan-Müller en »vedvarende Opmuntring, Vejledning og Styrkelse til Embedsvirksomhed« (Brev af 11. November 1831 til samme) og — kan vi tilføje — i Privatlivet. Det gamle og prøvede Venskab er en miniature en Parallel til Venskabet mellem Sjølandsbispens J. P. Mynster og Provst W. F. Engelbreth i Lyderslev-Frøslev ved Store-Heddinge.

De følgende Breve vidner ikke blot om Paludan-Müllers klare Tanke og skarpe Iagttagelsesevne, hans noble Karakter som Menneske, gennemførte Hæderlighed og Paalidelighed som Embedsmand af faste og sunde Principer, men giver ogsaa værdifulde Bidrag til et Venskabs og en Samtids Historie.

[Nærværende Brev er gengivet nøjagtigt efter Originalen.]

M^r! Votre lettre m'a plû infiniment, parcequ'elle m'a donné occasion de jeter des regards dans l'intérieur de votre ame-des regards, qui ont augmenté mon estime pour vous. Je vous vois actuellement sur le point important, quand les grands sujets, la providence, l'homme, la liberté et la vertu, s'attirent notre attention au degré, qu'ils meritent, et deviennent l'objet special de notre speculation. Je me rejouis, que vous vous interessez en tant ce, qui regarde ces matières; mais je ne m'étonne pas, que vous n'ayez pas encore décidé sur ces points, ou que vous ne soyez pas en état de resoudre des problèmes, de la resolution desquels les plus profonds philosophes ne sont pas d'accord. J'ose vous prédire, que vous y serez encore longtems en suspens, mais je vous prie de ne pas perdre courage. Plus de connaissance du monde et de la nature de l'homme, joint à la lecture et à votre propre méditation, vous portera infailliblement un jour à un heureux resultat.

Le defaut de votre philosophie sur la vertu est de la plus aimable sorte. C'est que vous exigez trop, et que vous vous elevez trop haut. Selon vous la plus sage conduite et les meilleurs actions ne sont pas de la vertu, si l'on en cherche quelque recompense ou temporelle ou éternelle. — Vous croyez, que la vertu ne paraisse qu'en combat et en resignation, et qu'une action, qui n'en coute rien, ne soit pas vertueuse. Vos idées sont sans doute en partie justes en partie fausses. Certainement aucune action, dont le seul but est d'obtenir un bien s e n s u e l ou d'éviter un mal s e n s u e l, ne doit être estimée vertueuse. Ce n'est pas de la vertu, c'est de l'egoïsme. Mais la vertu est svivie, a m e n e des avantages bien plus nobles, plus élevés et plus purs, que ne le sont

les sensuels. Elle nous procure encore dans cette vie des jouissances tout-à fait spirituelles, et elle nous laisse esperer des plus parfaites dans la vie à venir. J'ose le dire: la vertu ne peut être tachée ou aneanti, bienque l'homme ait ces jouissances pures & spirituelles en vue comme autant d'encouragemens; je prétends même, qu'il ne perde rien de sa dignité, si ces sublimes avantages lui deviennent des fortes incitations. — Exiger plus de lui c'est d'exiger quelque chose d'impossible & contraire a la disposition de la nature humaine. Quoique les suites de nos actions ne doivent pas être le principe regnant dans notre conduite, il faut pourtant, qu'on ne perde jamais ces suites de vue, puisque souvent ce n'est que les suites immediates de notre procédé, qui nous eclairsissent de ce, qui est bon, et de ce qui est mauvais. Mais si cette consideration des suites est une disposition inseparable de notre ame, et souvent même un devoir pour nous, il serait tomber en contradiction que de pretendre, que ni les bonnes ni les mauvaises suites auraient la moindre influence sur nous.

Quant à la seconde question: si la vertu n'est qu'une victoire remportée sur nos desirs sensuels, et qu'elle produit toujours un combat interieur? Je suis d'accord avec vous en cela, qu'elle demande le plus souvent et dans la pluspart des hommes l'abnegation des desirs. — Mais je ne crois pas, ni que ce combat interieur est absolument necessaire à l'essence de la vertu, ni que la vertu ne saurait être grande et brillante, amoinsque ce combat ait été violent et penible. Je pretends même, que l'homme touche à la perfection, quand ce combat entre la raison et la sensualité a cessé dans lui. — Qu'est ce que la vertu? Elle ne consiste pas en quelques bonnes actions, mais elle est la ferme resolution dans l'homme de faire toujours son devoir. D'abord il lui en coute d'executer cette resolution, mais peu a peu l'amour du bon s'empare entierement de son coeur, et maintenant il s'acquitte de ses devoirs sans peine. Les desirs sont assujettis a la raison, de sorte qu'ils ne font plus aucune resistance, et l'une partie de son être s'est reconciliée pour ainssi dire avec l'autre. Est il apresent moins digne de notre estime? Que non! au contraire, il est devenu plus parfait qu'auparavant; car c'est justement le plus haut degré de perfection, auquel l'homme peut s'élever en cette vie, que toutes ses inclinations et tous ses desirs ne demandent que ce, que la raison ordonne ou permet, et que les deux parties de son être, la sensualité et la raison, le portent au même but, savoir au bon, au noble, au beau. — La vertu commence ainssi par le combat, et finit par la paix; et nous ne sommes ce que nous devons être, et n'avons achevé notre destination, qu'après que cette paix est conclu inébranlablement dans nos coeurs.

J'espere, que vous ne desapprouverez pas mes sentimens; mais

en cas que vous les attaqueriez, je ne manquerai pas de les défendre.

Comme cette lettre est déjà si longue, je renvoie l'explication de mes idées sur la philosophie de Pape.

Saluez vos parens.³ Conservez moi votre amitié, et croyez, que je suis

votre sincere ami
J. Paludan Müller.

Kierteminde le 13 Novemb 1810.

M^r. Chretien Lütken | a | Lumbye.⁴

Ærede Ven!

Kied af at tøve længere efter Cancelliets Godhed, i Henseende til det ansøgte Exemplar af Skolereglementet for Kierteminde, har jeg forsøgt paa at sætte det i Kraft efter den Konzept, jeg har, og jeg troer det lykkes mig. Kiemneren har jeg givet en af mig attesteret Udskrift af de Paragrapher, der angaae Regnskabsvæsenet, Skolelærerens Løn, Skolekassens Indtægter og Paalægget paa Jorderne. Dermed har baade han og Byefogden været tilfreds. — Nielsen faaer sit, og Indtægterne indkræves nu derefter. Larsen har jeg sagt, at han er og skal blive ved at være Skoleforstander, eftersom han var med at forfatte Reglementet. — Skolecommissionen bestaaer da nu af ham, Byefogden og mig. Jeg har holdt en almindelig Jagt efter Skolebørn, og opjaget 67 Nye foruden de 82 vi forhen havde. Disse 67, hvoraf de Fleste forhen vare i Pugeskolerne, have vi nu faaet i Skolen, og for at rumme dette store Antal af 150 Børn har jeg ladet Mellemvæggen borttage mellem Nielsens Læseskole^{4a} og den forrige Pigeskole; saa Nielsen nu har en meget stor Læsestue foruden den mindre, Henrichsen har. Endnu er her en Deel Børn tilbage, som vi ikke have faaet fat paa ved første Jagt, men jeg har antaget Raadstuetieneren til Bud ved Skolen, og ved ham skal de Resterende

³ Ovennævnte Amtsprovst *Pet. Wilh. Lütken* og Hustru.

⁴ 5: *Johannes Christian Lütken* (1791—1856), Søn af førnævnte Amtsprovst. Han blev Student 1811 og drev blandede, især filosofiske Studier. Efter hans eget Udsagn var J. Paludan-Müller en af de Mænd, som havde haft betydelig Indflydelse paa hans aandelige Udvikling. — jvf. nærværende Bidrag S. 213, Note 52.

^{4a} *Hans Christian Nielsen*, født i Fredericia 24/7 1768, dimitteret fra Blaa-gaards Seminarium 1794, Skoleholder i Stige 1795, Lærer ved Militærskolen i Odense 1797, Lærer ved Borgerskolen i Kerteminde 1804, DM. 1813, gift med Johanne Knudsen, der en Tid ogsaa var Lærerinde i Kerteminde. Han døde 24/10 1836. (Velvilligst meddelt af Arkivar H. B. Seesten, Landsarkivet Odense).

vel blive hentede frem. Endelig er det ogsaa blevet bekendtgjort ved Trommeslag at de Forsømmelige maae vente sig mulkterede. — De seer altsaa, at vi have gjort en god Begyndelse til det nye Reglements Udførelse. Adskillige have vel knurret og beklaget sig, men dog mindre end jeg havde ventet; og ligefrem Modsættelse har endnu ikke viist sig. Byefogden^{4b} lader meget villig; det Vidnesbyrd maae jeg give ham. Men Prøven skal egentlig aflægges, naar Mulkelisten kommer til ham. Er han da ikke hurtig og fast især i Begyndelsen, saa ligger det hele. I det Fald stoler jeg ene paa Directionen. Borgerne i Almindelighed troer jeg ikke dadler Reglementet.⁵

I Følge Lovens 2—11—15,⁶ og den Mening som implicate kan findes deri, sendes herhos en Fortegnelse over mine Bøger; men tag ikke ilde op — ærede Ven! at jeg protesterer mod Alt, hvad der ikke er hiemlet i Lovstedet; altsaa imod Fortegnelsens Trykning og Circulation i Stiftet. Ligeledes tager jeg mig den Frihed at yttre det Ønske, at jeg maae være fritaget for at tiltræde Foreningen til en almindelig Bogcommunication. I det mindste kan jeg ikke bestemme mig dertil, førend jeg seer den detaillerede Plan. For mine Venner og Bekjendtere staaer min lille Bog-samling ligesom hidtil aaben, men til Ubekjendte og Langtfraliggende ønsker jeg ikke at udlaane mine Bøger. Da jeg er vant til at gjøre mig selv Rede for mine Bevæggrunde, har jeg og denne Gang gjort det; ja jeg har endog — for at overveie Sagen desto bedre — ført Grundene til min Vægning i Pennen. Undersøgelsen ligger færdig i mit Pult saaledes, at den turde træde frem for hele Verdens Øine, om det skulde være. Som en t v u n g e n Sag — og saaledes maae man efter at have seet Biskoppens sidste Circulaire betragte Bogcommunicationen, er den særdeles frastødende.^{6a}

^{4b} 5: *Hans Frederik Schou*, Byfoged i Kerteminde fra 18/8 1809 til sin Død 10/9 1820. (Velvilligst meddelt af Arkivar H. B. Seesten).

⁵ Ang. *Kerteminde Skolevæsen*, som iøvrigt blev underkastet en gennemgribende og højst tiltrængt Omordning 1805 og bragt paa Fode af J. Paludan-Müller, se Kr. Kragh: *Kerteminde* 1413 — 7. December — 1913. Odense 1913, 52, 79 flg. — Joakim Larsen: *Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1784—1818*. Kbh. 1893, 253 flg. (NB. 260). — F. Ahlefeldt Laurvig: *Generalen IV. Kirke- og Skolepatronen*. Kbh. 1930, 127—128. — *Brickas Lexikon* 11, 637—38 (L. Koch's Artikel om J. Pal.-Müller).

⁶ Det hedder i Christian den Femtes Danske Lov anførte Sted: »Præsterne skulle beflitte sig paa at have og bruge foruden Bibelen gode tienlige Bøger, som af vise og lærde Mænd ere vedtagne...«

^{6a} Den 22/2 1812 skriver B i s k o p p e n til Amtsprovsterne, Provsterne og Stiftsprovsten (paa Stiftamtmandens og egne Vegne), at man savner offentlige Biblioteker i Stiftet, især naar man har været vant til de store københavnske Bogsamlinger — og selv ved Bombardementet har mistet alt, hvad man i 40 Aar omhyggeligt havde samlet. Han foreslaar derfor, at alle Præster

Forklar mig dog — De som er saa god en Menneskekiender, — hvorfor lægger dog Plum⁷ med Flid i sine Embedsbreve en Tone, der er en sand Contrast mod hans øvrige Væsen?

Hvor usigelig gjerne vilde jeg dog ikke elske den Mand! Han har behandlet mig i Omgang saa venskabelig, og endnu med sidste Post fik jeg et saa inderlig honnet Brev fra ham. Men med alt dette oprører det mit Hierte, at han i sine Circulairer stedse viser os Pidsken. Og nu ovenikøbet Tvang i en Sag, der efter sin Natur bør være den allerfrieste i Verden! Jeg er forvisset om, at han ved at gaee saaledes frem vil bortfierne Hierterne fra sig, og hermed troer jeg hverken at han eller Geistligheden eller den gode Sag er tient. O! Hvor ønskede jeg ikke at være hans specielle Ven for at have Kald og Frihed til at sige ham min Mening! Thi sandelig — alle Mærker maatte slaae meget feil, dersom han ikke i Grunden var en blid og elskværdig Caracteer.

Hilsen og Venskab
J. Paludan Müller.

Kierteminde 3' Juni 1812.

E. Sk. Tittelen paa Hasses Bog, den sidste i Fortegnelsen, beder jeg De selv vil tilføie, da jeg ikke erindrre den rigtig.

Kierteminde d. 17' Juni 1812.

S. T. Hr. Amtsprovst *Lütken.*

Gjør ingen Undskyldning, ærede Ven! for Uordenen i Deres Brev; enhver Seddel fra Deres Haand er mig kier og inderlig velkommen, i hvilken Skikkelse den endog er. Herhos følger min Opsats om Bogcommunicationen. De vil finde, at det ikke er Ideen selv, men Maaden, hvorpaa Pl.⁸ har villet udføre den, jeg

gennem Provsterne indsender Fortegnelser over alt, hvad de har af Bøger (som de er villige til at laane ud), Provsterne supplerer Listerne med, hvad de har, Bispnen ligesaa. Katalog trykkes, ligeledes aarlige Tilgangsliister. — Den 13/5 1812 skriver Plum til de 4 Amtsprovster, Stiftsprovsten og Provsten paa Ærø, at han frygter, at Betæneligheder enten i Henseende til Transportens Vanskeligheder ved Bøgenes Udlaan eller til visse Bogsamlingers Ubetydelighed eller endog til Bøgenes Publikation i et trykt Katalog skulde foranledige, at en og anden af d'Herrer Præster ikke afleverer de forlangte Fortegnelser. Da nu disse Fortegnelser er ham vigtige, ogsaa uden Hensyn til Bøgers Udlaan, og enhver Provst og Bispnen selv efter Danske Lov 2—11—15 er berettiget til at fordre dem af Præsterne, beder han Provsterne i fornødent Fald afordre Præsterne Lister over deres Bøger i Henhold til dette Lovsted, og at paase, at Listerne bliver fuldstændige. Planen skal drøftes ved Landemodet. (Velvilligst meddelt af Arkivar H. B. Seesten).

⁷ 5: *Frederik Plum* (1760—1834), Biskop over Fyns Stift 1811—34.

⁸ 5: Biskop *Fr. Plum*.

angriber. Omendskiøndt Sagens Nytte fra Begyndelsen forekom mig problematisk, og Indretningen selv forekom min Menneskekundskab wie lauter Schaum und Schrie som Schiller siger, og som Blaar til et Blus i Landets Aviser, saa vilde jeg dog formodentlig have endet med at gaae ind i Foreningen, maaskee endog have lært at betragte Tingen fra en anden Side; dersom ikke det forbistrede Circulaire af 13^e Mai var kommet.^{8a} Men Naturen har stemplet mig til Republikaner. Hvad jeg ikke erkiender som Pligt, og ikke frivillig paatager mig, lader jeg mig ikke kue og tvinge til at gjøre. — I Henseende til Brugen af mit Manuskript da bør Deres Klogskab og Venskab for mig ikke indskrænkes med noget Baand. Jeg siger derfor: gjør med det hvad De vil; brænd det eller viis Plum det, om De troer at han og jeg kan være tient med at han seer det. Men dersom De viser Plum det, ønskede jeg blot, at han ikke maatte troe, at jeg paa denne Maade stræbte at insinuere ham mine Tanker. — Jeg har ikke meddeelt det til nogen af mine Herredsbrødre uden til Klog⁹ som jeg forelæste det forleden Dag, og som syntes at billige hvad jeg havde sagt. At slaae til med Publicitetens Sværd syntes mig endnu unødvendigt og overilet. At jeg havde fremdraget det, slebet og poleret det, og gjort et Par Svingninger med det — i min egen Stue, dette er dog ingen Synd.

Det var mig ret kiert at modtage den lille Efterretning, De gav, om det Passerede mellem Bispen og Wedel;¹⁰ thi jeg seer, at Tingen var dog ikke saa slem som jeg troede. Tænk — Rygtet eller rettere en Mand som jeg ellers har al Respect for — havde allerede fortalt mig, at Pl.¹¹ havde i Skaarup troet at mærke, at Seminaristernes Fermhed var Vind; at han derfor havde villet prikke de stoppede Siele lidt med sin Pølsepind : examinere selv, at Wedel var blevet høist allarmeret derover, og ikke allene paa en høist uartig Maade nægtet Bispen Ret til at examinere,

^{8a} Se nærv. Bidrag S. 192, Note 6 a.

⁹ *Jørgen Chr. Klog* (1743—1815) blev Student (Odense) 1761, cand. theol. 1770, personel Kapellan i Skjellerup-Ellinge (Fyns Stift) 1770, Sognepræst i Rynkeby-Revninge samme Stift 1785, hvorfra han tog sin Afsked 1815. Han havde iøvrigt været Privatlærer for den senere Amtsprovst P. W. Lütken i Lumby og var indgiftet i den Lütken'ske Familie.

¹⁰ : *Peter August Wedel* (1768—1842) blev 1794 Sognepræst i Skaarup i Fyns Stift, 1807 Amtsprovst for Svendborg Amt, 1803 oprettede han et Seminarium i sin Præstegaard, Oprindelsen til det Skaarup'ske Seminarium, som han selv forestod til 1835. — Seminariedirektionen, der bestod af Fyns Biskop, Stiftamtmanden og et tredje Medlem, førte Tilsyn med Seminariet og overværede hvert Aar Examinationen, i hvilken Bispen hjalp Wedel. — (*Bricka* 18, 305—306 (L. Kochs Artikel om P. A. Wedel). — *Lærerne og Samfundet* Bd. 4. Kbh. 1914, 26 flg. — jvf. Joakim Larsen: anf. V. 214 flg.).

¹¹ : Biskop *Fr. Plum*.

men endog forbudt Seminaristerne at svare paa Bispens Spørgsmaal; at Striden var gaaget saa vidt, at Plum havde erklæret, at han efter det Passerede nu aldrig mere kunde komme i Wedels Huus, og at til Slutning Tretten var blevet bilagt og Forlig tilveiebragt ved Amtsp: Lützens Megling.

Men, endskiøndt Tingen nu ikke var slet saa gal som Rygtet sagde, saa kan jeg dog fast ikke begribe, hvorledes Pl. og W. kunde blive enige igien efter en saadan Debat, med mindre det kun er en Vaabenstilstand og ingen Fred, hvilket synes mig rimeligst.

Jeg har ladet forhøre i Cancelliet, om vi ikke snart faae Udskriften af Kierteminde Skolereglement, og man har svaret, at der skrives paa den, og at den kan ventes i næste Uge. I øvrigt gaer det ret godt endnu med vort Skolevæsen.

Hoslagt følge Expenseerne fra Kirkerne, mig selv, Sognene og Degnene, i Alt 54 Rd. 3 Mk. $10\frac{1}{3}$ Sk. Constant findes nemlig her indlagt 46 Rd. 5 Mk. $10\frac{1}{3}$ Sk. og de manglende 6 Rd. 4 Mk. vilde De behage at hæve hos Klokker Rosengaard af Pensionen til Klokker Helms' Enke her i Byen, der netop beløber sig saa meget, og som jeg allerede har udbetalt hende.

I Søndags havde jeg en sand Græmmelse ved atter, efter næsten et Aars Forløb, at see min Lærling Jørgen Nielsen Bang fra Næsbyehoveds Brobye. Han er da ret blevet forvandlet til en topmaalt Nar. Han bør advares; det er virkelig Pligt. Men da jeg saae ham kunde jeg ikke strax komme til at sige ham mine Tanker om hans Væsen; og da jeg siden om Aftenen vilde havt fat paa ham, var han allerede reist. Jeg kunde skrive ham directe til, men jeg har udvalgt mig en anden Vei, som jeg haaber, skal virke kraftigere. Hoslagt tager jeg mig den Frihed at sende et Blad Papiir, der efter min Hensigt skal see ud som en afklippet Efterskrift af et Brev til Dem. Denne vil jeg bede Dem, om De vil slaae en Convolut om og sende ham som en Meddelelse fra Dem selv af. Igiennem Deres Haand haaber jeg, Paamindelsen skal faae den tilbørlige Vægt. Giør han, hvad han bør, saa kommer han da strax til Dem for at forsvare sig; og De vil da vist ikke spare ham. Mueligt er han da reddet, og dette vilde jeg inderlig gierne baade for hans egen og for Skolevæsenets Skyld. Men jeg troer, det er ham skadeligt at være hos Grønvald, der uden Tvivl er en Nar. Var det ikke mueligt, at han kunde komme til en sat og fornuftig Mand?

Da Jørgen Nielsen tøver saa længe med sin Ansøgning om Frihed for Udskrivning, saa har Henrichsen, der er meget bange at han ikke skal faae Resolution i Tide, bedet mig intercedere

hos Dem, at hans Ansøgning maatte gaae bort uden at bie efter Nielsens, hvilken Bøn jeg anbefaler paa det bedste.

Hilsen og Venskab
J. Paludan Müller.

S. T. Hr. Amtsprovst *Lütken* i Lumbye.

Kierteminde d. 14de febr. 1816.

Tak, ærede Ven! for Deres Brev af 6te dennes, som jeg først fik i Dag; men Røsten i Ørken og Ottos¹² Recension derover medfulgte og. Da De nu har været saa god at love mig den, og Deres Mathea¹³ har appliceret den paa mig, beder jeg meget at maatte faae den. Jeg er ikke lidet nysgierrig efter at vide, hvad det er for en personificeret Dievel, der filosofierer ligesom jeg. Imidlertid beder jeg Dem ikke at bedømme min Philosophie efter Afhandlingen allene. Egentlig har jeg der kun været Fortæller af *a n d r e s* Meninger, og om end min *e g e n* nu og da skinner igiennem, saa er den dog der langt fra ikke fremsat eller udviklet. Jeg vilde nødigt, at min Afhandl. skulde sees fra anden Synspunkt end den, jeg strax i Begyndelsen angiver nemlig: som en vis filosofisk Menings *H i s t o r i e* gennem forskellige Tidsaldere.^{13a} Imidlertid nægter jeg ikke, at jeg jo troer paa en generatio æqvivoca under de Indskrænkninger, som i Afhandl. er angivet. Men jeg forklarer mig Sagen hverken ved Atomer eller Monader, da Materien efter min Forestilling er et Continuum af eens Natur og Beskaffenhed, der kun viser sig i forskellige Skikkelser for vore udvortes Sandser efter de forskellige Kræfter eller Proportion i Kræfter, der rører sig i den. I øvrigt er Substansen i sig selv aldeles ubekendt for os, og vil formodentlig evig blive det. Kun naar den bevæger sig i Rummet, mærke vi dens Tilværelse ved Indtryk paa vore Sandser, naar den derimod er i fuldkommen Stilhed, er den aldeles ubemærkelig for os. Jeg siger altsaa med Kant: Materien udfylder ikke Rummet ved sin blotte Existenz, men ved en særdeles bevægende Kraft, skøndt jeg i øvrigt ikke er en Kantianer, ligesaa lidt som en Leibnizianer, Wolfianer, Fichtianer eller Schellingianer. Jeg siger med Seneca non me cuiqvam mancipavi, nullius nomen fero, multum magno-

¹² P. W. Lützens næstældste Barn, *Otto Diderik* (1793—1866), død som Sognepræst i Karleby-Horreby-Nørre Ørslev paa Falster.

¹³ Sammes fjerdeældste Barn, *Mathæa Elisabeth* (1796—1832) blev 1823 gift med daværende Kaptajn *Hans Jørgen Blom* (1792—1864), senere Oberst og Landstingsmand; se iøvrigt nærv. Bidrag S. 220, Note 65 a.

^{13a} Den omtalte Afhandling findes ikke trykt og synes nu forsvundet.

rum virorum iudicio, aliquid et meo vindico.^{13b} Dog det være langt fra mig her i et venskabeligt Brev at føre Dem ind i Metaphysikens tørre Regioner. Det Foregaaende er kun sagt for at gøre bemærkelig, at naar jeg i min Afhandl. taler om Atomer, Monader, Molecüler, da er det anders og min Mening jeg foredrager.^{13c} Vil Skiebnen at jeg skal skrive flere Afhandl. for det lit. Selskab,¹⁴ da skal jeg nærmere rykke ud med min egen Philosophie, som jeg da er vis paa, at De hverken vil finde falsk, farlig eller uskiøn. De spørger, ærede Ven! hvorledes jeg efter Theorien i min Afhl. redder Sielens Immaterialitet og Udødelighed? Men jeg indseer ikke, at disse Grundsandheder i mindste Maade blive anfægtede ved at antage, at Skaberen havde indrettet Naturens Gang og Love saaledes, at en levende Skabning paa Livets allernederste Trin kan fremkomme uden Æg eller Frøe. Det høieste

^{13b} Angaaende Forholdet til de store Filosofer og Anvendelsen af Seneca-Citatet se Brev 5. Febr. 1817 fra J. Paludan-Müller til E. C. Tryde, Udvalg af Biskop Jens Paludan-Müllers efterladte Papirer, udg. af hans Sønner, Kbh. 1868, 60—61.

^{13c} jvf. nærv. Bidrag S. 195, Note 13 a.

¹⁴ 5: »Fyens Stifts litteraire Selskab«, stiftet 17. Maj 1815 i Stiftsbibliotekets daværende Gaard paa Vestergade (Nr. 250) i Odense af 18 Mænd (adelige Godsejere, militære, civile og gejstlige Embedsmænd). Selskabets Hovedformaal var »at fremme videnskabelig Virksomhed hos Medlemmerne og litteraire Foretagender til Oplysnings og Videnskabeligheds Befordring«. Selskabets første Præsæs var Fyns Guvernør, Prins Christian Frederik, dets første Vicepræsæs Biskoppen over Fyns Stift, Fr. Plum. Ideen til Selskabet skyldtes ganske sikkert Lütken og Paludan-Müller, der allerede 1813 udkastede Planen til et saadt Selskab; begge var blandt Selskabets Stiftere og aktive Medlemmer, sidstnævnte blandt Foredragsholderne ved Selskabets første ordentlige Møde 30. Juni 1815; dennes Søn, Historikeren Caspar Paludan-Müller, hvis Navn blandt Forfatteres Navne fremfor alle er knyttet til Selskabet, blev senere dets Formand. — Selskabet blev et Støttepunkt for alle aandelige, først og fremmest humane, men ogsaa kristelige Interesser og kom til at udfolde en omfattende og betydningsfuld Virksomhed, takket være god Tilslutning af Medlemmer og disses flittige og fortjenstfulde Produktivitet (Afhandlinger, Oversættelser, Udgiverarbejder) og økonomisk Støtte til Forfattere — saaledes besluttede Selskabet allerede 1816 at understøtte Udgivelse og Udbredelse af et Nationalværk, nemlig Grundtvigs Oversættelse af Saxo og Snorre. I 1840'erne udgav Selskabet »For Literatur og Kritik«, et Tidsskrift af almenvidenskabeligt Indhold, senere »Samlinger til Fyens Historie og Topographie«. Baade Stiftsbiblioteket og Læseforeningen i Odense staar ogsaa i Gæld til Selskabet. Saavel og især gennem Publikationer som ved populære Forelæsninger har Selskabet udbredt Kendskab til klassisk græsk og latinsk Litteratur, til Verdens og Nordens Historie, til Fyns Topografi og Arkæologi, til Bibel og Kirkehistorie, og til lidt Geognosi og Geografi. Det har virket fortjenstfuldt til Fremme af Videnskab og Kristendom, Fædrelandskærlighed og Folkeoplysning. — (C. T. Engestoft: Udsigt over Fyens Stifts litteraire Selskabs Virksomhed, Samlinger til Fyens Historie og Topographie, 3. Bd. Odense 1865, 243—261. jvf. F. Ahlefeldt Laurvig: Generalen IV, 115—116).

som deraf kan uddrages er dette, at Aand og Materie altid og allevegne ere uadskillelig forbundne med hinanden, at de ere ligesom 2 Sider af et og samme Væsen, hvoraf den ene kiendes med de udvortes og den anden med den indvortes Sands; men heraf følger ikke, at der er ingen Forskiel paa Siel og Legeme; ej heller at Legemet kan tænke eller Sielen have Udstrækning. At paastaae dette var det samme som at paastaae, at der var ingen Forskiel paa min Fordøielseskraft og min Hukommelse, fordi jeg som har begge Dele, føler mig selv som et eneste Væsen og ikke som To.^{14a} Bare og puur Aand er ligesom bare og puur Materie — Ord uden Betydning, hvorved intet kan tænkes. Er Sielen udødelig, saa er den det vist evig i Forbindelse med et materielt Redskab, et Legeme, dette lærer og Christendommen. Det er ligesaa umueligt at forestille sig en Tænke- og Følekraft uden i Forbindelse med et materielt Substrat, som den hænger ved, sit *venia verbo*, som det er umueligt at forestille sig et Legeme uden Tyngde- eller Cohæsionskraft: uden Aand; thi Kraft er Aand. Men det almindelige, og saa at sige daglige Begreb om Materiens Væsen maae meget forandres og uendelig forfines, førend man ret kan philosophere. Lad os dog aldrig forestille os den blot som en Sammendingning af uendelig smaae Korn, saa ere vi strax inde i de Gamles Strid og Vrøvl om Vacuum o. s. v. Ney! Materien er visselig et Væsen ikke mindre fiint ædelt og beundringsværdigt, og jeg tør lægge til, evigt end Aanden.^{14b}

Jeg længes ret efter at kunne tale med Dem om disse Ting. Deres Efterretning om min Afhandl. Held var mig meget kierkommen; jeg har nu længe levet saa indsluttet her, at jeg har hørt meget lidt fra Odense. Jeg vidste slet intet om, hvormange Afhandl. der var oplæst;¹⁵ og De siger mig heller ikke hvilke eller af hvem. — Min Kones Forfatning bliver stedse sørgeligere.¹⁶ Hun er nu vanskelig at regiere, er ofte meget nedslagen, kan Ingen lide omkring sig, taler ikke meget, men har besynderlige Indfald. Hendes Drift til Virksomhed har dog ikke forladt hende, og hun spinder bestandig, undertiden med en ret gyselig Iver og Vedholdenhed. Hun har Appetit og kan sove godt; alligevel føler

^{14a} jvf. Begreb og Idee. En filosofisk Samtale. [Efteraar 1817], Udvalg af J. Pal.-Müllers efterl. Papirer 76.

^{14b} Angaaende Forholdet Aand — Materie, Sjæl — Legeme se Middelbart — Umiddelbart, Conventsafhandling fra 1816, jvf. anf. Udvalg 15—17.

¹⁵ nemlig paa »Fyens Stifts litteraire Selskab«s Møde 3. Jan. 1816 (C. T. Engelstoft: anf. Afh. 248).

¹⁶) se Indledningen til nærv. Bidr. S. 187. — I Dødsannoncen, dat. Odense 14. Marts 1820, taler J. Paludan-Müller om sin afdøde Hustrus »sidste 4 Aars sørgelige Lidelser«. (Fyens Stifts Adresse-Avis 1820/Nr. 37 (17. Marts)). — Iversens fyenske Avis 1820/Nr. 35 (17. Marts)).

hun sig svag. Skulde hun overleve Vinteren, som vel maae ansees for uvist, vil jeg rive hende gandske ud af denne Cirkel, og føre hende til et fremmed Sted. Maaskee kunde en Reise og forandret Opholdsted virke noget.

Lev vel, hils Deres Mathea som skieldte mig for en Dievel, og forsvar mig lidt mod slige haarde Beskyldninger.

Deres hengivne Ven
J. Paludan Müller.

[Marginaltilføjelser:]

Hermed sendes Steenswangs lumpne Bog.^{16a} Jeg har laant dette Exempl. hos Bagger. Han beder om den igien om en 8 Dages Tid, da en anden god Ven har prænumerert paa Laanet af den.

Hoslagte Qvinctilian bedes leveret Lassen^{16b} med mange Tak for Laan. Hils ham tillige, at han jo eyer Claudian. Af denne og om denne maatte efter min Formening kunne skrives en interessant Afhandling. Jeg vilde opmuntre ham dertil. Men han maatte benytte den enten med historisk Kunst til at characterisere Tidsalderens Meninger eller med filosofisk Aand, eller som Bidrag til Digtekunstens og Litteraturens Historie.

Ærede Ven! Hvorledes gaer det Dem og Deres? Er Deres huuslige Forfatning blevet behageligere og glædeligere? Hvorledes har vor gode Marie¹⁷ det? Jeg kom inderlig gierne selv for at

^{16a} Der sigtes til »Glædens Kilde, eller en aandelig Tale« af P. H. Steenschwang. Sønderborg 1815, LVI + 65 Sider. Andet Oplag med et nyt forfattet Tillæg smst. 1816, 121 Sider. »Slutning« er dateret Schobøllgaard, i 2. Oplag Schobøllgaard [Ϸ: Skovbølgaard, Felsted Sogn, Lundtofte Herred, Aabenraa Amt] den 18. Decbr. 1815. Som Forkæmper for Sandhedens og Dydens Riges Komme udsender Forfatteren sin aandelige Tale tænkt som »en Anviisning til Salighed«, hvorfor han har givet den Titlen »Glædens Kilde« (S. XXX, LVI). Bogens Motto er Johs. 1,17, dens Tekst Fil. 4,4. Forfatteren, der iøvrigt uden personligt Kendskab til N. F. S. Grundtvig hilser denne som »elsket Ven og Broder« (S. XIV), retter især i »Forerindring« skarpe Angreb paa Præsterne, de »utroe Leiesvende«, der formaner til at forsage Dans og Kortspil, Drukkenskab og Pengebegær og som »gavnlig Præster« tage sig flittigt af Skolerne, baade af Børnene og Lærerne (S. IV—X). Det maaske velmente, men afgjort forvirret og forvirrende Skrift er vistnok formelt og reelt et typisk gudeligt Lægmandsprodukt. Paludan-Müllers Karakteristik af Bogen som »lumpen« er forstaaelig og forstandig.

^{16b} Ϸ: Søren Peter Lassen (1785—1877), Student 1801, cand. theol. 1806, personel Kapellan i Lumby, Lunde Herred, Fyns Stift, hos P. W. Lütken 1810, Sognepræst i Østrup-Hjadstrup, samme Herred, 1818, afskediget 1877. Han var i lang Tid Senior for Danmarks Gejstlighed.

¹⁷ Ϸ: P. W. Lütkens tredjeældste Barn, *Maria Margrethe* (f. 1795).

hente Svar paa disse Spørgsmaal, dersom ikke Finantserne bøde mig at sidde stille. Dog er det mit Forsæt, at min første Reise bliver til Dem. Jeg tager da Annette¹⁸ med, om De vil beholde hende en 8 Dages Tid, da hun har stor Lyst til at besøge Deres Døttre. Imidlertid vilde jeg glædes ved et Ord fra Dem til Underretning om, hvorledes det nu gaaer Marie, og altsaa ogsaa hendes kierlige Venner. Er hendes Følelse ligesaa varig, som den var varm, da jeg sidst saae den? derom er jeg fristet til at tvivle. Snarere vil jeg troe, at der ikke behøves meget lang Tid til at dæmpe den. — Indlagt sender jeg et Brev med Bøn at De enten selv eller Otto¹⁹ vil sende Christian²⁰ det, naar De skriver ham til; thi jeg supponerer med Vished, at den omhandlede Afhandling er af ham. Skulde jeg, mod Formodning heri tage fejl, saa behag at holde Critiken tilbage. Men siig mig alligevel, hvad De synes om den. Unægtelig gjør Afhandl. Forfatteren megen Ære, og han har viist særdeles Genie til deslige Undersøgelser. Men den er ikke fri for Sectaand og Partiskhed, hvorfor den og kan fortiene Critik. — Jeg er Dem megen Tak skyldig, om De vil tilsige Convent i Mesinge til næste 3' Marti; thi Smidt²¹ lader ikke høre en Lyd fra sig derom, og da han nu 4 Gange har holdt mig for Nar med sit Vrøvl, saa vil jeg nødig mere have med ham at bestille. Jeg synes at bemeldte Dag kan være passende for os alle, naar den er det for Dem. — I sidste No. af Kiøbenhavns Skilderie var indrykket et Stykke m o d de eens Lære- og Læsebøger, der er skrevet som om Forf. kiendte baade Cancelliets Brev og Bangs Afhandling.²²

Hilsen og Venskab
J. Paludan Müller.

Kierteminde d. 15de Febr. 1817.

S. T. | Hr. Amtsprøbst Lütken | i | Lumbye.

¹⁸ 5: vel *Anne Julie Paludan-Müller* (1802—1861); se iøvrigt nærv. Bidr. S. 220.

¹⁹ se nærv. Bidr. S. 195, Note 12.

²⁰ 5: P. W. Lützens ældste Søn, *Johs. Chr. Lütken*, se nærv. Bidr. S. 190, Note 4.

²¹ 5: *Jacob Chr. Schmidh* (1764—1848), Sognepræst i Mesinge 1809.

²² Der sigtes til en Artikel uden Navn eller Mærke, »Om Eenhed i Skolernes Lære- og Læsebøger«, trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 1817/ Nr. 12 (11. Febr.). — *Jacob Bang* (1772—1852), Student 1791, cand. theol. 1797, Sognepræst i Krarup, Salling Herred, Fyns Stift, 1801, tillige Lærer ved Brahetrolleborg Seminarium 1802, Sognepræst i Horne, samme Herred, 1808. — Paa Fyns Stifts litterære Selskabs Møde den 27. Januar 1817 forelæste han sin Afhandling, »Nødvendigheden og Nyttens af en almindelig for Almueskolerne i Danmark autoriseret Lærebog i de saakaldte almeennyttige Videnskaber«. Under samme Titel blev Afhandlingen straks trykt som Manuskript (Odense

Egentlige literaire Undersøgelser høre i Almindelighed ei til Aviser, og theologiske endnu mindre derhen, dog allermindst til Domstolen; Dommeren vilde vist frabede sig, (og Advocaterne, vare de beskedne og kjendte hvad Lærdom dertil udfordrer, vilde vist gjøre det samme,) at kjende hvorvidt Yttringer om theologiske Emner stemmede med de symboliske Bøger og den orthodoxe Skriftfortolkning; eller om de, der have fremsat dem, mueligen kunde derfor forkjætres. Meenig-Mand vilde deraf ei have mindste Nytte, Sandheds-Religiøsitetens Ven og Christendommens oprigtige Bekjender endnu mindre.

Jeg beder Dem derfor indstændig at frafalde enhver Tanke om at indkalde den Ubenaævnte for Domstolene. At han kryber i Skjul viiser noksom han skammer sig ved sin Gjerning, og Angrebet selv synes mig bærer saa tydelig Vidne om indgroet Had til Præstestanden, og Misundelse over den Agtelse De har forhvervet Dem saavel hos Medborgere af alle Klasser, som forstaae at skatte sand Fortjeneste, som den Udmærkelse hvormed Regjeringen har viist sig opmærksom paa Deres Værd, at jeg ei troer, det bør mødes med andet end Foragt. Deres Agtelse som Menneske, Embedsmand og Videnskabsmand er virkelig saa velgrundet at det ei anstaaer Dem at sætte andet imod Misundelses og Ondskabs Angreb end Taushed, og ved at vedblive Deres daad-

1817, 34 Sider) efter Selskabets Beslutning og paa dets Bekostning. Hvert af Selskabets Medlemmer fik tilsendt et Exemplar og skulde inden en Maanedes Forløb indsende Erklæring over Afhandlingen til en af Selskabet nedsat Komité, der bestod af Biskop Plum, Stiftsprovst Tetens, Amtsprovst Lütken, Pastor Birch og Professor Heiberg. Paa Grundlag af de indkomne Erklæringer skulde Komitéen ligeledes inden en Maanedes Forløb indgive Betænkning til Selskabet (J. Bang: anf. Afh., Meddelelse paa Titelbladets Bagside, dateret Odense 24. Februar 1817 og undertegnet af samtlige ovenfor nævnte Komitémedlemmer). Efter at Medlemmerne havde erklæret sig over det af J. Bang drøftede Spørgsmaal, besluttede Selskabet efter Forslag af dets Præsés, *Prins Christian Frederik*, hellere at faa en Læsebog for Almueskolens øverste Klasse, en Læsebog, som i Korthed indeholdt, hvad Almuen behøvede at vide af almenyttige Kundskaber. Samme Aar udsatte Selskabet en Præmie paa 300 Rigsdaler for den bedste Udarbejdelse af en saadan Bog, og Johan Bülow til Sanderumgaard en Præmie paa 200 Rigsdaler for den næstbedste. Tre Forfattere blev belønnet, nemlig 1) *A. D. Lütken*, personel Kapellan i Lumby hos sin Fader, Amtsprovst P. W. Lütken; 2) *D. S. Birch*, Sognepræst i Nørre-Aaby, Fyns Stift; 3) *H. C. Götzsche*, Lektor i dansk Sprog og Litteratur ved Kiels Universitet. De af de nævnte Forfattere udarbejdede Læsebøger vandt megen Udbredelse og har sikkert bidraget betydeligt til Fremme dels af Undervisningen i Læsning, der i lang Tid stod meget tilbage blandt andet paa Grund af, at Læsebøger savnedes i mange Skoler længe efter 1814; dels til Udbredelse af Kendskab til Realier — Trangen til at faa disse ind i Skolen fremkaldte netop en Gruppe nye Læsebøger, af hvilke de betydeligere skyldtes de her omtalte Mænd. (Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1818—1898, Kbh. 1899, 141—143).

fulde Liv og sandhedsøgende Granskning at beskjemme de daarlige Menneskers Vanvittighed.²³

W. Lütken.

Lumbye d. 14e Maji 1817.

Velærværdige | Hr. Provst *Müller*.

Min ærede og kiere Ven! Tak for Deres sidste Brev, og for det Tilsendte og meget Interessante fra det russiske Bibelselskab.²⁴ Bibelsagen har i Rusland en stor og eiendommelig Caracteer. Den er der et national Oplysnings-Institut af høit Værd og første Rang, og noget langt andet end hos os. Saare mærkelig er og den store Begierlighed som allevegne hos denne raa Nation yttres efter det himmelske Lys, især hos Almuen; thi om Adelens Iver sees lidet eller intet. Hvorfor er dog denne Begierlighed størst paa det laveste Cultur Trin, og synes at aftage med Culturens Stigen? Ligesom de unge Planter ere irritablere for Lyset end de ældre og med mere Higen ligesom udstrække deres Blade efter det, saaledes gaaer det ogsaa i Henseende til det aandelige Lys. Den samme Naturlov synes at gaae igiennem baade den physiske og moralske Verden. Overalt ytrer Agtelsen for det Guddommelige sig stærkest hos Msket i den raa Naturstand, naar denne har hævet sig over den første Dyriskhed, og hos det fuldkommen forædlede Mske, den sande Vise. Mellemtrinnene er et Raffinement af sandelig Velvære, da Msket behandler det Jordiske som Hovedsag. Der maae ellers ogsaa i Rusland være nogle af de samme udvortes Aarsager tilstede, som virkede saa megen Begierlighed efter Bibel i

²³ Paa Fyns Stifts Landemode 1. Juli 1812 forelæste *J. Paludan-Müller* sin Afhandling, »Om den geistlige Stands Udsigter til at forøge sin offentlige Agtelse, og Midlerne dertil«. Afhandlingen blev trykt i de af Biskop Fr. Plum udgivne Videnskabelige Forhandlinger ved Fyens Stifts Landemode (1. Bd. 1.—2. Hft. Odense 1816, 1 flg.). Kirkehistorikeren, Prof. theol. *Jens Møllers* Recension heraf i Dansk Litteratur-Tidende (1816/Nr. 39, 613 flg.) fremkaldte fra Paludan-Müller et »Svar...« (trykt i Vidskbl. Forhandl. ved Fyens Stifts Landemode, 1. Bd. 3. Hft. Odense 1817, 305 flg.), hvorpaa Møller gav Gensvar (Dsk. Litt.-Tid. 1817/Nr. 16, 241 flg.). — Ogsaa andre tog til Orde mod Kertemindepræstens Afhandling, saaledes en Broder til den senere Stiftsprovst E. C. Tryde i København, nemlig cand. jur. *Fr. Chr. Tryde* (1785—1818), der 1816 havde taget sin Afsked som Kommercesekretær i Økonomi- og Kommercekollegiet. Han udsendte et »Sendebrev til Herr Pastor Jens Paludan-Müller...« (31 S. Kbh. 1817), hvorpaa denne gav »Svar til Hr. Secretair F. C. Tryde...« (4 S. Odense. Dateret Kierteminde 28. Marts 1817). Dette fremkaldte fra en *A n o n y m* nogle »Bemærkninger...«, som han forlangte og fik indrykket i Iversens fynske Avis (1817 Nr. 59 (6. Maj)), hvortil Lütken sigter i ovennævnte Brev.

²⁴ stiftet 1816.

den første Christenhed og i Luthers Tid. Dog herom mere ved en anden Leilighed.

Det er mig særdeles kiert, at De har været hos Bülow.²⁵ Jeg er vis paa, at der behøvedes intet mere for gandske at vinde ham for Deres Sag; og dette er af Vigtighed, da hans Mening uden Tvivl har stor Indflydelse paa høiere Sted.^{25a} Han kunde vel sige, at jeg befandt mig vel den Dag, jeg var hos ham; thi jeg seer ikke syg ud; men i Grunden befinder jeg mig dog virkelig heel maadeligt. Mit hele Circulationssystem er kommet i en afskyelig Uorden, og Blodet søger med Voldsomhed begge Legemets Extremiteter, Hoved og Been. Dette foraarsager mig megen Besværlighed. Mit Hoveds Brusen raader mig som sædvanligt at staae ved Arbeidet, men Blodets Nedsynken i Benene og alle Aarers Spending dør nøder mig til at sidde. Jeg har raadført mig med Boiesen,²⁶ som anseer Tingen betydelig, og med Harder²⁷ her i Byen, men de tvende Herrer ere af forskellige Meninger om Aarsagen og altsaa og om Curen. De, min Ven! giver mig det tredie Raad, og siger: nube! Da De sagde det første Gang, troede jeg, det var reent Spøg, men da De gientager det, maae jeg nu troe, De mener det alvorlig. Men hvorledes kan jeg som ikke er Enkemand følge dette Raad, for Skilsmisse kan aldrig falde mig ind; og om jeg end og var frank og fri, giftede jeg mig neppe anden Gang. Jeg kan have Besværlighed nok ved at faae opdraget de Børn, jeg allerede haver. Flere vilde reent overvælde mig. Desuden behøver jeg ingen Kone, hverken i aandelig eller legemlig Henseende, og en overflødig Kone er en overflødig Byrde, og selv et beklagelsesværdigt Væsen.

Endnu for et Par Dage siden taledede jeg med Larsen for at sikkre mig de Penge, De skal have hos mig i denne Termin, og som ere de eneste, jeg har tilovers efter at have maattet betale i Skatter 368 rb. Han lovede mig at præstere. Jeg vilde havt Løfte af ham, at jeg skulde være den Første, han klarerede i Terminen; men han sagde, at Bloch skulde først have 500 hos ham, formodentlig ogsaa til Dem; og ham maatte han først forsyne; men jeg skal hænge i, at jeg kan blive Anden efter Bloch. Ellers seer det bedrøveligt ud med mange i denne Termin. Hvor man hører og spørger ere alle Casser tomme.

Deres Tilbud om Hestene var velkomment og smukt. Et af mine længe nærrede Ønsker opfyldes derved; men da min Carl²⁸

²⁵ Der menes sikkert den kendte Hofmand og Mæcen, *Johan Bülow* (1751—1828), Ejer af den fynske Herregaard Sanderumgaard.

^{25a} formodentlig hos Fyns Guvernør, *Prins Christian Frederik*.

²⁶ Stiftsfysikus i Odense *Boe Bojesen*, født 1769, død 1822 i Odense.

²⁷ Distriktskirurg i Kerteminde *Knud Gotthold Harder*, født 1784, død 1858 i Kerteminde.

koster mig meget, Vogn og andre Redskaber ligeledes fordre Penge, saa turde jeg ikke forbinde mig til ringere end 6 Terminer, som De jo og vil kierlig tilstaae mig. Men saa endnu et — Coursen vakler. Vil de reducere Kiøbesummen til Specier? Saa er Prisen under alle Omstændigheder fix og fast den samme. Dog herom som om mere vedtales vi snart, naar De kommer hened. Jeg havde da tillige stor Lyst til at skiende lidt paa Dem, om jeg vidste De ikke vilde blive vred derfor, — for den alt for skarpe offentlige Irettesættelse, De paa sidste Circulaire har givet Bloch²⁸ og Tingberg.³⁰ Det er heller ikke ret forsigtigt giort i denne Tid. Slige Yttringer kunne blive omtalt dèr, hvor man mindst venter det. Og hvor velkomment for Kofod! Han lytter vist efter enhver Lyd, som kunde være Dem imod. Nu Lev vel og vær kierligst hilset af Deres

hengivne Ven
J. Paludan Müller.

Kierteminde d. 11te Decb. 1817.

[Marginaltilføjelse:]

Brevet fra Holm med Fredsforslagene fulgte ey med Deres Sidste, hvilket De dog skriver, De har da vel glemt at vedlægge det.

Høiædle Høiærværdige | Hr. Amtsprovst Ridder *Lütken* | i | Lumbye.

Min Ven! Jeg saae i Søndags min forhen saa herlige Kone ligge Liig.³¹ Dette Syn og alle de Minder, det vakte i min Siel

²⁸ *Carl Paludan-Müller* (1800—1825) blev Student fra Odense Katedral-skole 1817 — se iøvrigt nærv. Bidr. S. 209—210.

²⁹ *Jacob Chr. Bloch* (1774—1845) blev 1816 Sognepræst i Rynkeby-Revninge, Fyns Stift.

³⁰ *Peder Kryssing Tingberg* (1750—1818) blev 1781 Sognepræst i Kjølstup-Agedrup, Fyns Stift.

³¹ *Marie Benedicte Paludan-Müller* døde 11. Marts 1820. — jvf. Dødsannoncen: »Det bekjendtgjøres for fraværende Slægt og Venner, at den Algode har bortkaldet til et bedre Liv min uforglemmelige Kone *Marie Benedicte*, født Rosenstand Goiske, ved en roelig Død den 11. dennes i hendes Alders 45de Aar. Hendes udmærkede Egenskaber og sieldne Værd som Hustrue og Moder; hendes lyse og dyrkede Forstand og følelsesfulde Hierte; hendes høie og rene Sands for alt Skjønt og Godt, der udtrykte sig i hendes Blik, Ord og Handlinger; hendes livfulde og kierlige Omgang, og utrættelige Virksomhed i hendes Kreds, lader mig dybt føle, hvor meget jeg og 8 Børn besadde i hendes, førend hendes sidste 4 Aars sørgelige Lidelser, og vil sikkert hende et hæderfuldt Minde i Venners og Bekjendteres Hierter. / Odense, 14. Marts 1820. J. Paludan Müller.« (Fyens Stifts Adresse-Avis 1820/Nr. 37 (17. Marts) og Iversens fyenske Avis 1820/Nr. 35 (17. Marts). — Indledn. til nærv. Bidr. S. 187).

rystede mig stærkt; men jeg har fattet mig, og bør jo takke Gud. I Morgen, Torsdag, tager jeg igien til Kierteminde for at ordne adskilligt til Begravelsen paa næste Mandag. Jeg tager da Børnene med, at de endnu engang kan see deres sieldne Moder og dybt indprænte dem hendes Erindring. I Morgen Aften komme vi her tilbage igien. Klokkeren har sagt mig, at De vilde vise mig det Venskab at laane mig Deres Befordring til Begravelsen, hvorfor jeg takker Dem ret hiertelig. Tør jeg derfor bede, at Vognen maae komme her til os paa næste Søndag Formiddag omtrent Kl. 9. Vi ønske nemlig at være i Kierteminde Dagen før Begravelsen. Begravelses Dagen er nemlig næste Mandag Kl. 11 slet. Viberg³² præker her for mig. Men jeg beder tillige, at vi maae beholde Vognen en Nat over. Paa Mandag Aften komme vi her tilbage igien. Schmidt,^{32a} hvis Functions-Uge det just bliver, har jeg bestilt til at holde Talen over hende, men jeg ønsker i Morgen, da jeg venter ham til Kierteminde, at instruere ham lidt, at han ikke skal vrøvle alt for meget. Jeg indbyder ingen til Følge uden Kierteminde Borgere. Hils den kiere Otto³³ mange Gange fra mig, at jeg har, iblandt min Kones Papirer, fundet den Sang, han digtede til hende efter hendes haarde Sygdom, medens han var hos os dernede. Den rørte mig usigelig, og er virkelig meget skøn. Jeg erindrer ogsaa, at den den gang fik et almindeligt Bifald. Der er rigtig nok en lille Skose til hende deri for noget, hun sagde om ham, men selv den er ret vakkert indklædt, og det Hele har megen Hiertelighed. Hun yndede og agtede ham ogsaa oprigtig. — Til vi sees, som mueligen, skøndt ey vist, kunde blive endnu inden Søndag, beder jeg Dem, kiereste Ven! at betænke Dem paa 2 Indvendinger, jeg nu vil giøre Dem mod Nielsens Lankaster Skole, som jeg ved min sidste Nærværelse i Kierteminde fik Leilighed til at see og undersøge.

Jeg troer nemlig, at De slet ingen Dom om Methoden kan bygge paa denne Prøve, fordi Nielsens Methode ikke er den Lankasterske.³⁴ Naar man vil prøve den Rumfortske Suppe³⁵ maae man naturligviis kaage den lige efter

³² *Andreas Frederik Wiberg* (1779—1856) var 1816 blevet residerende Kapellan ved Sct. Knuds Kirke i Odense.

^{32a} ∅ : Sognepræst i Mesinge (7 km N. f. Kerteminde) *Jac. Chr. Schmidth*, der selvfølgelig har kendt den Afdøde personligt fra J. Pal. Müllers Præsteaar Kerteminde (jvf. nærv. Bidr. S. 199, Note 21).

³³ ∅ : *Otto Diderik Lütken*, se nærv. Bidr. S. 195, Note 12.

³⁴ Der sigtes sikkert til den førnævnte Lærer *Hans Chr. Nielsen*, se nærv. Bidrag S. 190, Note 4 a. — *Joseph Lancaster*, engelsk Skolemand, Grundlægger af den efter ham opkaldte Undervisningsmaade, født 1778 i London, død 1838 i New York.

³⁵ Statsmanden og Fysikeren, Grev *Benjamin Thompson Rumford* (1753—1814) søgte som økonomisk og militær Organisator i Tjeneste hos Kur-

den Rumpfortske Recept uden Forandring. Niensens Methode har de 2 Hovedfeil:

1) at Grundideen er enten slet ikke fattet af ham, eller og med Flid forandret. Grundideen i den ægte Lankasterske (saaledes som den og i Kiøbenhavn udføres) er den: at raae Børn indbyrdes undervise hinanden; men Niensens Idee er, at udlærte Børn undervise raae Børn. Han kalder Underviisningen indbyrdes, blot fordi det er uconfirmerede Børn af samme Skole, der undervise andre Børn. Men naar man udvælger de bedste Børn i en Skole paa 250 til Lærere, er der ingen Been i Sagen, og ingen Kunst ved Fremgangen.

2) Organisationen i Skolen er ligeledes forfeilet. I den rette Lankaster Skole er det Hele et organisk Heelt, hvori Delene som Hiul gribe i hinanden. Men hos Nielsen er det 10 smaa Skoler i een Stue, hvoraf hver i 3 Maaneder har sin bestandige Lærer for sig. Hos Lankaster derimod er det Barn som er Discipel i een Time, Lærer i den næste, og omvendt.

Støien, Piben og Contramarschen vil jeg ey nævne. Det er Peber og Salt, uden hvilket Retten ingen Smag har for hans Gane.

Over foranstaaende 2 Punkter maae vi holde et Disputatorium, om De ikke frit indvilliger mig dem. Jeg har talt med Faaborg.³⁶ Han er af samme Mening som jeg, at Niensens Methode ikke er den Lankasterske.

Nielsen bruger bestemt reglementerede Skoletimer til Prøven fra 1 til 3. Jeg spurgte ham gientagne Gange derom; hans Indberetning til Dem i denne Henseende maae have været ubestemt eller en Misforstaaelse.

Lev vel. Snart samtaler De med Deres

trofaste Ven

J. Paludan Müller.

Odense d. 15de Marti 1820.

Høiædle Høiærværdige | Hr. Amtsprovst Ridder *Lütken* | i | Lumbye.

fyrst Karl Theodor af Bayern ogsaa at forbedre Befolkningens Levevilkaar ved billige Næringsmidler, bl. a. ved den af ham komponerede Rumfordsuppe. Tilberedelsen af denne søgte man ogsaa at udbrede Kendskab til i Danmark, saaledes paa Fyn, hvor den i 1832 afdøde Lensgreve Fr. Ahlefeldt Laurvig efter Henstilling af Biskop Fr. Plum, som han stod i nær Forbindelse og Samarbejde med, indførte i Skolerne paa sine Godser en Læsebog, den fra Tysk frit bearbejdede »Nød- og Hjelpebog for Bondestanden«, et broget Sammensurium, som bl. a. giver en detailleret Fremstilling af Tilberedelsen af Rumford-Suppen. (F. Ahlefeldt Laurvig: Generalen IV, 201—202).

³⁶ J: vel *Dankvart Faaborg* (1784—1844), ordineret Kateket i Odense 1813—1826.

Ærede Ven! Tak for Deres Beredvillighed til at forskaffe os Restancen af Degnepensionerne. Listen, som Høier fik paa de Resterende, kan det ikke nytte at spørge ham om; thi han veed intet, har intet, gjør intet og er til intet. Der er derfor ingen anden Vei til Opdagelsen af Synderne end den forhen Berørte. — Om de første Hefter af Lahdes Tegninger,³⁷ som jeg fik i Kierteminde, erindrer jeg blot, at mine Børn brugte dem (saavidt jeg veed i Fællig med Skolen). Det Overblevne efter Slid, Fløtning og megen huuslig Uroe i den sidste Tid i Kiert. formaaer jeg ikke at gjøre Rede for, og kunde heller ikke nytte Skolen, om jeg end kunde finde det. Forlanges det, er jeg villig som skyldig til at erstatte Skaden, da jeg har privat benyttet offentligt Gods, — altsaa været utroe. — Stor Lyst har jeg til at skiende paa Dem for Slutningen af Deres sidste Brev. Hvorledes kunde De dog faae den Idee, at jeg vilde skose Dem? Jeg har ofte sagt Dem imod, og misbilliget et og andet, men stedse ligefrem som det sig bør imellem ærlige Venner. Skoset har jeg aldrig, og De vil selv ved nogen Betænkning finde, at dette heller ikke ligger i min Aand eller Carakteer. Jeg kan ikke engang skose, om jeg end vilde, har ikke Grebet derpaa. Det var og er min oprigtige Mening, at De er en Mand af Kraft, hvis Ord gielder meget i Deres Virkekreds, og at De derfor kunde skaffe os Restancer, som vilde være umueligt for mangen Anden. Men jeg har Lyst til at skiende paa Dem i Dag endnu for noget Vigtigere, nemlig for det, De har skrevet til Biskoppen i Anledning af hans Circulaire om den indb.[yrdes] Underviisning. Hvorfor vil De dog, min gode kiere Ven! uden Nødvendighed forstyrre Forholdet og den gode Forstaaelse imellem Dem, som var begyndt at komme i Orden. Han havde nærmet sig, og det var kiendeligt, at han ønskede, at det Forbigangne skulde være forbi. Hans Forhold i Sagen med Omand³⁸ viiste ogsaa, at han er villig til at understøtte Dem, hvor han troer at De har Ret, og en fri Dom maae dog enhver Embedsmand bifalde. Troe ikke, at jeg hermed vil sige, at Deres Brev har atter lukket Døren imellem Dem, dette tør jeg ikke sige, da jeg ikke veed det. Men — De skulde dog ikke have skrevet det. Tilmeld har De gjort Forfatteren af Afhandlingen om den indb. Underv. Uret, naar De tillægger ham lave og snigende Hensigter med sit Product. Slige Hensigter ere ikke sandsynlige, og mindst naar man betragter Skriftets første Anledning og den Vei, det har gaaet. Overalt er Dom om hemmelige Hensigter en vanskelig Sag, og heel betænkkelig at bringe paa

³⁷ *Gerhard Ludvig Lahde* (1765—1833), Hofkobberstikker i København, bl. a. Udgiver af en Række Fortegningsbøger, hvortil der her sigtes.

³⁸ *Simon Jacob Omann* (døbt i Odense 1761, død smst. 1848), Sognepræst i Vissenbjerg, Fyns Stift, 1820—1838.

Papiir. Jeg har seet et Brev fra Prindsen til Biskoppen om dette Skrift, som jeg vilde ønske, De kunde faae at læse, da det indeholder en særdeles god Bedømmelse af Skriftet, og meget herligt om den indb. Underviisning og dens Brug i Skolerne. Det skulde ikke være vanskeligt for Dem at faae dette Brev at see, naar De vilde gaae til Biskoppen derom, da det slutter med en Tilladelse til ham at vise det til Flere.

Tilgiv nu, at jeg har skiendt paa Dem. Havde jeg havt Leilighed at komme til Dem, havde De faaet meget mere; thi jeg har ret holdt Huus med Dem i mit stille Sind, fordi De er alt for hurtig og expedit med Deres Tanker, Deres Følelser og — Deres Pen. Send snart et Par Ord til

Deres hengivne Ven
J. Paludan Müller.

Odense d. 28de Novemb. 1823.

S. T. Hr. Amtsprovst, Ridder, *Lütken.*

Tak for Deres sidste Brev, og fordi De saa venskabelig optog mine Skiender paa Dem. Jeg vidste det saa temmelig forud, at De ikke vilde misforstaae mig eller min Hensigt; ellers havde jeg nok heller ikke gjort det. Men De vilde uden Tvivl misforstaae Bispens, om De troede, at han ansaae hver Yttring i den bevidste Afhandling for et Evangelium. Et Ord til nøiere Eftertanke og Prøvelse for Præsterne, en Opvækkelse af nye Betragtninger og nye Synspunkter, — mere skulde dette Bilag til hans Circulaire vel ikke være eller ansees for. De veed, at han gierne bilægger sine Meninger med Andres. Dette er altsaa intet usædvanligt af ham. Betragt Afhandlingen blot som — Tanker af en Anonym til nøiere Eftertanke. Under denne Synspunkt kan der dog ikke være nogen Betænkning ved at lade den gaae Amtet rundt; — uden Tillæg. Gavner den ikke, kan den dog vist heller ikke gjøre mindste Skade. Circulationen bliver det i al Fald Bispens egen Sag at forsvare. Mit Udtryk i Sidste om Prindsens Brev, at dette iblandt andet indeholdt en særdeles god Bedømmelse deraf, synes De at have forstaaet, som om Brevet indeholdt et ubetinget Bifald. Dette er dog ikke Tilfældet. Men Bedømmelsen er særdeles god, fordi den er billig, treffende, rigtig, retfærdig mod Manden og Hensigten. Den holder sig til Hovedsagen, og lader det Sande og Gode deri vederfares Ret. Men Brevet indeholder meget Andet om den indbyrdes Underviisning, og dens Indførelse, derfor var det især, jeg ønskede, at De kunde faae det at see. — De vilde gierne vide Anledningen til Afhandlingen. Den første Anledning er mig ubekjendt. Kun dette veed jeg, at det første Udkast til

den, hvilket blev mig meddeelt fra en anden Mand, var skrevet i Form af et Brev, og med saadanne Udtryk i Slutningen, at jeg formodede, den var bestemt for Abrahamson.³⁹ Jeg gav Vennen det Raad at fraraade F. Indsendelsen deraf til denne Mand. Hvad Tour Skriftet siden tog, veed jeg ikke. Kun gienkiendte jeg det, da det kom fra Bispem. — Da De ynder Bispens Landemods Act, sender jeg Dem her den modsatte Pol, 2 Hefter nemlig af Thistedes Prækener.⁴⁰ Det vil interessere Dem, og mere Dem i disse lange Vinteraftener at blive nærmere bekiendt med dette nye Kiøbenhavnske Phænomen. Det er skrækkeligt, at det hovedstadiske Publicum kan være færdig at trykke sig ihjel for at komme til at nyde slige miserable mystiske Retter. Efter 2 Maaneders Tausched prækede Thisted nu atter igien for det forsamlede Folk i Søndags 8 Dage. Tør jeg udbede disse Hefter tilbage igien om en 8 Dages Tid, da jeg skal sende dem til Khavn, hvor de ere laante hos Fallesen.⁴¹ — Plums Landemodsact⁴² er vist nok n ø d v e n d i g Modgift mod den Thistedske Aands Virkninger. Ikke desmindre

»Koldt er dit Lys, Polemik! som Solens i Vinterens Dage;
Ingen Blomst eller Frugt kalder af Hiertet du frem.«

Hvor gjerne vilde jeg op bygges af min Biskop. Men han lever i en evig Kamp med Mysticismen. Læser jeg ham, saa stiller ikke det Himmelske og Hellige sig frem for mit Syn, men jeg seer kun ham og hans Modstandere: Vildfarelserne og de menneskelige Fordomme. Da han nu 10 og 20 Gange har sagt mig: hvad jeg ikke maae troe, ønskede jeg at han dog eengang vilde sige mig, hvad jeg maae troe, og det ret hierteligt og dybtgaaende, og uden at henvise mig til Wegscheiders Evangelium.⁴³

³⁹ *Joseph Nicolai Benjamin Abrahamson* (1789—1847), Officer, Frederik 6's højt betroede Mand, Banebryder for den saakaldte indbyrdes Undervisningsmaade, der ved hans rastløse Virke vandt almindelig Udbredelse i Landets Almue- og Borgerskoler og Optagelse som Hovedfag paa Seminarierne. — jvf. Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeskoles Historie 1818—1898, Kbh. 1899, 16 flg.

⁴⁰ *Jørgen Overgaard Thisted* (1795—1855), personel Kapellan ved Trinitatis Kirke i København 1822—1824, udsendte »For Christne. Et Opbyggelsesskrift« (1.—6. Bd. Kbh. 1823—25), der først udkom maanedlig, fra 1824 ugentlig; det indeholdt bl. a. hans Prædikener fra Trinitatis Kirke.

⁴¹ *Lorents Nicolai Fallesen* (1757—1824), Sognepræst ved Trinitatis Kirke i København 1808—1824.

⁴² Der sigtes til »Efterretning om den udenlandske, især tydske, nyere theologiske og pastorale Literatur, meddeelt Fyens Stifts Geistlige ved Landemodet 1823, af Frederik Plum. 5. Fortsættelse. Odense 1823.« (161 S. + Register).

⁴³ *Julius August Ludwig Wegscheider* (1771—1849), en af de bekendteste tyske rationalistiske Teologer, Prof. theol. i Halle 1810—1849.

Efter det sidste Brev jeg havde fra Kiøbenhavn hedder det nu sammesteds, at Kocken skal fuldkommen retfærdiggjøre sig for den over ham satte Commission.⁴⁴ Dobbelt vilde jeg ønske det for vor geistlige Stands Skyld. — De har vel hørt, at Byfoged Thaulow^{44a} i Kierteminde er pludselig i disse Dage suspenderet, fordi han endnu ikke har opgjort sin Formands Schous confuse Regnskaber; Sagerne fra hans egen Embedstid skal være i Orden. Det gjør mig ondt for Manden. Hans Kone^{44b} skal tage sig det gyseligt nær og være syg derover. Man anstrænger sig her for at udfinde, hvorfra vel dette pludselige Lynslag monne være kommet.

Hilsen og Venskab
J. Paludan Müller.

Ods. d. 3die Decbr. 1823.

S. T. Hr. Amtsprovst Lütken | i | Lumbye.

Ærede Ven! Længe har jeg ikke seet Dem; og længe foresat mig at besøge Dem. Det var og sikkert skeet i denne Juletid, dersom ikke Himlens altid aabne Sluser, og en Upasselighed, hvorimod jeg i en 14 Dages Tid er blevet en Deel plaget, især ved søvnløse Nætter, havde forhindret mig.

Nu saa modtag da disse Linier istedetfor mig selv med de oprigtigste Ønsker for Dem og Deres til det nye Aar, og med Tak for al beviist Venskab og Godhed i det fuldendte. De er nu min ældste Ven her i Provindsen, og den af alle, som har beviist mig den uforanderligste Deeltagelse baade i gode og onde Dage. Hvad tyve Aar har sammenbundet, tænker jeg, vil vel holde ud indtil Enden. Desværre begynder dette Aar ikke just med frydelige Udsigter for mig. Den ene Efterretning efter den anden modtager jeg fra Kiøbenhavn om min gode Søn Carls farefulde Tilstand.⁴⁵

⁴⁴ *Albrecht Heinrich Matthias Kochen* (1776—1847) blev Sognepræst ved Sct. Petri tyske Kirke i København 1816. Han øvede en fortjenstfuld Indsats med Hensyn til Kirke- og Skolevæsen i den herboende tyske Menighed, men kom et Par Gange i Konflikt med Loven, den sidste Gang saa alvorligt, at han først blev suspenderet, tilsidst afskediget (omend efter særlig Anstrængelse) i Naade 1824. — jvf. Louis Bobé: *Die deutsche St. Petri Gemeinde zu Kopenhagen*. Kopenh. 1925, 140—142.

^{44a} *Gilbert Lawri Thaulow*, født i Kristianssand 1775, exam. jur. fra Københavns Universitet 1804, Byfoged i Kertemind 1821, Byfoged i Assens 1826, hvor han døde 1850. (Th. Thaulow: *Slægterne Thaulow*, udg. s. Mskr. f. Fam. Kbh. 1922, 80).

^{44b} *Johanne Dorothea Thaulow*, født Gram (1781—1868), Datter af cand. theol., Forpagter paa Løvenborg, Niels Gram og Hustru Margrethe Hedvig, født Fogh; gift 1806 med G. L. Thaulow (smst.).

⁴⁵ cand. jur. *Carl Paludan-Müller*, født 27. Maj 1800, død ugift 15. Febr. 1825.

Han har nu været syg næsten to Maaneder, og det har i den senere Tid taget saa uheldig en Vending, at en Tæring eller Svindsot er meget at befrygte, om den ikke maaskee allerede er forhaanden, som han vel ikke selv endnu troer, men som dog efter Lægens Yttringer ikke er usandsynligt. Jeg kan ikke sige Dem, hvor urolig og bekymret jeg er for ham. Vel veed jeg, at han har en af de dueligste Læger i Khavn, Prof. Klingberg,⁴⁶ og den bedste Pleie i min Søsters⁴⁷ Huus, hvor han er flyttet hen. Men endnu hidtil har Lægekunsten intet formaaet over Sygdommen, og han skrev mig til nylig, at han selv følede, det endnu gik ned ad Bakke. — En stærk Forkiølelse, som han fik i Efteraaret, har lagt Grunden til denne Tilstand. Nødig — usigelig nødig — vilde jeg miste ham. Han har aldrig gjort mig andet end Ære og Glæde; og var just nu i Begreb med at gjøre det første Skridt paa Embedsbanen ved at blive Auditeur, — et Embede, han efter al Sandsynlighed havde faaet, men som nu ikke kan tøve efter ham. Jeg siger vel, — og siger af Hiertet: skee Guds Villie! Men jeg føler dog allerede, hvorledes det vil smerte mig, om jeg skal tabe ham. Nu — jeg bør endnu ikke gandske opgive Haabet, da hans Læge ikke — i det mindste ikke formeligen — har opgivet det, skøndt det hos mig hænger ved en saare løs Traad.

Nu lev vel med alle Deres. Hvorledes er det gaaet Dem og Deres Bolig under disse voldsomme Storme? Jeg har dog ikke spurgt noget Uheld fra Dem.

Stedse Deres
7. Paludan Müller.

Odense d. 1ste Janr. 1825.

S. T. Hr. Amtsprovst, Ridder Lütken | i | Lumbye.

Ærede Ven! Det er vel ikke mueligt, at De kunde laane mig 200 rb. i Slutningen af næste Uge? De skal bestemt faae dem igien nu i førstkommende 11te December Termin, men jeg er kommen i en øieblikkelig Forlegenhed, og veed ikke sikkrere Udvei end at tye til Dem, da det er min ufravigelige Grundsætning ikke at røre de offentlige Penge, jeg har, til eget Brug, hvoraf jeg desuden nu kun har faa, og jeg saare nødig gaaer til Nogen her i Byen for ikke at vække Snak. Kan De tiene mig, saa giv mig snart et Par Ord derom.

Efter nyelige Efterretninger, jeg har havt fra Kiøbenhavn, kan

⁴⁶ *Henrik Mathias Vilhelm Klingberg* (1774—1835), Professor i Anatomie ved Kunstakademiet, Stabskirurg i Søværnet, Medlem af Sundhedskollegiet.

⁴⁷ *Nicoline Müller* (1776—1845), gift 1802 med sin Fætter, Konferensraad Troels Kongslew (1775—1844), cand. jur., Kancelli-Embedsmand.

jeg nu ikke længere tvivle om, at det jo dog virkelig er Sandhed, at Cancelliet har indstillet mig iblandt Flere til Ribe Bispe-Embede. Efter Omstændighederne og de Mænd, jeg er paa Valg med, forekommer det mig ikke sandsynligt, at jeg skulde faae Embedet;⁴⁸ og det vilde ogsaa virkelig være mig langt kiere, om denne Indstilling banede mig Veien til en med mine Ønsker mere overensstemmende Fordeel eller Befordring, end om den skaffede mig det vacante Embede. Alligevel er dog mit Sind kommet i megen Bevægelse i disse Dage ved Tanken om den blotte Muelighed af, at det kunde blive mig. Siig mig et Ord, som kan indgyde mig Mod, saa gjør De en christelig og kierlig Gierning; thi jeg er omtrent i samme urolige Forfatning, som da jeg i Kiertemind ventede paa Afgjørelsen af mit Kald til Odense, endskiøndt jeg ikke nu har den Rimelighed for at trække Lodden som dengang.

Deres hengivne

J. Paludan Müller.

Odense d. 14de October 1825.

S. T. Hr. Amtsprovst, Ridder, Lütken | i | Lumbye.

⁴⁸ Biskop *Jens Michael Hertz* (1766—1825) døde efter 6 Aars Virke i Ribe Stift 2. Juni 1825. Først 19. Oktober s. A. indstillede Danske Kancelli følgende 8 Bispeemner til Kongens Udnævnelse:

1. Amtsprovst i Sorø Amt, *Peter Hans Mønster*, Sognepræst i Ringsted-Benløse. — 2. Amtsprovst *Nicolai Esmarch Øllgaard*, Sognepræst ved Trinitatis Kirke, København. — 3. Stiftsprovst i Fyns Stift, *Jens Paludan-Müller*, Sognepræst ved Sct. Knuds Kirke i Odense. — 4. *Wolf Frederik Engelbreth*, Sognepræst i Lyderslev-Frøslev paa Sjælland. — 5. Stiftsprovst i Ribe Stift, Dr. theol. *Conrad Daniel Koefoed*, Amtsprovst, Sognepræst ved Ribe Domkirke. — 6. Provst for Falsters Provsti, *Hans Resen Steenstrup*, Sognepræst i Karleby-Horreby-Nørre Ørslev paa Falster. — 7. Professor *Jens Hansen Smidth*, Sognepræst i Aastrup paa Falster. — 8. Dr. theol. & phil. *Magnus Sommer*, Sognepræst i Sorø.

Indstillingen af Jens Paludan-Müller havde følgende Ordlyd: »Denne udmærkede Mand har, efter i 5 Aar at have virket som Skolelærer, nu paa 27. Aar beklædt geistligt Embede med saa roesværdig Duelighed, at Biskop Plum allerede da han blev Stiftsprovst, forsikkrede, at der i hele Fyens Stift kun var een Stemme om, at han var den værdigste iblandt mange duelige Geistlige inden Stiftets Grændser; og at ingen ældre Embedsmand og ingen Amtsprovst vilde fortryde paa, at ham ved Landemodet forundtes Forsædet, efter den almindelige Agtelse, hvoraf han alt dengang var i Besiddelse. Ogsaa har Stiftsprovst Paludan-Müller gjort sig fordeelig bekjendt som Prædikant og Videnskabsmand. Saavel i sin nuværende Embedsstilling, hvor han tillige er Medlem af Directionen for Almue-Skolevæsenet i Odense, som medens han var Sognepræst for Kjertemind og Drigstrup Menigheder, har Hr. Paludan-Müller gjort sig meget fortjent af Skole- og Fattig-Væsenet, og han er, efter Cancelliets allerunderdanigste Formening, ligesaa værdig, som vel skikket til hæderligen at beklæde en Bispesol.«

Den 29. Oktober 1825 udnævnte Frederik 6. Stiftsprovst *Koefoed* til Biskop. — (D. C. 1. Dept. Forestill. 1825/Nr. 124).

Nævnte Koefoed blev født 1763, Stiftsprovst i Ribe 1805, Biskop 20

Min trofaste Ven! Jeg vidste nok, at jeg ikke forgieves tog min Tilflugt til Dem i min Pengeforlegenhed, naar det nogenlunde var Dem mueligt at hielpe paa mig. Derfor kom jeg ogsaa til Dem med fuld Tillid. Jeg vilde selv have været til Dem i disse Dage for at takke Dem og for at afhente Pengene, samtale om meget o. s. v., men Skole-Examina og Prædiken har gjort det umueligt. Endnu i de første Dage i næste Uge er jeg bundet til Skolerne; og da jeg ikke kan tøve længere efter Pengene, haaber jeg, De godhedsfuld tillader, at jeg sender min Wilhelm⁴⁹ efter dem. Jeg har medgivet ham mit Beviis med Instrux at aflevere det til Dem, om han er saa heldig at treffe Dem hiemme. Hvad jeg skrev om min Grundsætning ved offentl. Penges Bevaring havde ene og alene Hensyn til mig selv og til eget private Brug af slige Penge; thi mere end engang har jeg uden Betænkning tient paalidelige Venner paa en kort Tid, naar Casen har været godt forsynet. Men til eget Brug har jeg gjort mig det til en Lov intet at laane af min offentl. Casse, fordi jeg er en fattig Mand, som ofte kan komme i denne Fristelse, og som derfor bør undvige denne ved en fast Grundsætning. Den, som ofte kan føle Trang, og tidt være i Forlegenhed, bør til sit eget Bedste gjøre det vanskeligt, og ikke let for sig at laane. Thi det nøder til Huusholdriskhed, og vi ere alle Mennesker — og man kan behøve slige Tvangsmidler paa sig selv, naar man føler sin Skrøbelighed. Dog, herom en nærmere Forklaring, som jeg haaber snart, naar vi sees igjen.

At jeg meldte Dem Efterretningen, jeg havde faaet om Indstillingen til Ribe, var paa Ære og Samvittighed ikke fordi jeg derom har noget Ønske eller noget Haab. Men jeg har altid følt Trang til at meddele Dem alt hvad vigtigt, der mødte mig paa Livsbanen, og at samtale med Dem derom, hvorved jeg immer hidtil har befundet mig vel, da Deres Ord stedse have virket godt paa mig enten til min Veiledning eller Beroligelse. At jeg ikke før har talt om denne Sag, var fordi jeg virkelig ikke vidste andet eller mere derom, end Rygtet sagde; og om Rygter syntes mig ikke, det var værdt at tale. Rolig betragtet anseer jeg det ikke sandsynligt, at jeg skulde fortrænge Koefod,⁵⁰ og endnu langt mindre Mynster.⁵¹ Endnu en 3die skal være paa Valget. At jeg af mange Aarsager sætter Priis paa at være med paa Indstillingen,

Aar efter og døde efter 6 Aars Forløb.

⁴⁹ *Wilhelm Paludan-Müller* (1807—1861), senere Adjunkt i Aarhus, Sognepræst i Beder-Malling, Aarhus Stift.

⁵⁰ Se nærv. Bidr. S. 211, Note 48.

⁵¹ 5: den senere Sjællands Biskop *Jacob Peter Mynster* (1775—1854), dengang residerende Kapellan ved Vor Frue Kirke i København, var ikke blandt de i alt 8 indstillede Bisperemner (jvf. smst.).

er naturligt. Det vilde være underligt, om jeg ikke gjorde det. Men jeg finder det sandelig — alle Omstændigheder vel overveiede — saare uvist og problematisk, om det er mig gavnligt, at komme til Ribe. Ikke af andre ærgerrige Hensigter; thi — Gud veed det — tillades det mig at vælge, hvor jeg vilde ende mine Dage, da blev det i en stille Krog paa Landet, og ikke i Høiheden. Men jeg er Familiefader, og vi føres af høiere Magter.

Uagtet den liden Sandsynlighed, jeg har for at vorde den Udvalgte, er dog min Sindsroe rystet, siden jeg fik hiin Efterretning; thi en Mængde Betragtninger, jeg hidtil skiød fra mig, storme ind paa mig; og den svævende Forfatning, hvori min og Mines Skiebne synes at være kommet, er for en svag Hypochondrist en qvælende Tilstand, da han jo immer efter sin Natur er mere tilbøielig til at frygte det værste end haabe det bedste.

Hvor inderligt har jeg ikke ønsket, at De havde havt Ærende til Odense i disse Dage!

Deres hengivne
J. Paludan Müller.

Odense d. 22de Octobr. 1825.

S. T. Hr. Amtsprovst, Ridder, Lütken | i | Lumbye.

Ret af gandske Hierte ønsker jeg Dem til Lykke med Deres Søns Ansættelse.⁵² Jeg veed af Erfaring, hvor inderlig en saadan Glæde giennemtrænger Faderhertet; og kan derfor ret deeltage deri. Bring Deres Kone og Søn mine Lykønskninger. Nu bør De dog i det mindste een Gang aarlig over Beltet, da De har saa mange Kiere i Sielland. Alderen stunder til, og hvor skønne og sande ere ikke Plinii Ord: *prima Vitæ tempora, et media Patriæ; extrema Nobis*. Hvo der har givet *media Patriæ* saa fuldelig som De, kunde vel fortjene at beholde *extrema sibi* et suis; og om ikke gandske, saa dog i det mindste saa meget, som Stilling og Forsyn vil tilstæde. Naar De da aarlig besøger og besøges, vil denne Børnenes Boesættelse paa en anden Øe ikke lægge synderlig Hindring i Veien for at nyde Glæden af Deres Omgang lige til det Sidste.

⁵² *Johs. Chr. Lütken* (1791—1856) blev Student 1811, stud. theol., drev blandede, især filosofiske Studier, underviste og deltog ivrigt i Studenterlivet, bl. a. 1818 som en af »Tylvten«, der udfordrede Jens Baggesen. Han blev 23. Juli 1822 Adjunkt ved det genoprettede Sorø Akademis Skole og 15. April 1826 Lektor i Filosofi sammesteds, hvor han virkede indtil Akademiets Nedlæggelse 1849. Efter sin Afsked udfoldede han en livlig Virksomhed som politisk Forfatter. (jvf. Emil Elberlings Artikel om J. C. L., *Brickas Lexikon* 10, 552 flg. — nærv. Bidr. S. 190, Note 4).

Deres Ønske for vor nye Bestalter Philosophs Philosophie istemmer jeg af gandske Hierte. Af hans klare Hoved tør man vel haabe ham bevaret for de Hegelske og Schellingske Taager, hvori man siger, at hans Collega Hiort⁵³ findes, indsvøbt at vandre sig selv til meget Behag. Hvad han skal foredrage bliver vel fornemmelig Psychologie og Logik, og i begge disse Videnskaber kan man dog endnu blive paa Erfarings sikre Fodefæste, naar man vil.

Angaaende Storchs Caution har jeg talt med Biskoppen. Den ligger hos ham i sikker Forvaring og er tinglæst.

Lev nu vel. Hils alle fra

Deres hengivne
J. Paludan Müller.

Odense d. 25de April 1826.

S. T. Hr. Amtsprovst Lütken R. a. D. | i | Lumbye.

Hiertelig Tak for Deres Brev. Sagen om Andresens Debet til Enkekassen blev afgjort ved sidste Møde i Overenstemmelse med en af ham indgivet Proposition, og han fik Henstand mod Caution af en Bager i Odense.

Jeg er bleven usigelig nysgjerrig efter at høre mere om Deres Strid med Førstendømmer og Vælde; især om De benyttede tela og arma mod Ville,^{53a} som vi ikke har seet det Mindste til her i Byen. Kommer De ikke snart hertil, maae jeg see til at komme til Dem. Men jeg er saa belemret med Embeds-Correspondence, som tiltager med hvert Halvaar, og hvoraf jeg har faaet et nyt

⁵³ Peder Hjort (1793—1871), den kendte filosofiske, litterærhistoriske, sproglige og publicistiske Kritiker og Forfatter, Lektor i Tysk ved Sorø Akademi 1822—1849.

^{53a} ∩: Skolemanden Hans Jørgen Wille (1787—1854), Student 1804, studerede først Teologi, senere Filologi, men fik aldrig nogen Embedseksamen. Løjtnant i Hæren 1808—10, Lærer ved københavnske Privatskoler og de Massmannske Søndagsskoler; Medstifter af »Pædagogisk Selskab« 1820, Lærer ved Garnisonens Kasernes skoler 1820—54. Førstelærer ved Normalskolen for den indbyrdes Undervisningsmetode 1823. Efter kongelig Befaling besøgte han 1825 de fire Skolelærerseminarier i Sjælland, Fyn og Laaland for at bidrage til Fremme af den indbyrdes Undervisningsmetode. Efter kongelig Befaling berejste han fra August 1828 til Juli 1830 hele Danmark med Undtagelse af Sorø Amt og de Provstier, hvori der fandtes Seminarier, for i hvert Provsti at ordne een Skole til Mønsterskole for den indbyrdes Undervisning og tillige virke for Gymnastikundervisningen i Skolerne, i hvilket Øjemed han ogsaa blev Medhjælper hos Gymnastikdirektøren 1830. Han har baade som Skolemand og som Forfatter til teoretiske pædagogiske Skrifter og praktiske Lærebøger gjort en betydelig Indsats for den indbyrdes Undervisningsmetodes Gennemførelse og senere for dens Reformering. (Bricka 18, 605 (Joakim Larsens Artikel om H. J. Wille)).

Læs over mig ved den nye Indretning med Hospitalsdirectionen, at jeg neppe kan faae den fornødne Tid til mine geistlige Ting, om jeg vil holde mig Papirerne nogenlunde fra Livet. Angaaende arma og tela har Eberling vel i sig selv Ret i Følge det, som herom findes i Fabri Thesaurus, som han maaskee kan have Ret i mere; men i alt har han dog ikke Ret, og det er saare ubehageligt at see en Ung saaledes at medhandle eller rettere mishandle en Gammel, som Eberl. har gjort ved Bloch.⁵⁴

Men iblandt Philologerne har dette da aldrig været sieldent, da de fra ældre Tider af have havt et Slags Privilegium paa at være grove og uartige mod hinanden. Puristeriet tager Overhaand iblandt Grammatikerne, og der bliver nu Ultraer blandt dem, som blandt alle andre Partier. De har vel seet Jens Møllers Bedømmelse af vore theologiske Ultraer i 15de Bind af Bibliotheket.⁵⁵ Jeg synes det er godt og interessant skrevet. Som han overalt skriver interessant, naar han taler om Mennesker og Personer. Han er født til Biographskriver. Kun Skade, at det mere og mere bliver en Manie hos ham at dømme om Folks Troe. Om Personerne ere orthodoxe eller ei, derom dreier Talen sig fornemmelig. Skulde man ikke næsten troe, at den egne Personlighed maatte være Centrummet i den Skribents Tankegang, som immer og altid kommer tilbage til det Personlige hos Andre, fra hvilken-somhelst Ende han endog begynder Afhandlingen? Men med alt dette finder jeg dog, at han er meget billig og human i sin Dom. Har De seet Amtspr: Mønsters Forsvar for den indb. Underv. mod Grev Holsteins Anke?⁵⁶ Han er meget varm, og har betyde-

⁵⁴ Rektor ved Roskilde Katedralskole, *Søren Nicolaus Johan Bloch* (1772—1862) indviklede sig 1829 i Strid med den senere Rektor for Slagelse lærde Skole, Filologen *Carl Wilh. Eberling* og iøvrigt ogsaa med *Johan Nicolai Madvig*, der begge havde recenseret hans Udgave af et Udvalg af Ciceros Taler (1828).

⁵⁵ Der sigtes til Kirkehistorikeren, Prof. theol. *Jens Møllers* Artikel, »Om Ubilligheden i de tvende theologiske Partiers Domme, oplyst af tvende anonyme, i Tydskland trykte Journal-Artikler, vedkommende den danske Kirke og den dansk-theologiske Literatur« (trykt i *Nyt theologisk Bibliothek*, udg. af Jens Møller, 15. Bd. Kbh. 1829, 182—302), en refererende-korrigerende Fremstilling af Ekkoet af den saakaldte »Kirkekamp« (mellem Præsten N. F. S. Grundtvig og Prof. theol. H. N. Clausen) i tyske Tidsskrifter.

⁵⁶ Amtsprovst, Sognepræst i Ringsted-Benløse, *Peter Hans Mønster*, senere Biskop over Aarhus Stift, var begejstret Forsvarer af den indbyrdes Undervisning; sammen med dennes Banebryder herhjemme, Officeren J. N. B. Abrahamson udgav han iøvrigt »Om den indbyrdes Undervisnings Væsen og Værd«. 1.—3. Del. Kbh. 1821—28. — I Anledning af Lensgreve *Frederik Adolf Holstein* til Holsteinborgs Skrift, »Bidrag til Danmarks Krønike for Aaret 1828« (Slagelse 1829) skrev Mønster saa mod denne: »Skulde der virkelig hos os være gjort for Meget for den indbyrdes Undervisning...?« (Kbh. 1829). Holstein udsendte saa »Svar til... P. H. Mønster...« (Slagelse 1829). — jvf. iøvrigt Joakim Larsen: Bidr. t. d. dske Folkeskoles Hist. 1818—1898, 17, 20.

lig lettet sig Møien med Svaret, ved paa Disputanters sædvanlige Maneer at forrykke statum controversiæ. Mig faldt Seneca's Ord ind: nectimus nodas, et ambiguum significationem verbis alligamus, deinde dissolvimus. Han har spurgt: er der givet for meget i Danmark for den indb. Underv.? Men jeg skønner ikke, at det egentlig var dette: »for meget«, Holstein ankede paa, eller tilkiendegav, at han formeente.

Hilsen og Venskab
J. Paludan Müller.

Odense d. 5te Octbr. 1829.

S. T. Hr. Amtsprøvt Ridder Lütken | i | Lumbye.

Ærede Ven! Med ret mange Taksigelser følger Indlagte tilbage. Jeg har læst det med stor Interesse og Fornøielse. De har gjort Deres Sager fortrefligt; thi naturligviis skriver jeg ogsaa paa Deres Regning, hvad H. har gjort og skrevet. Bedre troer jeg ikke, den Sag kunde være behandlet. Hvad vil man nu gjøre? Men Cancelliets Skrivelse synes ogsaa at vise, at man just ikke af indvortes Iver har indladt sig i dette. Erklæringen om Kirkerne gaaer udenom som Katten om den varme Grød. Men Manden er jo aldrig for at indlade sig ret dybt uden i Citater, og her har han jo ogsaa citeret — Grevinde Gyldensteen. Jeg troer iøvrigt, at han i Hiertet holder med Dem, kun vil han ikke brænde sine Fingre. Mange leilighedsvis og ufrivillige Yttringer have overbevist mig om, at han virkelig skatter og paaskønner, hvad De har virket og udrettet for dette som for mere.

Til Giengield for Deres Godhed mod mig sendes vedlagt Fabers i Gaar udkomne Piece mod Wedel-Simonsens topographiske Project.⁵⁷ Jeg haaber De vil fornøie Dem ret kosteligen over den.

⁵⁷ I Aaret 1829 forelæste Historikeren, dengang Arvingen til den fynske Herregaard Elvedgaard, *Lauritz Schebye Vedel Simonsen* (1780—1858) i »Fyens Stifts litteraire Selskab« sin Afhandling om »Nytten og Nødvendigheden samt den hensigtsmæssigste Indretning af historiske Topographier«. Afhandlingen blev samme Aar trykt i Odense og udspreddt i 600 Exemplarer; den indviklede ham i Polemik med den senere Fyns Biskop, daværende Sognepræst til Middelfart og Kauslunde, *Nicolai Faber*, der udgav en Pjece, »Betragtninger i Anledning af Prof. og Dr. Vedel-Simonsens Forslag til historiske Topographiers Udarbeidelse« (Odense 1829); begge vexlede endnu nogle Repliker i »Fyens Stifts Avis« (1829), der blev refereret i »Kjøbenhavns-Posten« samme Aar. Vedel Simonsens Afhandling satte Liv og Fart i fynsk topografisk Forskning, der siden 1829 stod som et vigtigt Formaal for det fynske litterære Selskabs mangeartede og betydningsfulde Virksomhed. (jvf. C. T. Engelstoft: Udsigt over Fyens Stifts litteraire Selskabs Virksomhed, Saml. til Fyens Historie og Topographie, 3. Bd. Odense 1865, 252). — Vedel-Simonsen fortæller om sin litterære Fejde med Faber i et Brev, dateret

Mig har den moret uendelig. Han har skilt sig fortrefligen ved den Sag; og kan nok gjøre Regning paa Applaus fra alle Landets Præster. Mange gode Sandheder ere sagte, — og adskillige Sidehug vel og under Fægningen givet. Saa meget mere fornøiede Piecen mig, som jeg just ved vor gode Bisps Mellemkomst og underlige Fremgangsmaade var for noget siden bleven indviklet i en Strid med Wedel Simonsen om hans Project; og derved havt Leilighed til skriftlig i en Erklæring, som Bispen begierede af mig over et nyt Forslag af W-S til Prindsen⁵⁸ om at udvirke kongelig Sanction paa det thopographiske Selskab, at yttre — korteligen — adskillige af de Indvendinger, som Faber her har drøftet vidtløftigere. W-S. kom siden til mig, og bad mig, at jeg dog ikke maatte modsætte mig denne gode Sag. Med megen Svada udviklede han, at hans Forslag dog var en uskyldig Sag. Jeg lovede ham at forholde mig roelig; men maaskee troer han nu dog, at jeg og Faber ere eet. At jeg har faaet hans Misfornøielse, kan jeg takke min gode Biskop for, som sendte mit Brev til ham, derpaa til Prindsen. W-S. gav en Contra-Erklæring — sendte den aaben til Biskoppen, skøndt den var stilet og skrevet aldeles til mig og havde min Adresse paa Foden. Skulde jeg ikke nu havt, hvad mig tilhørte? Men nei! jeg fik en Copie af Brevet skreven paa Bispecontoiret, Originalen skulde følge min Erklæring over Sagen. Nu knurrede jeg, og fik da strax, hvad mig lovligen tilhørte. Copien gik saa derimod til Prindsen. Det maatte den gjerne; thi jeg havde ikke i min Betænkning sagt andet end hvad hele Verden maatte vide, og det W-S. havde giensvaret var i Grunden Snak. — Nu lev vel.

Deres hengivne

7. *Paludan Müller.*

Odense d. 14de Octbr. 1829.

S. T. Hr. Amtsprovst Ridder Lütken | i | Lumbye.

Ærede Ven! Da jeg har faaet mine Jule- og Nytaars-Prækener fra Haanden, griber jeg Pennen for at takke Dem ret hiertelig for Deres Brev og for Deres Venskab i det henrundne Aar. Til det nye ønsker jeg Dem og Deres Hilsen og alt, hvad der kan gjøre Dem Livet behageligt. Skulde jeg indbefatte dette i et Ord, vilde jeg nævne: Fred. — Jeg veed vel, og seer af Deres Brev,

Elvedgaard den 17. Novbr. 1829, til Ungdomsvennen, Historikeren *Eric Chr. Werlauff*, Vedel Simonsens og Werlauffs Brevvexling, G. L. Wad: Fra Fyens Fortid. 1. Bd., Kbh. 1916, 239—240; jvf. 235,237 angaaende det fynske topografiske Selskab.

⁵⁸ 5: *Prins Christian Frederik*, Fyns Guvernør.

at De ikke agter en lille Strid som et Onde, men snarere som en Stimulus for Livet. Jeg kunde misunde Dem denne lette Tagen af Livets Qvider. For mig er Fred et ubetaleligt Gode, — formodentlig fordi en Ufred med Andre immer bringer mig i Ufred med mig selv. Det er altsaa ingen Dyd, men en Egenkierlighed, et Cujonerie; og jeg gjør mig ikke til af denne Egenskab. Men jeg slutter dog aldrig Velsignelsen paa Prækestolen med Ordet Fred, uden dybt at føle dets hele Betydning. Men det er da ogsaa den Fred, jeg ønsker mig og alle. Og dens uskatteerlige Værd erkiende vi jo begge. Det henrundne Aar bragte mig adskillige Prøvelser. Jeg træder ind i det nye med fast Haab om, at det vil blive bedre. Men immer kan jeg dog nævne Fred som mit Hoved-Ønske. Siig ikke, at det kun er en negativ Lyksalighed. Lad saa være; har vi denne, som vi dog visselig ikke altid kan skaffe os selv, da den beroer paa tusinde Ting, som vi ikke have i vor Magt, er det ikke da for det meste vor egen Skyld, naar de positive Goder, og den reelle Nydelse af Livet mangler os? Naar vi ere fri for indvortes og udvortes Plager, bestaaer for Resten den hele Lyksaligheds Kunst i Virksomhed og en levende Brug af Evner og Kræfter. At nyde Fred og at vegetere er to aldeles forskellige Ting, og jeg beklager hiertelig hver den, der med Hænderne i Skiødet venter efter Fornøielsernes Indstrømmen. Dog nok om dette.

Om Enkekassens Sager har jeg intet hørt, siden de gik fra Dem; men jeg haver ogsaa kun lidet talt med Biskoppen i denne Tid. Endnu er der ikke kommet Svar fra Cancelliet, om vi skal udsætte vore Penge i Sølv eller Sedler. Mueligen ligger Svaret paa Sprogøe. Da Biskoppen overdrog mig at give Storch midlertidig Ordre efter mit Tykke i Terminen, lod jeg ham sammenkrabe alt det rede Sølv, han kunde, en 800 r. omtrent, og supplerede da Resten med Sedler, circa 500 r. Men endnu er Hvalsøe i Middelfart tilbage at tilfredsstille. Jeg veed, at De har feget for Sølv i Deres Erklæring, og jeg ønsker Dem Seirren.

Nu lev vel, og bring Deres Hustrue en venlig Lykønskning til det nye Aar fra Deres

hengivne

J. Paludan Müller.

Ods. d. 2den Januar 1830.

Høiædle Høiærværdige | Hr. Amtsprovst, Ridder Lütken | i | Lumbye.

Neppe behøver jeg at forsikkre Dem, ærede Ven! at Deres Brev skienkede mig en hiertelig Glæde. Enhver levende Erindring om det kiere Fyen er mig kier, i hvorvel jeg ikke kan kaste et Blik

tilbage paa mit Liv der uden ogsaa at mindes mange Sorger og Besværligheder. Men blandt de Forbindelser, der har skienket mig vedvarende Opmuntringer, Veiledning og Styrkelse til Embedsvirksomhed, veed jeg ingen fortrinligere at nævne end den mangeaarige, hvori jeg har staaet med Dem, min trofaste Ven! og hvori vi have deelt saa mange Arbejder med hinanden. — For Meddelelsen ved Klokkeren af Deres Notitser om indbyrdes Underviisning er jeg Dem megen Tak skyldig. Jeg har allerede 2 Gange studeret dem igiennem, og vil gjøre det oftere, da de ere en god Ledetraad igiennem Bestemmelserne. — Det Aar, som nu snart er henrunden siden min Ankomst hertil,⁵⁹ har været besværligt. Jeg havde vel forud hørt en Deel om det Byrdefulde ved dette Biske-Embede, men ved et Blik paa den Odense Biskops Roelighed og meget litteraire Otium var jeg dog kommet til den Formening, at noget lignende Ønskeligt ventede mig her, om ikke strax saa dog i Tiden. Men Udsigten dertil vil virkelig endnu ikke aabne sig med mindste Glimt. Jeg har i denne Sommer reist meget i Stiftet, og foruden Visitats i 5 Herreder været i alle 8 Kiøbstæders Skoler, ved Examen paa Seminariet, og desuden paa Støvringgaardens Kloster for at lære den Stiftelse nærmere at kiende, hvis Meddirecteur jeg er vorden. Ingen af alle vore offentlige Indretninger her bebyrder og fortrædiger mig dog mere end den saakaldede Hørningske Stiftelse, et betydeligt Hospital, for hvilket jeg er ene Directeur, Regnskabsfører og Casserer, og hvis Sager ere geraadede meget i Forfald. Ved mine Reiser i forskellige Egne af Stiftet, og ved det nærmere Bekiendtskab jeg derved har gjort med Provindsens særegne Beskaffenhed, har jeg allerede overbeviist mig om, at Landets physiske Beskaffenhed, Landfolkets Leveviis, og mange locale Omstændigheder er her saa forskielligt i de forskiellige Egne, og i meget saa forskielligt fra Fyen, at meget, som i Skolevæsenet lod sig uden stor Vanskelighed udføre paa hiin Side lille Belt, her møder uoverstigelige Hindringer, og at meget, som i den ene Deel af Stiftet let lader sig gjøre, gaer langsomt eller slet ikke i den anden. —

Skal jeg dømme efter Udfaldet af mine Catechisationer ved Visitatserne i Kirkerne, er Landalmuens confirmerede Ungdom her ligesaa vel oplyst i alle Maader som i nogen anden Provinds; og hvad her kan findes brøstfældigt, findes vel og saaledes paa andre Steder. Det var mig just ikke behageligt, at min forrige Biskop i Spidsen af sine Landemods-Efterretninger i Aar kastede en stor Steen efter mig, saasart jeg var ude af Stiftet ved at oprippe

⁵⁹ Den 21. August 1830 var Stiftsprovst *J. Pal.-Müller* blevet udnævnt til Biskop over Aarhus Stift.

Sagen om Skriftepengene.⁶⁰ Man maae forundre sig over, at han saa gandske har glemt de Skriftepenge, han selv rimeligviis uden Samvittighedsnag har taget i Korsør, Slagelse og Kiøbenhavn.⁶¹ Jeg gad vidst, hvorledes Faber⁶² staaer sig med ham, og om Venskabet bliver bestandigt indtil Enden. — Tak for Deres venskabelige Ytring om min Julie. Ja! jeg er beroeliget ved at have hende her under min faderlige Varetægt. I øvrigt kan hendes Stilling og den Plumske Families Forhold imod hende ikke andet end smerte mig. Hvad vil ikke nu blive sagt om hende for at vælte Skylden paa hende?⁶³ — I denne Sorg har jeg havt den Glæde, at min Jens⁶⁴ har staaet sig godt til sin Examen. Min Wilhelm⁶⁵ har jeg i denne Vinter hiemme hos mig, hvor jeg troer, at hans Theologie for et halvt Aars Tid bedre fremmes end i Kiøbenhavn; og hvor Udgifterne blive noget mindre. —

Efterretningerne om Deres Børn og Familie have glædet mig meget. Bloms Skrift^{65a} har jeg endnu ikke kunnet faae fat paa,

⁶⁰ Efterretninger om den udenlandske nyere theologiske og pastorale Literatur, meddeelte Fyens Stifts Geistlige ved Landemodet 1831 af... Fr. Plum... 13. Forts. ell. 14. Hft. Odense 1831, 5 flg. («en Anstødssteen» er »Skriftepengene...«).

⁶¹ Fr. Plum havde været Sognepræst i Korsør-Taarnborg fra 1791, i Slagelse siden 1796 og Stiftsprovst i København fra 1803, inden han 1811 blev Fyns Biskop.

⁶² Nicolai Faber (1789—1848), Stiftsprovst i Odense 1830, Biskop over Fyns Stift 1834.

⁶³ Anne Julie Paludan-Müller (1802—1861) blev 1826 gift med en Søn af Biskop Fr. Plum, Søren Munk Plum (1794—1875), først Skibskaptajn, senere Gaardejer i Salling, død i København. Ægtefællerne blev separeret 1832 og skilt 1835; Aaret efter ægtede hun Agent, Købmand i Horsens, Carl Vilh. Hoyer (1803—1878). — Stamtavle over Slægten Paludan-Müller S. 6. — Gerh. L. Grove: Slægten Plum. Kbh. 1903, S. 74.

⁶⁴ Jens Paludan-Müller (1813—1899) blev Student fra Odense Katedral-skole 1831.

⁶⁵ Wilhelm Paludan-Müller (1807—1861) blev Student fra samme Skole 1827 og cand. theol. 1834.

^{65a} Amtsprøbst P. W. Lützens Svigersøn, Officeren Hans Jørgen Blom (se nærv. Bidr. S. 195, Note 13), der betragtedes som en af Hærens dygtigste Officerer, gjorde sig ogsaa meget fortjent som Forfatter til militærtvidenskabelige og krigshistoriske Arbejder. Størst Betydning i saa Henseende fik han, naar han med varm Overbevisning og stor Indsigt og Selvstændighed behandlede Landets Forsvarsvæsen i Pjecer og Artikler. Hans Arbejder paa dette Felt bidrog i høj Grad til at vække og øge Interessen for Forsvarets Ordning. Saaledes udgav han som Stabskaptajn Pjecen »Land- og Søemagt, med nærmest Hensyn paa Danmark« (Kbh. 1831, 24 Sider), hvori han bebrejdede sine Landsmænd den herskende Ligeegyldighed for Landhæren og hævdede, at den bedste Betryggelse for Rigets Uafhængighed fortrinnsvis maatte søges i et kraftigt Forsvar til Lands. Denne mod den gængse Opfattelse stridende Betragtning vakte megen Opsigt og gavnlig Drøftelse blandt Hærens og Flaadens Officerer. Han blev samme Aar imødegaaet i Pjecer af de kendte Søofficerer, Kaptajnerne J. C. de Falsen, H. G. Garde

men hørt det meget omtale. Min venligste Hilsen til Deres Hustru; til Deres Datter Marie og hendes Mand.⁶⁶ Gud give Dem vedvarende Sundhed og Kraft. Lev vel. Tænk stedse med Ven-
skab paa Deres

hengivne

J. Paludan Müller.

Aarhus Bispegaard d. 11te Novb. 1831.

Høiædle Høiærværdige | Hr. Amtsprøbst, Ridder, Lütken | i |
Lumbye | pr. Odense.

Ærede Ven! Synet af Deres Navn paa en Attest, som nyelig blev leveret mig med en Ansøgning fra Seminarist Christensen i Næsbyehovedbrobye af 27e f. M., glædede mig meget, og den Anmodning, De havde skrevet i Attesten om, at jeg for Deres Skyld vilde forhielpe denne meget gode Lærer til fast Virkekreds, bragte mig mange kiere Erindringer tilbage, og var ikke et Ord, som faldt i ufrugtbar Grund hos mig. Derfor griber jeg og Pennen for at sige Dem, hvorledes den Sag, som foranledigede Deres Ord, egentlig staaer, og for at bede Dem, ikke at troe, at jeg vil glemme Deres Anmodning, om den end ikke skulde kunne opfyldes ved den omhandlede Leilighed. I hvorvel jeg anseer mig forpligtet til fortrinlig at tage Hensyn paa Seminarister og Skolelærere her i Stiftet, naar Leilighed gives mig til at befordre nogen, saa troer jeg dog med god Samvittighed at kunne opfylde en Begiering fra en gammel Ven.

Kirkesanger Guldbek i Funder, Hids Herred, har været hos mig et Par gange forhen, og just ikke anbefalet sig ved hvad han har fortalt mig om sin tidligere Skiebne i Fyen, og sin nuhavende Lede til sit Embede og Opholdsted i Funder. Men da jeg har al Grund til at troe, at hans Sognepræst og Menigheden ligesaa gjerne ville være ham qvit, som han vil fra dem, saa vil jeg aldeles ikke hindre ham i at frasige sig Embedet. Kun kan og bør jeg ikke indlade mig paa hans Begiering om, at han maae afstaae sit Embede for en Pengesum til Christensen; eller med andre Ord, at jeg vil give ham Løfte om at kalde Christensen, naar han bliver enig med ham om Handelen. Jeg finder, at det

og anonymt af *H. B. Dahlerup* samt af Kaptajnløjtnant *C. C. Zahrtmann*. Blom replicerede i »Land- og Søemagt, med nærmest Hensyn paa Danmark. Nr. 2.« (Kbh. 1832, 67 Sider). — jvf. *Bricka* 2, 418—420 (S. A. Sørensens Artikel om H. J. Blom). — *Dansk biogr. Haandleksikon* 1, 173—174 (K. C. Rockstrohs Artikel om samme).

⁶⁶ *Maria Margrethe Lütken* (f. 1795), gift 1829 med Kasserer ved Odense Fattigvæsen, *Hans Müller*.

er temmelig impertinent af Guldbek at anmode mig om, at jeg vil overlade ham min Kaldsret som en Handelsvare; og jeg svarede ham derfor reent ud, at jeg ikke indlod mig i denne Sag, men om han var kied af sit Embede, maatte han paa lovlig Maade indgaae til Skoledirectionen med Ansøgning om Afsked, og naar denne da blev ham bevilget, skulde jeg nok vide at besætte Embedet med en duelig Person efter mit eget Valg. —

Saaledes staaer Sagen. Ifald altsaa Christensen skulde melde Dem, ærede Ven! at han havde faaet Afslag paa sin Ansøgning, skiøndt han herom ikke kan vide andet end hvad Guldbek har berettet ham, haaber jeg, De efter det Foranførte ikke vil betragte det som Ligegyldighed mod Deres Anbefaling. Om det endog lod sig gjøre, at Christensen udacorderede Guldbek af Embedet, troer jeg dog, at han burde tage vel i Betænkning at gjøre det, da han uden Tvivl vilde komme til at fortryde, at han havde opoffret sine Penge derpaa, og det desuden vist er en urigtig Vei til et Skole-Embede at kiøbe sig ind i det.

Vi leve her, Gud skee Lov vel, og glæde os ved at høre at det ogsaa staaer sig vel hos vore fyenske Venner, hvorom min gode Lütken i Odense⁶⁷ imellem giver mig Efterretning. Min venlige Hilsen bedes givet Deres Hustrue. Tænk i blandt med vedvarende Venskab paa mig som ofte tænker med Glæde paa vor mangeaarige Embedsforbindelse og Omgang. Lev stedse vel. Det ønsker af gandske Hierte

Deres hengivne Ven
J. Paludan Müller.

Aarhus Bispegaard d. 22e Marts 1833.

Høiædle Høiærværdige | Hr. Amtsprovst Ridder Lütken | i |
 Lumbye | pr. Odense.

At det glædede mig ret hierteligt, kiere gamle Ven! at modtage Deres Brev af 23e f. M. og deraf at see, at De befandt Dem vel og tilfreds, behøver jeg vist ikke at forsikkre Dem. — Hvad Kirkesanger og Skolelærer Christensen i Giød vad angaaer, da veed jeg ikke rettere end, at han endnu er et dannet og civiliseret Menneske, som da De kiendte ham i Fyen. I det mindste er det kun faa Dage siden, at En af mine Bekiendtere, som tilfældigviis havde seet Christensen, gjorde den Bemærkning om ham, at han var et dannet Menneske. I Sommeren 1838 visiterede jeg i Giød vad,

⁶⁷ Klokke i Odense, *Otto Diderik Lütken* (1782—1841), en Søn af Amtsforvalter i Ringkøbing, Thomas Caspar Lütken og saaledes en Brodersøn af Amtsprovst Pet. Wilh. Lütken.

hvor Christensen da var Kirkes. og Skolelærer; og ved at eftersee min Visitatsprotocol i Anledning af Deres Spørgsmaal finder jeg antegnet: »Christensen catechiserer godt, og er en duelig Mand med et dannet Væsen, er en Præstesøn fra Fyen«. — Af de to Skoler i Giødvad Pastorat var Christensens unægtelig den bedste, og stod i Henseende til Børnenes Fremgang en Grad over Middelettrinnet; men kunde og burde dog have været endnu bedre, da der kun var 26 Børn i anden og 24 Børn i første Classe. — Hvorledes Skolens og Christensens Forfatning er for Øieblikket, veed jeg ikke; men jeg troer dog at kunne med en god Samvittighed anbefale ham til Deres Godhed, og jeg har den Tanke om ham, at naar han kommer under en dygtig Præst og Tilsynsmand, er der ingen Fare for, at han jo nok vil blive en dygtig Skolelærer. — Om han ryger Tobak, kan jeg ikke sige, men det er vel neppe tænkeligt andet nu omstunder, da Pibespiden stikker ud af enhver Bondedrengs Lomme; men at han skulde drikke flere Dramme om Dagen, end Ordentlighed og Maadelighed tilstæder, kan jeg ikke antage, da han ellers neppe havde bevaret Præget af at være et dannet Menneske. —

Tak for Meddelelsen af, hvorledes De nu har det. Enhver Efterretning om Dem og Deres vedbliver at være mig interessant og kier. Gammelt og prøvet Venskab svigter ikke. Saalænge min gode Ven, Klokker Lütken,⁶⁸ levede, savnede jeg ikke Efterretninger fra Fyen. Han skrev mig imellem til, og meddelte mig, hvad jeg ikke kunde finde i Aviserne. Men siden han døde, er min Kundskab om, hvad der foregaaer, bleven mere indskrænket; thi min gode Søn i Odense⁶⁹ er sparsom med sine Efterretninger.

Hvad De siger om Roulund og vor Stænderforsamling, mordere mig. Det er just ganske min Mening om Manden; og denne Mening troer jeg her begynder at blive almindelig.⁷⁰ De har seet, hvorledes man i Viborg antager sig Lorentzens Sag i Slesvig.⁷¹ Jeg holder til Deres Parti, som mene, at den jyske

⁶⁸ Se sidste Note.

⁶⁹ Den senere Universitetsprofessor i Historie, *Caspar Peter Paludan-Müller* (1805—1882) virkede ved Odense Katedralskole fra 1829 som Adjunkt, fra 1843 som Overlærer, indtil han 1853 blev Rektor i Nykøbing Falster.

⁷⁰ Auditør, Ejer af Restrup Gods, *Rasmus Roulund* var Stænderdeputeret i Viborg for Aalborg Stift, (Hans Jensen: *De danske Stænderforsamlings Historie 1830—1848*. 1. Del. Kbh. 1931, 294; 2. Del ib. 1934, 38, 40, 302). — Den anførte Udtalelse skulde vel ikke staa i Forbindelse med R. Roulunds radikale Indlæg i den forfatningspolitiske Drøftelse i Viborg Stænderforsamling 1842, hvilket iøvrigt var medvirkende til, at den kongelige Kommissarius, A. S. Ørsted fik en ret skarp Reprimande i et kongeligt Reskript (anf. V. 2. Del 335 flg.).

⁷¹ Der sigtes til den Hiort Lorenzen'ske Sprogsag 1842 (»Han blev ved at tale Dansk«), der ogsaa i den nørrejske Stænderforsamling kom til at vække en meget betydningsfuld Opsigt (anf. V. 2. Del 337 flg., 355 flg.).

Forsamling ikke skulde røre ved denne Sag. Jeg seer ikke, at der kan komme noget Nyttigt og Godt ud deraf. Spændingen mellem Hertugdømmerne og Kongeriget var allerede for stor; hvortil kan det da føre, at gjøre den endnu større og mere udbredt? Men vi ville lade Politiken fare. —

Her hos mig have vi det omtrent som, da vi saaes i Foraaret.

Hiertelig ønsker jeg Dem at maatte leve vel og at være ved godt Helbred i anstundende Vinter. — At De imellem vil tænke paa en gammel Ven, ønsker og beder Deres uforanderlig hengivne

J. Paludan Müller.

Aarhus Bispegaard d. 3e Decbr. 1842.

Til S. T. | Hr. Amtsprovst Lütken | Ridder og Dbrmd. | i |
Lumbye.

ALEXANDER HAMILTON OG HANS MØDRENE
SLÆGT. TIDSBILLEDER FRA DANSK VEST-
INDIENS BARNDOM.

Af H. U. Ramsing.

INDLEDNING.

Det er ikke mange af Dansk Vestindiens Sønner, hvem det er blevet forundt at gribe ind i Verdens Histories store Dramaer. En af den unge nordamerikanske Republiks største Aander og mest fremragende Forkæmpere, *Alexander Hamilton*, fandt dog Ly i Dansk Vestindien i sin Barndom og havde sin første Skolegang paa St. Croix.

Samtiden nævnte ham som Ligemand med Washington og Franklin. *Talleyrand* siger i *Études sur la République*, at han anser Napoleon, Fox og Hamilton for at være Tidens tre største Mænd, og at hvis han skulde vælge imellem dem, gav han den første Plads til Hamilton. Eftertiden har ligestillet ham med Lincoln, og *Høffding* har i vore Dage berømmet ham som en af de største politiske Filosofer, der nogensinde har levet.¹

Paa de unge Fristaters Himmel var han et flammende Meteor, der sluktes, da det knapt var tændt. Men i sin korte Flugt udrettede han Stordaad for sit Land, og hans Bedrifter vandt hans Medborgeres fuldeste Anerkendelse. Paa det Mindesmærke, som blev rejst efter hans Død, betegnes han som »The patriot of incorruptible integrity, the soldier of approved valour, the statesman of consummate wisdom.«

Hans Liv i Fristaterne ligger i det klare Dagslys. Efter en kort Forberedelse i *Francis Barbers* grammar school i *Elisabethtown* i New Jersey blev Hamilton i 1774 optaget i *Kings College*, det nuværende *Columbia Universitet* i New York, hvor han studerede Jura.² 14. Marts 1776 blev han Chef for et Artillerikompani, som med stor Hæder deltog i Staten New Yorks Frihedskamp, og allerede næste Marts ind-

¹ Tilskueren 1889 p. 702.

² Dictionary of American biography. London Humphrey Melford 1932. Bind VIII. p. 171 ff.

traadte han i *George Washingtons* Stab som Adjutant og snart ogsaa som intim Hjælper og Ven. Omkring Krigens Slutning blev han Medlem af Staten New Yorks lovgivende Forsamling, og i 1786 gav han Stødet til Sammenkaldelsen af den Convention, som udarbejdede de Forenede Staters Konstitution. Gennem sit Arbejde i Conventionen og ikke mindst ved sine Afhandlinger i Tidsskriftet *The Federalist* fik han en meget væsentlig Andel i dens Form og Indhold, selv om man langt fra paa alle Punkter imødekom hans Ønsker. Paa Washingtons Opfordring blev han Statssekretær for Finanserne, og i denne Stilling udførte han, støttet af sine Publikationer: *Public credit*, *National Bank* og *Encouragement and protection of manufactures*, et grundlæggende Arbejde for Amerikas Bank- og Pengevæsen, som endnu har Gyldighed. Efter Washingtons Død blev han under de truende Krigsudsigter hans Afløser som Hærens Overanfører.

Men ligesaa omfattende og dygtigt som hans Arbejde var, ligesaa pludseligt blev det afbrudt, da han 11. Juli 1804 blev dødeligt saaret i en Duel med en politisk Modstander, *Aaron Burr*. Saaret bragte ham Døden, inden den 12. Juli var til Ende.

Medens saaledes den sidste Del af Alexander Hamiltons Liv er velkendt, talte han selv kun lidet om sine Familieforhold, og han har kun i almindelige Udtryk givet Meddelelser om sin Barndom og første Ungdom.

Det er Hensigten med den følgende Beretning at løfte det Slør, som hidtil har hvilet over dette Tidsafsnit, og at fremstille den Baggrund af Familie og Venner, som han havde under sin Opvækst og i sin tidlige Ungdom, førend han blev den store Statsmand i den unge Republik.

Der er saa meget mere Grund til at gøre dette Arbejde nu, som Oplysningerne for en stor Del maa søges i det dansk-vestindiske Arkiv, hvori mange Protokoller er stærkt medtagne af Tropehede og Tropefugtighed samt beskadigede af Termiter, saaledes at adskillige Dokumenter allerede nu er mutilerede og et enkelt helt hensuldret i Tiden mellem 1902, da jeg afskrev det og i 1936, da jeg igen vilde undersøge det.

ALEXANDER HAMILTONS MØDRENE SLÆGT.

Beretningen om *Alexander Hamiltons* mødrene Slægt begynder paa den lille engelske *Ø Nevis*, som ligger blandt de saakaldte *Leeward Øer*, øst for St. Croix. Her levede i den første Halvdel af det 18. Aarhundrede et Ægtepar, Lægen og Planteren *John Faucett* (Fawcett), vistnok af fransk huguenottisk Afstamning, og hans Hustru *Mary*. De var blevet gift før 1714, i

hvilket Aar en vis Kaptajn *Frank Keynall* i Følge Øens Common Records gav dem begge tilsammen en Pengegave.³ Paa Grund af ægteskabelige Uoverensstemmelser og Stridigheder blev Ægteskabet ophævet, og 5. Februar 1740 blev det sidste Baand imellem dem løst, idet John Faucett paatog sig en aarlig Udbetaling paa £ 53. 4 sh. til hende, imod at hun for sig og Arvingerne gav Afkald paa al Ret til forskellig, ikke nærmere specificeret fast Ejendom, tilhørende Fællesboet.⁴

I dette Ægteskab kendes to Døtre, nemlig *Ann*, gift med Planteren *James Lytton*, og *Rachel*, gift med Købmanden *John (Johan) Michael Lavien*. De nøjagtige Tidspunkter for disse to Ægteskaber kendes ikke, men det første maa være fra Tiden omkring 1730, det sidste omtrent fra 1745, og der maa have været en tilsvarende Aldersforskel imellem Søstrene.

15. Juni 1733 udvidede det danske vestindisk-guineiske Kompagni sine Besiddelser i Vestindien ved Købet af Øen *St. Croix* fra Frankrig, men den højtidelige Overtagelse af den nye Koloni fandt paa Grund af tilfældige Omstændigheder først Sted 10. Januar 1735. Øen var ikke ubeboet, og en Del Smaaplantager var spredt over den, især paa Midten af Øen og ved dens Vestende, men hvor mange af disse Plantere, der fortsatte Dyrkningen under Kompagniets Styre, kan ikke oplyses. Kompagniet lod foretage en Inddeling af Landet i Kvarterer og en Udmaaling i hele Plantagelodder, Rektangler med 2000 og 3000 Fods Sider. Denne Matrikulering er endnu den Dag i Dag Grundlaget for Øens Ejendomsinddeling. Ved at tilbyde disse Lodder paa billige Vilkaar lykkedes det snart at faa Plantere fra *St. Thomas* og fra de omliggende engelske og hollandske Øer som *Tortola*, *Virgin Gorda* (*Spanishtown*), *Anguilla*, *St. Christopher* (*St. Kitts*), *Nevis*, *Antigua*, *Montserrat*, *St. Martin* og *St. Eustatius* til at paabegynde Rydningen af Skoven og Opdyrkningen af *St. Croix*' frugtbare Jord. Det var Folk af mange Nationaliteter, der strømmede til. De fleste havde sikkert kun ringe Kapital, men en god Arbejdsvillie, ofte ogsaa en god Del Eventyrblod i Aarerne, og langt fra alle kunde i deres Handlinger svare til Moralens strenge Krav.

I 1737 herskede der en alvorlig Tørke paa flere af *St. Croix*' engelske Nabøer, bl. a. paa *Nevis*, og i det følgende Aar var der adskillige Familier fra denne Ø, som fulgte det danske Kompagnis Opfordringer og købte Jord paa *St. Croix*.

³ G. Atherton. *The Conqueror*. MacMillan & Co. London 1902. p. 3.

⁴ *Nevis*. Common Records 1725—46 p. 429. Jfr. G. Atherton. l. c. p. 537. G. Atherton. *A few of Hamiltons Letters*. MacMillan & Co. London 1903 p. 269 ffg.

Blandt disse var *James Lytton* og hans Hustru *Ann* og *Edward Evans*, som var gift med Lyttons Søster *Margaret*.

Lytton købte 24. Maj 1738 Plantagen *Grange* Nr. 9 i Kompagniets Kvarter,⁵ og Evans købte samme Dag Plantagen *Golden Rock*, Nr. 4 i samme Kvarter.⁶

Den første Tid maa have været vanskelig og drøj, thi inden Aarets Udgang blev *St. Croix* hærget af en voldsom Orkan, som anrettede stor Skade. *James Lytton* arbejdede dog ufortrødent og opnaaede snart at blive en Tillidsmand i det nye Samfund, som betragtede ham som en af de dygtigste og mest arbejdsomme Sukkerplantere.⁷ Han blev fast Bisidder i Skifteretten, Exekutor og Formynder i adskillige Boer.⁸

Han havde ved sin Ankomst til Øen tre eller fire Børn, *John Faucett*, f. ca. 1730, *Peter*, f. ca. 1733, *James*, f. ca. 1735 og endnu en Datter, hvis Navn ikke kendes, som blev født ca. 1738, omtrent ved Afrejsen til *St. Croix*. Her forøgedes Børneflokket hurtigt. 9. Februar 1742 fødtes og 25. Marts døbt *Luch Henry*, som døde 10. September, 23. August 1743 fødtes og 11. December døbt *Ann*, 20. November 1745 fødtes og 21. November døbt *Josia*, og 13. August 1747 fødtes og 4. September døbt *Elisabeth*.⁹

Familien *Evans'* Skæbne formede sig anderledes. *Margaret Evans*, *James Lyttons* Søster, døde allerede 28. August 1741,¹⁰ og faa Aar efter, i Efteraaret 1744 fulgte hun af *Edward Evans*,¹¹ som døde paa *St. Christopher*, hvor han havde oprettet Testamente 30. Juli 1744. *James Lytton* blev Formynder for de efterladte Børn, af hvilke den ældste, den 17aarige *Isaac* overtog Familiens frugtbare Plantage *Golden Rock*, opkaldt efter Kælenavnet for den rige lille hollandske Ø *St. Eustatius* nordvest for *St. Kitts*.

Uvist om det var nye Uheld paa de hjemlige Øer, der virkede, eller det var Rygtet om Lyttons og Evans' gode Resultater, som fristede, var der stadig flere af deres Familiekreds og Omgangsvener, som drog til *St. Croix*.

William Huggins fra *St. Christopher* og hans Hustru *Elizabeth Ewant* købte saaledes 21. Juni 1742 den halve Plantage Nr. 18

⁵ Pantebog f. *St. Cr.* 1736—45 p. 48.

⁶ Pantebog f. *St. Cr.* 1736—45 p. 1.

⁷ R. Haagensen. Beskr. o. Eylandet *St. Croix* 1758 p. 34.

⁸ Komp. Skiftepr. f. slutt. Sk. 1742—52 p. 1 *Wm Childs* Skifte 4. Okt. 1747 »*James Lytton* var allerede med en Del Formynderskaber belastet.« Han blev desuagtet valgt til Formynder.

⁹ Dansk Kirkeb. f. *St. Cr.* 1740—53.

¹⁰ Skiftepr. Nr. 2 f. Byf. p. *St. Cr.* 1739—42. Skifte Nr. 20.

¹¹ Skiftepr. Nr. 3 f. Byf. p. *St. Cr.* 1747—45, fol. 260 ff.

i Kompagniets Kvarter og forøgede næste Aar 15. Oktober sine Besiddelser med Nr. 32 Cottage i samme Kvarter, en fuld Sukkerplantage.¹² Disse Folk var vistnok beslægtede med, og i alt Fald gode Venner af Familien Lytton. Flere Gange var de Faddere ved Børnenes Daab, og William Huggins deltog i Formynderskabet for Edward Evans' Børn.

Næste Aar, 1744, træffer vi Købmanden *John (Johan) Michael Lavien* fra Nevis paa St. Croix, og han har rimeligvis i Begyndelsen fortsat sin Købmandsvirksomhed. Paa St. Croix spores han tidligst 6. Maj 1744, da i Følge en i Edward Evans' Bo indleverede Regning havde solgt den afdøde og hans Børn forskellige Manufakturvarer og Husholdningssager. Regningen indeholdt ogsaa et Beløb for Varer leveret paa Nevis, altsaa før 1738. Den blev godkendt af Arvingerne, men Lytton indbragte dog en Modfordring, et Laan paa 20 Pistoler (Louisd'orer) som Evans havde laant Lavien paa Nevis, og som Lytton selv havde kautioneret for. Skifteretten resolverede, at Lavien skulde have sin Regning betalt, og at Lytton selv maatte være ansvarlig for Laanet overfor Boet.¹³

Hensigten med Laviens Bosættelse paa St. Croix var dog sikkert den, at han vilde være Planter. 18. Maj 1744 købte han, der i Skødet betegnes som »Merchant in Neeves«, af *Peter Titley* Sukkerplantagen Nr. 21 i Dronningens Kvarter, der siden hed *Ruby*, for 950 Rigsdaler, og som Vitterlighedsvidner ved Købet underskrev Edward Evans, Laurence Bladwell og James Lytton, et yderligere Bevis for det gode Forhold imellem dem.¹⁴ Han beholdt dog ikke Plantagen ret længe, thi endnu inden Aarets Udgang blev den solgt paa Auktion til Byfoged *Poul Jensen Lindemark*.¹⁵ Man faar en Formodning om, at Lavien ikke har kunnet klare Købesummen, thi næste Foraar nøjes han med en Bomuldsplantage, Nr. 12 i Kompagniets Kvarter, som kun var halvt saa stor. Han købte den af *Hendrich Stumphius*, til hvem han 3. Februar 1745 udstedte en Obligation for Købesummen 550 Rdl. Obligationen, der var affattet paa Hollandsk, blev læst 8. Februar 1745.¹⁶

Han beholdt dog heller ikke denne Ejendom ret længe. I Aarene mellem 1747 og 1752, snarest i 1748, ombyttede han dem med Sukkerplantagen Nr. 19 i Kompagniets Kvarter, ligeledes en halv Plantage paa 75 Agre.¹⁷

¹² Pantebog for St. Cr. 1736—45 p. 323, 440.

¹³ Skiftepr. Nr. 3 f. Byf. f. St. Cr. 1742—45 f. 270.

¹⁴ Pantebog f. St. Cr. 1736—45 p. 473.

¹⁵ Kopskatliste f. St. Cr. 1744.

¹⁶ Pantebog f. St. Cr. 1736—45. 8. Febr. 1745, indført paa Protokollens sidste Folie, der er hensmuldret i Tiden mellem 1902 og 1936.

¹⁷ Kopskatlister f. St. Cr. 1747 og 1752; mellemliggende Lister mangler.

Endvidere finder vi næste Aar 1745, at James Lyttons Svigermoder *Mary Faucett* og hendes Datter *Rachel* er komne til St. Croix. Første Gang vi sporer *Mary Faucett* er ved James Lyttons og Anns næst yngste Barn *Josias'* Daab, 21 November 1745, hvor hun er blandt Fadderne, og den ydre Anledning til hendes Ankomst har maaske netop været denne Begivenhed. Men hun havde vistnok ogsaa andre Planer. Hun ønskede og gennemførte et Ægteskab mellem *Rachel* og *John Michael Lavien*, endogsaa imod Datterens Ønske, »a hated marriage« kalder Sønnen Alexander Hamilton det senere.

Der findes i St. Croix Protokollerne bevaret et stærkt mutileret Dokument, hvori en *John (Faucett)* i den for engelske officielle Dokumenter karakteristiske Stil testamenterer sin Datter *Rachel Faucett* alt sit Gods, saavel faste Ejendomme som Formue her eller andet Steds, og han udnævner hende til eneste Executrix. Af Underskriften er kun bevaret Fornavnet John og en Streg af Efternavnets Forbogstav. Vitterlighedsvidnerne er *Joseph Burke* og *Robert Huggins jun.* Tid og Sted for Udstedelsen er bortsmuldet, men paa St. Croix er det følgende Dokument i Protokollen dateret 5 Oktober 1745, og det er altsaa indført før denne Dato.¹⁸

Mary Faucett og *Rachel* maa have forladt de engelske Øer efter Testamentets Udstedelse og rimeligvis efter *John Faucetts* Død, og det er utvivlsomt blevet indført i Notarialprotokollen paa St. Croix forinden Bryllupet for at sikre *Rachels* Særeje.

Bryllupet er altsaa holdt paa St. Croix omkring Midten af 1745, hvilket stemmer med at den i Ægteskabet fødte Søn *Peter* i 1768 angives at være 22 Aar, altsaa født i 1746. *Rachel* var sikkert meget ung, dog næppe væsentlig yngre end 16 Aar, da hun blev gift, og *Lavien*, som havde drevet Købmandsskab i 1738, maa vel den Gang have været myndig, altsaa mindst 21 Aar, eller i 1745 omtrent 28 Aar gammel, snarere ældre. Der var altsaa en meget betydelig Aldersforskel paa Ægtefællerne, og Ægteskabet blev ikke lykkeligt.

Hun begik, som den senere Skilsmisdom udtrykker sig, »saadanne Fejl, som blandt Ægtefolk var uanstændige og meget suspekter«. *Lavien* havde i den Anledning ladet hende sætte i Fængsel, men han lod hende komme ud igen og opgav Sagen »i den Tanke, at hun skulde blive bedre«. Hun paa sin Side benyttede Friheden til i 1750 at rømme fra Øen, og hun efterlod Sønnen *Peter* hos Faderen. Om Fordelingen om Skyld og Ansvar i Ægteskabet paa dette Tidspunkt vides der intet ud over Skilsmisdom-

¹⁸ Notarialprotokol f. St. Cr. Nr. 318 f. 18.

mens Ord, men denne angik iøvrigt, som naturligt er, fortrinsvis de senere Hændelser.

Mary Faucett fortsatte sit Ophold paa St. Croix ogsaa efter Datterens Bryllup. Hun var 16 September 1747 paany Gudmoder ved James Lyttons og Anns Datter *Elizabeths* Daab. I 1747 og 48 opføres blandt Beboerne af Kompagniets Kvarter Maria Faucett med 3 kapable Slaver.¹⁹ Hendes Bolig er ikke nøjere angivet, men hun har sikkert hverken boet hos Lytton eller hos Lavien, men derimod hos Stadshauptmand *Bertrand Pieter de Nully*, som ejede Plantagen *Cathrines Rest*. Hun har tjent til Livets Ophold ved at udleje sine kapable Slaver til Arbejde. Desuden kan der paavises Regninger fra hende i forskellige Dødsboer, saa hun har flere Strengte paa Buen. Bl. a. er der en Regning paa 11 Rdl. for Syning i *William Hendries* Bo.²⁰

Et straalende Erhverv har hun ikke haft, selv om hun søgte at svare enhver sit. 5 Oktober 1750 indkaldte hun sine Kreditorer ved tinglæst Proklama, da hun vilde forlade Øen,²¹ og 24 Oktober tinglæstes hendes Kvittring for Salgssummen for en bortsolgt Slave.²² I *Jan Roachs* Bo skyldte hun 6 Rdl., men Fordringen blev i 1754 betragtet som uvis, »da hun ej er her, men i Armod fra Øen bortgangen.«²³

Tidspunktet for hendes Afrejse synes at stemme med Rachels Rømning, og Moder og Datter er sikkert fulgtes ad tilbage til de engelske Øer, vistnok til St. Kitts.

Her testamenterede *Mary Faucett* i alt Fald 5 Maj 1756 til Datteren sine 3 Slaver,²⁴ og rimeligvis er hun død ikke længe derefter.

RACHEL LAVIENS SENERE ÆGTESKABELIGE FORHOLD.

Paa St. Kitts levede i 1750aarene en ung skotsk Adelsmand *James Hamilton*, der saa vidt vides ernærede sig som Købmand.

Han tilhørte Slægtens *Cambuskeith* Linie, som er en af Huset *Hamiltons* ældste Sidelinier, idet Sir *David Hamilton* af *Cadzow*, som døde i 1374, havde to Sønner, *David*, fra hvem den hertugelige Linie *Hamilton* nedstammer, og *Walter*, som ægtede *Margaret*,

¹⁹ Kopskatlister f. St. Cr.

²⁰ Skiftepr. Nr. 33 f. Comp. 1742—52. Wm. Hendries Skifte. p. 108. Søren Møllers Skifte p. 205.

²¹ Pantebog f. St. Cr. 1749—51, f. 77.

²² Pantebog f. St. Cr. 1749—51, f. 80.

²³ Skiftepr. Nr. 33, f. Comp. 1742—52, p. 542.

²⁴ Common Records of St. Christopher. Vol. X, Nr. 1 p. 180, 5. May 1756. G. Atherton *The Conqueror* p. 49, 538.

Datter af *Walter Lesly*, Earl af Ross, og som blev Stamfader til Cambuskeith Linien. Mand efter Mand kan Linien følges fra *John Hamilton* af Camsketh, som levede i 1542.

James Hamilton var fjerde Søn af *Alexander Hamilton*, Laird af Grange i Stevenston Sogn i Ayrshire, som 15 Juni 1711 paa Slottet Pollock underskrev Ægteskabskontrakt med *Elisabeth Pollock*, Datter af Sir *Robert Pollock* af Pollock og *Annabella Stewart*. De havde i deres Ægteskab 9 Sønner og 2 Døtre.

Den ældste Søn *John* blev døbt 19 August 1712 i Stevenston Kirke, den næste *Robert* blev født 3 Februar og døbt samme Sted 9 Februar 1715, og den tredie Søn *Alexander* blev født 6 Februar og døbt samme Sted 12 Februar 1717.

For den følgende Søn *James*, som i den i 1820 trykte Stamtavle betegnes som »A proprietor in the West Indies, and father of general Hamilton, the celebrated statesman and patriot in the United States, who fell greatly regretted, in a duel with a Mr. Burr«, og for de næste Sønner *Walter* og *George*, som begge døde ugifte, og som vistnok var Tvillinger, har Fødselsaar og Daabsdag ikke kunnet findes, men for den syvende Søn *William*, som havde Børn, er det i »old Mr. Thomas Brown's manuscripts« anført, at han er døbt 7 Oktober 1721. Man tager da næppe fejl ved at ansætte James Hamiltons Fødselsaar til 1718.²⁵

James Hamilton var følgelig nogle og tredive Aar gammel, da *Rachel Lavien* gjorde hans Bekendtskab paa St. Kitts, og hun fik omkring 1753 og 1755 to Sønner *James* og *Alexander Hamilton* med ham. Paa Grund af hendes tidligere Ægteskab var det nu umuligt at legalisere Forholdet, men de betragtede sig utvivlsomt som Ægtefolk.

Da Efterretningen herom naaede St. Croix, rejste *John Michael Lavien* for Tamperretten paa St. Croix Krav om Skilsmisse, hvorefter Retten udstedte følgende Stævnamaal:

Praeses og Assesores i den andordnede Consistorial Ret paa Eilandet Ste Croix gjøre vitterligt, at for os haver andraget John Michael Lavien, Borger og Frievaaner samme steds, idet hand finder sig høilig forpligtet at søge Skilsmisse med hans Hustru Rachael Lavien, af saadanne Feyl som iblant Ægtefæller vare uanstændige og meget suspecte, dog af Arrest og Process ved ham blev udtagen, i Tanke at alle ting skulde have blevet bedre, samt at hun som en ægte (Hustrue) forandret sit ugudelige Levned, og som sig hør og bør med ham leve, men i Stæden derfor nu en 9 Aar absenteret sig fra ham, og til anden stæds hengaaet, hvor hun adskillige uægte Børn skal have avlet, saa at saadant meenes meer end nok at være til at faae Skilsmisse, og Citanten frie fra hende aldeles at blive, og hun

²⁵ Ægteskabskontrakt af 15. Juni 1711 ejes af Mr. James Campbell, Keralaw (forhen Grange), Stevenston Sogn i Ayrshire. Stamtavle i George Robertson: Topographical Description of Ayrshire 1820. Daabsudskrifter og Old Mr. Thomas Brown's manusc. fra Registrar-General of Scotland.

ikke nogen Rættighed at have enten til ham eller hvad lidet hand eier, fornemlig da samme meenes alleene at tilfalde ham og den Søn, som Citanten med hende i Ægteskab haver avlet. Ja Citanten, som saaledes er bleven fornærmet, skal i mange Aar allerede have taget dette sit Barn til sig og maintineret af det lidet hand var i Stand til at fortiene, hvor imod hun ufor-skammet, grov og ugudelig haver viist sig, idet hun gandske haver glemt sin Pligt, og ladet baade Ægte Mand og Ægte Barn blive, men derimod med alle overgivet sig til Horerie, hvilke Ting Citanten siger skal være saa bekiendt, at hendes egne Slægt og Venner maa hade hende derfor, og som tilmelte Citant tænker det skulle være meeget haard, idet hand maatte arbejde til hendes Profit, som ville muligens tildrage sig om hand, der som andre er dødelig, ikke i Tide laa hendes Ugudelighed for Dagen, og fra hende blev skilt, da om intet var skeet, saadan Casus førend hans Død, hun muelig ville søge, som Enke, Boet at indkomme og derfor ei alleene tilvende sig, hvad hun ikke burde have, men og tage det fra hans Barn, og til hendes Hore-unger give, hvad saadant ægte Barn alleene tilkomme.

Saa haver John Michael Lavien begiert, at dette Consistorial-stævnemaal maatte ham tilstaaes for derefter inden Rætten som fornemste Poster til Skilsmisse imod Eder Rachael Lavien at fremlægge, og Dom som meldt paastaa; sc.

Imo at I Rachael Lavien uden at tale om Eders slette Opførsel forhen, tilsidst haver absenteret Eder fra ham og reist anden Stæds hen, hvor I mange Aar har opholdt Eder.

2do at I Rachael Lavien saadant Tiid som I haver været fra ham skal haver avlet og fød adskillig u-ægte Børn med videre;

Thi bliver ei alleene saadant Stævnemaal ham tilstaaet, men I Rachael Lavien tillige indkaldet med 6 Ugers Varsel at møde for Os enten selv eller ved Fuldmægtig udi Consistorial Rætten, som her den 18 April førstkom-mende udi i mit Conferentz-Raad og General-Gouverneur Baron v. Præcks iboende Huus her i Byen Christiansted om formiddagen Kl. 9 slet skal blive holdet, der Citantens Beviser saavel som Stævnte som u-stævnte Vidner som andre erholdte at høre og see examineret og irættelagt andg. alt hvad her er mod Eder andført, og endelig Dom fra Eder at lide, saaledes at I Rachael Lavien ikke mindste Rættighed til Citanten *John Michael Laviens* Persohn eller Midler nu eiendes eller herefter eiendes vorder, skal have, men som frie fra Eder i alle Maader være, og om godt sindet i nye Ægteskab at ind-lade, hvorimod I at blive videre straffet (om kand paagribes) efter Lov og Forordninger, paa hvilket alt Citanten belover nærmere Demonstration inden Rætten at ville giøre.

Som Vidner til samme Tiid, Ræt og Stæd, og under Falsmaals Bøders Fortabelse indkaldes til endelig Forklarings Aflæggelse om alt hvad her om Eder Rachael Lavien er andført og dertil henhører, I James Hendricks, Jemima Gorley, James Ash. Hvorefter da Citanten mener aldtung fuldkommen skal blive oplyst og hand som Meldt Dom imod Eder erholde, saaledes som forhen er paastaaet.

St. Croix den 26 Febr. 1759
Under Rættens Seigl og Secretairens Haand
(sign) *I. Klingberg.*

Anno 1759 d. 2 Martz havde vi undertegnede lovlig forkyndt dette Consistorial Stevnemaal for John Michael Lavien imod hans Hustrue Rachael Lavien paa Plantagien Herr Stads Hauptmand tilhørende, og ligeledes forkyndt det i Fortet, hvor hun var i Arrest, som var hendes 2de sidste Pladser

her paa Landet, ligeledes forkyndt det for alle de mentionerede Persohner.
Saa sandt hielpe os Gud og Hans Hellige Ord.

Test.

(sign) *P. Andersen.* (sign) *P. Hansen.*

Læst og Publiceret for St. Croix Byetings Ræt. Mandagen den 5 Martz
1759 og Pante Bogen Litr. E fol 330 tilført.

Test.

(sign) *E. Hesselberg.*²⁶

Vidnerne, som stævnedes, var alle boende paa St. Croix. James Hendricks boede i 1758 og 1759 forskellige Steder i Kongensgade i Christiansted, Jemima (Jeahomie) Gorley i Torvegade i samme By og James Wilhelm Ash solgte i 1759 sin Plantage Nr. 45 og 46 i Dronningens Kvt., Dele af den Plantage, som siden hed *C a n e - g a r d e n* til Thomas Callenan, der ogsaa ejede Nr. 32 i Kongens Kvt., hvor John Michael Lavien havde Ophold. De var alle Smaakaarsfolk, som kun ejede faa eller ingen Slaver. Rachel Lavien blev stævnet paa sine sidste Opholdssteder i 1750, nemlig Fængslet i Christiansværns Fort og paa Stads Hauptmand Bertrand Pieter de Nullys Plantage *C a t h r i n e s R e s t* i Kompagniets Kvt.²⁷

Det ejendommelige Stævningebrev dømte i Virkeligheden Rachael, uden at hun blev adspurgt og uden at hendes Husbonds Vidner var afhørt, og hun udeblev ganske sikkert fra Domsforhandlingerne. Det maa dog indrømmes, at John Michael Laviens Krav var velbegrundede.

Skilsmissen bevilgedes 25 Juni 1759 med følgende Dom:

»John Michael Lawin har her til Rætten indstævnet hans Hustrue Rachael Lewine til Skilsmisse Doms Lidelse, foregivende, at hun ikke alleene i den Tiid, hun for nogle Aar siden levede i Egteskab med ham her, begik saadanne Feyl som iblandt Egtefolk var uanstændige og meget suspecte, som hand dog oversaae og af Arrest og Process loed hende udtage i den Tanke, at hun skulde blive bedre, men endog efter den Tiid og nu for 9 Aar siden skal have absenteret sig fra ham og paa et andet Stæd avlet adskillige U-Egte Børn.

Stevnemaalet til denne Sag, som her for Rætten den 18 April h. a. er incamineret, beviiser ved dets Paateigning, at Rachael Lewin lovlig er indstævnet.

Citanten har ikke alleene lovlig beviist, at Rachael Lawin har absenteret sig fra ham og levet paa et Engelsk Eyland i en 7 a 8 Aar, men endog, at hun i den Tiid har avlet 2de u Egte Børn; Efter Hvilke og flere denne Sags sammenstødende Omstændigheder, Hermed kiendes for R æ t t, at det imellem John Michael Lewin og Rachael Lewin hidtil værende Egteskab bør være aldeles ophævet, saaledes at bem^{te} Rachael Lawin ikke bør have mindste Rettighed som Hustrue til enten John Michael Lewins Persohn eller Midler, som han nu eyer eller eyendes vorder.

²⁶ St. Croix Pantebog 1759 f. 330 U. S. Archives. Harold Larson, Brev af 4. Okt. 1937.

²⁷ Kopskatlister f. St. Cr. 1758, 1759.

Saa frakiendes og Rachael Lawins u-Egte Børn all Rætt eller Pretention til Citantens Gods og Midler. —

Dog skal denne Skilsmisse ikke hindre Citanten John Michael Lawin fra at begive sig i et nye og andet Egteskab.

Processens Omkostninger ophæves, siden de i Citantens Indlæg ere frafaldne, i det øvrige Reserveres Hans Mays^{ts} Rætt til Rachael Lewine.

Baron v. Prøck.

Schouboe. Laurberg. Klingberg. Moth. Hesselberg. Lars Wiel.«²⁸

Som de fleste af Datidens Plantere havde J. M. Lavien en Del Gæld. Han skyldte Penge til det Vestindisk-Guineiske Kompagni, og da dettes Aktiver og Passiver i 1755 blev overtagne af Kongen, maatte Lavien ligesom de øvrige Debitorer efter Commerce Collegiets Ordre af 14 Decbr. 1756 afdrage sin Gæld i Løbet af 8 Aar; han syntes at have fyldestgjort sine Forpligtelser.²⁹

I de forskellige Dødsboer møder vi Lavien som Debitor eller som Kreditor, altid for smaa Beløb, og han gør ikke Indtryk af at være en kapitalstærk Mand.³⁰

I de Aar, som fulgte efter Rachels Bortrejse, bliver hans økonomiske Forhold øjensynlig forværrede. 20 Juni 1753 maa han sælge sin Plantage Nr. 19 Kompagniets Kvt. for 2000 Rdl. til de jødiske Pengeudlaanere *Jacob de Cordova sen.* og *Emanuel Aboab* i Christiansted.³¹ Lidt senere, 7 Novbr. 1753 sælger han en Negerkvinde og hendes Barn til Dr. *Charles Hall*.³²

Herefter bliver J. M. Lavien ikke mere en selvstændig Plantageejer. I de følgende Aar finder vi ham bosat paa forskellige Plantager, for hvis Ejere han har paataget sig at udføre Markarbejde med sine Slaver. I 1753—54 og senere i 1758—59 arbejdede han for Brødrene Heyliger i Kongens Kvt., i 1760 paa Generalguvernør v. Prøcks Plantager i Dronningens Kvt.³³ Her var han ogsaa i 1757, da han paa lige Fod med Kvarterets Plantere klagede over Priserne paa Plantageformødenheder.³⁴ I 1761 flyttede han fra v. Prøcks Plantager til Frederiksted, hvor han boede til sin Død. Efter sin Bosættelse i Byen deltog han ikke mere selv i Arbejdet, men han udlejede 1762—65 sine Negre til

²⁸ Skifteretspr. Nr. 41 f. Chrsted. Rachael Lewins Skifte. f. 386.

²⁹ Indk. europ. og vestind. Br. Journal A Nr. 1618 af 5 Sept. 1758, jfr. Nr. 1417 af 28 Maj 1759. Gen. Toldk. Arkiv.

³⁰ Skiftepr. Nr. 3 for Byf. p. St. Cr. 1742—45. Henry Bensons og Hustrus Skifte f. 312, Skiftepr. Nr. 33 f. Comp. 1742—52. Wm. Hendries Skifte p. 124. Henry Blizzards Skifte p. 180. Søren Sommers Skifte p. 220. Joseph Robinsons Skifte, p. 448.

³¹ Pantebog f. St. Cr. 1752—55 f. 96.

³² Pantebog f. St. Cr. 1752—55 f. 123.

³³ Kopskatlister f. St. Cr. 1753—54, 1758—60.

³⁴ Indk. vestind. Br. Journ. Litr. A. Nr. 936, 13 Aug. 1757.

Planteren Major Krause ved Kontrakt af 28 Juli 1762. Han synes ogsaa at have spekuleret i Byggegrunde i den hurtigt opvoksende By Frederiksted. I 1763 købte han 9 Huslodder, og i 1767 yderligere 4 Huslodder, alle i Prinsensgade.³⁶

Det fremgaar af Kopskatlisterne, at Lavien i 1758 og vel ogsaa tidligere har haft en Kvinde i sin Husstand, og siden benyttede han den Ret, som Tamperretsdommen havde givet ham til at indgaa nyt Ægteskab. Hustruens Eksistens omtaltes direkte i en Regning af 3 November 1765 til *Thomas Wades* Dødsbo, hvori der kræves Betaling »To Mrs. Lovien for washing 1 Real 4 Styver«. ³⁷

Indtil Udgangen af 1761 bestaar Husstanden af Mand, Hustru og 1 Søn, øjensynlig *Peter Lavien* af første Ægteskab. I 1762 og 63 er der 2 Sønner, i 1764 en Søn og Datter, men 1765 og 1766 ingen Sønner og 1 Datter. I 1764 eller 1765 er følgelig *Peter Lavien* bortrejst til Syd Carolina, hvor han opholdt sig i 1768. De to spæde Børn af andet Ægteskab døde imidlertid snart, og i Kopskatlisten for 1767, der er optaget 16 Januar 1768, er ogsaa Hustruen død, og *Lavien* er nu alene, uden Hustru og Børn.³⁸

I sine sidste Leveaar, antagelig i 1769, blev *Lavien* Forstander for det nyoprettede Frederiksted Hospital. Da han døde den 28 Februar 1771, bestod hans Bolig af et enkelt Værelse paa Hospitalet, hvori hans Seng og øvrige Indbo fandtes. Hans Gangklæder var paafaldende prunkende i Sammenligning med, hvad man kender fra andre Dødsboer. Der var 1 brun Klædeskjole med »slette« Guldgaloner og 1 blaa Vest med Sølvgaloner, 1 blaa galoneret Kjole med 2 røde guldgalonerede Veste, 1 grøn galoneret Kjole, 1 sort Silkekjole og 1 Par sorte Bukser, 1 hvid Kjole og Vest samt 6 Halsbind, 1 Manchetskorte og 3 Par hvide Bukser, 1 gammel Hat, nogle Sølvkospænder, men for Resten »adskilligt Kram, som ingen Vurdering kunde sættes paa«. Vurderingssummerne for de prægtige Klæder tyder dog paa, at de ikke har staaet i alt for skrigende Misforhold til den gamle Hat.³⁹

Lavien ejede endnu 2 af de Huslodder i Prinsensgade, som han havde købt i Juli 1767;⁴⁰ de blev bortsolgt paa Auktion i Løbet af Marts 1771, men indbragte ikke meget.⁴¹ At *Laviens* økonomiske Kaar nu var magre, fremgaar af, at han kort før sin Død havde maattet pantsætte sine Guldknapper for et ringe Beløb.

³⁶ Panteb. f. St. Cr. 1762—65 f. 376 Kopskatlister f. St. Cr. 1762—65.

³⁷ Maalebrev i Landmaalerarkiv for Frsted.

³⁸ Skiftepr. Nr. 137 f. Frsted 1765—70. *Thomas Wades* Skifte. f. 174.

³⁹ Kopskatlister f. St. Cr. 1758—71.

⁴⁰ Skiftebrevspr. Nr. 138 f. Frsted. 1771—74 f. 7 ffg.

⁴¹ Landmaalararbejdspr. 1765 ffg. f. 19.

⁴¹ The Royal Dan. Am. Gazette I Nr. 70, 6 Marts 71. ffg.

Til de fraværende Arvinger blev Arven ved Boets Slutning 30 September 1771 opgjort til 172 Rdl. 8 Realer.

Professor *L. L. Hammerich* har venligst henledt min Opmærksomhed paa, at Navnet *Lavien* rettest maa opfattes som et Bynavn, og at der i det vestlige Polen findes en lille By *L o w i e n*. Lignende Bynavne findes iøvrigt ofte i det gamle slaviske Omraade Øst for Elben. Selv om Bynavnet er af slavisk Rod, vil der næppe være noget til Hinder for, at den Person, som bærer det, er Tysker.

Kun en eneste Gang er Navnet fundet som original Underskrift i de vestindiske Papirer, nemlig da *Peter Lavien* egenhændig kvitterer for sin Arv i Moderens Bo,⁴² men adskillige Gange er Underskrifter af *John Michael Lavien* gengivne som *Lavien* og *Lovien*, og disse Former maa derfor betragtes som autentiske fremfor de angliciserede *Lawine*, *Lowine*, *Lewine* m. fl. Fornavnene varierer fra *Johan* eller *Johann Michael* til angliciserede *Form John* (*I^{no}*) *Michael*. *J. M. Lavien* har behersket det engelske Sprog, som han sædvanlig benytter i sine Regnskaber. Han skriver i 1745 hollandsk til Hollænderen *Stumphius*, men tysk i 1762 til Major *Krause*⁴³ og i 1761 til den dansktalende Prokurator *Henrich Mariager*, hvis efterladte Slægt boede i Norge og København.⁴⁴ Derimod foreligger der intet Dokument fra *Lavien* paa dansk. Man kan herefter ret sikkert sætte hans Nationalitet til nordtysk.

Rachel lod ikke høre fra sig under Skilsmisssagen, men fortsatte foreløbig uforstyrret sit Samliv med *James Hamilton*. Han var næppe nogen dygtig Forretningsmand, og til sidst brød det sammen for ham. Han gik fallit og maatte træde i andres Brød.

1 April 1765 bekendtgjorde *Alexander Moir* af Firmaet *Alexander Moir & Alexander Gordon*, at han i Maj Maaned agtede at rejse til Europa, og at alle hans Kreditorer derfor maatte indsende deres Krav til ham eller til *James Towers* i Christiansted. Denne Indkaldelse førte *James Hamilton* til *St. Croix*. Som Fuldmægtig for *Archibald Ingram* af *St. Christopher* skulde han hos *St. Croix* Firmaet inddrive et Beløb, som omsat til dansk-vestindisk Mønt og med Tillæg af Renter og Omkostninger blev til £ 807.11 sh. 11 d. Firmaet nægtede at anerkende Fordringen, og Pengene kunde kun inddrives gennem Sagsanlæg, men de blev tilkendt *Hamilton* ved *Christiansteds Bytingsrets Gæsteretsdom* af 14 December 1765 og derefter udbetalt 8 Januar 1766.⁴⁵

⁴² Skiftebrevspr. Nr. 41 f. Chrsted, Rachael Lewines Skifte f. 386 ffg.

⁴³ Pantebog f. St. Cr. 1762—64 f. 44.

⁴⁴ Skiftepr. Nr. 37 for de C. F. Kipnasse overdr. Skifter 1772—77 f. 317, Oblig. af 23 Juli 1761.

⁴⁵ Pantebog f. St. Cr. 1757—72. f. 116 U. S. Archives. Pantebog f. St. Cr. 1765—67 f. 118.

James Hamilton havde hele sin Familie med til St. Croix. Rimeligvis har han søgt Støtte for sig og sine hos Familien Lytton, men der synes at være kommet Kurre paa Traaden. I Kopskatlisterne opføres Familien Hamilton ikke, og han nævnes slet ikke, men derimod forekommer hun i Listerne fra 1765 at regne tillige med sine 2 Sønner, først i 1765 og 1766 under hendes Pigenavn *Rachael Fatzieth* (!) og derefter i 1767 og 1768 som Rachael Lewine, men det er betegnende, at hun aldrig nævnes som Rachael Hamilton.

Hun lejede Købmanden *Thomas Dipnalls* Hus, som laa tæt ved den vestlige Indkørsel til Christiansted, dog ikke paa Hovedgaden Kongensgade, men i Baggaden Kompagnietsgade, hvor det havde Nr. 34, paa Gadens Nordside, tæt øst for engelsk Kirke og Skolehus.⁴⁶

1. August 1765 maa hun have sat Bo, thi paa den Dag købte Svogeren James Lytton 6 Stole til hende.⁴⁷

James Hamilton rejste tilbage til St. Kitts med de inddrevne Penge. Han har sikkert funden sin ægteskabelige Stilling ligesaa uholdbar som sin økonomiske og er snart rejst syd paa langs Øerne. Det er muligvis James Hamilton, hvis Hus omkring Nytaarstid 1771 blev angrebet under et Negeroprør paa *G r e n a d a*, hvorved en Mr. Hamilton blev skudt gennem Læggen og to andre Blanke saaredes dødeligt.⁴⁸ Til sidst havnede han paa *S t. V i n c e n t*, nord for Grenada. Her levede han, da han 12 Juni 1793 tilskrev Sønnen *Alexander* et Brev,⁴⁹ og her blev han begravet 3 Juni 1799.⁵⁰

Efter at James Hamilton havde overladt Rachel og Børnene til Familiens Forsorg, gensaa han dem aldrig mere, og der var Aar imellem de Breve, han vekslede med sine Sønner.

FAMILIEN LYTTON.

I Tiden mellem Rachel Laviens to Ophold paa St. Croix var hendes endnu levende Søsterbørn bleven voksne og gift. Den ældste Søn John Faucett Lytton og de paa St. Croix fødte Børn med Undtagelse af *Ann* var døde, de fleste maaske allerede i 1740-Aarene.

⁴⁶ Kopskatlister f. St. Cr. 1765—1803 Landmaalerens Arbprot. 1765—85 f. 64, jfr. Arbprot. f. Chrsted 1803.

⁴⁷ Skiftebrevspr. Nr. 41 f. Chrsted, Rachael Lewines Skifte f. 386 ffg.

⁴⁸ R. Dan. Am. Gaz. I Nr. 58. 23 Jan. 1771 jfr. Lodge: Alexander Hamilton 1894. Appendix af Pickering 15 Febr. 1822.

⁴⁹ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters. p. 176.

⁵⁰ G. Atherton. The Conqueror, p. 544. Den uklare Indførsel i Kirkebogen maa forstaas saaledes, at det var Sønnen og ikke Faderen, som blev »killed by Col. Baird« (5: Burr).

Først blev den ældste Datter gift med en Købmand i Christiansted ved Navn *Thomas Hallwood*. Brylluppet stod vist i 1753, og en Søn *John* blev født i December 1754.⁵¹ Der kom snart efter Brylluppet alvorlige økonomiske Vanskeligheder for Hallwood. *James Lytton* søgte at hjælpe, og en Grund i Christiansted, som han 6 Februar 1753 havde købt af det vestindisk-guineiske Kompagni, overdrog han 25 Oktober 1754 til Svigersønnen, som endnu samme Dag videresolgte den til Dr. William Mac Dowell.⁵² Men endnu inden Aarets Udgang døde Thomas Hallwood i Armod.⁵³ Enken og Barnet vendte tilbage til Fædre hjemmet, men 28 Juli 1756 bortgiftede James Lytton sen. fra Hjemmet sin Datter Madame Hallwood til en Mand, hvis Navn tilligemed hendes Fornavn er bortsmuldet i Kirkebogen.⁵⁴ Hun og Manden forsvinder dermed ud af Dokumenterne.

Hun maa være død før Faderen James Lytton, thi i hans Skifte af 1769 findes kun hendes Søn John Hallwood nævnt blandt Arvingerne. John har efter hendes og Mandens Død vist opholdt sig hos Bedsteforældrene. Da han naaede Skolealderen blev han sendt paa Akademi i Philadelphia; her var han i alt Fald i 1768 og senere.⁵⁵

I 1759 blev den 16aarige *Ann Lytton* gift med Købmanden *John Kirwan Venton* i Christiansted.⁵⁶ De havde kun et Barn i Ægteskabet, som naaede voksen Alder, nemlig Datteren *Ann Lytton Venton*, som blev født 1762 eller 1763.⁵⁷ Han købte 31 Maj 1759 Plantagen Nr. 14 i Vestende Kvt.⁵⁸ Allerede i Oktober 1761 begyndte John Kirwan Ventons Forretninger at gaa mindre godt, han skyldte Emanuel Aboab 3333 Rdl. for et Hus i Bjersegade i Christiansted og havde desuden sammen med en Philemon Sanders en anden Gæld til Aboab paa £ 436. 2 sh. 2 d.,⁵⁹ og hans Vanskeligheder steg. 30 Marts 1763 blev der foretaget Arrest i hans Hus og Effekter. Han var som Fallent borttrømt fra Øen til New York tilligemed Hustruen Ann, medens den spæde Datter blev efterladt hos Bedsteforældrene Lytton. Hans Fællesbo blev registreret 15 April, og 26 April krævede Bankierfirmaet Lytton

⁵¹ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted 1772—79, James Lytton sen. Skifte f. 630 ffq.

⁵² Pantebog f. St. Cr. 1752—53 f. 208.

⁵³ Kopskatliste f. St. Cr. 1754.

⁵⁴ Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1753—69 f. 12.

⁵⁵ Skiftepr. Nr. 49 f. Chrsted. 1767—71 Peter Lyttons Skifte f. 13 jfr. Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. James Lytton sen. Skifte f. 662.

⁵⁶ Kopskatliste f. St. Cr. 1759.

⁵⁷ Skiftepr. Nr. 54 f. St. Cr. 1778—82 Repartitions Regul. i James Lytton sen. Skifte f. 695.

⁵⁸ Matr. f. St. Cr. 1759.

⁵⁹ Pantebog f. St. Cr. 1760—68 f. 244.

& Holliday, der var Kreditor, Auktionen over Effekterne standset, men forgæves. Ved Udgangen af Februar 1767 blev Boet sluttet med en Indgæld paa 5770 Rdl. mod en Udgæld paa 7813 Rdl.⁶⁰

Omtrent samtidig med Ann Lytton blev ogsaa hendes yngste Broder *James Lytton jun.* gift. Hans Hustru var *Jane Williams*, f. 1 Februar 1745 som Datter af Planteren *John Williams* og Hustru *Lea*.⁶¹ Hun fødte ham 21 Januar 1760 Sønnen *John Williams Lytton*, som blev hjemmedøbt af den danske Præst.⁶² Selv døde hun 8 Juni 1761, kun 16 Aar gammel og blev begravet næste Dag.⁶³

Allerede i Oktober 1763 giftede James Lytton sig paany med *Christiana Huggins*,⁶⁴ vistnok fra Nevis og nær beslægtet med den William Huggins, der havde været Fadder til hans yngste Søsken, og hvis Enke var bleven hans Svigerinde. Brylluppet stod hos Broderen Peter Lytton.

1 September 1762 indgik James Lytton jun. et Kompagniskab, der skulde vare til 1 Marts 1765, med *Robert Holliday* om en Købmands- og Bankierforretning,⁶⁵ men Forretningen gik ikke godt. Der var, som før berørt, Tab paa Lyttons Svoger, John Venton, og der var sikkert mange andre Tab, og de voksede James Lytton over Hovedet. Endnu inden Boet efter hans første Hustru var sluttet, sneg han og hans nye Hustru, Christiana Huggins, sig en mørk Julinat i 1764 om Bord i gamle Lyttons Skonnert »James and Ann«. Broderen Peter Lytton fulgte dem; de medtog de fleste af Boets Slaver, men de efterlod den lille Søn John hos Bedstemoderen Lea Williams. Først rejste de til Nevis og derfra til den hollandske Ø St. Martin. Herfra vendte Peter Lytton og Christiana tilbage til St. Croix, men James Lytton drog videre til Carolina, hvor hans Fader ogsaa havde Ejendomme. Efter faa Aars Forløb sluttede Christiana sig til ham, og de bosatte sig saa i Bay of Honduras, hvor der allerede den Gang fandtes flere engelske Kolonister, og hvor hans to ældste Børn af andet Ægteskab blev født.⁶⁶

James Lytton jun.s Flugt vakte stort Røre i Kolonien. 20 No-

⁶⁰ Skiftepr. Nr. 38 f. Byf. i Chrsted 1762—65 f. 293. Kopskatliste f. St. Cr. 1764.

⁶¹ Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1740—53.

⁶² Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1753—69.

⁶³ St. Johns Church regist. of Chrsted.

⁶⁴ Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1753—69. Skiftepr. Nr. 37, 1772—77, f. de C. F. Kipnasse overdr. Sk. Jane Lyttons Skifte. f. 106.

⁶⁵ Pantebog f. St. Cr. 1762—65 f. 5.

⁶⁶ Skiftepr. Nr. 37, 1772—77, Jane Lyttons Skifte f. 106. Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted 1772—79. James Lytton sen. Skifte f. 634. Justitspr. f. St. Cr. Nr. 315 f. 30.

vember 1764 tilskrev Generalgouvernør *v. Prøck* Rentekammeret om Sagen⁶⁷ og meddelte, at »Tre unge Banqueroutiers af Købmænd var gangne fra Landet . . . iblandt disse Købmænd er en fornemmelig remarquable, som nyelig i disse Dage er gaet bort, nemlig James Lytton jun., en Søn af den ældre Lytton, som har taget 22 Slaver med sig, som tilhørte en Søn, han har af sit første Ægteskab, og som Barnets Mormoder havde givet ham, og som vare i Faderens Værge. Men som det endnu ikke egentlig vides, hvor han er gaet hen, saa har jeg ikke endnu fra Stedets Gouverneur kunnet reclamere disse Negre, som ikke ere hans Ejendom, men tilhører Barnet, som endnu er her paa Landet hos hans Mormoder.

Og som bemeldte James Lytton juns. Handels Compagnon Robert Holliday, som for hans Skyld nu sidder arresteret, er kommen efter, at den gamle James Lytton og Broderen Peter Lytton, som tillige ejer en Sukkerplantage her paa Landet, skal have været ham behjælpelige i hans og medbragte Slavers Desertion, saa maa jeg slutte, at denne hele Familie, har besluttet at gaa til de neutrale Eylande, og til den Ende har Raadet og jeg paa Hollidays Andragende givet Advocato Regio Ordre til paa det skarpeste at undersøge denne James Lyttons ulovlige Undvigelse herfra Landet, paa det at de som deri have været ham behjælpelige kunde vedbørlig vorde anset.« . . .

Lea Williams var forbitret over Bortførelsen af Dattersønnens Slaver. Hun sigtede James Lytton sen. for at have været delagtig i Sagen og krævede Erstatning af ham, og i et Brev af 11 September 1764 forlangte hun, at der blev indsat en særlig Værge for Barnet, som kunde varetage dets Interesser i Skiftet efter Moderen Jane Lytton.

James Lytton sen. saa sig tvunget til at undgaa en retslig Forfølgelse af Sagen. Allerede forinden Lea Williams skrev sit Brev, havde han 7 September været indvarslet for Skifteretten, hvor han henviste til, at Sønnen James allerede før sin Bortrejse havde stillet Securitet over for Retten og Barnets Arvepart, og hævdede at han selv intet havde med sin Søns Affærer at gøre. Men da han tænkte, at det var Synd, at hans umyndige Sønnesøn skulde lide, vilde han paatage sig at dække, hvad der maatte mangle i Barnets Arvepart, og særlig i dets Mødrearv, naar James Lytton jun.s Effekter blev realiseret.⁶⁸

James Lytton sen. sagsøgte endvidere Robert Holliday for 6000 Rdl., foretog 20 November 1764 en Arrestforretning for at inddrive dem og forlangte en Kaution af Planteren John Coakley

⁶⁷ Indk. vestind. Br. W. Br. Journ. Litr. B Nr. 486. Gen. Toldk. A.

⁶⁸ Skiftepr. Nr. 37 1772—77. Jane Lyttons Skifte f. 106.

for, at Holliday overholdt sine Betalingsfrister,⁶⁹ men samtidig stillede han 24 November selv tilligemed Sønnen Peter en Kaution overfor Holliday vedrørende den bortrømtes Forpligtelser overfor denne,⁷⁰ og dette Dokument vidste Holliday senere at benytte sig af.

Robert Holliday sad arresteret fra 20 November 1764 til 5 Juli 1766 som sigtet for Meddelagtighed i Kompagnonens Transaktioner og Flugt, men maatte løslades, da Beviserne glippede.

Det sidste af Børnene, som giftede sig, var den ældste Søn *Peter Lytton*. Han ægtede omkring 8 April 1760 en aldrende Enke *Elizabeth Hall*. Det var hendes tredje Ægteskab. Først havde hun været gift med den William Huggins, som i 1740 Aarene var Fadder til Peter Lyttons yngste Søkende. 14 September 1748 oprettede Ægteparret Huggins et fælles Testamente, »fordi de nu begge vare ved Alder« og fordi den sidste af deres Børn, Sønnen Ewant Huggins, som var gaaet til Søs, ikke havde ladet høre fra sig i 9 Aars Tid. William Huggins døde inden Maanedens Udgang. De ejede Plantagerne Nr. 32 Cottage i Dronningens Kvt. og 1/2 Plantage Nr. 18 i Kompagniets Kvt.⁷¹ Disse Ejendomme var sikkert et godt Argument for et nyt Ægteskab, og det varede ikke længe før Elizabeth Huggins fandt sin næste Mand i Chirurgen eller Barbereren *Charles Hall*, en udvandret Englænder. Ogsaa dette Ægtepar oprettede deres Testamente. Det skete 2 Juli 1759, og John Michael Lavien var Vitterlighedsvidne ved dets Underskrift. Dr. Charles Halls Skifte blev foretaget 11 September 1759; ogsaa her genfinder vi Lavien, der var den ene af Skifterettens 2 Vurderingsmænd.

Peter Lytton var, allerede inden Boet var sluttet, bleven gift med Enken Elizabeth, og 8 April 1760 havde han overfor Skifteretten forpligtet sig angaaende det usluttede Bo. Dette var saa meget desto nødvendiggere som det i Skiftesamlingen 17 April nævnes, at det »nu var spargeret« at Dr. Hall havde efterladt sig Kone og Børn i England. Formodentlig har det dog kun været et løst Rygte, idet Boet blev sluttet 30 December 1761, uden at der fremkom videre i den Sag eller blev taget Reservationer desangaaende. Men det var vel for en Sikkerheds Skyld, at Peter Lytton lod sit, ligeledes i Laviens Nærværelse 7 April 1761 oprettede Testamente kongelig konfirmere tilligemed Charles Halls. Den kongelige Konfirmation af begge Testamenter er dateret 17 September 1762. Testamenternes Detailler er uden særlig Interesse i denne Sam-

⁶⁹ Pantebog f. St. Cr. 1762—65, f. 361, 416.

⁷⁰ Skiftepr. f. Chrsted Nr. 50 1772—79 James Lytton sen.s Skifte f. 641.

⁷¹ Skiftepr. Nr. 49 f. Chrsted 1769—71 Peter Lyttons Skifte, f. 13. Skiftepr. Nr. 35 over de af Landsdommer foretagne Sk. ca. 1759. Dr. Charles Halls Skifte f. 80. Pantebog f. St. Cr. 1760—62 f. 313.

menhæng; de gaar væsentlig ud paa at sikre visse Gaver til hendes Slægt.⁷² Laviens Tilstedeværelse som Testamentsvidne viser, at Familien Lytton ingenlunde havde afbrudt Forbindelsen med ham efter Rachels Flugt og paafølgende Skilsmisse.

Peter Lytton indgik kort efter Brylluppet et Kompagniskab med *Robert Glower* om Købmandsforretninger i Christiansted, og der foreligger en Obligation udstedt af Firmaet, som er tinglæst 5 December 1761.⁷³ Men Kompagniskabet blev snart opløst, i alt Fald inden 1 Juli 1764.⁷⁴ For øvrigt drev han de ved Ægteskabet erhvervede Plantager.

James Lytton sen. har utvivlsomt følt sig stærkt trykket af de Ulykker, som Slag i Slag ramte hans Børn og ganske særligt af Sønnen James' Flugt og svingagtige Færd ved Medførelsen af Slaverne. Han besluttede sig derfor til at forlade St. Croix. I det tidligere omtalte Brev af 20 November 1764 fra Generalguvernør v. Prøck til Rentekammeret skrev han om 2 Plantere, som havde solgt deres Plantager paa Øen . . . »Den anden, som har solgt, er en gammel Mand, navnlig James Lytton, som har foregivet med sin Kone at ville gaa til Nevis, hvor de begge er fødte, for der at ende deres Dage. Han har solgt sin Plantage og Slaver til en Købmand paa St. Eustachius, navnlig Den, som kommer her med sin Familie og er en skikkelig og velhavende Mand« . . . Skødet med *John Denn* paa Plantagen Grange for en Købesum af 60000 Rdl. blev underskrevet 3 December 1764. John Denn gav en større Udbetaling og stillede samtidig Kaution for Restbeløbet.⁷⁵

Saaledes stod det altsaa til med Familien Lytton, da *James Hamilton* og *Rachel* i Sommeren 1765 kom til St. Croix. Nogle af Slægtningene var døde, adskillige bortrejst under pinlige og økonomisk trykkende Forhold. Rachels Svoger og Søster, James Lytton sen. og Ann Lytton og hendes Neveu Peter og hans Hustru Elizabeth var de eneste Voksne, hun fandt i sin nærmeste Slægt. James Lytton var trods Pengetab fremdeles en velhavende Mand, men forpint af de Sorger, som Børnene havde beredt ham, og uklar over de Pengekrav, de endnu kunde stille, thi ogsaa med Peter Lyttons Forretninger gik det saa som saa. James Lytton flyttede efter Plantagens Salg i 1764 ind i en lejet Bolig i Torvegade i Christiansted, hvor han boede tilligemed sin Hustru og Ann Ventons lille Datter.

Det er let at forstaa, at det under disse Forhold var vanskeligt for de to nyankomne at finde Øre for deres Krav om Støtte, og

⁷² Pantebog f. St. Cr. 1762—65 f. 291, 293.

⁷³ Pantebog f. St. Cr. 1762—65 f. 4.

⁷⁴ Skiftepr. Nr. 37, 1772—77. Robert Glowers Fallitbo f. 180.

⁷⁵ Pantebog f. St. Cr. 1765—67 f. 71. Pantebog f. St. Cr. 1762—64 f. 416.

dertil kom, at James Hamilton og Rachel jo ikke var rette Ægtefolk.

Men Forholdene blev hurtigt, endogsaa indenfor Hamiltons Afrejse, yderligere forværret. Faa Uger efter deres Ankomst, 24 September 1765, døde Peter Lyttons 65 Aar gamle Hustru Elizabeth, med hvem han havde levet i et barnløst Ægteskab. Hun blev begravet i Familiegraven paa Grange, som James Lytton havde sikret sig Ejendomsretten til, da han solgte Plantagen.⁷⁶

Efter Hustruens Død solgte Peter Lytton 5 Juni 1766 sine Plantager til *John* og *Mathew Meyer* og flyttede til Christiansted. Dernæst lod han 14 Juli tinglæse en Meddelelse om, at han om 6 Uger agtede at rejse til Europa. Han vendte først tilbage i Løbet af 1767.⁷⁷

Som Generalgouvernøren havde skrevet, forlod James Lytton og hans Hustru Øen for at rejse til Nevis i Slutningen af 1765, thi de nævnes ikke i Kopskatlisten for dette Aar, men da James Lytton var vendt tilbage til sit Lejehus før Januar 1767, var han alene. *Ann Lytton* var død, vistnok paa Rejsen, thi hun synes ikke at være begravet i Familiegravstedet.⁷⁸

RACHEL LAVIENS SIDSTE AAR.

Efter at *James Hamilton* havde forladt *Rachel*, levede hun alene med sine to Børn *James* og *Alexander* i det Hus, hun havde lejet af *Thomas Dipnall* for 12 Rdl. om Maanedens.⁷⁹ Det kan formodes, at James Lytton sen. og Peter Lytton har støttet hende økonomisk, maaske snarest Peter Lytton, som siden paatog sig Formynderskabet for Børnene. Hun ernærede sig ved at drive en lille Detailforretning med Fødevarer og andre Plantagefornødenheder som Flæsk, Oksekød, salt Fisk, Ris, Mel og Æbler. Varerne indkøbte hun dels hos *Thomas Dipnall*, dels hos det af to unge New York Købmænd nyoprettede Firma *David Beckman & Nicholas Cruger*. Hun havde god Orden med sine Regnskaber med Firmaerne og kunde øjensynlig svare enhver sit.

Forretningen blev stadigt ført i *Thomas Dipnalls* Hus, men i 1767 flyttede hun selv, uvist af hvilken Aarsag, til Kaptajn *Wil-*

⁷⁶ Skiftepr. Nr. 49 f. Chrsted Peter Lyttons Skifte. f. 13. Skiftepr. f. Chrsted Nr. 50, 1772—79. James Lytton sen.s Skifte f. 660. St. Johns Church regist. Chrsted opgiver Begravelsesdagen til 26 September og hendes Alder til 69 Aar.

⁷⁷ Pantebog f. St. Cr. 1765—67, f. 249, 252. Kopskatlister f. St. Cr. 1766—67.

⁷⁸ Kopskatlister f. St. Cr. 1764—66.

⁷⁹ Skiftepr. Nr. 41, f. Chrsted Rachael Lewins Skifte f. 386. Kopskatlister f. St. Cr. 1765—68.

liam Egans Hus Nr. 23 paa Sydsiden af Kompagniets Gade mellem Torvegade og Prinsensgade. Hun flyttede dog kort efter Nytaar 1768 tilbage til Thomas Dipnall.⁸⁰

I Februar 1768 blev Rachel Lavien syg af Feber. En Kone *Ann Mac Donnell* plejede hende i en Uges Tid, men først 17 Februar blev Lægen Dr. *Heering*⁸¹ tilkaldt. Hun døde 19 Februar 1768 Kl. 9 om Aftenen, og en Time senere samledes Skifteretten i hendes Hus for at forsegle hendes Effekter. Der blev forseglet et Kammer, hvori hendes Effekter samt Kuffert etc. var, og desuden et Pulterkammer og 2 Magasiner i Gaarden. »Og da der ikke var andet at forsegle undtagen Gryder og andre smaa Ting, som blev uforseglet til Ligets Brug, hvori er inkluderet 6 Stole, 2 Borde og 2 Porcelains Kummer. Dermed sluttede Forretningen.«

22 Februar indfandt Skifteretten sig paany i Huset »for at registrere og vurdere den afdødes Efterladenskaber til paafølgende Skifte og Deling imellem hendes efterladte Børn, som er 3 Sønner, navnlig *Peter Lewine*, født i den afdødes Ægteskab med John Michael Lewine, som siden skal have været skilt fra hende for gyldige Aarsager (efter hvad Skifteretten derom har underrettet sig) af højeste Øvrighed, item tvende Sønner, nemlig *James Hamilton* og *Alexander Hamilton*, den ene 15 Aar og den anden 13 Aar gamle, og er samme Slifrig børn (!) født siden afdødes Skilsmisse med bemeldte Lewine. Bemeldte Søn Peter Lewine opholder sig endnu i Syd Carolina, og efter Underretning er han ungefæhr 22 Aar gammel. Til Stede for de tvende umyndige Børn og Arvinger var Herr James Lytton paa Peter Lyttons Vegne, som er de umyndiges Moders Søstersøn.

Det blev nu observeret, at Rettens Segl, som var blevet sat for den afdødes Kammer, var brækket, men da det ikke kunde opdages, hvem der var Gerningsmanden, reserverede Retten sig al lovlig Tiltale imod ham, naar det blev udforsket.«

Der foreligger dog intet om, at dette Spørgsmaal er blevet videre forfulgt.

Der registreredes og vurderedes derefter 5 Negerlavinder, deriblandt en med et Barn kaldet Rachael og 3 Negerdreng, af hvilke den afdøde sagdes at have givet en Dreng ved Navn Ajax til sin Søn Alexander og en anden ved Navn Christian til sin Søn James.

Blandt Boets øvrige Effekter kan nævnes: 6 Sølvspiseskeer, 7 Sølvtheskeer og 1 Sukkertang, 4 Fruentimmerkjoler, 1 rødt Skørt og 1 hvidt Skørt, 1 sort Silkesolhat. Endvidere 1 Dragkiste, 1 Kiste, 1 Sengested med 1 Dyne og 1 lang Hovedpude og 34 Bøger.

I det forseglede Pulterkammer var der 8 Tønder saltet Flæsk

⁸⁰ Kopskatliste f. St. Cr. 1767, jfr. Landm. Arbpr. 1803.

⁸¹ Carøe. Den danske Lægestand II p. 26.

og 2 Fjerdinger Smør, 6 Læderstole, 3 forskellige Borde, 14 Porcelainstallerkener, 11 Over- og 11 Underkopper, 3 Stenfade og 1 Porcelainskumme, 2 Strygejern, 1 Jerngryde, 2 Metallsestager og 1 Spejl i brun Ramme. Yderligere vurderedes 1 Cabrite (∅: Ged).

Mellem Bordets Sager fandtes ogsaa 28½ Tønder Mel, tilhørende Thomas Dipnall, som i Følge fremlagt Attest havde købt dem af Beckman & Cruger.

Paa Auktionen 3 Marts indkøbte Peter Lytton en Del af Effekterne, der iblandt de 34 Bøger, som synes at være et tidligt Vidnesbyrd om den unge Alexanders Trang til Studierne.

16 Marts 1768 udstedte Skifteretten det sædvanlige Proklama om Anmeldelse af Krav til Boet inden Aar og Dag, og i de følgende Skiftesessioner strømmede Regningerne ind; der var dog ingen Gæld ældre end 1767.

Lægen *Cornelius Stallard* indsendte Regning, fordi han 7 Juni havde bistaet en Negerinde ved Fødsel, havde givet en af Sønerne et Lavement og Rachel selv nogle Draaber. Lægen Dr. *Heering* havde 17 Februar 1768 givet Madame Lewine Aareladning og Febermixtur. Næste Dag fik hun et Brækmiddel og Febermixtur, og hendes Søn fik en kølende Medicin. Den sidste Dag, Dødsdagen 11 Februar, fik hun Febermixtur med Valerian, Sprit for Hovedet og om Eftermiddagen et Dekokt. Hendes Søn blev aareladet og fik et Lavement. Regningens totale Beløb var 28 Rdl. Den Søn, der her er Tale om, er utvivlsomt *Alexander*, thi en Regning fra *Thomas Dipnall* oplyser om følgende Udgifter lige før Dødsfaldet og Begravelsen: »En Kylling til »Elicks«, Æg, Franskbrød, Kager ved Deres Begravelse.« *Ann Mac Donnell* krævede 25 Rdl. for Ligets Klædning m. v., men Skifteretten nedsatte Beløbet til 10 Rdl. Af forskellige indsendte Regninger fremgaar det, at Peter Lytton sørgede for Begravelsen, hvortil der bl. a. medgik 11 Yards sort Stof til Betræk af Kisten, som kostede 40 Rdl. Skifteforvalteren James Towers krævede Betaling for 1 Par Sko, leverede James Hamilton, og endvidere for sort Flor til Børnene i Anledning af Begravelsen.

Denne foregik 20 Februar 1768 i Familiebegravelsen paa *Grange*, hvortil Kisten blev ført paa en Cariol eller Dødevogn. Den engelske Præst Rev. *Cecil Wray Goodchild* foretog Jordpaakastelsen, og den engelske Degn *Daniel Orly* indbød til Begravelsen og opfordrede Ligbærerne til at møde.

Blandt de øvrige Regninger til Boet var *Thomas Dipnalls* og *Beckman & Crugers* paa Vareleverancer de vigtigste. Boets Negre blev foreløbigt udlejede til Kaptajn *William Egan*.⁸²

I de følgende Skiftemøder foregik intet af Betydning, men i

⁸² Kopskatliste f. St. Cr. 1768.

Sessionen 3 August 1768 mødte *John Michael Lewin* paa sin Søn Peter Lewins Vegne og paastod, at de ved Registreringen ommeldte Arvinger Alexander og James Hamilton var født i Horeri og følgelig som Horebørn ikke kunde tage Arv efter deres Moder. Han fremlagde Tamperrettsdommen af 25 Juni 1759, som blev afsagt længe efter de 2 Børns Fødsel, ved hvilken John og Rachel Lewin blev skilt, dels fordi hun havde absenteret sig og dels for Horeri Skyld, netop grundet paa de 2 uægte Børn, som hun skal have avlet paa St. Kitts eller de engelske Eylande. Han paastod, at Peter Lewin, som er et Ægtebarn, i Følge Lovens 5. Bog 2. Kap. 71. Art. skulde tage Arv alene efter sin Moder. Retten skulde forderligst bekendtgøre denne Paastand for Peter Lytton eller den, som vil væрге for disse saakaldte Uægtebørn, at de kan udsige, hvad de agter fornødent.

I de paafølgende Skiftesessioner skete ingen Indsigelse imod John Michael Laviens Paastand. Først 22 Marts 1769 mødte *James Lytton sen.* øjensynlig for at vise sin Uvilje mod Sagernes Stilling, med en Regning til Boet paa de 6 Valnøddetræstole med Lædersæder à 20 r. ialt 20 Rdl., som han havde leveret den afdøde 1 August 1765, og han krævede dertil 3 Aars Rente, 3 Rdl. 4 r. 3 st., ialt 23 Rdl. 4 r. 3 st.

22 November 1769 blev Skiftet optaget til Regulering og Afslutning. Dets Indtægter opgjordes til 1700 Rdl. 3 r. 3 st. og dets Udgifter til 1067 Rdl. 4 r. 3½ st., og den Arv, for hvilken Peter Lavien egenhændig kvitterede i Skifteprotokollen, var 632 Rdl. 6 r. 5½ st.⁸³

Peter Lavien var 4 April 1768 valgt til Kirkevæрге i St. Helena Sogn i Syd Carolina, og han nævnes endnu som tilstedeværende i Sognet 27 Marts 1769, men 22 November 1769 var han altsaa paa St. Croix, hvor han mærkelig nok 30 November blev døbt i St. Johns Kirke i Christiansted.⁸⁴ Han rejste sikkert tilbage til sit Hjem i Syd Carolina, hvor han døde før 12 Oktober 1782.⁸⁵

Skifteprotokollen angiver Peter Laviens Alder saaledes, at han maa være født omkring 1746, hvilket stemmer med, hvad vi iøvrigt ved om Tidspunktet for Rachels Indgaelse af Ægteskabet. For de 2 Brødre Hamilton vil Protokollens Aldersangivelser medføre, at James maa være født i 1753 og Alexander i 1755. Om James' Fødselsaar har man ingen andre Oplysninger. Alexander siges almindeligt at være født 11 Januar 1757. Fødselsdagen er formentlig rigtig, men Skifteprotokollens Angivelse af Fødselsaaret

⁸³ Skiftepr. Nr. 41 f. Chrsted. Rachael Lewines Skifte f. 386.

⁸⁴ Harold Larson: Brev af 24 Januar 1938.

⁸⁵ G. Atherton: A few of Hamiltons Letters. p. 133.

er den sandsynligste. Vel var Alexander tidlig udviklet, men det er dog rimeligere, at det var en 11 Aars Dreng end en 9 Aars, der i 1766 blev Lærling i Beckman & Crugers Forretning, og hans Orkansbrev fra 1772 gør snarere Indtryk af at være skrevet af en knap 18 end af en knap 16aarig ung Mand.⁸⁶

Den engelske Kirkebog for St. Johns Kirke i Christiansted siger, at Begravelsen skete 26 Februar, hvilket maa være en Fejlskrift for Skifteprotokollens uomtvistelige 20 Februar, og Kirkebogens Aldersangivelse 32 Aar maa absolut være urigtig, idet den medfører, at Rachel kun skulde være 10 Aar gammel, da hun fødte Peter, og 14 Aar, da hun rømte fra Lavien. Hendes Fødselsaar maa snarere sættes omkring 1729. De mangelfulde Angivelser i Kirkebogen skyldes maaske, at Tilførslerne i Bogen, hvad Skriften tydelig viser, ikke er sket umiddelbart efter de enkelte Dødsfald, men samlede for et længere Tidsrum ad Gangen og ikke helt kronologisk. Saaledes er den Begravelse, som er indført nærmest før Rachels, dateret 18 Marts.⁸⁷ Muligvis har Rachel selv været medvirkende til den lave Aldersangivelse.

Peter Lytton havde nu Ansvaret for Rachels 2 umyndige Børn. Ved hans Død blev der blandt hans Papirer fundet en Kontrakt, hvorefter James Hamilton skulde være Læredreng hos den ældre Tømrmester *Thomas Mac Nobeny*⁸⁸ i Christiansted, medens Alexander vist allerede fra 1766 var ansat i den Købmandsforretning, som blev drevet af Moderens Leverandør *Beckman & Cruger*. Det første skriftlige Vidnesbyrd om Alexander Hamiltons Tilstedeværelse her er et legalt Dokument fra 1766, udstedt paa St. Croix, som han har paategnet som Vitterlighedsvidne.⁸⁹

8 April 1768 bekendtgjorde Peter Lytton, at han fra denne Dato vilde forlade St. Croix for 6 Uger og indkaldte sine Kreditorer.⁹⁰ Efter Hustruens Død og paa Grund af sine uheldige Forretningsforhold har han sikkert været uligevægtig og tungsin-dig, og 16 Juli 1769 fandtes han død, liggende paa Sengen i sit Kammer. Han havde »stukket eller skudt sig ihjel«. Han havde ikke oprettet noget nyt Testamente, siden hans Hustru Elizabeth døde, men ud over deres fælles Testamente forelaa der et Fri-brev af 8 December 1768 til hans Negerslavinde *Ledja* og hendes 2aarige Mulatbarn *Don Alvarez de Valesco* med visse tilhørende

⁸⁶) G. Atherton. A few of Hamiltons Letters, p. 261, R. Dan. Am. Gazette III Nr. 234. 3 Okt. 1772.

⁸⁷ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters. Appendix.

⁸⁸ Skiftepr. f. Chrsted. Nr. 50, 1772—79. Thos. MacNobeny's Skifte, f. 880.

⁸⁹ Lodge. Alexander Hamilton 1894, Appendix p. 285.

⁹⁰ Pantep. f. Chrsted 1757—72 f. 151 U. S. Archives.

⁹¹ Skiftepr. Nr. 49 f. Chrsted 1769—71, Peter Lyttons Skifte, f. 13.

Legater, som siden kom til at berede Boet Vanskeligheder. Sine Myndlunge, Brødrene *Hamilton*, havde han slet ikke betænkt med testamentariske Gaver.

Foreløbig var dette dog af mindre Betydning, thi Loven foreskrev, at da han var Selvmorder, var hans Hoved- og Boslod forbrudt til Kongen, og Skifteretten, ikke Testamentsexekutorerne, skulde overtage Boets Behandling.

Peter Lyttons Død var et haardt Slag for den gamle Fader. Han mødte i Skifteretten, klagede i bitre Ord og krævede, at Boet blev udlagt til ham som eneste Arving. 7 August skrev han sit Testamente. 10 August indsendte han en underdanig Ansøgning til Kongen om, at der allernaadigst maatte dispenseres fra Loven »til Fordel for Peter Lyttons mange umyndige og nødtrængende Sødskende og deres Børn«, thi »hans ældste Søn Peter Lytton har udi lang Tid været udi urolige Tanker, og samme har efterhaanden taget Overhaand, saaledes at han til sidst er funden dræbt paa sit Kammer, og formodentlig i en hæftig Melankoli har ombragt sig selv.« Ansøgningen blev bevilget af Kongen 15 Februar 1771, men da laa James Lytton for længst i sin Grav. Han døde 12 August 1769, 67 Aar gammel, kun 2 Dage efter, at han havde skrevet sin Ansøgning.⁹²

De 2 unge Brødre *Hamilton* stod nu helt alene, uden Slægtens Støtte. Moderens Bo, af hvilke de ganske vist intet kunde vente sig, var endnu ikke sluttet. De Principaler, under hvilke de arbejdede, var deres nærmeste Raadgivere og Hjælpere.

Efter Moderens Død nævnes de to Brødre overhovedet ikke i Kopskatlisterne. Sandsynligvis har de fundet Optagelse i en eller anden hvid Familie i Christiansted, James maaske hos sin Mester Mac Nobeny og Alexander rimeligvis, som Oberst Pickering har sagt det, i Købmanden *Thomas Stevens'* Hus, hvorved han blev Ven med Sønnen *Edvard*.

James Hamiltons senere Skæbne er ret dunkel. Formodentlig har han udstaaet sin Læretid hos Mac Nobeny. Direkte hører vi intet om ham før Alexanders Brev af 23 Juni 1783, som er skrevet som et Svar paa et Brev fra James af 31 Maj. Det viser, at Alexander den Gang ikke vidste, om Faderen var levende eller død, og heller ikke, at James levede under trykkede Kaar. Han nævnes ikke ved Navn i Kopskatlisterne, og intet Skifte er bevaret. Rimeligvis døde han i 1786. En Madame *Anna Hamilton*, som i 1786—87 levede i Madame *Ashbournes* Hus i Frederiksted, kan være hans Enke, thi der kendes i disse Aar ingen andre af Navnet

⁹² Skiftepr. Nr. 49 f. Chrsted 1769—71, Peter Lyttons Skifte, f. 13, St. Johns Church reg. Begravelse 12 August 1769.

Hamilton paa Øen. Hendes Dødsbo blev taget under Behandling 19 December 1787, men Skiftedokumenterne er tabt.⁹³

JAMES LYTTONS SKIFTE.

James Lytton havde i sit Testamente fordelt sine Efterladenskaber saaledes, at Sønnen *James* skulde have 1 Syvendedel og hans Børn 2 Syvendedele, Dattersønnen *John Hallwood* 2 Syvendedele og Datteren *Ann Venton* tilligemed hendes Datter tilsammen 2 Syvendedele.⁹⁴

Faderen havde øjensynlig ikke stor Tillid til Sønnen *James* i Pengesager. Han maatte nemlig ikke selv forvalte sine Børns Arv. Heller ikke *John Kirwan Venton* skulde nyde godt af Arven, thi Pengene skulde udbetales til *Ann Lytton Venton* til Underhold for hende og Moderen, og først efter *John Ventons* Død skulde hans Hustru selv modtage sin Arv.

Som Testamentsexekutorer for Efterladenskaberne paa St. Croix havde *James Lytton* indsat to ansete St. Croix Borgere, Kaptajn *Thomas Lillie*, som var Købmand og Planter, og *John Coakley*, som var Planter. De tog straks Boet under Behandling, men dets egentlige Administrator var *Thomas Lillie*.

James Lytton havde ogsaa forskellige ikke nærmere angivne Ejendomme i Nordamerika, særlig i Nord Carolina og Georgia, og som Exekutorer for disse indsatte han Philadelphiakøbmanden *John Wilcox* samt *Richard Saunders* og *Joseph Sutton*. Muligvis bestyredes Plantagerne i Nord Carolina af *Andrew Knox*, som 21 Maj 1773 tilskrev *Lillie* om *Lyttons* Affærer her. Dette Gods er dog holdt helt udenfor Skiftet paa St. Croix og omtales ikke nærmere i dette.

5 August 1772 kompliceredes Afviklingen af Boets Affærer ved, at *Peter Lyttons* Bo med dets Arvinger blev inddraget under det, efter at Kongen havde frigivet dette ved Resolutionen af 15 Februar 1771.

Det varede ikke længe, førend de fraværende Arvinger begyndte at indfinde sig. Først kom fra Nordamerika Datteren *Ann Venton*, som ved Nytaarstid 1770 opslog sin Bolig i *Peter Lyttons* Hus i Christiansted. Hendes Datter *Ann Lytton Venton* var vist hos hende, men hun var uklar med Manden, *John Kirwan Venton*, som derfor bosatte sig i Frederiksted. I Maj mødte *James Lytton* jun. og hans Familie op fra Honduras. *John Hallwood*

⁹³ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters, p. 136. Kopskatlister f. St. Cr. 1786—87. Prot. Nr. 31, Generalfortegn. o. foretagne Skifter p. St. Cr. 1781—1800. Pantebog f. St. Cr. 1785—88 f. 267.

⁹⁴ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted 1772—79 *James Lyttons* sen.s Skifte f. 638.

derimod fortsatte sin Skolegang i Philadelphia, hvor der betaltes Kost og Logi for ham hos *Thomas Callander* til Julen 1774, skønt han utvivlsomt rejste til St. Croix allerede i September.⁹⁵

Snart meldte ogsaa Kreditorerne sig med deres Krav, bl. a. *Robert Holliday*, som dog foreløbig gik ind paa at søge Voldgift med James Lytton i Følge en Overenskomst af 30 September 1773, men James Lytton trak Sagen i Langdrag.

John Kirwan Venton var meget utilfreds med Testamentet, og han klagede til Øernes Regering over Exekutorernes Behandling af Boet.⁹⁶ Han haabede øjensynlig paa, at Arven skulde bringe hans Formueforhold i Orden, thi han indrykkede 6 December 1772 i det officielle Blad Royal Danish American Gazette en Opfordring til sine Kreditorer om, at hans tidligere Affærer (nemlig Fallitboet fra 1763) var i høj Grad i Uorden, hvorfor han bad dem sende deres Krav til hans Butik i Frederiksted.⁹⁷

Boets Behandling gjorde kun ringe Fremskridt; det havde i 1771 paany maattet overtage Peter Lyttons Plantager, da de nye Købere ikke havde kunnet overholde deres Forpligtelser.⁹⁸ Arvingerne fik udbetalt smaa Forskud, som knebent dækkede deres Forbrug, og kun James Lytton jun. havde Formue udover Arven. Der var ingen Udsigt til en nær Afslutning. Ann Venton besluttede sig derfor til at vende tilbage til New York. Ved Rygtet herom blev John Venton allarmet, og han skrev 11 Marts 1773 et Forbud til alle Skippere mod at bringe hende og hendes Datter bort fra St. Croix og advarede mod at stole paa nogen, som kom i hans Navn uden at kunne fremvise en særlig Ordre fra ham. Han indrykkede Forbudet i Avisen næste Dag og 3 Gange senere indtil 19 Marts.⁹⁹ Men Ann Venton fik desuagtet 30 Marts Rejsepenge af Boet,¹⁰⁰ og hun var i New York før Maj. Hen paa Efteraaret tilskrev hun 25 November 1773 Lillie en flammende Protest mod Manden, fordi han vilde søge at ændre Testamentet i sin Favør, og hun fremhævede hans Utaknemlighed over for gamle James Lyttons Velgerninger.¹⁰¹

Der var paa St. Croix opstaaet et Venskab mellem *Ann Venton* og den langt yngre Fætter *Alexander Hamilton*, som bevaaredes Livet igennem, og som siden bragte ham til at støtte hende,

⁹⁵ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted 1772—79, Thomas Lillies Skifte, f. 325, 334. James Lytton sen.s Skifte f. 662. Kopskatliste f. St. Cr. 1770.

⁹⁶ Skiftepr. Nr. 50 f. St. Cr. 1772—79, Thomas Lillies Skifte, f. 325.

⁹⁷ R. Dan. Am. Gazette, III, Nr. 253, 9 Decbr. 1773.

⁹⁸ Kopskatliste f. St. Cr. 1770—71.

⁹⁹ R. Dan. Am. Gazette, III, Nr. 297 ffg.

¹⁰⁰ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 325.

¹⁰¹ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 662.

da hendes Kaar blev meget smaa. Nu gav det sig bl. a. Udslag i, at han var hendes Mellemand, naar hun hævdede sine Arveforskud. Saaledes foreligger der 16 Maj og 23 Maj 1772 2 Kvitteringer til Lillie fra hende ved Hamilton. Og han vedblev at have Fuldmagt paa St. Croix ogsaa efter hendes Afrejse, saaledes som fremgaar af Kvitteringer af 3 Maj, 26 Maj og 3 Juni 1773.¹⁰²

Kort efter at *Hamilton* havde afgivet den sidste Kvittering af 3 Juni til Lillie, maa han selv være afrejst til New York, et Tidspunkt, som er noget senere end det hidtil antagne.

Det var kun smaa Forhold, som *Hamilton* forlod. St. Croix havde ganske vist 1773 i Følge Kopskatregistret 24126 Indbyggere, Børn under 12 Aar medregnede, men deraf var kun 2067 hvide, de øvrige for største Delen Slaver. Af *Christiansteds* 3579 Indbyggere var 971 hvide og af *Frederiksteds* 2522 Indbyggere var 94 hvide.¹⁰³ Det er let at forstaa, at her ikke var et blivende Sted for en ung Mand, der satte sig et Maal ud over Dagens og Vejens Krav.

Den 23 Januar 1776 døde *Thomas Lillie*. Han efterlod *James Lyttons* Skifte i Uorden, kun bestaaende af løse Breve, Regninger og Kvitteringer, som laa i Bunke med lignende fra andre Boer, hvori han var Exekutor, og han havde ikke ført Hovedbog.¹⁰⁴ Hans Medexekutor *John Coakley* ønskede at fratræde, og Boet gik nu over til den almindelige Skifteret med *James Towers* som Skifteforvalter.¹⁰⁵ Der blev nu beskikket Kuratorer for de umyndige Arvinger, og det maa særlig bemærkes, at *Alexander Hamiltons* tidligere Principaler var blandt dem, idet *Nicholas Cruger* blev Formynder for *James Lytton jun.s* Søn af 1. Ægteskab, *John William Lytton*, og *David Beckman* for *Lyttons* Børn af 2. Ægteskab.

James Lytton overtog efter *Thomas Lillies* Død Forvaltningen af *Boets* Plantager og paa en Auktion, som Boet lod afholde 31 Oktober 1777, blev de overdraget ham til Eje. Han solgte dem atter, ligeledes ved *Boets* Mellekomst, til *John James* og *Anthony Johnson* af St. Kitts 11 September 1780, og samtidig overtog han *John James'* tidligere Ejendom, de to *St. James Øer* øst for St. Thomas. Her boede han indtil sin Død i 1801.¹⁰⁶ Men *John James* og *Anthony Johnson* fik af *Boets* Midler en Prioritet paa 50000 Rdl. i deres St. Croix Plantager.

Ann Venton og hendes Datter levede nu i Philadelphia, efter at *John Kirwan Venton* var død i Frederiksted, og Proklama

¹⁰² Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 324, 325. Kvitteringerne Nr. 965, 994, 1045, 1759, 1760.

¹⁰³ Kopskatliste f. St. Cr. 1773.

¹⁰⁴ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 314 ffg.

¹⁰⁵ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted f. 630 ffg.

¹⁰⁶ St. Thomas Overrets Pantrepr. 5 Maj 1802.

udstedt i hans Bo 2 November 1776.¹⁰⁷ Hun havde 13 April 1777 givet Broderen James Lytton Fuldmagt paa St. Croix, men lejlighedsvis søgte hun ogsaa Støtte hos *Alexander Hamilton*. Saaledes endosserede Hamilton 25 Januar 1779 en Veksel paa £ 100 i pennsylvansk Mønt, som hun trak paa Broderen. Den blev præsenteret for Lytton 1 April, men han nægtede Accept, uden at man kan se nogen Grund, og den maatte derefter 5 Maj indrives ved Notarius Publicus.¹⁰⁸

I Slutningen af 1779 kom hun efter Broderens indtrængende Opfordring paa ny til St. Croix, da Arvingerne ønskede at fremskynde Boets Afslutning. Hun klagede sin Nød til Skifteforvalter Towers i bitre og hjerteskerende Ord. Hun følte sig syg og var i en Tilstand af Uvished og pinefuld Lidelse, men James Towers svarede 16 Oktober, at han kunde intet gøre for hende omgaaende; han maatte først have indkaldt et Møde af de interesserede Parter.¹⁰⁹

For Ann Ventons Vedkommende tog Forholdene derefter et helt andet og overraskende Forløb.

24 Juli 1780 blev der sluttet en Ægtepagt mellem hende og *George Mitchell* paa de Vilkaar, at de gensidig ikke skulde hæfte for hinandens Gæld, som de havde inden Ægteskabet, og at hun skulde forblive i Besiddelse af hele Fællesboet, dersom han døde før hende. Vidner ved Pagtens Underskrift var *Elizabeth Ebert* og *Hugh Knox*.¹¹⁰ Da hun, som hun udtrykker sig i et Brev til James Towers, var af »scanty means« 5: kun havde smaa Midler, maatte Boet 2 Dage senere foruden et Arveforskud paa 50 Rdl. betale hendes Husleje og nogle Mahognimøbler til 163 Rdl.¹¹¹ Hun blev nu Mrs. Mitchell, det Navn, hvorunder Alexander Hamiltons Biografer kender hende.

George Mitchell, som hun blev gift med, stammede fra *Kilmarnock* i Skotland, hvor Faderen var Købmand, og hans Søstre boede fremdeles i Skotland. Broderen *Robert* havde været Parthaver i et Londonfirma *Malcolm Hamilton & Co.*, men var traadt ud og rejst til St. Croix i 1764. Her drev han Købmandsvirksomhed, til Dels som Fuldmægtig for sit gamle Firma. Han var omkommen 28 Marts 1775, da Skibet Christianssund led Skibbrud paa en Rejse fra København til St. Croix.

George Mitchell havde hidtil været bosat i *Fredericksburgh* i Virginia, men han rejste der fra til St. Croix, hvor

¹⁰⁷ R. Dan. Am. Gazette VII. Nr. 927. Pantebog f. St. Cr. 1775—81, f. 160.

¹⁰⁸ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted f. 656.

¹⁰⁹ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 668 ffg.

¹¹⁰ Pantebog f. St. Cr. 1775—81 f. 664.

¹¹¹ Skiftepr. 50 f. Chrsted f. 662.

han mødte 19 September 1776 til Broderens Skifte med Fuldmagt fra Søstrene i Skotland, dog ikke alene men i Forbindelse med 2 Købmænd paa St. Croix. Søstrene nærede vist ikke en ubetinget Tillid til ham i Pengesager. Broderen Robert havde 24 Oktober 1761 kautioneret for ham til Firmaet Malcolm Hamilton & Co. for £ 500, hvoraf han endnu skyldte Firmaet et Restbeløb paa £ 387. 19 sh. 11 d. med 6 % Renter fra 13 Februar 1778. Men George Mitchell nærede nu store Forventninger om Arv i Broderens Bo, og han forblev paa St. Croix.¹¹² Her aabnede han 27 Oktober 1777 sammen med en vis Mr. Bell en Tavern eller Værtshus i Kongensgade Nr. 44 i Christiansted.¹¹³ Forretningen kan neppe være gaaet særlig glimrende. Han havde en efter sine Forhold ikke ringe Gæld, og 12 Maj 1780, altsaa mindre end et Fjerdingaar efter Brylluppet, havde han endogsaa givet Købmanden og Planteren *Raapzaat Heyliger* Pant i den forventede Arv efter Broderen.¹¹⁴

John Hallwood havde levet paa St. Croix i stadig Forventning om Arven, og han var blevet gift, men 12 August 1780 var han syg, og hans Hustru *Hannah* maatte modtage Arveforskud. Snart tvang Sygdommen ham til at rejse til Nordamerika. Forinden Afrejsen traf han mundtlig Aftale med *George* og *Ann Mitchell* om, at *Hannah* skulde være i Pension hos dem for 35 Rdl. maanedlig, som *James Lyttons* Bo naturligvis skulde betale, og *Hannah Hallwood* gav selv i Skiftemødet 21 Marts 1781 Meddelelse om en skriftlig Kontrakt, som hun havde indgaaet 17 Januar 1781 i Overensstemmelse med Aftalen.¹¹⁵ Ikke længe efter døde *John Hallwood*, og Proklama i hans Dødsbo blev udstedt 13 April 1781; det blev indført i den Skifteprotokol, der benyttedes til løse og ledige Personer, som ikke var Borgere.¹¹⁶

Enken *Hannah Hallwood* blev snart efter gift med *Mathew Koplín*; de forlod St. Croix og rejste til *Montgomery* i Pennsylvania. Hun efterlod en Fuldmagt til Præsten *Dr. Hugh Knox*, der skulde varetage hendes Arvekrav.¹¹⁷

18 Maj 1786 sendte *Alexander Hamilton*, Advokat (Counseller at Law) i New York en Generalfuldmagt til Købmændene *John Sempill* og *William Amory* paa St. Croix til for ham at

¹¹² Skiftepr. 53 f. Chrsted. 1770—80. Robert Mitchells Skifte f. 702. R. Dan. Am. Gaz. V, Nr. 784, 14 Juni 1775.

¹¹³ R. Dan. Am. Gaz. VIII, Nr. 1028, 25 Okt. 1777. Skiftepr. Nr. 19 f. Chrsted. George Mitchells Skifte. f. 314.

¹¹⁴ Skiftepr. Nr. 21 f. Chrsted. 1791—99, p. 789.

¹¹⁵ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted, 1772—79, f. 652, 662, 670, 671.

¹¹⁶ Pr. Nr. 31. Generalfortegn. over foretagne Skifter p. St. Cr. 1781—1800.

¹¹⁷ Pantebog f. St. Cr. 1797—1800. f. 249. Skiftepr. Nr. 20 f. Chrsted. 1783—86. *John Hallwoods* Skifte ca. 24 Novbr. 1784.

oppebære Penge, Arv og Gæld i John Hallwoods Bo. Formentlig er han optraadt som Sagfører for Enken.¹¹⁸ Fuldmagten blev tinglæst 8 Januar 1787.

Det var næppe tilfældig, at Ægteparret *Mitchell* vilde have den mundtlige Overenskomst med Hallwood skriftligt stadfæstet i Januar 1781, thi paa den Tid stod det slet til med deres Indtægter. Ved Maanedens Begyndelse havde de maattet sælge 3 Slavinder til Dr. Francis Pearce og til Præsten Dr. Hugh Knox, og den sidstnævnte købte 4 Januar ogsaa Spejle, Borde, Stole og Sengested for 142 Rdl. med Ret for Mitchells til at tilbagekøbe det før 25 Januar.¹¹⁹

7 Februar tilskrev Mitchell Skifteretten, antagelig for at opnaa de stærkt tiltrængte Arveforskud fra hans Broder Robert eller hans afdøde Svigerfader James Lyttons Boer, men da de udeblev, saa han ingen anden Udvej end at erklære sig fallit og rømme fra Landet. 12 Marts 1781 tilskrev han Skifteretten herom fra *T o r t o l a*. 23 Marts blev Fallitboet registreret, og 4 April udstedtes Proklama.¹²⁰ Han forblev nogen Tid paa *Tortola* og fik rimeligvis ogsaa Ann og hendes Datter derover. Derfra rejste de til Nordamerika, hvor de slog sig ned i den lille By *Burlington* i New Jersey. Herfra sendte de begge Fuldmagter til Præsten Dr. Hugh Knox, daterede Philadelphia 12 November 1784, til at optræde paa deres Vegne i Boerne.¹²¹

James Lytton sen.s Skifte slæbte sig kun langsomt af Sted. Kreditorernes Krav kunde ikke honoreres, før der var Klarhed over Boets Status, og Kravene blev derfor stadig forøgede ved deres aarlige Forrentning med 6 %. Men nu mødte *Robert Holliday* for Alvor op med sine Krav, idet Overenskomsten om Voldgift af 30 September 1773 ikke endnu var blevet efterkommet af James Lytton jun. 24 April 1780 anlagde Holliday, som nu var St. Thomas Borger, Sag ved St. Thomas Byting, og han fordrede 4938 Rdl. 5 r. 5½ st. for direkte Tab og 20000 Rdl. i Kreditspilde. og 15 November 1780 optog Planteren *John James*, som jo havde købt Boets tidligere Plantage Cottage, Mulatdrengen *Don Alvarez de Valescos* Sag og krævede Boet for 11529 Rdl. 6 r. 1 st. Disse 2 Sager, i hvilke Arvingerne ingenlunde var til Sinds at gaa paa Forlig, truede med at forlænge Skiftebehandlingen i det Uvisse.

Med god Støtte af *David Beckman*, som jo var Formynd

¹¹⁸ Harold Larson, Brev af 24 Jan 1938, jfr. Pantebog f. St. Cr. 1785—88. f. 267.

¹¹⁹ Pantebog f. St. Cr. 1775—81, f. 710, 729, 730.

¹²⁰ Pantebog f. St. Cr. 1781—83, f. 9. Skiftepr. f. Chrsted. 1791—99. George Mitchells Skifte. f. 611.

¹²¹ Pantebog f. St. Cr. 1785—88. f. 217, 368, 380.

for James Lytton jun.s Børn af 2. Ægteskab, fremtvang Arvingerne endelig, at Skifteforvalter Towers foretog en Repartitionsregulering af Skiftet 31 Marts 1781, saaledes at der blev reserveret en Sum til Imødegaaelse af de to Sagsøgers Krav.¹²²

Begge Sager blev tabt af Boet. Don Alvarez fik tilkendt 11520 Rdl. 6 r. 1 st., Robert Holliday 34400 Rdl. 4 r. ½ st., hvortil kom Renter fra 14 Marts 1781 til 19 Marts 1785. De to Kreditorer fik deres Tilgodehavende udlagt i den overprioriterede Plantage Cottage, og John James & Anthony Johnson blev ved Dom af 6 August 1788 dømt til at tilsvare Boet 10466 Rdl. 2 r. 4 st. Anthony Johnson var bortrømt, og John James kunde ikke betale, men maatte erklæres fallit 11 August 1788. Han døde snart efter, og hans Dødsbo blev taget under Skiftebehandling 10 November samme Aar.

Forinden var *James Towers* fratraadt sit Embede som Skifteforvalter, og James Lytton sen.s Bo var 19 Marts 1788 overgaaet til St. Croix' almindelige Skifteret.¹²³

George Mitchell og Hustru, som fremdeles boede i Burlington, sendte 18 December en ny Fuldmagt til Dr. *Hugh Knox*.¹²⁴ Imidlertid var ogsaa Dr. Hugh Knox død, og George Mitchell, nu i Philadelphia, gav 18 Juni 1791 sin Hustru Ann Fuldmagt til at modtage Arven fra James Lytton sen.s, Peter Lyttons og John Hallwoods Boer. Hun rejste ogsaa til St. Croix, men maa have opgivet at naa til et hurtigt Resultat, thi før Hjemrejsen gav hun 2 Juni 1792 sin Neveu *John Williams Lytton* Fuldmagt. Paa samme Maade havde James Lytton 5 November 1791 bemyndiget Sønnen.¹²⁵

20 Oktober 1796 tilskrev George Mitchell fra Philadelphia Skifteretten vedrørende sit eget Fallitbo, og John Lytton forelægger Brevet i Retten,¹²⁶ men i Slutningen af Aaret er Ann Mitchell paany rejst til St. Croix, hvor hun modtager en Fuldmagt dateret Philadelphia 17 December 1796 fra *Hannah Koplín*, før Hannah Hallwood, som stadig boede i Montgomery i Pennsylvania.¹²⁷

Efter 1796 høres der ikke mere om George Mitchell. Han er vist død i Foraaret 1797, thi 21 Juni mødte Ann Mitchell i James Lyttons Skifte, krævede og fik et Arveforskud, som hun brugte til Køb af Landsdommer Rosenstands Hus, Dronningens Tvær-

¹²² Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 640, 645, 679.

¹²³ Pr. Nr. 31. Generalfortegn. o. foretagne Skifter p. St. Cr. Kopiskiftebreve Nr. 70 og Nr. 164 i James Towers Bo.

¹²⁴ Pantebog f. St. Cr. 1783—93 f. 81.

¹²⁵ Pantebog f. St. Cr. 1797—1800 f. 66, 249.

¹²⁶ Skiftepr. Nr. 21 f. Chrsted 1791—99. p. 611.

¹²⁷ Pantebog f. St. Cr. 1797—1800. f. 249.

gade 33 i Christiansted,¹²⁸ og hun bosatte sig nu her med sin Datter Ann Venton.

Afslutningen af *Robert Mitchells* og *George Mitchells* Boer kendes ikke, kun selve Tidspunkterne er bevarede. Robert Mitchells Bo blev sluttet 20 November 1799, og dets Overskud, som George Mitchell ventede sig saa meget af, var i alt Fald ikke stort nok til at hindre, at hans eget Bo blev sluttet som insolvent Ugedagen efter, 27 November.¹²⁹

I Sessionen 31 December 1798 naaede man endelig saa vidt, at *James Lytton sen.s* Bo blev sluttet, og 11 Juni 1799, omtrent 30 Aar efter Dødsfaldet, blev Skiftebrevet besluttet. Men Arvingerne reserverede sig Ret til Regres i Skifteforvalter Towers Dødsbo, fordi Pengene havde henstaaet hos uvisse Debitorer.¹³⁰

Ann Mitchell fik af sin Arvepart udbetalt 5574 Rdl. 7 r. 4¾ st., Resten, 8004 Rdl. 7 r. 2½ st. blev baandlagt for hende og Datteren Ann Lytton Venton i Forening og indsat i Overformynderiet.

ANN MITCHELLS SIDSTE AAR.

Nu indtraadte der et ejendommeligt Intermezzo i *Ann Mitchells* Liv. En Guldsmed ved Navn *Nicolay Peter Widberg* havde besluttet sig til at søge Lykken paa St. Croix. Han rejste i Efteraaret 1797 fra Philadelphia til Christiansted tilligemed en Svend, som han havde antaget paa 3 Aar, og en Lærling, og han paa tog sig at repræsentere en Philadelphiaguldsmed Joshua Dorsay paa St. Croix, hvor denne hidtil havde haft Kunder.

Omkring Juni 1798 blev Widberg gift med *Ann Lytton Venton*, og 9 Juni gav de Tilstaaelse for rigtig Udbetaling af hendes Arv,¹³¹ men allerede 9 Marts 1799 blev hans Bo taget under Skiftebehandling som fallit med meget smaa Aktiver. Han gjorde forgæves Forsøg paa at faa Hustruens Arv udbetalt fra Overformynderiet. 3 Oktober 1800 døde han. Hans Enke havde allerede i nogen Tid opholdt sig hos Moderen. Ann Widberg var svag paa Forstanden, siger Skiftebrevet af 28 Februar 1802.¹³²

I Løbet af 1802—03 solgte Ann Mitchell Huset i Dronnin-

¹²⁸ Skiftepr. Nr. 21 f. Chrsted 1791—99, p. 637. Pantebog f. St. 1797—1800. f. 80.

¹²⁹ Pr. Nr. 31. Generalfortegn. o. foretagne Skifter paa St. Cr. 1781—1800.

¹³⁰ Kopiskiftebrev Nr. 164 i James Towers Bo.

¹³¹ Pantebog f. St. Cr. 1797—1800 f. 240.

¹³² Pr. Nr. 31. Fortegn. o. Skifter foretagne paa St. Cr. 1781—1800. Kopiskiftebrev Nr. 62. N. P. Widbergs Skifte. Pantebog f. St. Cr. 1800—01 f. 119, 146, 160.

gens Tværgade, og hun boede nu sammen med Datteren i skiftende Lejehuse i Christiansted indtil Maj 1807. Hun og Datteren indrykkede 30 April 1807 en Bekendtgørelse i Øernes officielle Blad om, at de vilde rejse til New York med Kaptajn Littelle.¹³³

James Yard, som var Købmand i Philadelphia og Svoger til Alexander Hamiltons Barndomsven, Dr. Edward Stevens, har uden Angivelse af Aar meddelt i 1822, at efter Hamiltons Død kom Ann Mitchell til New York, hvor hun tilbragte nogle Uger hos Mrs. *Hamilton*. Derefter flyttede hun, der var fattig, til Burlington i New Jersey, hvor hun modtog Understøttelse bl. a. af Mr. Yard. Her paa hendes gamle Hjemsted i Nordamerika, blev hun blind, og Hamiltons Venner hjalp hende da tilbage til St. Croix.¹³⁴ Utvivlsomt har de tillige maattet dække hendes Gæld.

Rimeligvis var det i Løbet af 1818, at hun kom tilbage til St. Croix, thi i Kopskatlisten for dette Aar finder vi i Madame *A. P. Thomas'* Hus i Kongensgade Nr. 17 i Christiansted som Beboere opført først Ejerinden og Familien, dernæst nogle Slaver tilhørende Jomfru Lytton, vist en Datter af James Lytton, og endvidere Madame *Mitchell* og hendes Datter.

Men næste Aar træffer vi hende og Datteren i Dronningensgade Nr. 56 i Frederiksted, som ejedes af Jomfru *Eleonora Venton*, sikkert en Slægtning af Ann Mitchells første Mand. Hun var i Kost hos hende i en Aarrække, ogsaa efter at hun i 1825 flyttede til Nr. 30, 31 i Strandgade. Kopskatlisterne nævner dem undertiden ved Navn, og i andre Aar er de simpelt hen regnede som *Eleonora Ventons* Familie.¹³⁵

Der var neppe mange Lyspunkter i Ann Mitchells Liv med den aandssvage Datter, men i Ny og Næ har der vel været kortere eller længere Besøg hos gamle Venner paa Øens Plantager. Under et saadant Besøg paa Plantagen *Annaberg*, Nr. 28 i Kongens Kvt. døde Ann Mitchell 24 Marts 1827, 83½ Aar gammel.

Købmanden *James Brown*, som var beskikket Væрге for Ann Widberg og formodentlig ogsaa Lavvæрге for Moderen, indberettede 2 Dage senere hendes Død til Skifteretten i Christiansted og tilføjede, at hun efterlod sig intet, og at der var intet at skifte. Proklama i Boet synes heller ikke at være udstedt. Men dette var alligevel ikke helt rigtigt, thi hun ejede halvt med Datteren den Kapital paa 8004 Rdl., som stod i Overformyndieriet, og hun havde en ikke ubetydelig Gæld.¹³⁶

¹³³ Kopskatlister f. St. Cr. 1802—06. Dansk-vestind. Reg. Avis 1807. Nr. 36, 37.

¹³⁴ Lodge. Alexander Hamilton. 1894. Appendix.

¹³⁵ Kopskatlister f. St. Cr. 1818—27.

¹³⁶ Registrerpr. f. Chrsted 1821—29 f. 132.

I 1829 stævnedes *Eleonora Venton Ann Widberg* og hendes Værge James Brown til Betaling af Ann Mitchells og Ann Widbergs Gæld til hende for Kost og Ophold i adskillig Tid, og Ann Widberg blev 11 August 1829 dømt til at betale sin Andel, 1366 Rdl. 3 r. 2 st. ved Hjælp af sine Rentepenge fra Overformyndieriet. Hun synes derefter vedblivende at have haft sit Ophold hos Jomfru Venton, nu i Dronningensgade Nr. 32 i Frederikssted, indtil hun døde 1 Januar 1831.¹³⁷

ALEXANDER HAMILTONS VENNER PAA ST. CROIX.

Det var kun saa kort en Tid af sin tidlige Ungdom, som *Alexander Hamilton* kom til at tilbringe paa St. Croix, og naar vi nu har set, hvorledes Slægten Lytton, som han gennem Moderen var forbunden med, svandt ind ved Dødsfald og spredtes for alle Vinde ved Bortrejse, saa at til sidst kun den stakkels Kusine Ann Venton eller Mitchell og hendes aandssvage Datter blev tilbage, er det let at forstaa, at han ikke fik Lejlighed til at knytte mange Venskabsbaand, som kunde blive saa faste, at de bandt udover det korte Tidsrum, hans Ophold paa Øen varede.

Det er, som nævnt i det foregaaende, sandsynligt, at Alexander efter Moderens Død blev optaget i Købmanden Thomas Stevens' Hus. Om Aarsagen hertil har været almindelig menneskelig Medlidenhed med den moderløse Dreng, eller om der tilige, saaledes som Gertrude Atherton formoder, har været et fjernere Slægtskabsforhold mellem Alexander og Familien Stevens, kan ikke oplyses. De indtil dette Øjeblik fremdragne Papirer giver intet Fingerpeg.

Thomas Stevens var oprindelig bosat paa Antigua, hvor han vistnok var født i 1724 som Søn af den Købmand Thomas Stevens, der 29 April 1727 solgte 13 Neger-slaver til Planteren Choppin paa Nevis. Han blev i December 1745 i St. John's Cathedral viet til *Ann Andsley* og flyttede i Tiden mellem 1755 og 1758 med sin Familie til St. Croix, hvor han snart købte Hus i Christiansted. Han fik efterhaanden en saa anset Stilling, at han blev Kirkeværge for Byens engelsk-episkopale St. John's Kirke. Han døde 24 Maj 1778, 54 Aar gammel. Hustruen Ann overlevede ham til 1 April 1789. I Følge hans Testamente af 24 Maj 1778, kongelig konfirmeret 22 Januar 1789, efterlod han 5 Børn, nemlig Sønerne Thomas, Edward og Richard samt Døtrene Mary og Ann.¹³⁸

¹³⁷ Overformynd.Sessionspr. 1825—32. p. 331. Kopskatlister f. St. Cr. 1828—30.

¹³⁸ Marriage Reg. f. St. John's Cath. Antigua. Pantebog f. St. Cr. 1749—51. f. 147. Kopskatl. f. St. Cr. 1758. R. Dan. Am. Gaz. VIII Nr. 1089, XIX Nr. 1320. Danske Canc. Vestind. S. 1773—86 f. 226.

Den næstældste Søn, *Edward*, blev døbt i St. John's Cathedral paa Antigua 14 November 1754, og det er altsaa fejlagtigt, naar K. Carøe opgiver hans Fødselsdag til 28 Februar 1752.¹³⁹

Edward var Alexander Hamiltons eneste jævnaldrende Ven fra Barndomsaarene paa St. Croix, og det kan vel tænkes, at de allerede fra 1765 har været Skolekammerater, men senest i 1769 blev Edward sendt til New York, hvor han i 1770—74 studerede ved King's College, indtil han i 1774 opnaaede Bachelorgraden.¹⁴⁰ Det var under dette Ophold, at Alexander tilskrev ham sit velkendte ældste Brev af 11 November 1769, hvori han klagede over sin Stilling som Kontorist og byggede Luftkasteller om, at det ogsaa en Gang maatte lykkes ham at hellige sig Studierne. Brevets intime Tone i Omtalen af Familiens enkelte Medlemmer kan meget vel tyde paa, at han var deres Husfælle, men siger intet om et Slægtskab.¹⁴¹

Edward Stevens var, saa vidt man kan se af Kopskatlisterne, paa St. Croix i 1774—75,¹⁴² men i 1775 genoptog han sine Studier ved Universitetet i Edinburgh, hvor han tog den medicinske Doktorgrad 12 September 1777 paa en Afhandling »De alimentorum concoctione«, udgivet i Edinburgh 1777.¹⁴³

Derefter havde han 22 Juli 1782 Colloquium ved det medicinske Fakultet ved Københavns Universitet, hvorved han opnaaede en officiel Licentia practicandi paa St. Croix.¹⁴⁴

Her begyndte han sin Virksomhed, idet han fra 1 Februar 1783 indtraadte i et Kompagniskab med den jævnaldrende Læge *James Steven Ferrall*, som allerede havde praktiseret i nogle Aar.¹⁴⁵ Edward Stevens giftede sig med *Eleanor Stevens*, hendes Forældres Navne og Tid og Sted for Brylluppet kendes ikke. Han købte Hus i Kirkegade Nr. 15 og levede her i et barnløst Ægteskab, indtil Eleanor døde 13 Marts 1792.¹⁴⁶

Efter Eleanors Død solgte Stevens 1 Marts 1793 Huset i Kirkegade 15 til Byfoged *Hans Winding*,¹⁴⁷ og han ophævede Kompagniskabet med Dr. James St. Ferrall. Han fik 17 Marts 1793 kongelig Tilladelse til at udstede Proklama i Hustruens Bo og i andre Boer, hvori han var Exekutor, samt i Firmaet Ferrall & Stevens,¹⁴⁸ og derefter forlod han St. Croix for en Aarrække.

¹³⁹ Bapt. Reg. f. St. John's Cath. Antigua. K. Carøe, Danske Lægestand I p. 120.

¹⁴⁰ Harold Larson: Brev af 6. Sept. 1938.

¹⁴¹ G. Atherton: A few of Hamilton's Letters p. 3.

¹⁴² Kopskatl. f. St. Cr. 1774—75.

¹⁴³ Harold Larson: Breve af 6. Sept. 1938 og 16. Febr. 1939.

¹⁴⁴ K. Carøe: Danske Lægestand I p. 120.

¹⁴⁵ Pantebog f. St. Cr. 1783—84. f. 7.

¹⁴⁶ R. Dan. Am. Gaz. XXII, Nr. 26, 48. Kopskatlister f. St. Cr. 1786 ffg.

¹⁴⁷ Pantebog f. St. Cr. 1788—93. f. 759.

¹⁴⁸ Danske Canc. Vestind. Sager 1787—99. f. 274.

Omtrent samtidig med Afrejsen giftede han sig paany, uvist om paa St. Croix eller i Nordamerika, med *Hester Amory*, f. *Kortright*, som var Enke efter Købmand *William Amory* i Christiansted. *William Amory* var den ene af de 2 Købmænd, som *Alexander Hamilton* gav Fuldmagt i 1786. Han havde tidligere været gift med *Catharina Rosevelt*, som døde 3 Oktober 1782, og han giftede sig paany 17 Juli 1788, men døde vist i Februar 1791, thi hans Dødsbo blev taget under Skiftebehandling 7 Februar 1791.¹⁴⁹

Edward Stevens Rejse gik til *Philadelphia*, saaledes som det fremgaar af et Brev af 9 December fra ham til Broderen *Thomas*.¹⁵⁰ Her var han 1794—95 Professor ved *Columbia medical school*.¹⁵¹ Han fornyede i disse Aar Ungdomsvenskabet med *Alexander Hamilton*, og det var i *Philadelphia*, at han i Maj 1796, umiddelbart før han tiltraadte en Rekreatjonsrejse til Søs, skrev et Afskedsbrev til denne, hvoraf det fremgaar, at i alt Fald de ældste af Børnene i *Stevens'* andet Ægteskab er født i Amerika.¹⁵²

Opholdet i Amerika medførte iøvrigt, at *Stevens* traadte i amerikansk Statstjeneste og overtog en Stilling som Generalkonsul paa *San Domingo* ved Udgangen af Februar 1799.¹⁵³ 18 April ankom han til *Cap François* (nu *Cap Haytien*), hvor han forhandlede med *Toussaint Louverture*. Han kunde dog ikke taale Klimaet og anmodede allerede 31 Maj 1800 om at blive kaldt hjem. Han forlod *San Domingo* snart efter 10 September 1800.¹⁵⁴

I 1804 vendte han med sin Familie tilbage til *St. Croix* og slog sig ned i Major *Søbøtters* Hus i Kongensgade i Christiansted, indtil han næste Aar kunde overtage det Hus i Strandgade Nr. 7, 8, som hans Hustru og hendes Søskende i sin Tid havde faaet som Gave af deres Mormoder, Fru *Elizabeth Hendrichsen*, f. *Pickering*, Major og Stadshauptmand *Cornelius Hendrichsens* Enke.¹⁵⁵

Dr. *Edward Stevens* kom gennem sit andet Ægteskab ind i Planteraristokratiet paa *St. Croix*. Hans Hustru *Hester Kortright* var Datter af Planteren *Cornelius Kortright*, som døde 11 Juli 1777,¹⁵⁶ og Hustru *Elizabeth Hendrichsen*, død før 7 Juni 1832,

¹⁴⁹ Hollandsk Ref. Kirkebog f. St. Cr. 1764—87. p. 129. Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1780—94. Pr. 31, Generalfortegn. o. Skifter foretagne paa St. Cr. 1781—1800. W. Amorys Skifte Nr. 6.

¹⁵⁰ Pantebog f. St. Cr. 1793—97 f. 354.

¹⁵¹ Harold Larson: Brev 24 Januar 1938.

¹⁵² G. Atherton: A few of Hamilton's Letters p. 189.

¹⁵³ J. C. Hamilton: Works of Hamilton. V. p. 398.

¹⁵⁴ Am. Historical Review Bd. 16 p. 64 ffg.

¹⁵⁵ Kopskatlister f. St. Cr. 1804—05. Pantebog f. St. Cr. 1793—97. f. 355.

¹⁵⁶ R. Dan. Am. Gaz. VIII Nr. 1043.

som i sit andet Ægteskab var gift med Planteren *Samuel Newton*, død før 9 Maj 1807.¹⁵⁷

Blandt hendes Søskende kan nævnes Broderen, Planter *Cornelius Hendrichsen Kortright*, som 8 Juni 1785 ægtede *Hylleborg Margaretha Juliana v. Walterstorff*, f. 15 November 1766, en Søster til den senere Generalgouvernør, endvidere hendes Søster *Sarah Heyliger Kortright*, død 1839, som 11 Maj 1787 ægtede den senere Generalgouvernør *Ernst Frederik v. Walterstorff*, f. 1 April 1755, død 13 Oktober 1820,¹⁵⁸ og dernæst Søsteren *Elizabeth Kortright*, som 8 Januar 1784 blev gift med Købmand i Christiansted *Benjamin Yard*, der døde mellem 28 Juli og 4 September 1787.¹⁵⁹ I Begyndelsen af Aaret 1790 giftede hun sig med Købmanden *James Yard*, som nedsatte sig i Philadelphia,¹⁶⁰ og som synes at have været Broder eller Fætter til Benjamin Yard. Han deltog i Behandlingen af dennes Dødsbo og var Fadder til den efter Benjamin Yards Død fødte Datter,¹⁶¹ samt overtog hans Forretning i Kompagni med hans første Hjælper under Firma-navnet *Yard & Hennen*, indtil den ophævedes 14 Maj 1791.¹⁶² Det er James Yard, som i sin høje Alder har givet Oberst *Pickering* forskellige, lidt uklare og delvis urigtige Meddelelser om Alexander Hamiltons Familieforhold.¹⁶³

Ogsaa disse nye Slægtninge, som Edward Stevens fik i sit andet Ægteskab, kom i Brevveksling med Hamilton. Der foreligger saaledes et Brev af 20 April 1803 fra Generalgouvernør *Walterstorff* som Svar paa Hamiltons af 5 August 1802, der viser, at Forbindelsesleddet netop var Dr. Stevens, og som iøvrigt giver Udtryk for den store Interesse, hvormed ikke alene *Walterstorff*, men ogsaa den danske Udenrigsminister, Grev *Bernstorff*, omfattede Hamiltons Person, hans Virksomhed og ikke mindst hans Forfatterskab, som *Bernstorff* betegner som »klassiske Værker«.¹⁶⁴

Edward Stevens var i Aarenes Løb utvivlsomt blevet en velhavende Mand, og han havde sat sin Formue i Plantager. Men i de sidste Aar af hans Liv blev ogsaa han et Offer for den Krise, som hærgede St. Croix, og han maatte se sine egne saavel som sin Hustrus Plantager *Upper Love*, *Brookshill*, *Lille*

¹⁵⁷ Dansk-vestind. Reg. Avis 7 Juni 1832, 11 Maj 1807.

¹⁵⁸ Danm. Adelsaarbog XXVII, Slægten *Walterstorff*.

¹⁵⁹ Danske Canc. vestind. Sager 1787—99. f. 35. Pr. Nr. 31. Generalfortegn. o. foretagne Skifter p. St. Cr. 1781—1800. St. John's Church reg. 8 Januar 1784.

¹⁶⁰ Overformynd. p. St. Cr. Sessionspr. 1774—98. p. 87.

¹⁶¹ Dansk Kirkebog f. St. Cr. 1780—94. Daab 3 Feb. 1788.

¹⁶² R. Dan. Am. Gaz. XXI. Nr. 2541.

¹⁶³ Lodge. Alexander Hamilton. 1894. Appendix.

¹⁶⁴ G. Atherton: A few of Hamilton's Letters p. 246.

la Grange og Oxford sat til Tvangsauktion for ubetalte Skatter.

Edward Stevens døde paa Plantagen Grove Place paa St. Croix 30 September 1834.¹⁶⁵ Hans Hustru overlevede ham.

En Ven i en noget ældre Alder havde Alexander Hamilton i den presbyterianske Præst Dr. *Hugh Knox*.

Født i 1727 blev han i December 1755 Præst paa den lille hollandsk-vestindiske Ø Saba, nordvest for St. Kitts. Her tilbragte han 16 Aar, men det sidste Aar kom der en Kurre paa Traaden, og det er formodentlig den, som bragte ham til at søge til St. Croix. Ved hans Bortrejse gav Menighedens Ældste og Fattigforstanderne (Deacons) 30 November 1771 et Vidnesbyrd om, at han i de 16 Aar, han havde været iblandt dem, havde levet et ædrueligt, regelmæssigt og i en hver Henseende eksemplarisk og opbyggeligt Liv, og han havde været omhyggelig og flittig i sin Præstegerning, bortset fra et Angreb paa hans Karakter for snart et Aar siden, som han afviste til vor fulde Tilfredshed, en Historie, som blev grovelig fordrejet af onde og ildesindede Folk. Vidnesbyrdet blev samme Dag tiltraadt af Øens Gouvernør Peter Simmons, og 7 December af fremtrædende Folk af Menigheden og Borgerraadet og paany bekræftet af Gouvernør Peter Simmons, og 12 December af Generalgouvernør Jan de Windt paa St. Eustatius.¹⁶⁶

Væbnet med dette Dokument kom Hugh Knox i 1772 til Christiansted, hvor han 30 August 1772 fik Kaldsbrev for den presbyterianske eller skotske Menighed.¹⁶⁷ Dagen efter indtraf den store Orkan 31. August 1772. Orkanen gav ham Anledning til den paafølgende Søndag 6 September at holde en Prædiken, som han snart efter lod trykke.

Hugh Knox var en Mand, som interesserede sig stærkt for sine Medmenneskers Ve og Vel, og som havde let ved at bringe personlige Ofre for at hjælpe andre. Han var ikke alene Præst men ogsaa Læge og fik 19 Januar 1776 kongelig Tilladelse til at praktisere paa St. Croix og 24 August Gouvernementets Tilladelse til at holde Apothek.¹⁶⁸ Han var Journalist og overtog undertiden Ledelsen af det officielle Blad *Royal Danish American Gazette* i Redaktøren *Daniel Thibous* Forfald.

¹⁶⁵ Dansk-vestind. Reg. Avis 2 Okt. 1834.

¹⁶⁶ Harold Larson, Brev af 6 September 1938.

¹⁶⁷ Danske Canc. 4 Departm. aabnede og lukkede Breve 1771—73, p. 273.

¹⁶⁸ Carøe, Den danske Lægestand I, p. 71. Danske Canc. Vestind. Sager 1773—76, f. 104. R. Dan. Am. Gaz. VII, Nr. 906. 24 Aug. 1776.

Da det rygtedes at en ung Mand havde sendt sin Fader et ualmindeligt velskrevet Brev med Beskrivelse af Orkanen, var Hugh Knox straks Fyr og Flamme af Interesse for Brevet og dets Forfatter, som var *Alexander Hamilton*. Det lykkedes til sidst at faa Hamilton til at indvilge i Brevets Offentliggørelse i Gazetten, hvor det blev trykt 3 Oktober 1772 med den Indledning, at det efterfølgende Brev blev skrevet en Uge efter Orkanen af en ung Mand her paa Øen til sin Fader; en Afskrift af det faldt tilfældig i Hænderne paa en Herre, som da han selv fandt Behag i det, viste det til andre, som var lige saa tilfredse med det, og som alle var enige om, at det ikke vilde være uden Interesse for Offentligheden. Forfatterens Beskedenhed, der saalænge afslog at fremlægge det til offentlig Beskuelse, er Grunden til at det fremkommer saa sent.

Selve Brevet giver en levende Beskrivelse af Orkanen og dens Ødelæggelse, hvortil der er føjet en Fremstilling af Brevskriverens Tanker og Følelser i kristelig-filosofisk Aand, skrevet i Tidens lidt hastemte Stil, og sluttelig en rosende Udtalelse om »Generalens« meget heldbringende og humane Bestemmelser, ved hvilke han har vist sig at være »Manden«¹⁶⁹ Manden er Generalgouvernør *Ulrich Wilhelm Roepstorff*, som var ansat i dette Embede fra 8 Juni 1771 til 5 April 1773.

Det er uden for al Tvivl, at den Herre som læste Brevet og fik det offentliggjort, er Hugh Knox, som derefter arbejdede for, at Hamilton skulde have en yderligere Uddannelse i Nordamerika. Det falder helt i Traad med den Fremstilling, som *Lodge* giver af den udmærkede Dr. Knox, en af Drengens tidligste Venner, ved hvis Breve Hamilton fandt kloge og gode Raadgivere i New York, som skaffede ham ind ved Latinskolen i *Elizabethtown*.¹⁷⁰ Hugh Knox vedligeholdte Forbindelsen med Hamilton og der er bevaret 2 Breve fra Knox af 31 (!) April og 10 December 1777, som er Svar paa tabte Breve fra Hamilton.¹⁷¹

Det fremgaar af James Lytton sen.s Skifte, at Hugo Knox stod Familien Lytton nær. Forklaringen kan maaske findes deri, at den Andrew Knox, som, allerede før Hugh Knox kom til St. Croix, var i Lyttons Tjeneste i Nord Carolina,¹⁷² var en nær Slægtning, maaske Broder til Hugh Knox. Allerede i 1779 tog Hugh Knox sig varmt af Ann Ventons Sag overfor Skifteretten,¹⁷³

¹⁶⁹ R. Dan. Am. Gaz. III, Nr. 234. G. Atherton. A few of Hamilton's Letters. p. 261.

¹⁷⁰ Lodge. Alexander Hamilton 1894. p. 3.

¹⁷¹ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters. p. 15, 38.

¹⁷² Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 340.

¹⁷³ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. f. 668.

og siden havde han Fuldmagt for hende og for Hannah Hallwood efter deres Bortrejse fra St. Croix.

Hugh Knox' Hustru Mary døde 24 Januar 1788,¹⁷⁴ og han selv døde 9 Oktober 1790, 63 Aar gammel. Der var Sønner og Døtre i deres Ægteskab.¹⁷⁵

Det Firma Beckman & Cruger, i hvis Tjeneste Alexander Hamilton traadte, var oprettet af to unge ugifte New Yorkkøbmænd, *David Beckman* og *Nicholas Cruger*. Tidligst sporer man det i Kopskatlisten fra 1766, da det har til Huse i et af Dr. Robert Mears lejet Hus, Kongensgade 8 i Christianssted. I 1768 solgtes Huset til Kammerraad Søbøtke og Landsdommer Klingenberg, men Lejemaalet fortsattes. Allerede i 1769 er Nicholas Cruger ene; David Beckman er bortrejt. I 1770 har Cruger købt Huset; Kompagniskabet er vist opløst og Forretningen videreført af Cruger, thi David Beckman bor i dette Aar for sig selv i John P. Richardsons Hus Strandgade 21.¹⁷⁶

Ved Optagelsen af en ny Matrikul over Ejendommene i Christiansted i 1777 viser det sig, at Nicholas Cruger da var Enejjer af de to Grunde Nr. 7.8. i Kongensgade paa hvilke han startede Forretningen sammen med David Beckman, men han havde udvidet Virksomheden bl. a. ved Tilkøb af Nr. 23 og 26 i Kongens Tværgade. Arbejdsprotokollen oplyser at Nr. 7 og 8 siden ejedes af L. Andersens Arvinger og ved en Opmaaling af disse Arvingers Grund, foretaget 2 August 1803 viser det sig at denne laa paa det sydvestlige Hjørne af Kongensgade og Kongens Tværgade.¹⁷⁷

Her havde *Alexander Hamilton* altsaa sin Arbejdsplads i Christiansted, men de gamle Bygninger er ikke bevarede i vor Tid. Det er en Misforstaaelse, naar den lokale Tradition har villet stedfæste Crugers Ejendom paa den modsatte Side af Gaden, ligeoverfor Gouvermentshuset.

Den ældste Regning, jeg har funden fra Firmaet er en Regning fra 2 April 1766 i Købmand *Luke Thomas* Skifte, men den er selvfølgelig ikke fra Firmaets Stiftelsesdag, der kan sættes til Begyndelsen af 1766. I samme Skifte foreligger Vidnesbyrd om, at *John Cruger*, Mayor i New York 26 September 1764

¹⁷⁴ Pr. Nr. 31, Generalfortegn. o. foretagne Skifter p. St. Cr. 1781—1800.

¹⁷⁵ R. Dan. Am. Gaz. XXI, Nr. 2480. Danske Canc. vestind. Sager. 1787—99. f. 61, 205, 208. Kopiskiftebr. Nr. 136. Hugh Knox Bo.

¹⁷⁶ Kopskatliste f. St. Cr. 1766—70.

¹⁷⁷ Landmaalerens Arbpr. 1765—85. f. 72, 79. Landmaalerens Arbpr. 1803 p. 6.

har haft Forbindelse med Luke Thomas.¹⁷⁸ Det ligger da nær at antage, at Beckman & Cruger har overtaget John Crugers Forretninger paa St. Croix, og dette saa meget desto mere, som Nicholas Cruger mange Aar efter i sit Testamente giver »sin agtværdige og aldrende Farbroder John Cruger 150 aarlig for Livstid«.¹⁷⁹

I Hamiltons Brev af 16 November 1771 angaaende en Fragt til Tileman Cruger paa Curaçao omtales ogsaa en John H. Cruger, antagelig i Nordamerika som Participant i Ladningen.¹⁸⁰

Firmaet Beckman & Cruger var en Import- og Eksportforretning af enhver Vare, der brugtes eller fremstilledes i Plantagedriften, ligefra Fødemidler som Mel, Ris og salt Kød til Materialier som Tømmer og Stangjern, Muldyr og Slaver. Eksporten omfattede Øens Produkter, Sukker, Rom og Bomuld. Det kan nævnes, at 26 Januar 1771 solgte Kortright og Cruger 300 første Klasses Slaver, lige indført fra Windwardkysten af Afrika. De blev solgt fra Crugers Plads.¹⁸¹

David Beckman var født 17 Januar 1733 som Søn af *Gerardus Beckman*.¹⁸² Han ægtede 2 April 1772 *Sarah Harris*, Enke efter Planteren *George Harris*, som døde i 1769. Hun havde i sit første Ægteskab haft 2 Sønner og 1 Datter men de var alle døde, da hun giftede sig paany.¹⁸³ Hun var født *Child*. 4 Oktober 1747 blev den afdøde Planter *William Childs* Skifte sluttet. Arvingerne var hans Børn *William*, 16 Aar, *Elizabeth*, 17 Aar, *Anna*, 13 Aar, *Sarah*, 11 Aar og *Fannie Choppin*, 6 Aar. Den afdøde havde ønsket *James Boyle* og *James Lytton* som Formyndere. Den sidste var »allerede med een Deel Formynderskaber belastet«, men blev desuagtet udtaget som Formynder. Datteren *Elizabeth* blev snart efter gift med Planteren *Robert Huggins* paa *Nevis*, sikkert den samme, som var Vitterlighedsvidne i 1745, da *John Faucett* underskrev sit Testamente. Ogsaa *Fannie Choppin Child* blev siden gift med en *Huggins* og derefter med *William Broons* paa *Nevis*. 14 Marts 1756 blev Skiftet efter *William Child jun.* sluttet i *Christiansted* og de fire Søstre var hans eneste Arvinger.¹⁸⁴

¹⁷⁸ Skiftepr. Nr. 37. 1772—77. f. 186, 196.

¹⁷⁹ Pantebog f. St. Cr. 1800—1801. f. 27.

¹⁸⁰ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters. p. 4, 7.

¹⁸¹ R. Dan. Am. Gaz. I Nr. 59, III Nr. 256, V Nr. 346.

¹⁸² Harold Larson: Brev 6. Sept. 1938.

¹⁸³ Kopskatl. f. St. Cr. 1769.

¹⁸⁴ Skiftepr. f. Comp. 1742—52 p. 1. Skiftepr. f. Chrsted. Nr. 11 1759—61 f. 5.

Sarah giftede sig inden 1758 med *George Harris*, og de overtog i dette Aar som Arvinger William Childs Plantage.¹⁸⁵

David Beckmans og Sarah Harris Bryllup stod i den engelske Præstegaard i Christiansted og paa Bryllupsdagen blev Ægteskabskontrakten underskrevet.¹⁸⁶ I Midten af Juni rejste de nygifte fra St. Croix med Kaptain Lightbournes Skib og blev vistnok borte fra Øen i nogle Aar,¹⁸⁷ men før Skiftemødet 16 Juli 1777 i James Lytton sen.s Bo var David Beckman vendt tilbage til St. Croix, thi paa dette overtog han Formynderskabet for James Lyttons Børn med Christiana Huggins.¹⁸⁸

David Beckman nedsatte sig nu som Planter og købte Plantagerne Body Slob og Beverhoudt, Nr. 19 og 11 i Dronningens Kvt. samt Sallys Fancy, Nr. 31 i Østende Kvt. Litr. A., som efter Hustruens Død gik over til deres Arving. 10 December 1784 fik Planter David Beckman kongelig Bevilling til at indkalde sine Kreditorer, sandsynligvis paa Grund af en midlertidig Bortrejse fra Øen.¹⁸⁹

David og Sarah Beckmans Ægteskab var barnløst, i alt Fald havde de ingen Børn, som levede, da de 27 Juni 1790 skrev deres Testamente, som blev kongelig konfirmeret 8 November 1793.¹⁹⁰ Blandt de Slægtninge, Gudbørn og andre, som skulde arve, nævnes ogsaa David Beckmans Broder *William Gerard Beckman* i Liverpool, en i 1790 afdød Søster *Effe Beckman*, som havde været gift med den ligeledes afdøde *Philip Verplank* i Fishkill i Staten New York, og endvidere en *David Beckman Lynson*. En af Arvingerne var *Charles David Goold*, en Søn af Købmand *Edward Goold* i New York, som var gift med Sarah Beckmans Niece, *Sarah Child Huggins*, sikkert en Datter af *Robert Huggins* og *Elizabeth Child*. Paa Sarah Beckmans Side nævnes desuden Søsteren *Fanny Huggins*, som i 2' Ægteskab var gift med *William Broons* paa Nevis, en Niece *Lucretia Huggins* og James Lyttons Hustru *Christiana Huggins*, hvis Slægtsforhold til Sarah Beckman dog ikke oplyses.¹⁹¹

David Beckman døde i 1793 og Skiftebehandlingen begyndte 31 Juli 1793.¹⁹² Sarah Beckman overlevede ham til 8 Januar 1818,

¹⁸⁵ Kopskatl. f. St. Cr. 1758.

¹⁸⁶ Kirkebog f. St. John's Church. Dato fejlagtig opgivet som 2. Dec. Danske Canc. Vestind. Sager 1787—99 f. 323.

¹⁸⁷ Harold Larson: Brev 6. Sept. 1938.

¹⁸⁸ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted. 1772—79. f. 630.

¹⁸⁹ Danske Canc. Vestind. Sager. 1773—86. f. 565.

¹⁹⁰ Danske Canc. Vestind. Sager 1787—99. f. 323.

¹⁹¹ Registr. pr. f. Chrsted. 1815—26. f. 96.

¹⁹² Pr. Nr. 31, Generalfortegn. o. foretagne Skifter paa St. Cr. 1781—1800.

Vurdering af Boet skete 24 Januar. Da Charles David Goold var død, blev det hans Moder Sarah Child Goold, som overtog Plantagerne.¹⁹³

Nicholas Cruger blev Medlem af en anset Planter-slægt paa St. Croix, da han 15 April 1772 ægtede *Anna de Nully* en Datter af Stadshauptmand *Bertram Pieter de Nully* og Hustru *Catharine de Nully* f. *Heyliger*. *Bertram Pieter de Nully* var af en oprindelig fransk, men til Holland indvandret Familie, og han selv kom til St. Croix fra den hollandske Koloni St. Eustatius, og *Catharine* var en Datter af en tidligere Gouvernør paa St. Eustatius, som endte sine Dage som Plantageejer paa St. Croix. *Anna de Nullys* Vielse skete derfor i den hollandsk-reformerte Kirke i Christiansted.¹⁹⁴

Anna de Nully havde 2 Søskende, *Peter Heyliger de Nully*, som blev gift med *Anna Margrethe Brown*, og som døde i København 15 Marts 1776, 27 Aar gammel, og *Mary de Nully*, som 30 December 1772 blev gift med Planteren *John Rengger*, der døde i December 1798, Skiftet begyndt 24 December.¹⁹⁵

Bertram Pieter de Nully døde i Sommeren 1772, kort før Orkanen 31 August, altsaa ikke længe efter *Nicholas Crugers* Bryllup, medens *Catharine de Nully* afgik ved Døden før 12 Oktober 1799.¹⁹⁶

Nicholas Cruger var utvivlsomt baade gennem sin Forretning og sine Familieforbindinger, men ogsaa paa Grund af hans hæderlige og dygtige Personlighed en særdeles anset Mand paa St. Croix. Dette fandt bl. a. sit Udtryk i, at han blev valgt til at være en af de tre Overformyndere paa Øen, en Stilling, som han bestred fra 22 September 1774 til 2 September 1779, og han fratraadte kun paa Grund af Bortrejse af Helbredshensyn.¹⁹⁷ Han havde desuden overtaget Stilling som Exekutor eller Værge i adskillige Boer. I *James Lytton sen.* Skifte blev han i Skiftemødet 26 Juli 1777 beskikket som Formynder for *John Williams Lytton*, *James Lytton jun.* Søn af første Ægteskab,¹⁹⁸ og han kom siden i en Aar-

¹⁹³ Registrerpr. f. Chrsted. 1815—26. f. 93. Skiftebrev Nr. 24 Sarah Beckmans Skifte.

¹⁹⁴ Hauch-Fausbøll. Af Slægten Browns Historie p. 151. Kirkebog f. holl. Kirke p. St. Cr. 1764—87. Vielse.

¹⁹⁵ Pr. Nr. 31, Generalfortegn. o. de p. St. Cr. foretagne Skifter 1781—1800.

¹⁹⁶ Danske Canc.. 4 Dept. Aabne og lukkede Breve 1771—73. p. 365. Pr. Nr. 31, Generalfortegn. o. Skifter foretagne p. St. Cr. 1701—1800.

¹⁹⁷ Overformynd. Sessionspr. 1774—98. p. 49, 57, 58.

¹⁹⁸ Skiftepr. Nr. 50 f. Chrsted 1772—79. f. 630.

række til at indtage en lignende Stilling som Hamiltons i Crugers Forretning.

Det er tvivlsomt, om det tropiske Klima passede for Nicholas Crugers Helbred. Allerede i Hamiltons Brev af 16 November 1771 til Tileman Cruger omtales at Nicholas Cruger havde maattet rejse til New York paa Grund af en meget slet Helbredstilstand,¹⁹⁹ og i 1779 var det samme Tilfældet. Da hans Hustru Anna de Nully døde i 1783, fik han 5 September kongelig Tilladelse til at indkalde Kreditorerne med Aar og Dags Varsel,²⁰⁰ og 25 Juli 1785 udstedte han Generalfuldmagt til John Sempill & Co. og John Rengger, hans Svoger, til at handle paa hans Vegne paa St. Croix.²⁰¹ Han ophævede sin Forretning her og trak sig tilbage til New York, men han beholdt de fleste af sine faste Ejendomme, baade i Christiansted og paa Landet.

Før 22 Februar 1791 har Nicholas Cruger giftet sig paany, thi paa denne Dag opretter han et Testamente i New York, hvorved han fordeler Arven mellem sin Hustru og sine Børn, saaledes at Hustruen faar en Trediedel og Børnene af begge Ægteskaber to Trediedele. Hans Farbroder John Cruger skal aarlig for Livstid have 150.

Nicholas Crugers anden Hustru hed *Ann Markoe*, Tid og Sted for Brylluppet kendes ikke. Hun var Datter af *Isaac Markoe*, Ejer af Plantagerne *Prosperity* i Vestende Kvt. og *Williams* i Nordside Kvt. Litr. A., som døde 6 December 1777 og *Elizabeth Markoe*, der sad i uskiftet Bo efter Manden lige til sin Død før 22 Maj 1802.²⁰²

Ved Nytaarstid 1800 flyttede Cruger af Helbredshensyn igen til St. Croix. Han skrev her 16 Januar 1800 en Kodiciel til Testamentet, hvori han nøjere præciserede Arvens Fordeling, nemlig saaledes, at Børnene af første Ægteskab skulde tage Arv efter deres Moder og hendes Slægt og navnlig have Plantagen *Anna's Hope* i Kompagniets Kvt., medens Hustruen *Ann Markoe* skulde arve efter sine Forældre. Der var 3 Sønner og 3 Døtre i første Ægteskab, men der synes ikke at have været Børn i det andet.²⁰³

Nicholas Cruger døde paa St. Croix 11 Marts 1800. Enken *Ann Cruger* sendte Ansøgning til Kongen om at faa Boet ekstraderet med den Motivering, at den afdødes betydeligste Efterladenskab laa i Nordamerika, og Ansøgningen bevilgedes.²⁰⁴

¹⁹⁹ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters. p. 6.

²⁰⁰ Pantebog f. St. Cr. 1783—84. f. 157.

²⁰¹ Panteb. f. St. Cr. 1785—88. f. 168.

²⁰² R. Dan. Am. Gaz. VIII. Nr. 1041. 10 Dec. 1777. I, Nr. 27. 22 Maj 1802.

²⁰³ Pantebog f. St. Cr. 1800—01. f. 21, 27.

²⁰⁴ Pantebog f. St. Cr. 1800—01. f. 75.

Snart efter blev hun gift med New Yorkkøbmanden *William Rogers*, som hun ogsaa overlevede, idet hun som Exekutrix i hans Bo 7 April 1831 gav en St. Croix Borger Fuldmagt til at hæve en Arv.²⁰⁵

SLUTNING.

I den foretagne Undersøgelse er det ubestrideligt fastslaaet, at *Alexander Hamilton* er en Søn af *Rachel Faucett* og *James Hamilton*. Han bar sit Navn allerede ved Moderens Død, og han vedligeholdte gennem Aarene en skriftlig Forbindelse med Broderen og Faderen, som begge benyttede Navnet Hamilton. I den sidste Del af sit Liv stod han ogsaa i Forbindelse med de skotske Hamiltoner, som anerkendte det nære Slægtskab.²⁰⁶

Man kan herefter se bort fra de i Litteraturen fremkomne løse Hypoteser om, at Alexander egentlig var en Søn af Generalgouvernør *Walterstorff*, som først kom til Vestindien længe efter Moderens Død, eller af General *Washington*, som hun ligesaa lidt har haft Mulighed for at møde.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvem der bekostede Alexander Hamiltons Ophold og Uddannelse, maa det fremhæves, at der kendes ingen anden Støtte fra Slægtens Side end de 6 Stole, som James Lytton sen. i 1765 skænkede Rachel Lavien, da hun satte Bo. I 1773 var *James Lytton sen.* og *Peter Lytton* døde og *James Lytton jun.* bortrejst, og i deres Skifter findes ingen Udgiftsposter i Alexander Hamiltons Favør.

Familierne *Stevens* og *Knox* økonomiske Evner var næppe store i disse Aar, og *David Beckman* var dels udtraadt af Firmaet Beckman & Cruger dels ogsaa bortrejst fra Øen i 1773.

Men *Nicholas Cruger*, hvis Forretning var i Fremgang, som havde indgaaet et velhavende Ægteskab, og i hvis Brød Alexander Hamilton var lige fra 1766 til hans Afrejse til Nordamerika, har utvivlsomt kunnet yde Hjælpen, samtidig med at Dr. *Hugh Knox* kunde give den moralske Støtte og de gode Raad.

Det er derfor sandsynligt, at *James Yard* har Ret, naar han i sin Samtale med Oberst *Pickering* udtaler som sin Formening, at det var Mr. Cruger, som bidrog til at skaffe Midlerne til Alexander Hamiltons Uddannelse.²⁰⁷

²⁰⁵ Pantebog f. St. Cr. 1807—09 p. 930 og Pantebog f. St. Cr. 1828—33 f. 284.

²⁰⁶ G. Atherton. A few of Hamiltons Letters, p. 196, 204, 212, 247.

²⁰⁷ Lodge. Alexander Hamilton 1894. Appendix.

FORTEGNELSE OVER
DEN DANSKE STAMTAVLE-LITTERATUR
I AARENE 1937 OG 1938.

Jvf. Th. Døssing & Robert L. Hansen: Dansk Tidsskrift-Index, 23. Aargang 1937. Kbh. 1938, S. 337 ff., og 24. Aargang 1938. Kbh. 1939, S. 350 ff.

1937.

Hans Majestæt Kong Christian X og hans Slægtninge. I Anledning af Hans Majestæt Kongens Regeringsjubilæum den 15. Maj 1937. Med allerhøjeste Tilladelse udarbejdet af Albert Fabricius. Avec une introduction française. (Trykt i 350 numererede Eksemplarer.) Kbh. 1937. 4to. xxij Sider + 208 Spalter + Register.

Danmarks Adels Aarbog. Udgivet af en Forening. Redigeret af J. V. Teisen og Louis Bobé. 1938. 55. Aargang. Kbh. (1937.) 8vo. XXVI + 458 + 143 + 52 Sider. Afsnit II indeholder Stamtavler, med Vaabenafbildninger og Portrætter, over Slægterne von Holstein (Greverne Holstein til Holsteinborg, Greverne Holstein til Ledreborg, Linien Holstein-Rathlou), Akeleye, Baron af Geltingen, Hobe, von Lohendahl, von Lohenschiold, Ployart, Willemoes-Suhm.

Skovlygaard. 100-Aars Dagen for Gaardejer Hans Andersens Fødsel. Femtende Juni 1937. [Kbh.] 8vo. Side 16—20: (Stamtavle).

Carl Behrens: Erindringer. Mennesker og Begivenheder. (Kbh.) 1937. 8vo. Side 9—14: Slægten.

Slægten Brasch. (Samlet af Ad. Brasch.) Kbh. 1937. 8vo. 14 Sider.

Danske Slægter Fabricius. Udarbejdet af F. B. Fabricius, Læge, & L. P. Fabricius, Sognepræst. I. Slægten Fabricius fra Faaborg. 5. Hæfte. Kbh. 1937. 8vo. LXIV Sider.

Rathsherr Philipp Fleischer. Den agnatiske descendents gennem 336 år 1600—1936. 200 år i Norge 1736—1936. Oslo

1937. 4to. 286 Sider. Smudstitel: Slekten Fleischer fra Elbing i Preussen. Side 21: Familien Fleischer i Danmark-Norge.

Slægten Guntels Slægtoptegnelser og Udgiveren Christian Nikolai Guntels Erindringer. Kbh. 1937. 8vo. 90 Sider.

Omkring »Frederikfamilien« (Efterkommere af Frederik Hemmingsen, Raabymagle). Af Frede Jensen. Næstved (1937). 8vo. 74 Sider.

Stamtavle eller Slægtsregister for Efterkommere efter Philip Hermann, der i 1760 indvandrede fra Pfalz. (Udarbejdet af Andreas Hermann.) Gjentofte 1937. 8vo. 43 Sider.

Hofsnedkermester Johann von Holten's Efterkommere. Udgivet af Slægtsamfundet Holten. Kbh. 1937. 8vo. 47 Sider.

26. Maj 1837—1937. Slægtsregister. [Efterkommere af Niels Jensen, Gdr. og Sognefoged i Tømmerup, og Abelone Andersdatter.] Kalundborg (1937). 8vo. 16 Sider.

Franz v. Jessen: Slægten von Jessen. Trykt som Manuscript i 100 Exemplarer. Kbh. Juni 1937. 8vo. 62 Sider.

(Franz v. Jessen:) Stamtavle over Slægten v. Jessen. Særtryk af Danmarks Adels Aarvog 1937. Kbh. 1937. 8vo. Side 75—98.

Stamtavle over Slægten Kjeldsen fra Tunø ved Sognepræst Christian Krarup. Aarhus 1937. Tvær-8vo. 8 Sider.

Optegnelser vedrørende Familien Kiørboe. II. Udgivet af Frederik Kiørboe og Henning Kiørboe. Trykt som Manuskript. Kbh. 1937. 8vo. 236 Sider.

Slægtsregister for (Direktør) M(arius) Koed. (Udarbejdet ved Personalhistorisk Institut af Otto Brenner.) (Vejen 1937). 4to. 2 Sider og 1 Tavle.

Konow. Personalhistorie og genealogi 1260—1936. Udarbejdet av G. W. Bruenech. Oslo 1937. 4to. 319 Sider. Side 149—153 og Tavle XIII—XVI: Danske linie.

(Stamtavle over Efterkommere af) Peder Kornerup, f. 1725, Købmand i Roskilde. [Kbh.] 1937. Fol. 1 Blad.

J. Th. Lundbye. Et Stemningslivs Historie. Studier over lette manio-depressive Tilstande. Af Ib Ostenfeld. Kbh. 1937. 8vo. Side 13—28: Lundbyes Slægt.

Merrild Slægtens Grene. Tillæg. Roskilde 1937. 8vo. Side 101—108.

Slægtsbog for Efterkommere af Gmd. Hans Michelsen, Merløse. (Af Viggo Petersen.) Roskilde 1937. 8vo. 128 Sider.

Stamtavle vedrørende Slægten Mørck og indgiftede og be-slægtede Familier. Samlet af Provst J. J. Rubak, Vrejlev. Trykt som Manuskript. Hjørring 1937. 4to. 71 Sider.

Nogle Optegnelser til en Stamtavle omfattende Slægterne Riis

og Risby og udgivet af Overportør C. V. Daneholm. Skelskør 1937. 8vo. 16 Sider.

Ahnentafel Rode. Bearbejdet von Dr. Hans Rode, Hamburg, Sierichstrasse 18. Sonderabdruck aus der »Zeitschrift für Niedersächsische Familienkunde« (Jahrgang XIX, 1937, Nr. 9/12). Hamburg, im November 1937. 8vo. 31 Sider.

Slægten Schrader ved Th. Hauch-Fausbøll. Kbh. 1937. 8vo. 38 Sider.

Schrøder-Slægten. Paa Grundlag af Johs. E. Schrøders Slægtbog ved Frederik Schrøder. 2. Udgave. Kolding 1937. 8vo. 53 Sider. Heraf desuden et Særtryk omfattende De ældre Slægtled. 24 Sider.

Axel Steenbuch: Min Slægt fra Egeris. Trykt som Manuskript (i 100 Eksp.) Kbh. 1937. 4to. 132 Sider.

Bidrag til Stærmose-Gaardenes og deres Beboeres Historie i Brylle og Brændekilde Sogne af Frederik Hjort, Baagegaard pr. Tommerup St. Odense 1937. 8vo. 30 Sider samt en Stamtavle (Familien Stærmose m. fl.)

Das Geschlecht Sveistrup (Svejstrup, Dover Sogn). Von Hans Sveistrup. (Privatdruck.) Reihe 2, Nachfahrenlisten, Stück 1. [Berlin 1937.] 8vo. 25 Sider. — Reihe 3, Nachrichtensammlung, Stück 2. [S. St. o. A.] 8vo. Side 13—28. — Fra Roskilde Museum. VI. 1938. Roskilde. 8vo. Side 3—20: Slægten Svejstrup og Roskilde. Hans Svejstrup: Das Geschlecht Sveistrup. En Anmeldelse af Chr. Christensen.

Th. Hauch-Fausbøll: Slægten Tegner. Anden Udgave. Paa Foranledning af Direktør L. F. Tegner. Kbh. 1937. 8vo. 123 Sider.

Samlinger til Tryde-Slægtens Historie. Anden Del. Ved Frederik Vilhelm Tryde. Kbh. 1937. 8vo. 143 Sider.

Slægten Wolff, 1/1 1937. Samlet af Dr. Artur Hartmann. Tegnet af Poul Sæbye. [Kbh. 1937.] Fol. 1 Blad.

1938.

Danmarks Adels Aarvog. Udgivet af en Forening. Redigeret af W. Haxthausen og Louis Bobé. 1939. 56. Aargang. Kbh. (1938.) 8vo. XXVI + 462 + 122 + 53 Sider. Afsnit II indeholder Stamtavler med Vaabenafbildninger og Portrætter, over Slægterne Reventlow (Den holstenske adelige, de ældre adelige meklenborgske, de danske grevelige Linjer af 1673 og 1767 og den adelige fyenske Linje), Paslick, Tornekrands, Wittorp.

Minder om gamle Hjem og Slægter i Ods Herred. Udgivet

af Lars Andersen. V. Bind, med Indholdsfortegnelse. Holbæk 1938. 8vo. 38 Sider.

Frederik Barfod: Et Livs Erindringer. (Med Noter af Albert Fabritius.) Kbh. 1938. 8vo. Side 310—311: Noter om Slægterne Barfod, Birkedal m. fl.

Stamtavler over Slægten Benz on af Louis Bobé. (Særtryk af Danmarks Adels Aarbog 1937.) Kbh. 1938. 8vo. 58 + XXII Sider + 54 Tavler.

Lauritz Jacob Bergs og Martha Berg f. Bulls efterkommere (i året 1938). Randers [1938]. 8vo. 7 Sider.

R. Collstrop A/S. 1914. 1. Januar. 1939. Udarbejdet af Carl Henrik Clemmensen. Kbh. 1938. 4to. Side 14—21: Slægten Collstrop.

Aage Nørfelt: Sognepræst A. Fibiger. En Guds Vandringsmand. Kbh. 1938. 8vo. Side 7 ff.: Slægt og Barndomshjem.

Lidt om Fløe-Slægten fra ca. 1660—1938. Af Jørg. Jørgensen Borup, Friskolelærer, Bøvlingbjerg. Særtryk af Hardsyssels Aarbog. (Holstebro) 1938. 8vo. Side 105—162.

Den bornholmske Slægt Grønbech. En Slægtbog samlet af H. E. Grønbech. Udgivet som Privattryk. Kbh. 1938. 8vo. 60 Sider.

Præsten C. F. E. Hoff s Forældre og Søskende samt et Forsøg paa en Opstilling af hans Efterkommere. Udarbejdet tildels efter Grosserer Hans Richard Theodor Hoff s efterladte Papirer af Alfred Hoff. (Kbh. 1938.) 8vo. 33 Sider.

Emil Holm: Erindringer og Tidsbilleder fra Midten af forrige Aarhundrede til vor Tid. 1ste Del. Kbh. 1938. 8vo. Side 11 ff.: Slægten.

Slægten Honnens (Hunnens—Honnens de Lichtenberg) fra Ejderstedt. Udarbejdet af Gerhard Honnens de Lichtenberg, Kaptajn. Charlottenlund 1938. Fol. 46 dupliserede Blade.

Slægten Hoppes Stamtavle. (Vejle) [1938]. Fol. 15 Blade.

Et Levnedsløb. Af C. Huus. Kbh. 1938. 8vo. Side 5 ff.: Min Faders Slægt. Min Moders Slægt.

Slægtregister for Familien Hvid. (Af Peder Hvid.) (Holbæk 1938.) 4to. 11 Sider.

Slægtsbog for Sogneledn Sejer Olesen Leth og Hustru Ida Nielsdatter samt deres Forslægt og Efterslægt. Ved P. Filtenborg. Kbh. 1938. 8vo. 213 Sider.

Niels R. Møller: Slægts- og Levnedsskildring. Skanderborg 1938. 8vo. Side 3—6: Min Afstamning.

Nyholm. Supplerende Fragment til den af Sofus Elvius og V. A. Guldbrandsen i 1893 udgivne Legatstamtavle. Suppleret af V. N. Guldbrandsen. [Odense 1938.] 8vo. 14 Sider.

Mindeskript om Jens Nørregård, Højskoleforstander, Dr. phil., Kaptajn, R. af D., Dbmd. Samlet og udgivet af Nanna Fabritius Voigt, født Nørregård. Kbh. 1938. 8vo. Side 167: Slægts-tavle. Side 169—171: Nørregårds Slægt og Efterkommere.

[Th. Hauch-Fausbøll:] Hans Puggaard's Slægt. Kbh., De Puggaardske Legater, 1938. 8vo. 20 Sider.

Kvistgaard i Vejrum. Af A. Sidemann. [Særtryk af Hard-syssels Aarbog.] Holstebro 1938. 8vo. 11 Sider. Uden Titelblad. (Familien Qvistgaard.)

Mine Børns Stamtræ af C. Sass-Nielsen, Frejlev. Ny-købing F. 1938. Fol. 8 Sider.

Konsistorialraad Jacob Christian Schmidth's samtlige Efter-kommere. Ved S. Otto Brenner. Kbh. 1938. 8vo. 81 Sider.

Min Slægt. Blade om svundne Tider. Af J. P. Sørensen, Gulev. Kolding 1938. 8vo. 191 Sider.

Slægten Thanning ved Th. Hauch-Fausbøll. Kbh. 1938. 8vo. 93 Sider.

Fra Vestergaard i Hvilshøj m. m. I Anledning af P. M. Thom-sens 75 Aars Fødselsdag. (Udgivet af Efterkommere fra Hvils-høj.) Brønderslev 1938. (Omslagstitel: Gaard og Slægt.) 8vo. 24 Sider.

Slægtsbog for Familien Thygesen m. m. Ved Axel Thyge-sen. Kolding 1938. 8vo. 202 Sider.

Stamtavle over Højesteretsassessor Gottlieb Andreas Jensen og Hustru Caroline Maria Augusta f. Topsøe's Slægt. Udarbejdet af Joh. Topsøe-Jensen, September 1938. 4to. 9 maskinskrevne Sider. Kun uddelt til Familiens Medlemmer.

Descendenterne efter Mads Jacobsen Tvermøes, f. 26. Sept. 1768, d. 23. Maj 1817, Hørkræmmer i København, Oldemand for Hørkræmmernes Laug, Værge for Trinitatis Kirke, Stadens eli-gerede Borger, Kgl. Agent, R. af Dbg., og Hustru Anna Catharina Mohr, f. i Ystad 21. Aug. 1764, d. 29. Nov. 1838. (Den Tver-moes'ske Slægts og Familie Stiftelse, Kbh.) 1938. 8vo. 96 Sider.

Supplement til Stamtavle-Fortegnelsen for 1936.

Se 58. Aargang (10. Række, 4. Bind) 1937, Side 272.

Frønder og Stamfædre. Bidrag til en Slægtebog fra Tørring Len samlet og udarbejdet af Knud Lund. Kjellerup 1936. Fol. 47 Blade og 5 Tavler.

Stamtavle over Efterkommere efter Rasmus Nielsen i He-densted, omfattende Slægterne Arvin, Baden, Jacobsen og Kiær. Udarbejdet af Henning F. Kiær, Orlogskaptajn. (Kbh.) 1936. 8vo. 45 Sider.

Stamtavle over Havnekontrollør Peder Andreas Schmidt's Efterkommere ved F. W. J. Götzsche 1895. Skibby 1936. 4to. 12 Sider.

Supplement til Stamtavle-Fortegnelsen for 1935.

Se 58. Aargang (10. Række, 4. Bind) 1937, Side 269.

Egholmbogen. Historisk-topografisk Beskrivelse af Øen Egholm, Vor Frue Landsogn, gennem 400 Aar. Af Kr. Værnfelt, Viceinspektør. (Særtryk af »Fra Himmerland og Kjær Herred«.) Aalborg 1935. 8vo. Side 160—205: Egholmernes Frænder (Slægter, som har Forbindelse med Egholm). Side 206—261: Personalhistorie.

Adslev-Slægten. Slægts-Aarvog 1935. 3. Tillæg til Slægtsbog for Efterkommere af Gaardejer Peder Jensen og Hustru Margrethe Rasmusdatter af Adslev. Red. af Thøger Jensen og N. P. Østergaard. Skanderborg 1935. 8vo. 56 Sider.

Oversigt over Efterkommere af Palle Møller Lunøe og Hustru Maren Jelstrup. (Udgivet af Chr. Høygaard-Nielsen og Erik Lunøe.) Nibe 1935. 8vo. 29 Sider.

Supplement til Stamtavle-Fortegnelsen for 1933.

Se 57. Aargang (10. Række, 3. Bind) 1936, Side 150.

Slægten Behrendt af Middelfart. Med Familiens Hjælp samlet af Christian Behrendt. Trykt som Manuskript (i 100 Eksemplarer). (Odense 1933.) 8vo. 103 Sider.

Supplement til Stamtavle-Fortegnelsen for 1929.

Se 52. Aargang (9. Række, 4. Bind) 1931, Side 264.

Moses Gottschalk og hans Slægt. Ved Michael Hartvig. Udgivet som Manuskript (i 11 Eksemplarer). Hamburg 1929. 4to. 11 dupliserede Blade.

Supplement til Stamtavle-Fortegnelsen for 1928.

Se 50. Aargang (9. Række, 2. Bind) 1929, Side 258.

Stamtavle over Familien Noack. Wentzel Noacks Efterkommere. (Udgivet af Axel Noack.) Ringe 1928. 8vo. 20 Blade.

ANMELDELSER.

Hugo Matthiessen, Den sorte Jyde. Tværsnit af Hedens Kulturhistorie. Kbh. 1939. »Selskabet for dansk Kulturhistorie«s Skrifter. (Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag). 220 S.

Det er en kendt Sag, at der bestaar et mærkeligt Misforhold mellem den Iver, hvormed Fag som Topografi, Lokalhistorie, Personalhistorie og Kulturhistorie dyrkes i vore Dage, og den Anseelse, de paagældende Omraader nyder som Led af det historiske Forskningsarbejde. En forunderlig Mangel paa dybere Forstaaelse for disse Emners Betydning for den historiske Helhed bidrager paa den ene Side til at vedligeholde en vis fornem Ringeaagt, medens Mangel paa historisk Blik og solid Kunnen paa den anden Side i mange Tilfælde gør de afvisende Domme forstaaelige. Saa meget desto større Grund er der til at fremhæve Arbejder, der forener virkelig videnskabelig Dygtighed med en dyb personlig Indleven i et lokalt og konkret Stof. Denne Ejendommelighed har altid udmærket de Bøger, som Hugo Matthiessen gennem en længere Aarrække har udsendt, og præger ogsaa i høj Grad det sidste Arbejde, der foreligger fra hans Haand, »Den sorte Jyde«.

Skønt Emnet i en vis Forstand maa ligge Personalhistorien som saadan fjernere, vil det dog af flere Grunde være berettiget at omtale Bogen netop her i Tidsskriftet. For det første kan det være rimeligt at gøre opmærksom paa, at det foreliggende Skrift fremtræder som den første af de Publikationer, der paatænkes udgivet af en ny historisk Sammenslutning, »Selskabet for dansk Kulturhistorie«. Dette Selskab, der er stiftet 1936, tilsigter ikke at være et »Akademi«, men et Samfund af arbejdende Historikere, højst forskellige af Uddannelse og Interessesfære, men med det fælles Maal gennem en Række større og mindre Arbejder at ville belyse nyere dansk Kulturhistorie (væsentlig for Tiden 1500—1800). Ganske særlig vil Selskabet samle sig om det 18. Aarhundrede som en Periode, der er lige saa rig paa interessant og mængdet Stof, som den ofte i vor Tid er undervurderet.

Ikke mindre rimeligt vil det dog af principielle Grunde være at henlede personalhistorisk interesseredes Opmærksomhed paa Hugo Matthiessens nye Arbejde, idet der baade direkte og indirekte vil kunne høstes megen Belæring af denne Bog. Er det ofte med en sørgelig Fornemmelse af Tomhed, at man gennemvandler topografiske Skrifter, der næsten helt er blottet for Oplysning om de Mennesker, for hvis Skæbne de skildrede Lokaliteter har dannet Baggrunden, saa er det ikke mindre utilfredsstillende at gøre sig bekendt med personalhistoriske Arbejder, i hvilke Personerne synes at svæve et Sted mellem Himmel og Jord uden dybere Tilknytning til de Egne, hvori de har levet og virket. I metodisk Henseende er det ene lige saa skævt som det andet. Saa vigtigt som det er at have Øjet aabent for Sammenhængen mellem Tidsalder og Individ, saa frugtbart er det i Almindelighed at iagttage Samspillet mellem den enkelte og den stedsbestemte Ramme om hans Tilværelse.

For et større Kulturomraade belyses netop disse Synspunkter paa meget interessant Maade i »Den sorte Jyde«. Titlen er dobbelttydig, idet Matthiessen lader den gælde dels selve Hedelandet, dels den Befolkning, der havde til

Huse her, og hvis Skæbne paa det nøjeste var vævet sammen med den Hede, som indtil Midten af forrige Aarhundrede dækkede saa vidtstrakte Flader af Jylland. Forfatteren skildrer først selve Naturforholdene, Heden »paa sit Højeste« — som han siger —, gør Rede for de forskellige Aarsager til, at Lyngen fik Lov til at brede sig videre og videre, og efterviser, paa hvor mange, højest forskellige Maader »det bugnende Lyngtæppe« var en Velsignelse for Hedebonden, hvorledes det var Fundamentet for hans Tilværelse og skaffede ham Bolig og Brændsel, Føde og Klæder. Men for Samspillet mellem de ydre Kræfter og Faktorer glemmer Hugo Matthiessen dog ikke Menneskene selv. I de følgende Afsnit giver han en Karakteristik af Hedebonden baade i Almindelighed og efter de fremherskende Typer og skildrer ham hjemme og ude, som den flittige og nøjsomme Hjemmets Mand og som den driftige Rejsende med den ukuelige Handelsaand dragende fra Sted til Sted Landet rundt med sine Produkter. Frem for alt fortjener at fremhæves Indledningen til Kapitlet »Den sorte Jyde« (S. 76 ff.), hvori Matthiessen mesterligt har forstaaet i al Knaphed at tegne Hedebondens Portræt og give en Analyse af »det jydsk Sind«, som er lige saa rammende af Indhold, som den er sikker i sin stilistiske Holdning. Hvad der her er sagt paa nogle faa Sider, udtømmer virkeligt Emnet, og enhver, der i Fremtiden kommer til at beskæftige sig med jydsk Forhold og jydsk Personligheder, vil her finde Nøglen til Forstaaelsen af mangt og meget, som i hvert Tilfælde forekommer Øboere fremmedartet og fjernt.

Foruden ved sin historiske Skildring og ved den Inspiration, som udgaar fra Bogen, vil »Den sorte Jyde« virke tiltrækkende i andre Henseender. Stilistisk set betegner den saaledes et Højdepunkt i Matthiessens Produktion. Kunde den overvældende, næsten barokke Ordrigdom i flere af hans tidligere Skrifter nu og da gøre et flimrende uroligt Indtryk og aflede Læserens Opmærksomhed fra Hovedsagen, saa staar hans sidste Bog ganske anderledes streng og fast i Linierne. Stilen er vel ikke blevet mindre farverig og levende, men den er mere behersket, mere nøjsom i Valget af sine Virkemidler og ikke sjældent præget af en mærkelig Monumentalitet. En Svaghed er det dog, at den overmaade rigelige Anvendelse af Citater af Kildestof og ældre Behandlinger hist og her modvirker Fremstillingens øvrige Harmoni.

»Den sorte Jyde« er tillige en af Hugo Matthiessens mest personlige Bøger. Det er kendeligt, at tidlige, men stærke Barndomsindtryk fra Livet i den jydsk Købstad, hvori han er vokset op, har spillet en betydelig Rolle ved denne Bogs Udarbejdelse og bidraget til at give den — Indholdet ikke mindre end Stilen — en ganske særlig Tone. Netop ved sin Forening af omfattende litterær Viden og Selvoplevelsens Forstaaen, af Forskerens skarpe Analyse og Kunstnerens intuitive Klarsyn er det lykkedes Hugo Matthiessen at skabe et Værk, der ikke blot paa interessant Maade belyser Udviklingsgangen paa et vigtigt Omraade af vor indre Historie, men som ogsaa taler med en egen Myndighed til lydhøre Menneskesind.

Bjørn Kornerup.

Vilhelm Rasmussen, Drengelev i Kroen. København 1939. 152 S. (Gyldendal).

Ved at læse den nylig afdøde Skolemand Vilhelm Rasmussens Barndoms-
cindringer kommer man uvilkaarligt til at tænke paa en træffende Iagttagelse af Henrik Pontoppidan, naar han et Sted i »Den gamle Adam« (1894, S. 112) taler om »den uforholdsmæssige Mængde af netop fynske Almuesønner, hvis Navne lyser i vor Kulturhistorie«. Som saa mange andre af den smilende Ø's Børn har ogsaa Vilhelm Rasmussen tidligt udmærket sig ved en frisk Intelligens, en hurtig Opfattelsesevne, levende Videbegærlighed over for Tilværelsens

Foreteelser og et fint stemt Sind, der var stærkt modtageligt for Paavirkning baade fra Medmennesker og fra Naturen. Charmer ved denne lille Mindebog, der helt symbolsk kort før Forfatterens Død igen førte ham tilbage til hans Udgangspunkt, bestaar da netop ogsaa i Skildringen af Samspillet mellem Omgivelserne og hans egen Udvikling som Barn og ungt Menneske, først under Opvæksten i Hjemmet i Ullerslev Kro i Nordfyen og siden under Skolegangen i Odense lærde Skole indtil Aaret 1887, da han som nylig dimitteret Student traadte ud til Livets Alvor.

Overalt mærker man, at det er en erfaren Pædagog og en skarpsindig Børnepsykolog, der fører Ordet, atter og atter formaar Forfatteren at føje den enkelte Tildragelse, han beretter om, ind i en større Sammenhæng, og ofte fremlægger han interessante Iagttagelser af almengyldig Art om Børns Sjæleliv ud fra Oplevelser i sin egen Barndom. Ypperlige er f. Eks. hans Bemærkninger om Værdien af Børnenes Leg (S. 16 og 69): »denne ubevidste Hengivelse i Øjeblikket uden Tanke paa Maal og Med, alene Livsytring, Kraftudfoldelse, Udvikling, skabende Virke«, og stor Nænsomhed viser han i sin Omtale af den Inderlighed, som ofte karakteriserer Børns Samliv med Dyr (S. 45), og velgørende — ikke mindst hos en pædagogisk Teoretiker — lyder et Udbrud som dette: »det rationelle er tit saa forbandet dumt« (S. 121).

Medens Bogen har sin egentlige Styrke paa saadanne Omraader, er den svagere i den rent historiske Skildring. Vilhelm Rasmussen, der har haft et saa skarpt Blik for de fælles Træk og for de almindelige psykologiske Faktorer, har saaledes ikke i tilsvarende Grad ejet Evnen til at tegne et konkret Portræt af de Mennesker, han har mødt. Heller ikke er hans Skildringer af Milieuet, af Folkeliv og Landboforhold i Hjemegnen, særlig betydningsfuld, selv om der meddeles et og andet karakteristisk Træk til Forstaaelse af tidligere Tidens trange Kaar og af den politiske Brydning i Provisoricaarene. En Del af, hvad han fortæller, er vel kendt fra andre Kilder, og om adskilligt andet Stof gælder det her som saa ofte ved den Litteratur, der genspejler Barndoms minder, at det aabenbart har haft større Værdi for Forfatteren paa Grund af Oplevelsens Intensitet, end det kan have for mere køligt interesserede Læsere. Undertiden har man desuden Indtrykket af, at Vilhelm Rasmussens mange udprægede Anskuelser i nogen Grad har hindret ham i med fuld Objektivitet at bedømme de Forhold og Mennesker, han kom i Berøring med. Saaledes synes Skildringen af Tilstanden i Odense Katedralskole at bære Spor af principiel Uvilje mod »den sorte Skole«.

Den lille Bog er skrevet i en levende og letflydende, ikke særlig farvemættet Stil, der som Helhed virker behageligt, naar man ser bort fra visse Særheder i Retskrivning og Udtryksvis. Kompositionen er ikke meget stram, og ofte benytter Forfatteren Lejligheden til at tage sig et Ridt paa en af sine mange pædagogiske og sociale Kæpheste. En og anden kunde maaske frygte, at han ved saadanne Lejligheder gav Udtryk for en snæversindet Dogmatisme. Dette er dog som Regel langt fra Tilfældet; snarere kan man sige, at han har Tilbøjelighed til at henfalde til en godmodig, noget bred Passiaren, der minder om det 18. Aarhundrede, naar en af Tidens Reformatorer udvikler sine Yndlingsteorier om det til Borgerheld sigtende.

Mest af alt har Bogen Betydning ved at give et Billede af de personlige Forudsætninger for Vilhelm Rasmussens pædagogiske Indsats. Særlig gennem de yndefulde Skildringer af Drengens halvt ubevidste Tilværelse og hans Samliv med Dyr og Blomster faar man Nøglen til Forstaaelse af den senere Børnenes og Naturelsker. Bag alle Enkeltheder tegner der sig for Læseren et Billede af Vilhelm Rasmussen som en tænksom Menneskeven, grundende over Livets mangehaande Vanskeligheder, medfølende over for de lidende, nænsom i sin Forstaaelse af alt levende.

Bjørn Kornerup.

BØGER INDSENDTE TIL REDAKTIONEN.

- Oversigt over Kilder til dansk Kunsthistorie i Rigsarkivet.* Af Henny Glarbo. Fischers Forlag, København. 1939. 58 S.
- Holberg-Blandinger.* Udgivet af Holbergsamfundet af 3. December 1922. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. København 1939. 56 S.
- Kulturminde.* Udgivet af Selskabet for dansk Kulturhistorie. 1939. Gyldendalske Boghandel. København. 180 S.. Ill..
- Tillegg till Ætten Refsum fra Romerike.* Litt Gårds- og Slekthistorie fra Romeriksbygderne, særlig fra Nes og Sørum. Utgitt ved Anne-Marie Døhlen Innes. Trykt som Manuskript. Oslo 1937. 48 S.
- Dansk Tidsskrift-Index.* Systematisk Fortegnelse over Indholdet af ca. 250 danske og en Del andre nordiske Tidsskrifter. Udgivet af Statens Bibliotekstilsyn. Udarbejdet af Th. Døssing, Biblioteksdirektør, og Robert L. Hansen, Biblioteksinspektør. Fireogtyvende Aargang. 1938. I Kommission hos Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. København 1939. 433 S..
- Min Faders Erindringer.* Ved F. Hegermann-Lindencrone. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. København 1939. 255 S. Ill.

SMAA MEDDELELSER.

WORSAAES OPTEGNELSER. NOGLE KOMMENTARER.

I Anledning af Offentliggørelsen af ovennævnte Afhandling (S. 87—92) har Redaktionen fra Hr. Museumsdirektør, mag. art. *Andrup* modtaget nedenstaaende den 19. August 1939:

Med Beklagelse har jeg set, at Personalhistorisk Tidsskrift i sit netop udkomne Hæfte har trykt en Del af de i sin Tid udeladte Stykker af Worsaaes »Optegnelser om Rosenborg Samlingen«. Det er oplyst for mig, at Redaktionen selv har været i Tvivl om Berettigelsen og ønsket Oplysninger om Kilden før Publikationen, men at dette Ønske ved en Fejltagelse er gaaet i Glemme.

Efter mit Skøn er denne Offentliggørelse, som maa være pinlig for de dér nævnte Personers Efterkommere og Institutioner, meget at beklage og den har kun kunnet finde Sted ved Indiskretion af en ung Videnskabsmand, der for en kortere Tid gjorde Tjeneste paa Frederiksborg med Ordning af Biblioteket under en Kontorflytning. Bering Liisbergs Eksemplar af Optegnelserne tilhører ikke Frederiksborgs Bibliotek, men Rosenborg Samlingen og er tydelig mærket saadan; det er udlaant til mig med andre Arkivalier i Anledning af mit Arbejde med Rosenborg-Bogen, og er af ham benyttet uden min Tiladelse og Viden.

Jeg maa paa det dybeste beklage den begaaede Fejl, og beder Redaktionen straks af Hensyn til de krænkede, bringe dette til Medlemmernes Kundskab.

Ærbødigst

(sign.) *O. Andrup.*

Redaktionen har forelagt Forfatteren af den omhandlede Afhandling, Hr. mag. art. *S. P. Skov* Direktørens Brev, og Hr. Skov har ønsket at fremsætte nedenstaaende Udtalelse:

Til direktør Andrups indlæg ønsker jeg blot at bemærke, at offentliggørelsen af mere end 80 aar gamle ting næppe med rette kan anses kræn-

kende for nogen, og at historiske kilder i offentlig eje formentlig ogsaa maa være til Raadighed for den historiske forskning.

(sign.) *S. P. Skov.*

Redaktionen udtaler sin Beklagelse af, at det omtalte Bidrag af Mag. art. *P. S. Skov* er blevet optaget i Tidsskriftet, og er ikke overbevist om, at de nævnte Tilføjelser i en Bog, der tilhørte de danske Kongers kronologiske Samling, kan kaldes »historiske Kilder i offentlig Eje«. Redaktionen har dog været i begrundet god Tro med Hensyn til Bidragyderens formentlige Ret til at benytte det paagældende Manuskript.

HERR KONTORCHEF OLRİK OG »PATER EST —«-REGLEN.

I »Ord och Bild« (1939 S. 479—82) har Herr Kontorchef H. G. Olrik bragt en Anmeldelse af Frederik Bööks nylig udkomne Bog om H. C. Andersen, som ikke er uden Interesse for dansk personhistorisk Forskning. Kun paa et Punkt fremsætter Kontorchefen her Kritik af Professor Bööks Bog, idet han nemlig ikke kan se, »hvad der har kunnet faa denne frygtløse og skarpsindige Kritiker til at acqviessere ved de Resultater, en fremragende dansk Psykiatiker, Professor Hjalmar Helweg har uddraget af vor Viden om H. C. Andersens Afstamning«.

I selve Striden om H. C. Andersens Paternitetsforhold forbeholder jeg mig foreløbig Tilskuerens Rolle og skal her blot fremsætte det Ønske, at vor ypperste H. C. Andersen-Forsker — Bibliotekar H. Topsøe-Jensen — snarest vil befordre sine ved et Møde i vort Samfund i Fjor fremsatte Anskuelser herom i Trykken.

Grunden til nærværende Omtales Fremkomst er, at Herr Kontorchef Olrik — efter at have stemplet en Antagelse af, at Romerretsreglen: *pater est quem nuptiæ demonstrant* skulde være gyldig i biologisk Henseende som »urimeligt, aldeles uvidenskabeligt«, fremsætter følgende Udtalelse: »Ingen Personalhistoriker af nogen Erfaring vil være uvidende om, at Procenten af positivt løgnagtige, bevidst urigtige Fødselsattester er meget stor«.

Da dette Spørgsmaal selvsagt er af den allerstørste og dybest indgribende Betydning for al biologisk og genealogisk Forskning, og da mig bekendt ingen tidligere har foretaget videnskabelige Undersøgelser eller fremsat sikre Resultater paa dette Punkt, og man endog har været tilbøjelig til at hævde, at »Troskaben i et Ægteskab er Reglen og ikke Undtagelsen« (Paul Hennings: *Slægtsforskning*, S. 20), saa er det naturligvis af største Rækkevidde, at Kontorchef Olrik nu har kunnet fremskaffe et saa solidt Materiale, at det kan danne Grundlaget for den anførte Udtalelse, og jeg tillader mig derfor at henstille til Herr Kontorchefen ikke at forholde Offentligheden de videnskabelige Undersøgelser, hvormed dette epokegørende Resultat er underbygget.

Albert Fabritius.

OM KIRKEBØGERNE I NORDTYSKLAND.

Som det vil være Læserne af Personalhistorisk Tidsskrift bekendt, har man syd for Grænsen samlet Duplikaterne af Kirkebøgerne provstivis i »Kirchenbuchämter« eller »Sippenämter«, medens Originalerne stadig beror hos Sognet.

Den nuomstunder syd for Grænsen saa vigtige Eftervisning af Afstamningen i de sidste tre Led har vakt Interessen for personalhistorisk Forskning i vide Kredse af Befolkningen. Der er derfor mange, som selv søger Oplys-

ninger om Slægtens Forgøinger udover, hvad Myndighederne i det givne Tilfælde kræver. Dette i Forbindelse med de praktiske Krav om Attester har gjort en Decentralisation baade ønskelig og nødvendig.

Gebyret for Udfærdigelse af en Attest er 60 Pfennig, for personlig Efterforskning i Kirkebøgerne 2 RM for en halv Dag og 4 RM for en hel Dag. Til Gennemsyn af Kirkebøgerne i videnskabelige Øjemed kan Landeskirchenamt i Kiel bevilde Fritagelse for Gebyrerne.

I Medfør af en i Februar Maaned d. A. udstedt Forordning skal Udlandinge søge om Tilladelse til at gennemse Kirkebøgerne — saavel som andre Arkivalier — ad diplomatisk Vej.

Under Landeskirchenamt i Kiel sorterer følgende Kirchenbuchämter:

1.	Provsti Ejderstedt	Garding, Markt 5,
2.	» Flensburg	Flensburg, Grossestr. 58,
3.	» Hütten	Eckernförde, Langebrückstr. 13,
4.	» Nordangeln	Sörup
5.	» Schleswig.....	Schleswig, Norderdomstr.,
6.	» Südangeln	Kappeln,
7.	» Altona	Altona, Museumstr. 29,
8.	» Kiel	Kiel, Flämische Str. 2 a,
9.	» Münsterdorf	Itzehoe, Kirchenstr. 10,
10.	» Neumünster	Neumünster, Am alten Kirchhof 6,
11.	» Oldenburg	Schönwalde,
12.	» Pinneberg	Altona-Blankenese, Blankeneser Bahnhofstr. 46,
13.	» Plön	Plön, Markt 25,
14.	» Rantzau	Glückstadt, Kirchplatz 2,
15.	» Rendsburg	Rendsburg, Materialhofstr. 1 a,
16.	» Segeberg	Bad Oldesloe, Klaus-Grothstr. 6,
17.	» Stormarn	Wandsbeck, Horst-Wesselstr. 10.

Under Reichssippenamt i Berlin sorterer følgende »Sippenämter«:
 Provsti Sydtønder og Husum..... Husum, Osterende, Sct. Jürgen Hospital,
 » Nørre- og Sydditmarsken... Heide i/H.

For det tidligere Fyrstedømme Lybæk (Eutin m. m.) er der oprettet et Kirchenbuchamt i Schwartau.

EN RETTELSE TIL

»NORSKE, SVENSKKE OG FINSKE FRIVILLIGE OFFICERER OG LÆGER I DEN DANSKE HÆR OG FLAADE I KRIGENE 1848—50 OG 1864.«

Af *Hector Boeck*.

Efter ovenfor anførte Artikels Fremkomst i Personalhistorisk Tidsskrift 10. II., 1935, hvori der S. 241 omtales en svensk Frivillig, *Johan Peter Westberg*, som blev udnævnt til dansk Sekondløjtnant 1849, og som findes i Birger Schöldströms Bog »Svenskarne under Danebrog«, S. 95, er der af Fuldmægtig, cand. jur. H. Vestberg ved Københavns Politi gjort opmærksom paa, at der formentlig maa foreligge en Forveksling mellem den svenske Frivillige og den paa Als den 29. Juni 1864 faldne danske Officer, Premierløjtnant *Jens Peter Thorvald Westberg*.

En Undersøgelse i Hærens Arkiv har bekræftet denne Antagelse. Det kgl. svenske Krigsarkiv kender ikke *Johan Peter Westberg*. Om denne siger Birger Schöldström i sin Bog: »Nævnes ej i Rapporterne af Nov. 1849. I danske

og svenske Blade omtales imidlertid i April samme Aar, at en svensk Frivillig *J. P. Westberg* blev samtidig med *O. v. Axelson* og *C. Psilander* udnævnt til Sekondløjtnant i den danske Armée, og i Bladene berettes i September 1850, at den svenske Sekondløjtnant *J. P. Westberg* blev saaret i Kampen ved Mysunde d. 13. i samme Maaned.«

Ifølge Bekendtgørelser for Landmilitæretaten udnævntes den 10. Marts 1849 Kommandersergent *Jonas Peter Westberg* af 3. Reservebataillon til Sekondløjtnant fra 1. Januar d. A., senere ændret til 30. April 1848. Der er ifølge Bekendtgørelserne ingen anden *Westberg* udnævnt til Sekondløjtnant end denne, der i Anciennetets-Listen fra 1851 nu benævnes *Jonas Peter Thorvald v. Westberg* og 19. Aug. 1849 forsættes til Infanteriets Linie. Ved at følge Stambøgerne for Officerer ved de Afdelinger, hvor denne har været tjenstgørende, sidst 4. Bataillons Stambog 1853—67, hvor han benævnes rigtig som *Jens Peter Thorvald Westberg* (kaldtes *Thorvald*), fremgaar det tydeligt, at det er ham, som blev saaret ved Mysunde den 12. Sept. 1850, saaredes som Premierløjtnant og Kompagnikommandør i Kampen 29. Juni 1864 paa Als og døde i Fangenskab som Følge af Skudsaar. Det er ogsaa ham, som i Generalstabens Værk: Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848—50, 3. Del, Krigen 1850, S. 1084, nævnes som saaret ved Mysunde som Lieutenant *J. P. Westberg* af 3. Reserve-Bataillon. Han var født den 23. Januar 1829 i København, var stud. theol. og meldte sig som dansk Frivillig den 1. Maj 1848 ved 3. Reservebataillon.

Det er ikke lykkedes at finde nogen svensk Frivillig *Johan Peter Westberg* i Stambøger for Menige. En saadan er i hvert Fald ikke udnævnt til dansk Sekondløjtnant, og eksisterer derfor ikke som saadan. Han maa som Følge af det undersøgte udgaa af Listen over frivillige svenske Officerer fra Treaarskrigen.

»DANSKE LEN«.

A/S *J. H. Schultz* Forlag har anmodet Redaktionen om at meddele, at der af Værket »Danke Len«, der i flere Aar har været anset som udsolgt, endnu forefindes et lille Restoplag. Prisen er Kr. 3.50 pr. Ekspl.

SPØRGSMÅL OG SVAR.

SPØRGSMÅL.

1.

Petit — Kelp — Sommer.

Hvem var Forældrene til Grosserer i Kbh., senere Bogholder og Kasserer ved det alm. Brandassurance Kompagni *Charles Matthæus Philip Petit*, f. 1777, † 27/11. 1823?

Hvor var han født?

Oplysninger søges om Regimentskvartermester i Randers, Kancelliraad *Zacharias Daniel Kelps* tre nedennævnte Børns videre Skæbne

1. *Christine Louise Kelp*, dbt. 5/2. 1767 i Fredericia. Michaelis K.

2. *Frederik Kelp*, f. o. 1774 (hvor?).

3. *Juliane Marie Kelp*, f. 4/6. 1781 i Randers Mortens S.

Peder Pedersen Sommer, f. 1596 † 1680 var Sognepræst til Mørke-Hvilsgager fra 1632 til sin Død. Hvem var hans Hustru?

Peder Urban Martin Sommer (f. 22/8. 1806 i Middelfart), der fik Søpatent 1822, levede 1834 i Middelfart; han nævnes hverken paa Skiftet efter hans i 1844 døde Broder Fuldmægtig, cand. phil. *Lauritz Sommer* eller paa Skiftet efter hans Moder Fuldsraadinde *Edel Margrethe Sommer*, f. *Bruun*, der døde i Middelfart 1847. Oplysninger søges om hans Dødsdag og Sted.

Enhver Oplysning modtages med Tak.

Otto Vilh. Sommer,

St. Kannikestræde 18, Kbh. K.

2.

Falsen — Dalhuus — Sigersted — Thomsen.

Stamfaderen til Slægten *Falsen*: *Falle Pedersen* (1625—1702) blev 2/6. 1682 g. m. *Elisabeth Eskildsdatter Dalhuus* (1661—1725), Datter af Lektor theol. og Prof. philos. i Roskilde *Eskild Lauridsen Dalhuus* (død 1688) og *Ellen Randolph* (1635—1702). De førstnævntes Datter *Bendte Kirstine Falsen* (død 1728) var g. m. Regimentskvartermester *Marcus Haggæus Frauen* (1686—1735), en af Holbergs Venner. Hans Fader var den tyskfødte (?) Kirurg i Trondhjem *Christian Frauen* (død 1711), der bl. a. obducerede Griffenfeld, Moderen var *Elisabeth Marie Dalhuus* (død 1731 og begr. i København). Kan Forbindelsen mellem de to Dalhuus'er udredes? Kan de forskellige Personers Herkomst oplyses (fraregnet *Ellen Randolphs*, der kendes)?

Kan der gives Oplysninger om Byfoged og Borgmester i Frederiksstad *Niels Sigersted* (død 25/6. 1779) g. m. *Ellen Margrethe Thomsen*, særlig med Henblik paa deres Aner? Efterslægt gennem Datteren *Maren* g. m. Proviantforvalter *Christen Kiørboe* kendes.

T. Glahn,

Christiansfeldvej 30. Haderslev.

· SVAR.

Bakke.

Nærv. Bind S. 79.

Dorothea Elisabeth Bache er døbt i Kalundborg 3. Juni 1750, hvor hendes ældste Søskende: *Anna Maria* (dbt. 25/8. 1743) og *Birgithe Margrethe* (dbt. 27/12. 1744) samt fire Brødre: *Niels*, *Jochum Soltwedel*, *Johan Peter* og *Ernst Gotfried* ligeledes findes døbt i Tiden inden 1752. Forældrene er Overvejer og Maaler *Niels Jørgensen Bache* (begr. sstds. 5/9. 1757 (70 Aar gl.) g. 27/8. 1742 m. Jomfru *Barbara Soltwedel*, (begr. 3/1. 1761 sstds.). Ved *Dorothea Elisabeths* Fødsel stod N. J. Baches Søster Madm. *Margaretha Maria Pippes* Fadder. (Hun begr. 1756 (71½ Aar gl.) kaldes da Sal. *Andreas Pippers*. *Anne Marie Bakke* døde i Sorø 1828, hvor hun havde boet hos Administrator *Jensens* Datter *Birgitte Marie*, g. m. Apoteker *Hans Egede Glahn*. I en Brevveksling mellem H. E. Glahn og hans daværende Kæreste *Birgitte Jensen* (1805—13) omtales *Anne Gottlieb* (f. Schrøder) jævnligt. Moderen, D. E. Schrøder omtales 1806 og 1811. 1806 er hun i Kbh.

T. Glahn,

Christiansfeldvej 30. Haderslev.

SAMFUNDETS ANLIGGENDER.

Paa et d. 30. August afholdt Bestyrelsesmøde vedtog Bestyrelsen i Anledning af Samfundets forestaaende 60 Aars Jubilæum d. 22. Septbr. at udnævne De Herrer Arkivraad, fil. dr. *Johann Axel Malmquist*, Stockholm, Professor, fil. dr. *A. H. Cederberg*, Helsingfors, og Udenrigsminister, Professor, dr. phil. *Haludan Koht*, Oslo, til Æresmedlemmer samt Redaktør af »Norsk slekts-historisk Tidsskrift«, Ingeniør *P. R. Sollied*, Oslo, til korresponderende Medlem.

Paa samme Møde vedtog Bestyrelsen at supplere sig med De Herrer Bibliotekarer ved Det kgl. Bibl., mag. art. *Albert Fabritius* og cand. mag. *H. G. Topsøe-Jensen*.

Samfundet kunde d. 22. September fejre sin 60 Aarsdag. Paa Grund af de urolige Forhold mindedes Dagen under beskedne Former, idet et Antal Medlemmer med Damer Mandag d. 14. November samledes til et selskabeligt Samvær i Hotel d'Angleterres Selskabslokaler. Ved Sammenkomsten gav Samfundets Formand, kgl. Ordenshistoriograf, dr. phil. *Louis Bobé*, et Tilbageblik over Samfundets Virksomhed i det forløbne Tidsrum, hvorefter de tilstedeværende samledes om Smørrebrødsbordene. Sammenkomsten var vel besøgt.

I Aarets Løb har efternævnte indmeldt sig i Samfundet:

Vekselerer *Aage von Benzon*, Kbhvn., fhv. Telegrafbestyrer *Sophus Black*, Rungsted Kyst, Bibliotekar *Josef Fischer*, Kbhvn., Kontorchef *H. Egede Glahn*, Kbhvn., Underdirektør *Louis E. Grandjean*, Kbhvn., Grosserer *Poul Grønbech*, Kbhvn., *Hillerød Folkebibliotek*, Hillerød, stud. oecon. *Knud Hjersing*, Langaa, *Aage Klarskov Jeppesen*, Kbhvn., Kontorchef *R. Høeg Brask*, Kbhvn., stud. art. *Joensen*, Kbhvn., Fuldmægtig *Bredo Obelitz*, Kbhvn. Bibliotekar *H. G. Topsøe-Jensen*, Kbhvn. Professor *Ejnar Thomsen*, Kbhvn., *Hans Krag*, Drøbak, og *William Krag*, Kenya.

Samfundet har derefter 291 Medlemmer, deraf 226 i Danmark, 1 i Island, 47 i Norge og 17 i det øvrige Udland.

Samfundets Bestyrelse bestaar for Tiden af nedennævnte Medlemmer:

Kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil.	Hovedarkivar i Generaldirektoratet for
<i>Louis Bobé</i> ,* Formand.	Post- og Telegrafvæsenet <i>H.</i>
Landsdommer <i>A. Drachmann</i>	<i>Hjorth-Nielsen</i> , Sekretær.
<i>Bentzon</i> .	Postmester <i>C. Klitgaard</i> .
Hofjægermester, Lensbaron, <i>H. H. A.</i>	Arkivar i Rigsarkivet, Dr. theol.
<i>Berner Schilden Holsten</i> .	<i>Bjørn Kornerup</i> .*
Kontorchef i Nationalbanken <i>O. H.</i>	Kammerherre, Etatsraad <i>G. Krag</i> .
<i>Clementsen</i> , Kasserer.	Arkivar i Rigsarkivet cand. mag. <i>S.</i>
Bibliotekar mag. art. <i>Alb. Fabritius</i> .	<i>Nygaard</i> .*
Direktør <i>Th. Hauch-Fausbøll</i> .	Bibliotekar cand. mag. <i>H. G. Topsøe-Jensen</i> .

De med * betegnede Herrer danner Skriftudvalget.

Samfundets Revisorer er Kontorchef i Landmandsbanken *L. Bie* og Overretssagfører *St. Hetsch*.

**Fortegnelse over Medlemmerne af
Samfundet for dansk Genealogi og Personhistorie.**

(1. November 1939).

Æresmedlemmer.

Rigsheraldiker, Greve *Adam Lewenhaupt*, Stockholm.
 Ridderhusgenealog, Universitetssekretær, fil. mag., Friherre *Tor Carpelan*, Helsingfors.
 Registrator i den svenske Generalpoststyrelse *Gustav Elgenstierna*, Stockholm.
 Arkivraad, fil. dr. *Johann Axel Almquist*, Stockholm.
 Professor, fil. dr. *A. R. Cederberg*, Helsingfors.
 Udenrigsminister, Professor, dr. phil. *Halvdan Koht*, Oslo.

Korresponderende Medlemmer.

Bouly de Lesdain, Louis, Dr. jur., Dunkerque.
Durchmann, Osmo, Kamrerar, Sekretær i Styrelsen for Genealogiska Samfundet i Finland, Helsingfors.
Hildebrand, Bengt, Docent, fil. dr., Redaktør af Personhistorisk Tidsskrift, Stockholm.
Kellinghusen, Hans, Professor, Arkivraad ved Statsarkivet i Hamburg.
von Rahden, Nicolai, Friherre, Forstander for Letlands genealogiske Selskab, Mitau.
Sollied, P. R., Ingeniør, Oslo.

Medlemmer i Danmark.*)

Hs. Majestæt Kongens Haandbibliotek.

Aalborg Haandværkerforenings Bibliotek, Aalborg.
Aarhus Folkebibliotek.
Abildgaard, Carl, Apoteker, Nykøbing Falster.
Abildtrup, J., Lærer, Nørre Nissum.
Ahlefeldt-Laurvig, C. Greve, Overretssagfører.
Andersen, J. Oskar, Dr. theol., Professor v. Universitetet.
Assens Amtsbibliotek, Assens.
Barth, E. D., Overretssagfører.
Behrens, Carl, Redaktør.
Bentzon, A. Drachmann, Landsdommer.
von Benzon, Aage, Vekselerer.
Berner Schilden Holsten, H. H. A. Lensbaron, Hofjægermester, Langesø.
Biblioteket for Thisted By og Amt, Thisted.
Bie, L., Kontorchef i Landmandsbanken.
Binzer, O., fhv. Kolonibestyrer.
Black, Sophus, fhv. Telegrafbestyrer.
Bobé, Louis, Dr. phil., Kgl. Ordenshistoriograf.
Boeck, H., Kaptajn, Kammerjunker.

*) Hvor ingen Bopæl er anført, er denne København.

Bokkenheuser, C. P., Oberstløjtnant.
Borberg, Svend, Redaktør.
Bornholms Centralbibliotek, Rønne.
Brenner, Franz, Dr. med., Tønder.
Brummerstedt, F. K., Orlogskaptajn.
Bruun, A., Dommerfuldmægtig, Køge.
Bryndum, V. G. F., Stadsingeniør, Horsens.
Carlsen, Olaf, Dr. phil., Forfatter, Taastrup.
Centralbiblioteket, Holstebro.
Centralbiblioteket for Hjørring Amt, Hjørring.
Christensen, R. E., Overlæge, Faaborg.
Christensen, Will., Dr. phil., fhv. Arkivar i Rigsarkivet.
Classenske Bibliotek, Nykøbing Falster.
Clausen, Julius, cand. mag., Bibliotekar.
Clementsén, O. H., Kontorchef i Nationalbanken.
Cold, Fr., Kontreadmiral.
la Cour, G., Ingeniør.
Dahl, Aage, Sognepræst, Horsens.
Dahl, Flemming, Stadsarkivar.
Dansk biografisk Leksikon.
Ebstrup, H., Overretssagfører.
Egede, E. C., Overlæge, Odense.
Ehrencron-Müller, H., Bibliotekar.
Ehrenreich-Hansen, Frk., Randers.
Esmer, Einar, Grosserer.
Fabritius, Albert, mag. art., Bibliotekar ved det kgl. Bibliotek.
Falk-Jensen, A., cand. jur. Kontorchef.
Filtenborg, P., Sognepræst, Fole.
Finansministeriet.
Fischer, Josef, Bibliotekar.
Flensborg, Andreas, Boghandler, Roskilde.
Folkebiblioteket, Nykøbing M.
Foreningen til Udgivelse af Danmarks Adels Aarvog.
Foss, E., Frue, Aalsgaarde.
Frederiksborg Kommunalbestyrelses Haandbibliotek.
Frederiksborg Kommunes Folkebibliotek.
Friis, Aage, Dr. phil., Professor.
Friis-Petersen, Fr., Vice-Skoleinspektør.
Friis-Petersen, H., Grosserer, Aarhus.
Fussing, Hans H., cand. mag., Lektor.
Fyns Stiftsbibliotek, Odense.
Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk.
Færø Amts Bibliotek, Thorshavn.
Garnisonsbiblioteket.
Gentofte Kommunebibliotek.
Glahn, H. Egede, Kontorchef.
Glenthøj, R. A. L. T., Sognepræst, Kirke Helsinge pr. Gørlev.
Grandjean, Louis E., Underdirektør.
Gribsvad, Frode, Landsarkivar, Aabenraa.
Grut, Andreas, Grosserer, Birkerød.
Grønbech, Poul, Grosserer.
Haase, E., Forlagsboghandler.
Haderslev Centralbibliotek, Haderslev.
Hahn-Thomsen, C., Apoteker, Nørre Alslev.
Hammer, Kai, Overlæge, Aabenraa.
Hanssen, I. W., Godsejer, Padborg.
Harbou, Dommerfuldmægtig, Aarhus.
Harries, O., Dommerfuldmægtig, Svendborg.
Hartmann, Hjalmar, Generalkonsul.
Hatt, Thorvald, Genealog.
Hauch-Fausbøll, Th., Direktør.

Heilskov, Chr., Bibliotekar, Lavrbjærg.
Herlufsholms Skoles Bibliotek, Næstved.
Hjersing, Knud, stud. oecon., Langaa.
Hetsch, Stephan, Overretssagfører.
Hillerød Folkebibliotek, Hillerød.
Hjorth-Nielsen, H., Hovedarkivar.
Holck, Harald, Kontorchef i Statsministeriet.
Honnens de Lichtenberg, G., Kaptajn.
Horsens Bibliotek, Horsens.
Hostrup, Aage, Vicedirektør.
Hvidt, L. N., Dispachør.
Hærens Arkiv.
Høeg, Eiler, Læge, Jægerspris.
Høeg Brask, R., Kontorchef.
Høegh-Guldberg, Fritz, Kaptajn.
Hørring, Johs., Retspræsident, Viborg.
Ingemann, B., Frue, Rungsted.
Ingemann, Godsejer, Egebjerggaard pr. Kappendrup.
von Irgens-Bergh, G. O. A., Oberst, Obdrupgaard pr. Trustrup.
Iuul, Stig, cand. jur. Lektor ved Universitetet.
Jelling Seminarium, Jelling.
Jensen, C. A., mag. art., Museumsinspektør.
Jeppsen, Aage Klarskov.
Joensen, stud. art.
Jordening, O. V., Sekretær.
Juel Hansen, E., Sparekassefuldmægtig, Odense.
Jørgensen, C., Bankdirektør, Aalborg.
Jørgensen, Harald, cand. mag., Arkivar i Rigsarkivet.
Kalundborg Centralbibliotek, Kalundborg.
Kindt, G., Frue, Haslev.
Kiær, H. F., Orlogskaptajn.
Kjerulf, A., Redaktør.
Kjølby, A., Forfatter, cand. phil.
Klitgaard, C., Postmester, Hjørring.
Kolding Bibliotek, Kolding.
Kornerup, Bjørn, Dr. theol., Arkivar i Rigsarkivet.
Krag, C. M. G. R., Kammerherre, Etatsraad.
Krak's Forlag.
Kvindelig Læseforening.
Københavns Kommunes Folkebibliotek. (2 Eksp.).
Københavns Stadsarkiv.
Køster, G., Lærer, Kolding.
Landsarkivet for Fyn, Odense.
Landsarkivet for Jylland, Viborg.
Landsarkivet for Sjælland.
Landsarkivet for Sønderjylland, Aabenraa.
Lange, N. D. V., Frk., mag. art., Arkivregistrator.
Lassen, Niels B., Prokurist, Aarhus.
Lassen-Landorph, A., Overretssagfører, Randers.
Lemche, Gyrithe, Frue, Forfatterinde, Lyngby.
Linde, Chr., Sagfører, Fredensborg.
Lindhard, Th., Landinspektør, Haderslev.
Linvald, A., Rigsarkivar.
Lohse, Direktør.
Luja, A., Hovedkasserer.
Lyngby Bibliotek, Lyngby.
Lynge, H., Boghandler.
Lützhöft, H., Ingeniør, Snekkersten.
Malling, O., Fabrikbestyrer.
Maribo Stiftsmuseum, Maribo.
Marquard, E., cand. mag., Arkivar i Rigsarkivet.

Marstrand, W., cand. polyt., Ingeniør, Akademisekretær.
Meyer, Karsten, Højesteretssagfører.
Middelfart Folkebogsamling, Middelfart.
v. Munthe af Morgenstjerne, B. O. A., Kammerjunker, Ekspeditionssekretær.
Møns Folkebibliotek, Stege.
Mørkeberg, H. H., Sagfører.
Nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot, Det, Hillerød.
Nationalmuseet.
Neiiendam, R., Teaterhistoriker.
Nielsen, C. A., Bygningskonstruktør, Aalborg.
Nobel, O. K., Konsul.
Nordjydske Landsbibliotek, Det, Aalborg.
Nordsjællands Centralbibliotek, Helsingør.
Norrie, Gordon, Dr. med., Stabslæge.
Nutzhorn, Fr., Assistent, Klampenborg.
Nygaard, G., Redaktionssekretær.
Nygaard, S., Arkivar i Rigsarkivet.
Nystrøm, Eiler, Dr. phil., Arkivar i Rigsarkivet.
Obelitz, Bredo, Fuldmægtig.
Ogaard, H., Genealog.
Oirik, H. G., Kontorchef.
Olsen, Axel, Overretssagfører.
Ordenskapitlets Sekretariat.
Ostermann, H. P. S., Sognepræst, Greve, Taastrup.
Ottesen, C., Forstander.
Pedersen, Martha, Frue, Aarhus.
Petersen, Carl S., Dr. phil., Overbibliotekar.
Pontoppidan, A., Kammerjunker, Kaptajn, Klampenborg.
Post- og Telegrafbiblioteket.
Prytz, H., Dommer, Terndrup.
Quaade, Poul, Sekretær i Finansministeriet, cand. jur..
Raadhusbiblioteket.
Rahbek, O., Apoteker, Brønderslev.
Ramsing, H. U., Generalmajor.
Randers Centralbibliotek, Randers.
Rasmussen, Lærer, Vridsted.
Rehling-Quistgaard, P. C., fhv. Forpagter, Nyraad St.
Repsdorff, H., Overretssagfører.
Rigsarkivet.
Rigsdagens Bibliotek.
Rode, E., Overretssagfører.
Roskilde Bibliotek, Roskilde.
Ruge, C. E., Overinspektør, Aalborg.
Rump, C. D., Højesteretsdommer, Gentofte.
Rørsig, P. M., Lærer, Hallund, Brønderslev.
Sandal, A., Forlagsboghandler.
Schæffer, Aage, Apoteker.
Seerup, Asger, Politimester, Ringkøbing.
Sidemann, A., Lærer, Ramsing.
Silkeborg Bibliotek, Silkeborg.
Sjællands Stiftsbibliotek, Roskilde.
Skive Folkebibliotek, Skive.
Sommer, Otto Vilhelm, Genealog.
Sorø Skoles Bibliotek, Sorø.
Sprechler, H. W., Direktør, Premierløjtnant.
von Spreckelsen, E., Frue, Randers.
Statens Lærerhøjskole.
Statsbiblioteket, Aarhus. (2 Eksp.).
Statsministeriet.
Stricker, S. M., Overtjener, Haderslev.

Sundbo, Arne, Borgmester.
Swane, J., Amtsforsvalter, Vejle.
Svendborg By og Amts Bibliotek, Svendborg.
Sønderborg Bibliotek, Sønderborg.
Sønderjydske Landsbibliotek, Det, Aabenraa.
Tegner, L. F., Direktør.
Teist, F., Højesteretssagfører.
Thaulow, Th., Kammerjunker, Oberstløjtnant.
Thiset, Olivia, Frue, Klampenborg.
Thomsen, C. J. T., Overretssagfører, Aarhus.
Thomsen, Ejnar, Professor.
Topsø-Jensen, Th. A., Kontreadmiral.
Topsø-Jensen, H. G., cand. mag., Bibliotekar ved det kgl. Bibliotek.
Udenrigsministeriet.
Vejle By og Amts Bibliotek, Vejle.
Vemmetofte Klosters Bibliotek, Faxe.
Viborg Centralbibliotek, Viborg.
Vogel-Jørgensen, T., Redaktør.
Weberg, O., Ingeniør.
Werner, Hans, Afdelingschef, mag. art.
Willadsen, Poul, Grosserer.
Willemoës, A., Kammerherre, Oberst.
Zahrtmann, H. C., Assistent ved Post- og Telegrafvæsenet.
Zimmermann, Frk.

Medlem i Island.

Islands Landsbibliotek, Reykjavik.

Medlemmer i Norge.*)

Aall, C., Kammerherre, Ulefoss.
Bergens Museums Bibliotek, Bergen.
Bergens offentlige Bibliotek, Bergen.
Bull, Jens, Ekspedisjonschef.
Bull, Th., Grosserer.
Bull, Francis, Professor.
Daae, Anders, Apoteker, Rena.
Deichmanske Bibliotek, Det.
Drammens Folkebibliotek, Drammen.
Engelstad, Bjarne, Kaptajn, Generalsekretær, Bækkelaget.
Frederiksstads Folkebibliotek, Frederiksstad.
Gløersen, Jørgen, Ingeniør.
Heiberg, G. F., Godsejer, Amble i Sogn.
Heiberg, J. V., Raadmand.
von Hirsch, Per E., Premierløjtnant, Overretssagfører, Volda, Sunmøre.
Holst, J. C., Ingeniør.
Horn, K., Frk., Bibliotekar.
Irgens, Aage, cand. oecon, Bankinspektør, Sandefjord.
Jansen, Einar, Arkivar.
Koht, Halvdan, Professor, Lysaker.
Kolsrud, Oluf, Professor.
Kommunebiblioteket, Stavanger.
Krug, Hans, Drøbak.
Langfeldt, Ferdinand, Skibsreder, Kristianssand S.
Mathissen, Jørgen, Godsejer, Eidsvold.
Meidell, S. S., cand. jur., Direktør, Vinderen.

*) Hvor ingen Bopæl er angivet, er denne Oslo

Midttun, Ruth, Frue, Oslo.
Munthe, C. M., Bureauchef.
Riksarkivet, Oslo.
Riiber, Thaulow P., Overretssagfører, Sogn i Vester Aker.
Rynning, Carsten, Departementssekretær.
Rønne, Cato Krag, Arbejdsleder, Hakadal.
Sandberg, J., Generalsekretær.
Skjelderup, Arthur, Højesteretsadvokat.
Solberg, Georg, Fylkesbetjent, Drammen.
Sollied, Olaf, Overlæge, Bergen.
Statsarkivet, Bergen.
Statsarkivet, Hamar.
Statsarkivet, Kristianssand.
Statsarkivet, Oslo.
Statsarkivet, Trondheim.
Tillier, Odd, cand. oecon.
Trondheims Folkebibliotek, Trondheim.
Universitetsbiblioteket. (2 Ekspl.).
Videnskabselskabet, Biblioteket ved, Trondheim.
Wiesener, A. M., Bibliotekar, Bergen.

Medlemmer i det øvrige Udland.

Gibbins, Signe, Frue, Winnemucca, Nevada, U. S. A.
Gottlieb, Eigil Nicolai, Bankier, Paris.
Gottlieb, Oberstinde, Stockholm.
Göteborg Stadsbibliotek, Göteborg.
Heiberg, Knud, Missionær, Madras.
Hirschwaldsche Buchhandlung, Berlin.
Krag, O., Kammerherre, Minister, Bruxelles.
Krag, William, Kenya.
Lagerfelt, K. G., Friherre, Stockholm.
Universitetsbiblioteket, Upsala.
Paus, Chr., Kammerherre, Herrestad Herregaard, Mariefred, Sverige.
Riksarkivet, Stockholm.
Stockholms kgl. Bibliotek, Stockholm.
Stockholms Stads Bibliotek, Stockholm.
Universitetsbiblioteket, Lund.
University of Minnesota Library, Minneapolis, U. S. A.
Universitäts-Bibliothek, Kiel.

REGISTER

Af *Albert Fabritius.*

Personerne anføres som Hovedregel paa deres Slægtsnavn, et saadant, der ikke er opstaaet alene ved at sætte »sen« til Faderens Fornavn, en Skik, der for Landboernes Vedkommende varer til ca. 1828, jfr. Forordn. af 30. Maj s. A. Føres et saadant Slægtsnavn ikke, anbringes Vedkommende paa Fadersnavnet, eller bliver eventuelt at udelade, naar han ikke i Teksten er nærmere bestemt.

Desuden udelades de Personers Navne, om hvem intet af videre Betydning siges i Teksten, f. Eks. Førere for Hærafdelinger, Konger og andre, i hvis Tjeneste de i Teksten nævnte Personer staar, Forfattere, hvis Værker citeres osv.

Hvad den nyere Tid angaar — Grænsen kan vel sættes ved ca. 1700 — anføres Hustruerne paa deres Pigenavn og paa det Navn, de faar ved Giftermaalet.

For den ældre Tids Vedkommende sættes de kun paa Pigenavn; er dette ikke noget egentligt Slægtsnavn, udelades det eventuelt.

Er Navnene latiniserede, bibeholdes denne Form i Registret, medmindre Teksten oplyser, hvorledes de skal gengives paa Dansk.

Nævnes en Person flere Gange paa samme Side, antydes det, hvor saadant anses fornødent, i Registret ved et mindre Tal foroven, til højre for Sidetallet.

Fyrster sættes paa deres Navn, ikke paa Landets, medmindre dette anses mest praktisk, da tillige derpaa.

Sammensatte Efternavne, f. Eks. Lente-Adler, sættes paa første Dels Begyndelsesbogstav, altsaa i det nævnte Tilfælde paa L.

Partikler som von, de, des, de la, zum osv. ses der bort fra; Eks.: des Vignes sættes under V.

Begynder Efternavnet med le eller la, sættes det derimod som Regel under L. Er Partiklen smeltet saaledes sammen med Navnet, at et nyt Ord er dannet, f. Eks. Dupuy, anbringes Navnet paa Partiklens Begyndelsesbogstav, her altsaa D.

De efter spansk Skik sammensatte Efternavne (Moderens Slægtsnavn tilføjet efter Faderens) anbringes under det første Led.

Lokaliteter og Institutioner, hvorom Teksten har Bemærkninger af særlig Betydning, er optaget i Registret.

Aagaard, Anders Lauritsen, Sgpr.	Aalborg, Laurits Nielsen, Sgpr.
134. — Andreas Zacharias,	135.
Kbmd., Konsul 109. — Anna 109.	Abildgaard, Eggert til Lynderupgd.
— Marie Benedicte, se Kjer-	154.
schow.	Aboab, Emanuel 235, 239.

- Abrahamson, Joseph Nicolai Benjamin, Officer 208, 215.
 Adslev, Slægten 276.
 Ahlefeldt-Laurvig, Frederik, Lensgreve 205.
 Akeleye, Slægten 271.
 Albinus, Anne Dorthe 22. — Ellen Margr., se Berthelsen. — Joh. Jørgen Dan., Apoteker 22.
 Allerup, Else Christine, se Gjødt. — Emanuel, Jernstøber 186. — Ida Johanne Christiane, se Pætges. — Matthias Peter, Jernstøber, Maskinfabrikant 186.
 Ambders, Eline Marie 30.
 Amory, Catharina, se Rosevelt. — Hester, se Kortright. — William, Kbmd. 254, 261.
 Amsterdam, Henriette Hartwig 169—186. — Hirsch Moses 170, 182. — Rebekka 170, 183.
 Andersdatter, Abelone 272. — Anne 14.
 Andersen, Anders Chr., Etrd. 46. — Christen (1750, Tranderup) 99. — Christine Marie, se Jacobsæus. — Hans, Gaardejer 271. — Hans, Skrædermstr. 14. — Lars, Skovfgd. 19. — Mariane, se Krag. — Niels, Skipper, Kirkeværg 98. — Niels Anton Fredr. Ferd., Gaardejer 46.
 Andersson, Tekla Anna Wilh. 50.
 Andreasdatter, Katrine 111.
 Andreasen, Johan, Skrædermstr. 14.
 Andsley, Ann 259.
 Arntz, Grosserer 93. — Cathrine Marie Magdalene 98.
 Arvin, Slægten 275.
 Ash, James Wilhelm 234.
 Ashbourne, Madame 249.
 Assens, Margrethe, se Krag. — Rasmus Winther, Sgpr. 26.
 Avison, William, Agent 61, 68—71. v. Axelson, O., Sek.lt. 283.
 Baagøe, Inger Charlotte 41. — Marie Magnesia Fredr., se Stenese. — Theodor, Grosserer 41.
 Bache, Anna Maria 284. — Barbara 284. — Birgithe Margrethe 284. — Dorothea Elisabeth 284. — Ernst Gottfried 284. — Johan Peter 284. — Niels 284. — Niels Jørgensen, Overvejer, Maaler 284.
 Baden, Slægten 275.
 Bader, Peter 141.
 Bagge, Anders 124.
 Bagger, 198. — Marie Margrethe 158.
 Bahnsen, Anne Marie, se Groth. — Rasmus, Sgpr. 97.
 Bain, Jessie 55.
 Bakke, Anna Marie 79. — Birgitte Margrethe 79. — Dorothea Elisabeth Nielsdtr. 79.
 Balk, Hans 14.
 Balslev, Carl Fr., Biskop 31. — Kield Sørensen, Sgpr. 157. — Louise Eleonora, se Boesen. — Marie 31.
 Bang, Kapt. 177. — Ane Johanne Kirst., se Dechner. — Anna Marie, se Calmer. — Jacob, Sgpr. 199 f. — Jens Jørgen Søren, Bankdir. 32. — Jens Ole, Kbmd. 32. — Johanne Petrine 32. — Johs. Basse, Kbmd. 24. — Jørgen Nielsen 194. — Karine Cecilie, se Krag. — Margrete Wilh., se Krag. — Søren Møller, Sparekassedir. 24.
 Barfod, Frederik, hist. Forf. 274.
 Barfoed, Anders, Sgpr. 19. — Anna Magd., se Bloch. — Jens, Bagersv. 18 f. — Kirstine Magd., se Krag.
 Basse, Christen, Rdmd. 128. — Niels 143.
 Barscher, Peder Kieldsøn 138.
 Bathe, Sophie 167.
 Bayer, Marie Caroline 30.
 Beck, Carl 34. — Margrethe, se Jacobsen. — Rigmor 34.
 Becker, Ellen Katrine 34. — Elna Catharina, se Bredsdorff. — Gottfried, Rektor 168. — Hans Nobel, Hrdsgd. 34. — Jacob Gottfried, Apoteker 168. — Johann Gottfried, Hofapoteker 79, 168. — Johannes, Sgpr. 168.
 Beckman, David, Kbmd. 244, 252, 255, 265—67, 270. — Effe 267. — Gerardus 266. — Sarah, se Child. — William Gerard 267.
 Behrendt, Slægten 276.
 Behrens, Carl, Forfatter 271.

- Bela III, Konge af Ungarn 160—63.
- Belfour, John Daniel, Kbmd. 62 f., 69 f. — Mariane, se van Dodt.
- Bendixen, Hans, Forp. 20. — Juliana Maria 20.
- Bendtsen, Margrethe Wadsdtr. 132, 149. — Torben, Skrædermstr. 14. — Wads, Skoleholder 132.
- Benstrup, Knud, Fabrikkmstr. 17.
- Benthin, Agathe Birg. Severine 53.
- Benzon, Slægten 274. — Niels, Etrd. 11.
- Berg, Lauritz Jacob 274. — Martha 274.
- Berggreen, Kommissionær 177 f.
- Bering, jfr. Bierring. — Familien 128 f. — Dorothea Pedersdtr. 95. — Jens Pedersen, Sgpr. 95. — Johannes, Pr. 112. — Laurids Jensen, Rdmd. 150, 153. — Peder Jensen 153. — Vita 95. — Vitus, Historiker 96. — Vitus, Søfarer 96. — Vitus Jensen, Sgpr. 95.
- Bernstorff, Chr. Günther, Greve, Udenrigsmin. 262.
- Bertelsen, Apolone Marie, se Kjærskov. — Jørgen, Rdmd. 111.
- Berthelsen, Ellen Margr. 22.
- Bie, Anne Karine 108.
- Bierring, Jens Pedersen, Raadmd. 136. — Peder Pedersen, Bgmstr. 129, 136 f., 139, 146. — Peder Pedersen, Sgpr. 129, 136, 138 f.
- Bille, Erik 105.
- Birch, D. S., Sgpr. 200.
- Bircherod, Jens, Biskop 95 f.
- Birchholm, Elisabeth Charlotte, se Groth. — Morten 98.
- Bisgaard, Niels Christensen 124.
- Bissen, H. V., Billedhugger 93.
- Bjering (Bering), Peder, Kbmd. 107.
- Blach, Antoinette Frederikke, se Krag. — Jørgen, Proprietær 46. — Maren, se Jensen. — Mogens, Kromand 46.
- Bladwell, Laurence 229.
- Blangsted, Christen 19.
- Blicher, Hansigne 39. — Lise 74. — Marie 74.
- Blichfeld, Hans Ottesen, Dr. med. 157.
- Bloch, Anna Magd. 19. — Jacob Christian, Sgpr. 202 f. — Søren Nicolaus Joh., Rektor 215.
- Blom, Camilla 45. — Hans Jørgen, Oberst 195, 220. — Mathæa Elisabeth, se Lütken.
- Bodholt, Jens Sørensen, Sadelmager 184. — Johanne, se Wising. — Karen Marie 184 f.
- Boesen, Louise Eleonora 31.
- Bojesen, Boe, Stiftsfysikus 202.
- Bonde, Anders 124. — Eske 118.
- Borchardtsen, Hendrich, Skomager 139.
- Borchgrevink, Jens Finne, Sgpr. 167.
- Bork, Cecilie 76.
- Borre, Anders, Byfgd. 102 f.
- Boumand, Just, Rdmd. 136.
- Boyle, James 266.
- Boysen, Jacob, Sgpr. 16. — Magdalene 16.
- Brachtesender, Præst 172.
- Bradley, Richard, Gæstgiver 63, 69.
- Brand, Jens Lassen 99.
- Brandt, Enevold 73.
- Brasch, Slægten 271. — Margr. Sophie Fr. 31.
- Bredahl, H. J., Forv. 18.
- Bredsdorff, Elna Catharina 34. — Margrethe Dor. 26.
- Brisac, Kapt. 64.
- Broberg, Bodild Augusta 45. — Camilla, se Blom. — Carl August, Konsul 45. — Magdalene Mathiasdtr. 158.
- Brock, Peter, Museumsinsp. 87, 90.
- Brockdorff, Balthazar 103 f.
- Brockenhuus, Eiler 101—03. — Laurids til Egeskov 103.
- Broons, Fannie Choppin, se Child. — William 266 f.
- Broust, Margrethe Marie Jørgensdtr. 79.
- Brown, Duncan & Co. 67. — Anna Margrethe 268. — David, Guvernør 63. — James, Kbmd. 258 f. — Nicolas, Handelsmd. 61, 69 f.
- Bruckampt, Elisabeth 168.
- Brun, Mourids, Bgmstr. 134.
- Brusch, Charlotte Fransiska 38.
- Bruun, Bertel, Kbmd., Konsul 31. — Edel Margrethe 284. — Magdalene 31. — Margrethe Sophie Fr., se Brasch.
- Bruus, Niels Christensen 124.

- Bryan, Georgine 63. — Thomas, Sæbesyder 63, 69.
 Bræmer, Christoffer, Farver 108.
 Brøndum, Emma Pauline 38.
 Brøns, Villads Nielsen, Lektor 130.
 Bull, Martha 274.
 Buntzen, Andreas 71 f. — Thomasine, se Gyllembourg.
 Burke, Joseph 230.
 Burr, Aaron 226.
 Busch, Anna Sophie (Cathrine) 17, 58. — Bernhardus, Skrædermstr. 14, 17. — Ellen, se Krag.
 Buscher, Elisabeth 168. — Vitus, Sgpr. 168.
 Busquets Busquets, Maria 54.
 Butcher, se Bøtkier.
 Butzbach 182.
 Bülow, Johan til Sanderumgaard 200, 202.
 Bødker, Hans Pedersen, Kbmd. 158.
 Bøeg, Christen Nielsen, Skomager 144. — Kield Nielsen, Rdmd. 128, 143 f., 150 f., 153. — Søren Nielsen, Rdmd. 142—46, 148.
 Bøfke, Ditmar, Rdmd. 14.
 Børgesen, Anna Sophie (Cathrine), se Busch. — Niels, Registrator 17, 58.
 Bøs, Christen Pedersen 123.
 Bøtkier, Anne Cathrine 97. — Anne Charlotte 97. — Jens Jacobsen 97. — Jep, Degn 97. — Peder Johansen 97. — Simon 97. — Sophie Margrethe, se Groth.
 Callander, Thomas 251.
 Callenan, Thomas 234.
 Calmer, Anna Marie 32.
 Carlsen, Olaf, Skrædermstr. 14.
 Carnatz, Joachim, Skrædermstr. 11.
 Chapman, Thomas, Handelsmd. 61, 69.
 Child, Anna 266. — Elizabeth 266 f. — Fannie Choppin 266. — Sarah 266 f. — William 266. — William, Planter 266.
 Choppin, Planter 259.
 Christensdatter, Ane 134.
 Christensen, Kirkesanger, Skolelærer 221—23. — Anne Marie 96. — Bodil 33. — Bodil Christine 49. — Christen, Birkeskr. 106. — Christen, Sgpr. 78. — Claus, Bgmstr. 127—159. — Ellen, se Hallager. — Erik, Overlæge 52. — Jens (1639) 78. — Jens, Skræder (1659) 10. — Johanne, se Nielsen. — Johs. Skrædermstr. 12. — Kirsten Jytte 52. — Otto, Højskolelærer 33. — Poul, Skrædermstr. 12. — Simon, Provst 96.
 Christian IX, Konge 88 f.
 Christian X, Konge 271.
 Christian Frederik, Prins 196, 200, 202, 207, 217.
 Christoffersdatter, Barbara 110.
 Claessen, Jean Jacob, Kbmd. 62.
 Clausdatter, Kirsten 133.
 Clausen, Carl Helmert, Tjener 39. — Helmertine Johanne 39. — Johan Groth 99. — Johanne Marie, se Nielsen.
 Claussen, Elise Marie Theod. 35.
 Coakley, John, Planter 241, 250, 252.
 Collett, Anne Karine, se Bie. — Christian Ancker, Bergraad 108. — Johanne Benedicte 108.
 Collstrup, Slægten 274.
 Copello, Carolina, se Nani. — Luis 54. — Nani Aurelia 54.
 de Cordova, Jacob, sen. 235.
 Corneliusdatter, Elisabeth 21.
 da Costa, Julia Carolina 42.
 Cruger, Ann, se Markoe. — Anna, se de Nully. — John, Mayor 265 f., 269. — Nicholas, Kbmd. 244, 252, 265, 268—70. — Tileman 269.
 Dahl, Bengt Eigil, Assist. 54. — Bodil Elis., se Krag. — Elis. Philippa Aug. Henr. Maria, se Wahlmann. — Maren Jensdtr. 107. — Nik. Fr. Sev., Sgpr. 54.
 Dahlén, Sophie Christine Elis. 32.
 Dahlerup, Hans Birch, Søofficer 221. — Wilhelmine Marie 37.
 Dahlhof, J. 91.
 Dalhuus, Elisabeth Eskildsdtr. 284. — Elisabeth Marie 284. — Eskild Lauridsen, Prof. philos. 284.
 Dalsgaard, Niels Christensen 124.
 Dam, Claus, Kbmd. 153. — Hans Peter, Skibsfører 43. — Helene

- Margr., se Jensen. — Louise Math., se Krag. — Peter Marcher, Sgpr. 43.
- Damen, C. E., Vinhandler 170, 173, 182.
- Danner, Louise, Grevinde 88.
- Davidson, James, Skræder 63.
- Debell, Caroline 30, 43. — Hans, Kbmd. 30. — Marie Caroline, se Bayer.
- Dechner, Ane Johanne Kirst. 24.
- Degn, Christen Christensen 124.
- Denn, John, Planter 243.
- van Deurs, Arendt, Agent 62. — Mariane, se van Dodt.
- Diderichsen, Agnes, se Krag. — Paul Kristian, Dommer 42. — Thora Alv., se Paulsen. — Thorvald Julius, Stabsintendant 42.
- Dindler, Marie Louise 46.
- Dipnall, Thomas, Kbmd. 238, 244—46.
- Diston, John, Kbmd. 62. — John Smith, Kbmd. 62.
- Dixon, Admiral 66.
- van Dockum, Jost, Kapt. 64.
- Dodsworth, Jane 47.
- Dorph, Charlotte Fransiska, se Brusck. — Hans Thrap, Kbmd. 22. — Ingeborg, se Krag. — Maren 22. — Margrethe, se Reimers. — Niels Vinding, Kapt. 38. — Philip Henrik Phaff, Kapt., Branddir. 38.
- Dorsay, Joshua, Guldsmed 257.
- Drejer, Deliane, se Lund. — Hans, Møller 18 f. — Hans Peter, Farver 18. — Jacob 19. — Sophie Agathe, se Krag.
- Dreyer, Anna 183. — Antonie Wilh. 40.
- Dodt, Mariane 62.
- Due, Jørgen til Halkjær 156.
- Duncan, James, Handelsmd. 61, 69.
- Dungan, John, Grosserer 70.
- Duurloo, Anita 37. — Josefita 37. — William Henry, Lærer 37.
- Durup, Anne Knudsd. 78. — Karen Knudsd. 77. — Inger Knudsd. 78. — Knud Christensen, Sgpr. 77. — Maren Knudsd. 78. — Niels Knudsen 77.
- Drawer, Thomas 66.
- Drummond, William, Sir 68.
- Ebert, Elizabeth 253.
- Egans, William, Kapt. 245 f.
- Egholm 276.
- Ehrenreich, Elisabeth 168. — Erich, Amtmd. 168.
- Ehrensvärd, Carl Frederik Gyllembourg, Baron 185.
- Elberling, Carl Wilhelm, Rektor 215.
- Ellah, Thomas, Kbmd. 62, 69.
- Elmberg, Britta Julie Henriette 53.
- Elphinston, George, Kornet 63.
- Emmiksén, Anne 103. — Magdalene 102, 105. — Otte 101—105.
- Engelbreth, Wolf Frederik, Provst 188, 211.
- Engström, Aina Gertr. Helena 53.
- Erichsen, Christen, Mag. 141, 158.
- Eriksdatter, Anne Christine 31.
- Eriksen, Hans, Sergeant 46. — Marie Kirstine 46. — Marie Louise, se Dindler.
- Erslev, E., Geograf 90.
- Esbensen, Andreas, Kbmd. 24. — Antoinette Frederikke 24. — Hans Peder, Skibsfører 109. — Jacobine, se Svendsen. — Karine Heide, se Nandrup. — Nancy Adelaide 109.
- Eskildsen, Niels, Mønsterskriver 13.
- Evans, Edward 228 f. — Isaac 228. — Margaret, se Lytton.
- Ewant, Elizabeth 228, 242—44.
- Faaborg, Dankvart, Kateket 205.
- Faber, Nicolai, Biskop 216 f., 220.
- Fabricius, Slægten 271.
- Fage, Christen Christensen 124.
- Fahrenholtz, Marie 36.
- Fallesen, Lorents Nicolai, Sgpr. 208.
- Falsen, Bendte Kirstine 284.
- de Falsen, J. C., Kapt. 220.
- Faucett, Ann 227 f., 244. — John, Læge, Planter 226 f., 230. — Mary 226, 230 f. — Rachel 230—35, 237 f., 243—50, 270.
- Fawcett, se Faucett.
- Fenwick, Charles, Konsul 61, 65, 68, 70 f. — George 61. — Nicolas, Generalkonsul 61, 66. — Nicolas 68.
- Ferrall, James Steven, Læge 260.

- Ferrier, William 69.
 le Feuvre, Annie 47. — Jane, se Dodsworth. — William Seward, Politichef 47.
 Fibecker, Karen Cæcilie Marie 185.
 Fibiger, A., Sgpr. 274.
 Find, Inger Jensdt. 78. — Jens Olufsen, Sgpr. 78. — Niels Jensen 78. — Ole Jensen 78.
 Fischer, Arine 93, 98. — Conrad Fr., Kreaturkomm. 35. — Ellen (Eline) Kathrine Agathe, se Kragh. — Eva Alexandra Jul. Emilie, se Matthiessen. — Kaj Adam Mathiesen, Maler 35.
 Fleischer, Familien 271 f. — Martha 47. — Philipp 271.
 Fløe, Slægten 274.
 Fog, Ermegaard Margr. 20. — Laurids Nielsen, Kapl. 140 f.
 Fogh, Margrethe Hedvig 209.
 Fønnesbech 171.
 Fønnesbech-Wulff, Familien 171.
 da Fonseca, Abraham, Vexelmægler 110. — Ida Henriette, Kammerangerinde 110. — Marie Sofie, se Kiærskou.
 Fransen, Christoffer, Sgpr. 78.
 Frauen, Christian, Kirurg 284. — Marcus Haggæus, Rgmts.kv-mstr. 284.
 Frederik VII, Konge 88 f.
 Frigast 58.
 Friis, Elisabeth g. m. Axel Juul 156.
 Frost, Henriette Emilie Akseline 43.
 Fynbo, Christen (ca. 1500) 120. — Jep (1483) 120. — Mads (1483) 120. — Peder (ca. 1500) 120.
 Gad, Ida Adolf. Vilh. Julia da Costa 42. — Julia Carolina, se da Costa. — Peter Adolph Rostgaard Bruun, Dr. med. 42.
 Galde, Dorethe 155. — Karen 156.
 Galschiøt, Christian 9.
 Galskyt, Hans Thomsen, Sgpr. 77.
 Galthen, Kirstine Magnelle 30.
 Garde, H. C. Kapt. 220.
 af Geltingen, Slægten 271.
 Gerber, Salomon 155.
 Gesmell, Apolone Gertsdr. 106. — Gert Hermansen, Rdmd., Kbmd. 106. — Johanne Samuelsdr. 106.
 Gibbons, Ltnt. 65.
 Giedde, Christian 156.
 Gindrup, Ida 110.
 Gjedde, Julie Marie Christ., se Jensen. — Peter Johs., Toldkontr. 36.
 Gjødt, Else Christine 186.
 Glahn, Slægten 73 f. — Birgitte Marie 284. — Hans Egede, Apoteker 284. — Henrik Christopher, Missionær 74. — Marie, se Blicher. — Poul Egede, Sgpr. 74.
 Glowder, Robert, Kbmd. 243.
 Glud, Marie, se Lorentzen. — Niels, Klokker 57.
 Good, Daniel 69. — John, Kbmd. 62 f., 65, 68—70. — William Cad-day, Kbmd. 62.
 Goodchild, Cecil Wray, Pr. 246.
 Goold, Charles David 267 f. — Edward, Kbmd. 267. — Sarah, se Huggins.
 Gordon, Alexander 237.
 Gorley, Jemina (Jeahomie) 234.
 Gottlieb, Anne 284.
 Gottschalk, Moses 276.
 Graae, Mourids Christensen, Kbmd. 143.
 Gram, Johanne Dorothea 209. — Margrethe Hedvig, se Fogh. — Niels, Forp. 209.
 Grave, Urtekr. 98. — Anna Marie, se Groth.
 Griis, Anders (1450) 118. — Anders (1558) til Roelsgd. 118. — Bagge 118. — Christen 118. — Christen Christensen 124. — Christoffer 118. — Else (14..) 118. — Knud 118. — Niels (1479) 118. — Niels (1488) 118. — Niels til Slette 118. — Palle (1532) 118. — Peder 118.
 Grobbe, Hieronymus, Korporal 9.
 Groth, Anders 98. — Andreas 99. — Andreas Brandt, Gdr. 99. — Andreas Jensen 99. — Anna Maria 98. — Anna Maria 98. — Anna Maria 98. — Anne Cathrine, se Rabe. — Anne Cathrine 99. — Anne Cathrine 99. — Anne Marie, se Hansdt. —

- Anne Marie, se Nielsdt. — Anne Marie 97. — Anne Marie 99. — Arine, se Fischer. — Berthel Jensen, Sgpr. 95. — Carl Severin, Boghld., Kapt. 98. — Caroline Sophie 100. — Cathrine, se Jensdt. — Cathrine Elisabeth 98. — Cathrine Marie Magdalene, se Arntz. — Dorothea Magdalene, se Müller. — Elisabeth Charlotte 98. — Elisabeth Pauline 93 f., 98. — Ellen, se Henriksdt. — Gertrud, se Jepsdt. — Gjertrud 93. — Gjertrud 98. — Hans Christian, Kbmd. 99. — Hans Henrik, Fabrikant, Major 98. — Hans Jensen 99. — Ingeborg 99. — Ingeborg Charlotte 98. — Jens 99. — Jens Andreasen, Gdmd. 99. — Jens Hansen 99. — Jens Jensen 99. — Jens Johansen, Gæstgiver 94 f. — Jens Johansen, Tingskriver 97. — Jens Jørgensen, Sgpr. 95. — Jens Peter, Apoteker, Kanc.rd. 93, 98. — Johan 98. — Johan, Fuldmgt. 97. — Johan Andreasen, Boelsmd. 99. — Johan Hansen 99. — Johan Jensen, Degn 95 f. — Johanne Antoinette 98. — Jørgen 99. — Jørgen Jensen 95. — Karen, se Thomasdt. — Karen 99. — Kirsten, se Olesdt. — Maren, se Hansdt. — Maren 98. — Maren (Karen) Jensdtr. 95. — Marie Elisabeth 100. — Mette, se Jensdt. — Mette 96. — Mette Cathrine 99. — Mette Marie 98. — Mette Marie 98 f. — Mette Marie 99. — Mette Marie Jensdtr. 99. — Niels, Kbmd. 98. — Oluf, Kbmd. 99. — Peder, Kbmd. 93. — Peder Johansen, Kbmd. 98. — Pernille 98. — Peter Thomsen, Optiker 93, 98. — Rasmus 99. — Simon 97. — Simon 99. — Simon, Kbmd. 100. — Simon Hansen 99. — Simon Peter, Sgpr. 100. — Simon Peter, Toldkasserer 93, 98. — Sophie Amalie 97. — Sophie Amalie 99. — Sophie Hedevig 98. — Sophie Margrethe 97. — Vita Berthelsen 95.
- Grum, Hans Poulsen, Sgpr. 78.
- Grundtvig, Lise, se Blicher. — N. F. S. 74, 198.
- Grüner, Elias Lauritz, Kapl. 65.
- Grøn, Gunde Christensen, Bgmst. 130.
- Grønbech, Slægten 274. — Agathe Birg. Severine, se Benthin. — Anders Chr. Jac. Lund, Dr. med. 53. — Elisabeth (Lise) Camilla, se Krag. — Poul, Grosserer 53.
- Guldbek, Kirkesanger 221 f.
- Gunst, Enkepastorinde 180.
- Guntel, Slægten 272.
- Gyldenfeldt, Silke- og Klædehand-
ler 180.
- Gyllembourg, Thomasine 81, 180, 185.
- Götzche, H. C., Lektor 200.
- Haar, Cathr. Margr., 47.
- Haarløv, Emil, Afd.formand 50. — Mathilde, se Troest. — Lilly Andrea Troest 50.
- Hall, Charles, Dr. 235, 242. — Elizabeth, se Ewant. — Frederikke Christiane 34.
- Hallager, Ellen 52.
- Hallwood, Hannah, se Koplín. — John 239, 250, 254. — Thomas, Kbmd. 239.
- Hamborg, Niels Christensen 122. — Niels Christensen 124.
- Hamilton, Alexander 225—270. — Alexander 232. — Alexander, Laird of Grange, 232. — Anna 249. — David 231. — David, Sir 231. — George 232. — James 231 f., 237 f., 243 f., 270. — James jr. 232, 244—49, 253. — John 232. — John, af Camsketh 232. — Malcolm 253. — Robert 232. — Walter 231. — Walter 232. — William 232.
- Hane, Anna, se Dreyer. — Philip Friedrich, Fuldmgt. 183.
- Hannæsbo, Niels Christensen 124.
- Hans, Kok, 101—04.
- Hansdatter, Ane Cathrine 22. — Anne Marie 99. — Maren 14. —

- Maren 99. — Maren 107. — Mette 114.
- Hansen, Andreas, Bogbinderestr. 185 f. — Anna Sørine Sophie 29. — Anne Cathrine 25. — Borre, Negotiant 112. — Bro, Urmager 156. — Caroline, se Debell. — Caroline Emilie, se Krag. — Erich, Byfgd. 152. — F. J., Koptist 180. — Hans Chr., Sgpr. 30, 43. — Hans Rasmus, resid. Kpl. 43. — Henriette Johanne Magdalene, se Pætges. — I. F., Vinhandler 180. — Ingeborg Cathr., se Troensegaard. — Juliane Cathrine, se Kragh. — Jørgen, Raadmd. 102. — Kristofer, Stortingsstenogr., 42. — Lorentz 25. — Margr. Vilh., se Krag. — Nikolina (Lina) Math., se Helland. — Peter Julius, Manufakturhdl. 25. — Rasmus, Skibsfører 30.
- Harboe, Assistent 81. — Pr. 77. — Frederik Carl Ludvig, Kapt. 64. — Noline Chr., se Lethin.
- Harder, Knud Gotthold, Distriktskirurg 202.
- Harris, George, Planter 266 f. — Sarah, se Child.
- Hasenkam, Margrete Christine 100.
- Hasse, Jacob, Kbmd., Raadmd. 155, 158.
- Heering, Ægidius Wolfrath, Dr. 245 f.
- Heest, Dorte 101—105.
- Hegelund, Christen 128. — Christen, Bgmstr. 128 f. — Giertrud Jørgensdtr. 128. — Jens, Bgmstr. 128. — Maren Pedersdtr. 128, 130, 148 f. — Mette Sørensdtr. 128. — Morten, Rdmd. 128. — Peder, Bgmstr. 128. — Peder Trane 128, 130. — Søren, Rdmd. 128.
- Heiberg, Abel Angel 27. — Johan Ludvig, Forfatter 81—86, 180, 185. — Johanne Louise, Skuespillerinde 81—86, 164 f., 169, 175 f., 180—82, 184. — Ludvig, Prof. 200. — Peter Andreas, Forfatter 184.
- Helland, Nikoline (Lina) Math. 42.
- Helland-Hansen, Anna Marie, se Krag. — Bjørn, Professor 42.
- Hellesen, Johanne Maria 21.
- Helweg, Sylvestra Ernestine Joh. Louise 43.
- de Hemmer, Bente Marie Christophersdtr. 158.
- Hemmingsen, Frederik 272.
- Hendrichsen, Cornelius, Major, Stadshauptmd. 261. — Elizabeth, se Pickering. — Elizabeth 261 f.
- Hendricks, James 234.
- Hendrie, William 231.
- Henrichsen 190, 194.
- Henriksdatter, Ellen 99.
- Hermann, Philip 272.
- Herbst, C. F., Museumsdirektør 88 f., 91.
- Hersleb, Benedicte Marie 108. — Maren, se Sverdrup. — Peder Christian, Sgpr. 108. — S. B., Prof. 108.
- Hertel, Agathe Louise 26. — August Wolfgang, Sgpr. 26. — Marcelline Edle Ludovica 26.
- Hertz, Jens Michael, Biskop 211.
- Hessel, Mads Knudsen, Sgpr. 157.
- Heyliger, Catharine 268. — Raapzaat, Kbmd., Planter 254.
- Hierbeck, Christen Christensen, Rdmd. 136—39.
- Hindenburg, Th., Journalist 90.
- Hirburger, L., Bud 173.
- Hjort, Peder, Lektor 214.
- Hjortdal, Niels Christensen 124.
- Hobe, Slægten 271.
- Hoff, C. F. E., Pr. 274.
- Holliday, Robert 240—42, 251, 255 f.
- Hollænder, Erich Nielsen, Kbmd. 141, 143, 146.
- Holm 203. — Emil 274.
- Holst, Hans Knudsen, Bgmstr. 102 f.
- Holstein, Slægten 271. — Anna Kirstine 31. — Chr. Fr., til Eriks-holm 31. — Engelbrechtine Marie, se Jacobsen. — Frederik Adolf, Lensgreve 215.
- Holstein-Krag, Aina Gertrud Helena, se Engstrøm. — Anna Kristina Eug., se Nordberg. — Chr. Fr., Tjantstman 44. — Ivar Teod.

- Kr., Revisor 53. — Kerstin Gertrud 56.
- Holsøe, Emilie Charlotte, se Klentz.
- Niels, Kontorchef, Maler 40. — Niels Peter Chr., Arkitekt 40. — Vilhelmine Margr., se Krag.
- von Holten, Johann 272.
- Holtzförster, Præst 172 f.
- Honnens, Slægten 274.
- Hoppe, Slægten 274.
- Hostrup-Schultz, Minona Blanca Malvina 74.
- Houlberg, Marie Katrine, se Thygesen. — Nielsigne Nielsen 37. — Peter Nielsen, Sognerdsformd. 37.
- Howden & Co. 67. — Arthur, Kbmd. 61 f., 63, 68. — John, Kbmd. 61 f.
- Hoyer, Frue 93.
- Huggins, Christiana 240, 267. — Elizabeth, se Child. — Elizabeth, se Ewant. — Ewant 242. — Fannie Choppin, se Child. — Lucretia 267. — Robert, jun. 230, 266 f. — Sarah Child 267. — William, Planter 228 f., 240, 242.
- Huulegaard, Anne Arence 74.
- Huus, Slægten 274.
- Hvas, Anna Mortensdatter 128. — Morten, Mag., Sgpr. 129.
- Hvid, Slægten 274. — Skuespiller 81. — Niels 102.
- Hvorup, Christiane, Dameskræderinde 184.
- Häggqvist, Augusta 44.
- Høeg, Mogens 131.
- Høg, Iver, til Bjørnholm 156. — Jørgen 155. — Søren Nielsen, Møller 119.
- Høst, Toldkasserer 70.
- Høyer, Anne Julie, se Paludan-Müller. — Carl Vilhelm, Agent, Kbmd. 220.
- Ibsen, Anna Jensdtr. 158. — Ape-lone Jensdtr. 158. — Jens, Kbmd., Rdmd. 134, 142 f., 158. — Karen Jensdtr. 158.
- Ingeborg, Prinsesse 160.
- Ingemann, B. S. 74.
- Ingram, Archibald 237.
- Ipsen, Abel Angel, se Heiberg. —
- Juliane Marie, se Krag. — Lars, Etrd. 27. — Ole Carl, Sgpr. 27.
- Ivanow, Caroline Augustine, se Kier. — Frederich Conrad, Skræder 184.
- Iversdatter, Sophie 79.
- Jacobsdatter, Anne Marie 9. — Anne Marie 9, 15. — Bodil 9, 11. — Boel Christine 19. — Ellen 9. — Johanne Marie 9. — Sophia Maria 9, 15, 58.
- Jacobsen, Slægten 275. — Anders, Sergent 154. — Anna, se Petersen. — Carla Katrine 51. — Christen, Rdmd. 136. — Christopher, Tobaksspinder 98. — Ejler 157. — Engelbrechtine Marie 31. — J. C., Brygger, Mæcen 91. — Jacob, Skrædersv. 9. — Margrethe 34. — Margrethe Dor. 23. — Mourits, Skrædermstr. 9, 11. — Niels, Karetmager 51. — Peter, Skrædersv. 9. — Søren, Ridefgd. 9.
- Jacobæus, Christine Marie 46.
- Jakobsen, Hans, Postmstr. 111. — Mikkil, Købmandskarl 111.
- James, John, Planter 252, 255 f.
- Jantzen, Ane Cathrine, se Jensen. — Jul. Ferd., Fuldm. 28. — Maren Dagmar Vict. 28.
- Jelstrup, Maren 276.
- Jensdatter, Anna 158. — Cathrine 99. — Margrete 130. — Mette 99.
- Jensen, Anders 124. — Ane Birgitte 39. — Ane Cathr. 28. — Birgitte Marie 284. — Caroline Maria Augusta 275. — Cathrine Dor., se Servais. — Christen, Kbmd. i Viborg 134. — Christen, Skræder (1645) 9. — Gottlieb Andreas, H. R. Assessor 275. — Hans Peter Chr., Gaardejer 29. — Hansine Vilh., se Krag. — Helene Margr. 43. — Hendrich, Landstingshører, Bgmstr. 146, 148. — J. L., Blomstermaler 93. — Jacob (1653, Viborg) 143. — Jens, Forp. 29. — Jens, Handelsgartner 36. — Jens Franc. Eugen., Kbmd. 37. — Josephine Marie, se Møller. — Julie Marie Christ. 36. — M. 77. — Maren

46. — Margrethe 276. — Marie, se Fahrenholtz. — Marie Louise Emilie 29. — Morten, Brygger 15. — Niels, Gaardejer, Sgfgd. 272. — Niels, Gdmd. 22. — Otto, Tømremstr. 29. — Peder, Gd-ejer 276. — Peder, Gdmd. 22. — Simon, Administrator 79, 284. — Susanna Marie 37. — Thøger, Munk 129. — Wilhelmine Marie, se Dahlerup.
- Jeppesdatter, Gertrud 99.
- Jermiin, Henrik Jensen, Sgpr. 157.
- von Jessen, Slægten 272.
- Jessen, Henrik, Byfgd. 110. — Peder Pedersen, Sgpr. 158. — Susanne Katrine 110.
- Johansen, Hans, Ridefgd. 143, 146. — Jørgen 12.
- Johnsen, Carl Gustav, Sgpr. 30. — Chr. Ferd., Distr.læge 30. — Eline Marie, se Ambders. — Julie Theodore, se Krag.
- Johnson, Anthony 252, 256.
- Jonsen, Sigvard, isl. Købmand 12.
- Josefsen, Hans, Herregaardsforp. 107.
- Junge, Catharina Dor., se Møller.
- Karen Nielsine 23. — Peter Jørgen, Sgpr. 23.
- Juul, Apolone Marie, se Kjærskov. — Axel 156. — Niels Axelsen til Bjørnsholm 155. — Oluf, Rdmd., Overvisitør 111.
- Jylbye, Niels Jensen, Sgpr. 107.
- Jørgensen, Alice Marie Magd. 55. — Anders, Møller 19 f. — Anders, Skrædermstr. 14. — Hendrich, Rdmd. 151—53, 156. — Jens (1645, Viborg) 138. — Jens, Byfgd. 152. — Jens, Skrædermstr. 14.
- Kaarsberg, Christen Jensen, Skrædermstr. 14 f. — Kirsten Jensdt. 15.
- Kaas, Hartvig til Hørup 102 f.
- Kalckar, Nathan Simon, Talmudist 180 f.
- Kall, Hans, Prokurator 144.
- Karmark, Jens, Sgpr. 137.
- Kasbjerg, se Kærbjerg.
- Keller, Cæcilia, se Tøxen. — Johan Peter 77. — Johannes, Sognefgd. 77. — Noline 77.
- Kelp, Christine Lovise 283. — Frederik 283. — Juliane Marie 283. — Zacharias Daniel, Rgmt.kv.-mstr. 283.
- Kett, Anna, se Dreyer. — Franz 183. — Johanne Magdalena, se Pætges. — Ludvig Franciscus, Kopist 178, 183.
- Keynall, Frank, Kapt. 227.
- Kiedelsmed, Oluf Christensen, Sgpr. 128, 135, 137 f., 141.
- Kieldorph, Christen Clemensen, Sgpr. 131, 135.
- Kielschow, Maria Abigael 187.
- Kier, Caroline Augustine 184, 186. — Hans Frederich, Handskemager 184. — Marthe 184.
- Kierrumgaard, Anna Benedicte Rebekka, se Riber. — Arenza Birgitta 74 f. — Hans Christen Hansen, Værtshush. 74.
- Kierschou, Christian, Øltapper 114. — Mette, se Hansdt.
- Kiershov, Ingeborg Kristine, se Trane. — Iver Hansen 115.
- Kierskov, Hans Christian, Snedker 115.
- Kierskow, Amborg, se Selstrup. — Frederik Christian 115. — Frederikke Emilie 115. — Helene 115. — Jeppe Rasmussen, Overskærersv. 114 f. — Marie Elisabeth 115.
- Kierup, Peder Olufsen 11.
- Kihlmann, Axel, Baneformand 36. — Emma 36. — Ester Petrea, se Kragh. — Hermann Axel Konst., Adjunkt 36.
- Kisbye, Elise Marie Theod., se Claussen. — Johs. Brandt, Sagf. 35. — Rigmor Dorthea 35.
- Kiær, Slægten 275.
- Kiærskou, jfr. Kjærskov, Kjærskov. — Cathrine Maria 110. — Christian 110. — Frederik Christian, Maler, Prof. 110. — Henrik Peter 110. — Hjalmar Frederik, Botaniker, Docent 110. — Ida, se Gindrup. — Jakob 110. — Marie Louise Jakobine 110. — Marie Sofie 110. — Sofie 110.

- Kjørboe, Familien 272. — Christen, Proviantsforv. 284. — Maren 284.
- Kjeldsen, Slægten 272.
- Kjerschow, jfr. Kiærskou, Kjærskov. — Anna, se Aagaard. — Benedicte Marie, se Hersleb. — Caroline Erasmie 109. — Christian Collett, Stiftamtmd. 108 f. — Christiane 109. — Einar, Læge 109. — Erasmus Theodor, Assessor 109. — Harald, Sagfører 109. — Johanne Benedicte 108. — Kaja Petrea Johanne 109. — Mariane 109. — Massi 109. — Marie Benedicte 109. — Nancy Adelaide, se Esbensen. — Oscar, Byskr. 109. — Peder, Rigsadvokat 109. — Peder Christian Hersleb, Biskop 108. — Petrea 109. — Rasmus Sunds, Sgpr. 108.
- Kjærsgaard, se Kjærskov.
- Kjærskov, jfr. Kiærskou, Kjerschow. — Slægten 106—115. — Anna Samuelsdtr. 107. — Apolone Marie 111. — Apolone Samuelsdtr. 111. — Christen 111. — Christen 112. — Christen, Farver 112. — Christen Heug 112. — Christen Samuelsen, Farver 107 f. — Ellen Christensdtr. 112. — Gert Christensen 106. — Hans 110. — Jacob, Kopist, Bogholder 109. — Jakob Christensen, Farver 111. — Jens Juelby 110. — Johannes 110 f. — Karen Samuelsdtr. 111. — Katrine, se Andreasdtr. — Katrine Christensdtr. 112. — Katrine Christensdtr. 112. — Katrine Christensdtr. 112. — Kirsten 111. — Lyder Thomsen, Sgpr. 106 f. — Maren, se Saxtrup. — Maren 111. — Maren 112. — Maren Christensdtr. 106. — Niels 109. — Niels Christensen 106. — Peder, Farver 111. — Rasmus 111. — (Kjærsgaard), Samuel Christensen, Kbmd., Farver 107. — Samuel Peter Bjerling 108. — Susanne Dorthea, se Lind. — Susanne Katrine, se Jessen.
- Kjærulf, Christian Henrik, Sgpr. 107.
- Kjærulff, Anna Cathrine 187.
- Kjølens, Niels, Kbmd. 143, 146.
- Klein, Hans Pedersen, Skrædermst. 12.
- Klentz, Emilie Charlotte 40.
- Klingberg, Henrik Mathias Vilhelm, Prof., Stabskirurg 210.
- Klingenberg, Landsdmm. 265.
- Klog, Jørgen Christian, Sgpr. 193.
- Klæboe, Kbmd. 109.
- Klüwer, Maren (Maja) Johanne Danielle, se Krag. — Wulff Jacob Chr., Ob. 27.
- Knegt, Anders Christensen 124.
- Knox, Andrew 250, 264. — Hugh, Dr., Pr. 253—56, 263—65, 270. — John, Kbmd. 62. — Mary 265.
- Knud VI, Konge 160.
- Knud Eriksen, Konge af Sverige 160—63.
- Knudsen, Dorthea 40. — Hans, Rektor 97. — Johanne, Lærerinde 190.
- Knuff, Christiane Marie 20.
- Koch, Ludvig, Gæstgiver 94.
- Kochen, Albrecht Heinrich Matthias, Sgpr. 209.
- Kock, Peder Nielsen 124.
- Koed, Marius, Direktør 272.
- Koefoed, Caroline Amalie, se Petersen. — Conrad Daniel, Biskop, Dr. theol. 203, 211 f. — Ove Harald Oscar, Just.r.d. 46. — Ove Peter Chr. Vald., Konsul 46. — Sophie Christine Elis., se Krag.
- Kold, Jens Christensen 123.
- Koldsgaard, Christen Pedersen 123.
- Kongslew, Noline, se Müller. — Troels, Kfrd. 210.
- Konow, Familien 272.
- Koplin, Hannah 254. 256. — Matthew 254.
- Kornerup, Peder, Kbmd. 272.
- Kortright, Cornelius, Planter 261. — Cornelius Hendrichsen, Planter 262. — Elizabeth, se Hendrichsen. — Elizabeth 262. — Hester 261. — Hylleborg Mar-

- garetha Juliana, se Walterstorff. — Sarah Heyliger 262.
- Krael, Christopher, Skrædermstr. 9.
- Krag, Aage Nicolai Fr. Sev., Klokker 37. — Agnes 42. — Agnes Cathinca Blicher, se Madsen. — Alicia, se Prior. — Anders Christensen, Skrædermstr. 9—11, 13—15. — Andreas, Branddir. 47. — Andreas Esbensen, Forpagter 24, 32. — Andreas Rosenberg, Bankfuldmægtig 46. — Ane Cathr., se Pedersdtr. — Anette 55. — Anita, se Duurloo. — Anna Caroline Amalie, se Volkertzen. — Anna Ditlevine Sophie, se Madsen. — Anna Julie 39. — Anna Kirstine, se v. Holstein. — Anna Lise 52. — Anna Maria 16, — Anna Marie 42. — Anna Sofia, se Nilsson. — Anne Dorthe, se Albinus. — Anne Margrethe 18. — Anne Sophia 22. — Annie, se le Fèvre. — Antoinette Frederikke, se Esbensen. — Antoinette Frederikke 45. — Antoinette Frederikke 46. — Aurelia, se Nani. — Axel, Gartner 38. — Basil William 55. — Benjamin 23. — Birgitte 56. — Bodil 21. — Bodil Marie, se Langkilde. — Bodil Elisab. 54. — Bodil Sidney 55. — Bodild Augusta, se Broberg. — Carl Andreas Rosenberg, Ingeniør 45. — Carl Chr. Hall 36. — Carl Mauritz Gotthold Rosenberg, Kmhr. 45. — Carla Katrine, se Jacobsen. — Caroline Emilie 30. — Caroline Henriette Marie 33. — Caroline Petrine 25. — Catharine Elis. Margr. 23. — Cathrine Elis., se Meyer. — Cathrine Elis. 23. — Cathr. Marie, se Møller. — Cathrine Sophie Vilh. 20. — Christen Andersen 11, 14, 16. — Chr., Gdejer 29. — Chr., Kromand 21. — Christian, Pr. 13, 15 f. — Christian, Sgpr. 26. — Christian, Sgpr. 41. — Chr. Ernst, Grosserer 43. — Chr. Ernst, Sgpr. 23. — Chr. Jens Johs., Salgsdir. 48. — Chr. Marinus Helmert, LR.Sagfører 51. — Chr. Mauritii, Sgpr. 19, 58. — Chr. Nic. Pingel, Overtelografist 36. — Chr. Peter Baagøe 52. — Chr. Peter Seidelin, Sgpr. 30. — Christiane 21. — Christiane 22. — Christiane Magd. 19. — Dagny Julie, se Risø. — Eline Frederikke Wilh. 27. — Elisabeth 50. — — Elisabeth (Lise) Camilla 53. — Elisabeth Cecilie 45. — Ellen 14 f., 17. — Ellen Gudrun, se Nygaard. — Ellinor 56. — Else Anita 49. — Else Marie 56. — Emilie 41. — Erik, stud. jur. 51. — Erik Frederik Martin, Dir. 40. — Erik Per Scot 51. — Erik Mouritz Saurbrey. Tegner 50. — Erik Pingel, Ingeniør 49. — Erik Thorkild Chr. 56. — Ernst 44. — Ester 50. — Ester 51. — Esther Louise 52. — Frederik Carl, Sparekasse-dir. 24, 32. — Frederik Wilh., Ob. 28. — Frederikke, Malerinde 47. — Fridrich 21. — Georg Sev., Fuldm. 28. — George Francis, Electr.Insp. 49. — Gerda 55. — Gerda Albertina, se Nilsson. — Glury 50. — Hans, Kromand 21. — Hans Lauritzen, Sgpr. 16. — Hans Wilh. 22. — Hans Wilh., Arkitekt 38. — Hans Wilh., Gdejer 23. — Hans Vilh., Sagfører 40. — Hansine Vilh. 29. — Helmerline Johanne, se Clausen. — Henri Kristian Saurbrey, Journ. 50. — Hilda Lilian Frances, se Murray. — Ida Adolf. Vilh. Julia, se Gad. — Ingeborg, se Larsen. — Ingeborg 38. — Ingeborg 46. — Ingeborg Astrid, se Lumholdt. — Inger 21. — Inger 21. — Inger, Massøse 47. — Inger Charlotte, se Baagøe. — Inger Elisabeth 39. — Inger Sophie Julie 43. — Ingrid Anna Berta, se v. Lukowicz. — Ingrid Nicoline Vilh. Elis., se Rosenberg. — Jacob 21. — Jacob Gotfr. 20. — Jacob Gotl. 17. — Jacobine Cathr. 20. — Jen-

ny Margr. 52. — Jenny Sophie, se Petersen. — Jens 21. — Jens Christensen, Skrædermstr. 9—15. — Jens Chr. 41. — Jens Godfred 17. — Jens Gottfried, Møller 18. — Jens Knudsen, Sgpr. 16. — Jessie, se Bain. — Jessie Veronica, se Pettijohn. — Jette 56. — Joh. Marius Dan. 27. — Johanne, se Petersen. — Johanne, se Mikkelsen. — Johanne Petrea, se Schmauch. — Johannes, Sgpr. 16. — Johs. Chr. Georg. Fr. 36. — Johs. Theod., Assistent 37. — Juliane Maren Marie 36. — Juliana Maria, se Bendixen. — Juliane Marie 27. — Juliane Marie 29. — Julie 38. — Julie Dorthea 37. — Julie Dorthea, Lærerinde 41. — Julie Marie Christ., se Jensen. — Julie Theodore 29. — Jutta, se Saurbrey. — Jutta Valborg 50. — Karen Nielsine, se Junge. — Karine Cecilie 31. — Karise Christiane Nic. Marie, Kl.lotterikoll. 37. — Karl Frederik, Manufakturhdl. 39. — Kirsten 51. — Kirsten 53. — Kirsten Ingeborg 55. — Kirsten Jytte, se Christensen. — Kirstine 20. — Kirstine Magd. 19. — Knud 46. — Knud Vald. 46. — Kristian Saurbrey, Maskinmstr. 37. — Lars, Jordbruger 21. — Lilly Andrea Troest, se Haarløv. — Louise Eleonora 43. — Louise Math. 43. — Magdalene, se Boysen. — Magdalene, se Bruun. — Magdalene Sophie, se Witte. — Maren, se Dorph. — Maren Dagmar Vict., se Jantzen. — Maren (Maja) Johanne Daniella 27. — Maren Marie Rasmine, se Poulsen. — Margrethe 26. — Margr. (Grethe), Sygeplejerske 44. — Margr. Elisabeth 22. — Margr. Magd. 53. — Margrete Wilh. 24. — Margrethe Vilh. 43. — Maria Margr. Wilh., se Seidelin. — Maria Wilhelmina 44. — Mariane 46. — Marie, se Balslev. — Marie 37. — Marie Chri-

stine, se Larsdtr. — Marie Frederikke Jac. Andrea, se Petersen. — Marie Kirstine, se Erikson. — Marie Louise Emilie, se Jensen. — Marie Sigr. Bodil, se Nygaard. — Martha Charl. 20. — Mary, se Pless. — Mauritz Gotthold, Overlærer 36. — Mauritz Gotthold, Sgpr. 18, 58. — Mauritz Gotthold, Sgpr. 22, 58. — Mauritz Gotthold, Sparekassedir. 24. — Mauritz Gottholdt Ivar Wilh., Læge 30. — Mauritz Theodor, Læge 41. — Mauritz Theod. Baagøe 52. — Mera Katrine Dor. 50. — Mogens 51. — Mogens Nicolai, Manager 49. — Mogens Peter 55. — Mourits Gotfr., Skibsmægler 37. — Myliane Marie Morville 25. — Noline Marie, se Pingel. — Noline Regine, se Suze. — Niels 51. — Niels, Landsdomm. 135. — Niels, Sparekasseassistent 47. — Niels Baagøe 52. — Niels Edmund 55. — Nielsigne Nielsen, se Houlberg. — Ole, Stud. 13, 16. — Ole Vind Baagøe 52. — Olga 44. — Otto, Sparekasseassistent. 55. — Otto Vilh., Grosserer 38. — Paul Chr. Bruun, Translatør 52. — Peder Mauritz, Farmer 44. — Peter 31. — Peter, Apoteker 32. — Peter, Bankassistent. 54. — Peter, Møller 20. — Peter, Snedker 23. — Peter Bartholin Bruun 44. — Peter Gotfr. 20. — Peter Gotthold, Afd.forst. 52. — Peter Hartvig, Kromand 19. — Peter Jørgen Junge, Direktør 29. — Petrine Dor. 29. — Petrine Frederikke Hansine, se Paludan. — Rasmus, Viceadmiral 14—17. — Sidney 56. — Sophie 21. — Sophie Agathe 18. — Sophie Christine Elis. 45. — Sophie Elis. Car. 27. — Susanna Maria, se Jensen. — Svend Aabye Georg Saurbrey, Afd.leder 50. — Theodor Chr., Grosserer 39. — Theodor Sophus Elisæus, Stat.insp. 31. — Valdemar 46. — Valdemar, Forv. 38. — Vera 51. —

- Vera Anna Eleon., se Lindberg.
 — Vibeke 51. — Viggo Frederik, Farmer 37. — Viktor 50. — Vilh. 44. — Vilhelmine Margr. 40. — Villiam, Agent 47. — Wilma, Lærerinde 49. — Volrath Mylius 25.
- Krag Copello, Luis Aurelio 56.
- Krag Pettijohn, Carlos Erik, Ingeniør 54. — Ingrid Sofia 54. — Maria Elisa 54. — Mauricio Gotthold, Ingeniør 54.
- Krag Prior, Alicia Jessie 56. — Mauricio Andreas Julio 56.
- Kragh, Aage, Kapt. 33. — Axel Peter, Handelsgartner 34. — Bente 48. — Bodil, se Christensen. — Dagmar Ophelia, se Steinhauer. — Ellen Kathr., se Lange. — Ellen (Eline) Kathrine Agathe 35. — Ellen Katrine, se Becker. — Ellen Margr., se Olivarius. — Elna Kathrine Margr., Malerinde 48. — Erik Theodor 48. — Ernst Topsøe 55. — Ester Petrea, Massøse 36. — Esther, se Rasmussen. — Ingeborg Margr., se Topsøe. — Jens Theodor, Sgr. 25. — Jens Thorvald Johs., Arkitekt 33. — Johannes, Billedhugger 34. — Juliane Cathrine 25. — Marcelline Edle Ludovica, se Hertel. — Margrethe Marie, Massøse 35. — Maria Emilie 25. — Mogens Ellis, Musiker 47. — Morten, Dyrlæge 35. — Otto Johannes 48. — Rigmor, se Beck. — Rigmor Dorthea, se Kisbye. — Rigmor Elis., Massøse 47. — Svend Dyre Topsøe, Gartner 48. — Thorvald, Overbanemstr. 35. — Yngve Vilh. Topsøe, Forp. 48.
- Krahe, Anna Margrethe 16.
- Krarup, Arnoldine Christine, se Wormslev. — Henr. Emilie Akseline, se Frost. — Inger Sophie Julie, se Krag. — Janus Balthasar, Landmd., Forf. 27. — Janus Balthasar, Pr. 28. — Jens, Stiftsprovst 28. — Niels Bygum Chr., Landmd. 28. — Nikolaj Thure, Sgr. 43. — Ove Vald., Sgr. 43. — Sophie Elis. Car., se Krag.
- Krause, Major, Planter 236 f.
- Krogh, Frederik, Degn 58.
- Krüger, Friderich, Raadmd. 158.
- Kærbjerg 98. — Anna Maria, se Groth.
- Køppen, Snedkersv. 172 f.
- Køpping, se Køppen.
- Lahde, Gerhard Ludvig, Hofkoberstikker 206.
- Lambert, Parykmager 10.
- Lancaster, Joseph, Skolemand 204.
- Lang, Anna Margrethe 76.
- Lange, Ellen Cathr. 26. — Jens, Proprietær 26. — Jørgen til Bregninggd. 155. — Margrethe Dor., se Bredsdorff.
- Langebek, Jacob 57. — Marie, se Wulff.
- Langkilde, Bodil Marie 33. — Frederikke 33. — Niels Hellfach, Etrd. 33.
- Larsdatter, Ellen Marie 25. — Giertrud 25. — Kristine 25. — Marie Christine 19.
- Larsen, Anna Julie, se Krag. — Hans Peter, Bestyrer 39. — Hartvig 25. — Ingeborg 38. — Karl, Prof., Forfatter 74. — Krag 25. — Mathilde Minona Marie (Mimi), se Schwartzkopf. — Peder 25.
- Larsson, Ingrid 31.
- Lassen (Roed), Peder 125. — Peder, Licentiat 154. — Søren Peter, Sgr. 198.
- Lauridsen, Maren, se Madsen. — Mikkil, Gdmd. 36.
- Lauritsen, Knud, Sadelmager 143 f.
- Laursen, Christen, Hrdsgd. 133. — Jens 133.
- Lavien, John (Johan) Michael, Kbmd. 227, 229 f., 232—37, 242 f., 245, 247. — Peter, 230, 236 f., 245, 247. — Rachel, se Faucett.
- Lerche, Cornelius Madsen, Sgr. 157. — Johanne 79, 167. — Knud, Sgr. 167.
- Lesly, Margaret 231 f. — Walter, Earl of Ross 232.
- Leth, Sejer Olesen, Sgdegn 274.
- Lethin, Ingeborg Kirstine, se Tøxen. — Joachim Kretschmer,

- Sproglærer 77. — Nicoline Chr. 77.
- Leuchardt, Anne Cathrine, se Groth. — Erik 99.
- Levin, Michel 179.
- Liebenberg, Michael Fr., Hofpræst 173.
- Liebmann, Michael, Kbmd. 67.
- Liisberg, H. C. Bering, Museumsmand 87, 90 f.
- Lilie, Thomas, Kbmd., Planter 250—52.
- Lind, Susanne Dorthea 110.
- Lindberg, Sigfrid Henning, Ingeniør 50. — Tekla Anna Wilh., se Andersson. — Vera Anna Eleon. 50.
- Lindemark, Poul Jensen, Byfgd. 229.
- Lindenov, Hans til Skovsgaard 135.
- Lindhard, Elisabeth Pauline, se Groth. — Johannes, Lærer, Kirkesanger 93, 98. — S. J., Kbmd. 93.
- v. Lohendal, Slægten 271.
- von Lohenschield, Slægten 271.
- Lorentzen, Elisab. Maria 57. — Svend, Billedskærer 9, 57.
- Luja, Karen Christiansdtr. 158.
- v. Lukowicz, Britta Julie Henr., se Elmberg. — Ingrid Anna Berta 52. — Robert Anton Edwin, Dir. 52.
- Lumholdt, Alice Marie Magd., se Jørgensen. — Hans Roesvill, Grosserer 55. — Ingeborg Astrid 55.
- Lund, Anne Jørgensdt. 76. — Deliane 18. — Gertrud Margr. 20. — Knud 275.
- Lund & Chapman 67.
- Lundbye, J. Th., Maler 272.
- Lunøe, Maren 276. — Palle Møller 276.
- Lydersen, Thomas, Kbmd. 106.
- Lynson, David Beckman 267.
- Lütken, A. D., Kpl. 200. — Johannes Christian, Lektor 187, 190, 199, 213. — Margrethe, se Suhr. — Marie Margrethe 198, 221. — Marie Christine, se Saxtorph. — Mathæa Elisabeth 195, 198. — Otto Diderik, Klokker 222 f. — Otto Diderik, Sgpr. 187, 195, 199, 204. — Peter Wilhelm, Amtsprovst 187—224. — Thomas Caspar, Amtsforv. 222.
- Lytton, Ann, se Faucett. — Ann 228, 238 f., 243 f., 250—58. — Christiane, se Huggins. — Elisabeth 228, 231. — Elizabeth, se Ewant. — James, Planter 227—29, 231, 238 f., 241, 243—45, 247, 249—57, 266 f., 270. — James jr. 228, 240 f., 250, 270. — Jane, se Williams. — John Faucett 228, 238, 244. — John Williams 240, 252, 256, 268. — Josias 228, 230. — Luch Henry 228. — Margaret 228. — Peter 228, 240—46, 248, 250 f., 270.
- Maarvild 18. — Magdalene Margr. 58.
- Mac Donnell, Ann 245 f.
- Mac Dowel, William, Dr. 239.
- Mac Nobeny, Thomas, Tømrermstr. 248 f.
- Madsen, Agnes Cathinca Blicher 39. — Anna Ditlevine Sophie 29. — Fr. Martin, Godsforv. 29. — Hans Peter, Snedker 39. — Hansine, se Blicher. — Jacob, Biskop 101, 104. — Jacobine Cathr., se Krag. — Maren 36. — Niels, Forp. 20. — Rasmine Kirstine, se Møller.
- Madvig, Johan Nicolai, Prof. 215.
- Magnússon, Finnur, Gh.arkivar 87.
- Majoner, Hans Jørgen, Kbmd. 156.
- von Mandern, Carl, Instrumentmager 13.
- Mariager, Henrich, Prokurator 237. — Niels Olufsen, Sgpr. 134.
- Markoe, Ann 269 f. — Elizabeth 269. — Isaac, Plantageejer 269.
- Markussen, Rasmus, Brygger 14.
- Matthiesen, Jens, kgl. Rideknægt 183. — Johanne Magdalena, se Pætges. — Niels Vilhelm, Slotsforv. 183.
- Matthiessen, Eva Alex. Juliane Emilie 35.
- van Mehren, Christian, Kbmd. 67.
- Merrild, Slægten 272.
- Meulengracht, Carsten, Kbmd. 61.
- Meyer, Cathrine Elis. 18. — John

244. — Martha Charl., se Schi-
bye. — Mathew 244. — Peter
Casparsen, Sgpr. 18.
- Michelsen, C., Guldsmed 91. —
Caroline Erasmie, se Kjer-
schow. — Christian, Skibsreder,
Statsmin. 109. — Ester Petrea,
se Kragh. — Hans, Gmd. 272.
— Jacob Andreas, Kbmd. Kon-
sul 109. — Jens Kjeldsen, Høj-
skoleforst. 36.
- Mikkelsen, Christian, Apoteker 43.
— Johanne 43. — Sylvestra Er-
nest. Joh. Louise, se Helweg.
- Mitchell, Ann, se Lytton. — George
253 f., 255 f., 257. — Robert 253—
55, 257.
- Mogensen, Ole (i Bergen) 9.
- Mohr, Anna Catharina 275. —
Hans Clausen, Humlefører 98 f.
— Mette Marie, se Groth.
- Moir, Alexander 237.
- Moline, Olga, se Krag.
- Moltke, A. G., Greve 73.
- Monserrat, Ingrid Sofia, se Krag
Pettijohn. — Maria, se Bus-
quets Busquets.
- Monserrat Alba, Ricardo 54.
- Monserrat Busquets, Ricardo 54.
- Moore, James Hamilton, Bleg-
emester 61, 63.
- Morsing, Christen Nielsen, Sgpr.
78.
- Murray, Hilda Lilian Frances 49.
— John, Major 49.
- Müller, Caspar Peter, Akademi-
Forv. 187. — Dorothea Magda-
lene 98. — Hans, Kasserer 221.
— Maria Margrethe, se Lütken.
— Noline 210. — Sophus, Ar-
kæolog 87.
- Mynster, Jacob Peter, Biskop 188,
212.
- Möhl, Nicolai Chr., Prof. 81.
- Møller, Anna Sørine Sophie, se
Hansen. — Anne Sophia, se
Krag. — Carl Chr., Forp. 29.
— Catharina Dor. 23. — Cathr.
Marie 20. — Eva 180. — Hans
Jørgen, Prokurator 29. — Hans
Rasmus 22. — J. F., Portræt-
maler 181. — Jens, Prof. theol.
201, 215. — Johan Henrik,
Kbmd. 111. — Josephine Marie
29. — Juliane Marie, se Krag.
— Kirsten, se Kjærskov. — Niels
R. 274. — Rasmine Kirstine 29.
— Rasmus Andr., Gdejer 22.
- Mønster, Peter Hans, Biskop 211
215.
- Mørch, Poul, Mag. Pr. 158.
- Mørck, Slægten 272.
- Nagel, Johanne Ant., se Groth. —
Marcus, Skipper 98.
- Nandrup, Karine Heide 24. — Pe-
der Knudsen, Vinhandl. 156.
- Nani, Carolina 54.
- Nepgaardt, Niels Pedersen, Raad-
md. 142 f., 145, 150.
- Newton, Elizabeth, se Hendrich-
sen. — Samuel, Planter 262.
- Nielsdatter, Ane Marie 183. — Anne
20. — Anne 106. — Anne Marie
98. — Dorthe 17. — Ida 274. —
Pernille 98.
- Nielsen, Hans Christian, Lærer
190, 204 f. — Iver, Rdmd. 79,
167. — Johanne 33. — Johanne
Marie 39. — Jørgen 194 f. —
Jørgen, Gdmd. 22. — Kield
(1660, Thisted) 155. — Mads
(1645) 78. — Marthe 184. — N.
P., Skuespiller 81. — Rasmus
275. — Thomas i Mosebjer 118.
- Nilsson, Anna Sofia 31. — Gerda
Albertina 31. — Ingrid, se Lar-
son. — Nicolaus Bernh., Told-
insp. 31.
- Noack, Familien 276.
- Nordberg, Anna Kristina Eugenia
44. — Augusta, se Häggqvist.
— Hans, Stat.insp. 44.
- de Nully, Anna 268 f. — Anna Mar-
grethe, se Brown. — Bertrand
Pieter, Stadshauptmd. 231,
233 f., 268. — Catharina, se Hey-
liger. — Mary 268. — Pieter
Heyliger 268.
- Numsen, C. F., Overhofmarskal
66—68, 70—72.
- Núñez Jorquera, Maria del Rosa-
rio 45.
- Nygaard, Bodil Christine, se Chri-
stensen. — Ellen Gudrun 49. —
Marie Sigrid Bodil 49. — Mor-
ten Peter, Muremestr. 49.
- Nyholm, Slægten 274.

- Nørholm, Peder Jensen, Sgpr. 158.
 Nørregård, Slægten 275. — Jens, Dr. phil., Højskoleforst. 275.
 Olesdatter, Kirsten 98.
 Olivarius, Ellen Margr. 35. — Joh. Henr. Bohn, Hosp.forst. 35. — Martine Jac. Ulr., se Petersen.
 Orlík, Christiane, se Rosenørn. — Clara Marie, se Pætges. — Holger Ludvig Theodor, Birkedommer 185. — Jacob Baden, Etatsraad 185.
 Olsen, Bodil, se Krag. — Cornelius, Gdmd. 21. — Lars, Matros 110.
 Olufsen, Laurids (1666, Viborg) 155.
 Omann, Simon Jacob, Sgpr. 206.
 Orly, Daniel, Degn 246.
 Ostenfeld, Ostenfeldt. — Ane 158. — Christen, Stud. 158. — Christen Pedersen, Gaardejer 159. — Christian Pedersen, H.R.Assessor 134. — Giertrud 158. — Jens, Mag. 127—159. — Jens, Stud. 158. — Margrethe Pedersdtr. 134, 158. — Mette Pedersdtr. 134. — Niels Pedersen, Kbmd., Rdmd. 128, 134, 142 f., 146. — Peder, Stud. 158. — Peder, Stud. 158. — Peder Pedersen, Stud. 134. — Peder Pedersen, Bgmstr. 133—39, 141—46. — Thøger 158.
 Ottesen, Vil, Degn 87.
 Overgaard, Sara Rasmusdtr. 158.
 Oxholm, Valdemar Tully, Overhofmarskal 89.
 Paaske, Christen Pedersen 123.
 Paludan, Anna, 187. — Johanne Petrine, se Bang. — Julius Ferd., Gen.maj. 32. — Petrine Frederikke Hansine 32.
 Paludan-Müller, Anne Julie 199, 220. — Carl, Cand. jur. 202 f., 209 f. — Caspar Peter, Historiker, Prof. 187, 196, 223. — Frederik, Digter 187. — Jens, Biskop 187—224. — Jens, Provst 187, 220. — Marie Benedicte, se Rosenstand-Goiske. — Wilhelm, Sgpr. 212, 220.
 Parsberg, Regitze 155. — Werner til Sødal 138.
 Paslick, Slægten 273.
 Paulsen, Thora Alvilde 42.
 Pearce, Francis, Dr. 255.
 Peatie, Charlotte 63. — John, Kbmd. 63.
 Pedersdatter, Ane Cathr. 21. — Anna 129. — Anne Kirstine 99. — Berte, g. m. K. C. Durup 77. — Karen 132, 134, 155. — Kirsten 22. — Margrete 130. — Margrethe 132. — Mette 132 f., 154.
 Pedersen, Insp. (Maribo) 98. — Falle, 284. — Hans, Musketer 14. — Henrik (1645, Viborg) 138. — Jens (1643, Assens) 94. — Jens, Gdmd. 22. — Lars, Farver 107. — Mads, Kapl. 141—43, 145. — Niels, Ladefgd. 20. — Peder, Mag., Sgpr. 128—30, 133, 135—37. — Simon Groth 99.
 Permin, J. H., Prokurist 70 f.
 Petersen, Ane Birgitte, se Jensen. — Anna 51. — Caroline Amalie 46. — Elisabeth 39. — Frederik Vald., Snedker 39. — Jacob (Hustru: Helvig) 10. — Jenny Sophie 30. — Joh. Anton Fr. Vilh., Etrd. 30. — Johanne 39. — Kirstine Magnelle, se Galthen. — Marie Frederikke Jac. Andrea 39. — Martine Jac. Ulr. 35. — N. M., Historiker, Sprogmand 87. — Niels, Tømrermstr. 39.
 Pettijohn, Jessie Veronica 45. — Maria del Rosario, se Nuñez Jorquera. — William Cullen 45.
 Petit, Charles Matthæus Philip, Boghld., Kasserer 283.
 Philip August, Konge af Frankrig 160.
 Phister, J. L., Skuespiller 83.
 Pickering, Oberst 249, 262, 270. — Elizabeth 261.
 Pingel, Ane Kirstine, se Ponsaing. — Chr. Nic., Sgpr. 26. — Nicoline Marie 26.
 Pipper, Anders Johnsen 79. — Andreas 284. — Dorothea Elisabeth 79. — Johan Andreas, Gen.aud., Bgmstr. 79. — Margrethe Marie 79, 284.
 Pless, Overmaskinmester 50. — Mary 50.
 Ployart, Slægten 271.
 Plum, Anne Julie, se Paludan-

- Müller. — Frederik, Biskop 191—94, 196, 200, 205, 207 f., 211, 220. — Søren Munk, Gdr. 220.
- Pogwisch, Dorte 104.
- Pollock, Elisabeth 232. — Robert, Sir 232.
- Ponsaing, Ane Kirstine 26.
- Pontoppidan, Børge Dinesen, Sgpr. 100. — Hans Dinesen, Vice-Rektor 100. — Michael Dinesen, Hører 100.
- Pot, Anders Christensen 124.
- Poulsdatter, Anne 22.
- Poulsen, Dorthæa, se Knudsen. — Maren Marie Rasmine 40. — Mathias, Landsdomm., Etatsraad 158. — Niels, Gaardejer 40. — Ole, Gdm. 21.
- Preiss, J., Vinhandler 170, 182.
- Prior, Alicia 54.
- Präger 170, 182.
- v. Prøck, Generalguvernør 241, 244.
- Psilander, C., Sec.lnt. 283.
- Puggaard, Hans 275.
- Pætges, Familien 169—186. — Axel Christian Hessel, Oblt. 185. — Caroline Augustine, se Kier. — Caroline Henriette 171, 174, 183. — Catharine Marie, se Rosenløw. — Christian Heinrich Joseph, Gæstgiver 169—186. — Christiane, se Hvorup. — Clara Marie 185. — Georg Anton Christian 186. — Henriette Johanne Magdalene 185. — Ida Johanne Christiane 186. — Jacob, Vintappersv. 169, 182. — Johan Anthon, Skuespiller 172, 178, 181, 183, 185. — Johan Jacob, Hattemagermstr. 179, 181, 184 f. — Johanne Louise, se Heiberg. — Johanne Magdalena 171, 176, 178, 181, 183. — Joseph Friderich, Skomagermstr. 178, 181, 184, 186. — Juliane Marie, se Rysslænder. — Karen Marie, se Bodholt. — Mads Andreas Eduard 186. — Marie Christine 174 f., 184. — Marthe Henriette Augustine 186. — Nielsine Helene, se Thieme. — Regine Amalie 175 f., 180, 185. — Sophie Amalie, Lærerinde 186.
- Quink, Johanne Magdalene 169, 182.
- Qvistgaard, Slægten 275.
- Rabe, Anne Cathrine 97. — Jacob, Hollænder 97.
- Rainals, John, Kbmd. 62, 69.
- Rantzau, Anders 102, 104. — Margrete, g. m. B. Brockdorff 104.
- Rantzau-Ascheberg, S. C., Greve 73.
- Rask, Jens Christensen 124.
- Rasmusdatter, Cathrine 12. — Karen 14 f. — Kirstine 12. — Maren 107. — Margrethe 276.
- Rasmussen, Anders 12. — Anna 48. — Anne Christine, se Eriksdtr. — Catharine Elis. Margr., se Krag. — Esther 48. — Hans Nielsen, Gdr. 23. — Jacob, Schweitzer 31. — Niels, Rdmd. 135 f., 139. — Peder, Guldsm. 156. — Rasmus, Gdr. 48. — Søren 12. — Thomas 12. — Vilhelm 278.
- Randulph, Ellen 284.
- Ravn, Anders Pedersen 119. — Hans, Ridefgd. 78.
- Reenberg, Anna 157. — Christen 157. — Frantz, Dr. med., Stadsfysikus 157. — Jens, Rektor 157. — Karen 157. — Kirsten 157. — Maren 157. — Margrete 157. — Mette 158. — Morten, Sgpr. 158. — Peder, Sgpr. 157. — Peder Hegelund, Bgmstr. 158. — Thøger, Landsdomm. 158.
- Reedtz, Christian 156.
- Reimers, Margrethe 22.
- Rengger, John, Planter 268 f. — Mary, se de Nully.
- Renior, Claus 133.
- Reventlow, Slægten 273. — C., Statsmin. 73. — Ditlew, Greve, Overkammerhr. 73. — Louise, se Stolberg.
- Reverdil, E. S. F., Kabinetssekr. 73.
- Rhuus, Christen Lauridsen, Bgmstr. 106.
- Riber, Anna Benedicte Bebekka 74. — Anna Arence, se Huulegaard. — Rasmus, Hørkr., Værtshush. 74.
- Riebau, Caroline Henriette Marie,

- se Krag. — Johan Heinr. Martin, Oblt. 33.
 Riis, Slægten 272.
 Risby, Slægten 273.
 Risø, Kaptajn 40. — Dagny Julie 40.
 Roach, Jan 231.
 Robbertson, J. F., Blikkenslager 63.
 Rode, Slægten 273.
 Roed, Christen (1525) 120. — Jens (1467) 120. — Jens (1503) 120. — Jens (1578) 120. — Jens (d. ca. 1606) 120. — Niels (1538) 120. — Niels (1587) 120. — Peder (1477) 120. — Peder (ca. 1500) 120. — Peder (1500) 120. — Søren (d. ca. 1631) 120.
 Roede, Herman, Guldtrækkersv. 11.
 Roepstorff, Ulrich Wilhelm, Generalgouvernør 264.
 Roersøn, Niels 138, 142 f.
 Rogers, Ann, se Markoe. — William, Kbmd. 270.
 Roman, Elizabeth 69.
 Rosenberg, Anne Nielsdtr. 78. — Gottfried, Ob. 32. — Ingrid Nicoline Vilh. Elis. 32. — Sophie Christ. Elis., se Dahlén.
 Rosenkrantz, Børge til Kokkedal 156.
 Rosenløw, Catharine Marie 185. — Johann Christian, Snedkermstr. 185. — Karen Cæcilie Marie, se Fibecker.
 Rosenstand-Goiske, Anna Cathrine, se Kjærulf. — Jens, Mag., Sgpr. 187. — Marie Benedicte 187, 197, 203.
 Rosenørn, Christiane 185.
 Rosenørn-Teilman, Chr. P. Th., Kultusminister 89.
 Rosevelt, Catharina 261.
 Ross, Earl of, se Lesly.
 Roulund, Rasmus, Auditør 223.
 Rubin, Marcus, Nat.bk.dir. 90.
 Ruge, Carl Joh. Fr., Læge 25. — Caroline Petrine, se Krag.
 Rumford, Benjamin Thompson, Statsmd., Fysiker 204 f.
 Rysslænder, Juliane Marie, se Strøm. — Juliane Marie 183, 185. — Niels, Farvermstr. 183.
 Ræv, Jens (1569) 119. — Jep Larsen 119. — Lars (1599) 119. — Lars, Sgpr. 119. — Morten (1579) 119. — Peder (1569) 119. — Per i Bejstrup 119.
 Samuelsen, Samuel 132, 150.
 Sandemand, Christen Christensen 124.
 Sanders, Philemon 239.
 Sass-Nielsen, C. 275.
 Saunders, Richard 250.
 Saurbrey, Jutta 28. — Niels Gottfr., Ob. 28. — Valdeline Christ. Elis., se Sebbelov.
 Saxesen, Anne Margrethe, se Krag. — Peter, Amtsforv. 18.
 Saxtorp, Hans Christian, Rektor 187. — Maria Abigael, se Kiel-schow. — Marie Christine 187.
 Saxstrup, Christian, Tinstøber 112. — Maren Pedersdtr. 112. — Peder Olesen 112.
 Schack, Otto Didrik, Greve, Gen.-maj. 65.
 Schaldemose, Chr., Skibskapt. 20. — Christiane Marie, se Knuff. — Martha Charl., se Krag.
 Schandorff, Tegnælærer 74. — Margrethe, se Suhr.
 Schebye, Martha Charl. 18.
 Schimmelmann, Charlotte, Grevinde 66.
 Schive, Kield Andersen, Sgpr. 143, 145.
 Schjøtt, Ida Marie Rasmusdtr. 107. — Kirstine Marie Rasmusdtr. 107.
 Schmauch, Johan Peter, Forv. 21. — Johanne Maria, se Hellesen. — Johanne Petrea 21.
 Schmidt, Peder Andreas, Havnekontrollør 276. — Marie 33.
 Schmidth, Jacob Christian, Sgpr. 199, 204, 275.
 Schou, Hans Frederik, Byfgd. 191, 209.
 Schouw, Cathrine Elis., se Krag. — Christine, se Sporman. — Henning Joh. Pedersen, Oblt. 24. — Peder Hansen, Øltapper 24.
 Schrader, Slægten 273.
 Schrøder, Slægten 273. — Anne 284. — Anna Dorothea 79. —

- Barbro Marie 79. — Dorothea Elisabeth 79. — Henrik, Handelsmd. 79. — Johan Ernst 79. — Johanne Margrethe 79.
- Schubart, Charlotte, se Schimmelmann.
- Schult, Andreas, Skomager 138, 143 f.
- Schultz, Henny 53.
- Schur, Morten, Skrædermstr. 12.
- Schutz, Elias, Skrædermstr. 14.
- Schwartzkopf, Arenza Birgitta, se Kierrumgaard. — Carl Peter August, Hof- og Livkirurg 74. — Christian Friedrich, Kontorchef, Etrd. 74. — Mathilde Minona Marie (Mimi) 74. — Minona Blanca Malvina, se Høstrup-Schultz.
- Sebbelov, Jørgen Clausen, Kapl. 95. — Valdeline Christ. Elis. 28.
- Seefeld, Claus til Visborggd. 155.
- Sehested, Jens til Katholm, 156. — Jens til Holmgaard 156.
- Seidelin, Margr. Dorothea, se Jacobsen. — Maria Margr. Wilh. 23. — Valentin Peter, Pr., Kons.rd. 23.
- Seier, Else Christine Friederichsdtr., se Gjødt.
- Selstrup, Amborg Pedersdtr. 115.
- Sempill, John, Kbmd. 254, 269.
- Servais, Antonie Wilh., se Dreyer. — Carl Ludvig, Ingeniør 40. — Cathrine Dor. 29. — Inger Elisabeth, se Krag. — Niels Leonhard, Garvermstr. 40.
- Shuttleworth, John, Kbmd. 62.
- Sidemann, Pr. 76. — Ane Christine 76. — Cecilie, se Bork. — Hans, Sgpr. 76.
- Sidenborg, Claus 139, 142 f., 145.
- Sivers, Cathrine 133.
- Sigersted, Maren 284. — Niels, Byfgd., Bgmstr. 284.
- Simmons, Peter, Gouvernør 263.
- Simonsen, Lauritz Schebye Vedel, Historiker 216 f.
- Skinkel, Gabriel til Søholm 102.
- Skorup, Jens Christensen 123.
- Skov, Axel Mogensen, Kons.forp. 157.
- Skriver, Gunde, se Grøn.
- Slange, Anna Marie Pedersdtr. 157. — Maren Pedersdtr. 157.
- Smed, Christen Christensen 124.
- Smidth, Jens Hansen, Prof., Sgpr. 211.
- Smith, Anne Marie 9, 11. — Dorothea Marie 9, 11. — Johan, Skrædermstr. 9, 11. — Nicolaj 11.
- Soldtwedel, Barbara 284.
- Sommer, Edel Margrethe, Justitsraadinde 284. — Lauritz, Cand. phil., Fuldmgt. 284. — Magnus, Dr. theol. & phil., Sgpr. 211. — Peder Pedersen, Sgpr. 283. — Peder Urban Martin 284.
- Sporman, Christine Nielsdtr. 24.
- Stage, Joh. Ad. Gottlob, Skuespiller 83.
- Stallard, Cornelius, Læge 246.
- Steenbuch, Slægten 273.
- Steen Schwang, P. H. 198.
- Steenstrup, Hans Resen, Provst 211. — Japetus, Naturforsker 89.
- Steinhauer, Carl Ludv., Just.rd. 33, 89—91. — Dagmar Ophelia 33. — Marie, se Schmidt.
- Stennese, Marie Magnesia Fredr. 41.
- Stewart, Annabella 232.
- Stevens, Ann, se Andsley. — Ann 259. — Edvard, Dr. 249, 258—63. — Eleanor 260. — Hester, se Kortright. — Mary 259. — Richard 259. — Thomas 259, 261. — Thomas, Kbmd. 259. — Thomas, Kbmd. 249, 259.
- Stewenson, John, Gæstgiver 63.
- Stolberg, Louise, Grevinde 73.
- Struensee, J. F. 73.
- Strøm, Juliane Marie 183.
- Stumphius, Hendrich, Planter 229, 237.
- Stærmosse, Familien 273.
- Suhr, Margrethe 187.
- Sundt, Rasmus Christensen, Kbmd. 107.
- Sutton, Joseph 250.
- Suze, Garver 21. — Nicoline Regine 21.
- Svane, Sophie, Jfr. 178.
- Sveistrup, Slægten 273.

- Svendsen, Jacobine 109.
 Sverdrup, Maren 108.
 Svitzer, Jens T., Godsejer 18.
 Søbøtke, Major 261, 265.
 Søegaard, Peder Nielsen 124.
 Sørensdatte, Maren 103.
 Sørensen, Bertel, Raadstueskr. 155 f. — Claus, Skrædermstr. 12. — Didrik, Sporemager 12. — Sørensen, J. P. 275. — Jacob, Kgl. Teltmager 9, 11, 15, 57. — Peder, Bgmstr. 135. — Rasmus, Skrædermstr. 12.
 Tegner, Slægten 273.
 Tetens, Stephan, Biskop 200.
 Tetzmo, Otto, Jægermstr. 94.
 Thaning, Slægten 275.
 Thaulow, Gilbert Lawri, Byfgd. 209. — Johanne Dorothea, se Gram.
 Thibou, Daniel, Redaktør 263.
 Thieme, Georg August, Stiftsdyrlæge 184. — Marie Christine, se Thrane. — Nielsine Helene 184, 186.
 Thisted, Jørgen Overgaard, Kapl. 208.
 Thomas, A. P., Madame 258. — Luke, Kbmd. 265 f.
 Thomasdatter, Karen 99.
 Thommesen, Peder, Møller 98.
 Thomsen, C. J., Museumsdirektør 89—91. — Ellen Margrethe 284. — P. M. 275. — Peder, Møller 93.
 Thorsenius, Hører 96.
 Thrane, se Trane.
 Thrap, se Trap.
 Thygesen, Familien 275. — Marie Katrine 37.
 Thøgersen, Peder, Biskop 129 f.
 Tingberg, Peder Kryssing, Sgpr. 203.
 Titley, Peter, Planter 229.
 Topsee, Caroline Maria Augusta 275. — Fr. Vilh. Wolfgang, Sgpr. 34. — Frederikke Christiane, se Hall. — Ingeborg Margr. 34.
 Torbensen, Bent, Skrædermstr. 14.
 Tornby, Gert Christensen, Forv. 106.
 Tornekrannds, Slægten 273.
 Towers, James, Skifteforv. 237, 246, 252 f., 256.
 Trane, Thrane. — Anders, Rdmd. 128, 135. — Anna 128. — Christen, Rdmd. 128. — Ingeborg Kristine 115. — Jens 128. — Kirsten 128. — Kirsten 128. — Kirsten Christensdtr. 134. — Lars, Kapl. 128. — Laurits, Sgpr. 128. — Laurits Andersen, Rdmd. 128. — Laurits Nielsen 128, 141. — Maren 128. — Marie Christine 184. — Niels, Rdmd. 128. — Peder Jensen, Bgmstr. 128.
 Trap, Thrap. — Anne Jensdtr. 78. — Christen Jensen 78. — Christen Mouritsen, Kbmd. 78. — Cort 78. — Daniel Smith, Kirkehistoriker 78. — Dorthe Jensdtr. 78. — I. P., Topograf 78. — Jens Nielsen, Konsumtionsbetjent 167. — Niels, Stud. 167. — Niels Jensen, Sg.degn 78.
 Troensegaard, Ingeborg Cathr. 30.
 Troest, Mathilde 50.
 Trolle, Helle 156.
 Tryde, Slægten 273. — Frederik Christian, Cand. jur. 201.
 Tscherning, Anton Frederik, Ingeniør 53. — Eilert Adam, Overkirurg 53. — Henny, se Schultz. — Kirsten, se Krag.
 Tvermoes, Anna Catharina 275. — Mads Jacobsen, Hørkr. 275.
 Tybo, Jens Christensen 124.
 Tysk, Christen Christensen 124. — Christen Christensen 124.
 Tønnesen, Carsten, Bgmstr. 148.
 Tøxen, Slægten 76 f. — Anna Kirstine 76. — Anne, se Lund. — Ane Christine, se Sidelman. — Birgitte 77. — Cæcilia 76 f. — Hans, Landmd. 77. — Ingeborg Kirstine 77. — Jørgen Karsten Block, Litterat 76 f. — Manasse, Landmd. 77. — Niels 76. — Niels, Sgpr. 76.
 Urne, Birgitte 155.
 Uttrup, Jens Andersen 106. — Niels Andersen 106.
 Wade, Thomas 236.
 Wahlmann, Elis. Philippa Aug. Maria 54.

- Valdemar I, den Store, Konge 160—63.
- de Walesko, Don Alvarez 248, 255 f.
- Walkendorff, Henning 94.
- Walker, John 69 f.
- v. Walterstorff, Ernst Frederik, Generalgouvernør 262, 270. — Hylleborg Margaretha Juliana 262. — Sarah, se Kortright.
- Vansittart, Nicolas 68.
- Washington, George 225 f., 270.
- Webster, Frederik William, Sgpr. 63. — William, Skræder 63, 69.
- Wedel, Peter August, Amtsprøbst 193 f.
- Wegscheider, Julius August Ludwig, Prof. theol. 208.
- Venton, Ann, se Lytton. — Ann Lytton 239, 243, 250—52, 255, 257, 259. — Eleonora 258 f. — John Kirwan, Kbmd. 239 f., 250 f.
- Werlauff, Erich Christian, Historiker 217.
- Verkplank, Effe, se Beckman. — Philip 267.
- Westberg, Jens Peter Thorvald, Pr.ltn. 282 f. — Johan Peter 282 f. — Jonas Peter Thorvald, Sek.lt. 283.
- Vestergaard, Niels Christensen 124.
- Wexhall 180.
- Vhezy, Gideon 47. — Martha, se Fleischer. — Peter Georg, Lektor 47. — Rigmor Elisabeth, se Kragh.
- White, John, Kbmd. 69.
- Wiberg, Andreas Frederik, Sgpr. 204.
- Wiborg, Maren 122.
- Widberg, Ann, se Venton. — Nicolay Peter, Guldsmed 257.
- Wiff, Jacob Hansen, Kbmd. 153.
- Wilcox, John, Kbmd. 250.
- Vilhelm, Ærkebiskop af Reims, 160.
- Vilhelm af Æbeltoft, Abbed 160.
- Vilhemsdatter, Ane Marie 183.
- Villadsen, Jens, Fæster 78.
- Wille, Hans Jørgen, Lærer 214.
- Willemoes-Suhm, Slægten 271.
- Williams, Jane 240. — John, Planter 240. — Lea 240 f.
- Wiltmann, Johan Frederiksen, Sagfører 107. — Katrine Marie Johansdr. 107.
- Winding, Hans, Byfgd. 260.
- de Windt, Jan, Generalgouvernør 263.
- Vinkel, Christen 144.
- Vinter, Anders Sørensen, Sg.degn 78.
- Wissing, Johanne Jensdr. 184.
- Witte, Magdalene Sophie 18.
- Wittorp, Slægten 273.
- Witworth, Joseph, Sir 66.
- Wolf, Cathrine Elisabeth, se Groth. — Hans Eiler, Sgpr. 98, 100.
- Volkertzen, Anna Car. Amalie 47. — Cathr. Margr., se Haar. — Laur. Chr., Frøagent 47.
- Wormslev, Arnoldine Christ. 28.
- Worsaae, J. J. A., Museumsdirektør, 87—92, 280.
- Wright, Henry, Kbmd. 61, 67, 69.
- Wulff, Slægten 273. — Elisab. Maria, se Lorentzen. — F. A., Kbmd. 67. — Hans, Skrive- og Regnemstr. 57. — Hertz Moses, Kbmd., Gæstgiver 170, 183. — Marie 57. — Rebekka, se Amsterdam. — W. Moses, Kbmd. 170 f.
- Væver, Peder Nielsen 124.
- Yard, Benjamin, Kbmd. 262. — Elizabeth, se Kortright. — James, Kbmd. 258, 262, 270.
- Zink, Joh. W. Ludv., Syngemstr. 93.
- Øllgaard, Nicolai Esmarch, Amtsprøbst 211.
- Ørsted, Aage, Grosserer 38. — Albert Nikolaj, Inspektør 38. — Emma Pauline, se Brøndum. — Ingeborg, se Krag.

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

60DE AARGANG
(10. RÆKKE 6. BIND)
1939

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

I KOMMISSION:
EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN 1939

Redigeret af Samfundets Skriftudvalg
ved
H. HJORTH-NIELSEN

H. P. HANSENS BOGTR., KBHVN.

INDHOLD.

Præste- og Landmandsslægten Krag (Kragh). Af Hovedarkivar <i>H. Hjorth-Nielsen</i> og mag. art. <i>Albert Fabritius</i>	1
Briterne i Helsingør omkring 1801. Af Kaptajn <i>Gordon Norrie</i>	61
Smaa Meddelelser.	
Overkammerherre Grev Ditlev Reventlow. Bidrag til hans Karakteristik. Af <i>L. B.</i>	73
Glahn-Samfundet. Af <i>L. B.</i>	73
Arence Huulegaards Efterslægt	74
Bemærkninger om Meddelelses-Teknikken i Stamtavler. Fremført paa Mødet 14. Nov. 1938. Af dr. med. <i>K. A. Heiberg</i>	75
Lidt om Slægten Tøxen. Af <i>Andreas Sidelmann</i>	76
Spørgsmaal og Svar.	
1. Trap. 2. Nielsen-Lerche. 3. Bakke	79
Samfundets Regnskab for Aaret 1938	80
Af <i>J. L. Heibergs</i> Kærlighedsbreve fra Bordskuffen. Af Teaterhistoriker <i>Robert Neiiendam</i>	81
Worsaaes Optegnelser. Nogle Kommentarer. Ved mag. art. <i>S. P. Skov</i>	87
<i>Lise Groth's</i> Slægt. Af Landinspektør <i>Thorvald Lindhard</i>	93
Drabet paa <i>Otte Emmiksen</i> paa <i>Stensgaard</i> . Ved Lektor <i>Hans H. Fussing</i>	101
Optegnelser om Slægten <i>Kjærskov</i> i Danmark og Norge. Af Postmester <i>C. Klitgaard</i>	106
Familienavne i Ø. og V. Han Herred. Af Kommuelærer <i>P. Rønn Christensen</i>	116
To Svogre. Borgmester <i>Claus Christensen</i> , Reenbergernes Stamfader, og Magister <i>Jens Ostenfeld</i> af Slægten med de røde Roser. Personer og Forhold i <i>Viborg</i> i det 17. Aarhundrede. Af Oberstløjtnant <i>Chr. Bokkenheuser</i>	127
Släktskapen i andra led mellan konungarne <i>Valdemar I</i> , <i>Knut Erikson</i> och <i>Bela 3.</i> Av kammerherre <i>Hans Toll</i>	160
Anmeldelser	164
Svar.	
1. Trap. 2. Nielsen-Lerche	167
Bøger indsendt til Redaktionen	168
Familien Pætges. Nogle Antegnelser til »Et Liv, gjenoplevet i Erindringen«, af <i>Johanne Luise Heiberg</i> . Ved Kontorchef <i>Richard Høeg Brask</i>	169
Bidrag til Biskop <i>Jens Paludan-Müllers</i> og Amtsprovst <i>Peter Vilhelm Lützens</i> Historie. Af Dr. theol. <i>Skat Arildsen</i>	187
<i>Alexander Hamilton</i> og hans mødrene Slægt. Tidsbillede fra Dansk Vestindiens Barndom. Af Generalmajor <i>H. U. Ramsing</i>	225

Fortegnelse over den danske Stamtavle-Litteratur i Aarene 1937 og 1938	271
Anmeldelser	277
Smaa Meddelelser.	
Worsaaes Optegnelser. Nogle Kommentarer	281
Herr Kontorchef Olrik og »Pater est —« Reglen. Af mag. art. <i>Albert Fabritius</i>	281
Om Kirkebøgerne i Nordtyskland	281
En Rettelse til »Norske, svenske og finske frivillige Officerer og Læger i den danske Hær og Flaade i Krigene 1848—50 og 1864«. Af Kaptajn, Kammerjunker <i>Hector Boeck</i>	282
Spørgsmaal og Svar.	
Spørgsmaal. 1. Petit — Kelp — Sommer. 2. Falsen — Dalhuus — Sigersted — Thomsen	284
Svar. Bakke	284
Samfundets Anliggender	285
Fortegnelse over Medlemmerne af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie. (1. November 1939)	286
Register	292

DR. K. CARØE:

DEN DANSKE LÆGESTAND I—V.

- I. Doktorer og Licentiater 1479—1788.
- II. Kirurger 1738—1785.
- III. Den danske Lægestand 1786—1838.
- IV. Den danske Lægestand.
Supplementsbind til 7 Udg. (Læger, der har taget Eksamen efter 30. Januar 1838 og er døde inden 1. Januar 1901).
- V. Supplementsbind til I—IV.
I—V Kr. 8,—. Enkelte Bind Kr. 2,—.

HENRY BRUUN:

DANMARKS AMTSFORVALTERE 1660—1848

Kr. 3,25.

FRITZ JÜRGENSEN WEST:

DE KONGELIGE AMTMÆND I HERTUGDØMMET

SLESVIG 1660—1864

Kr. 2,—.

INDHOLDSFORTEGNELSE

TIL PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFTS

FØRSTE 50 BIND

1.—9. Række II (1880—1929)

Kr. 2,—.

samt

FORTEGNELSE OVER

LITTERÆRE ARBEJDER AF LOUIS BOBÉ

Udarbejdet af ØJVIND ANDREASEN, cand. mag.

Kr. 2,—.

Henvendelse sker til Ejnar Munksgaards Forlag, Nørregade 6,
København K., Tlf. Central 6970.

Bognyheder.

FRA RIGSARKIVETS SAMLINGER II

Gemeimearkivet i Tiden fra Enevældens Indførelse
til Rigsarkivets Oprettelse (1660—1889).

Ved *Holger Hjelholt*.

56 Sider. Folio med Lystryk.

Indb. Kr. 6,—.

THOMAS KINGO'S SAMLEDE SKRIFTER

Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
ved *Hans Brix, Paul Diderichsen* og *F. J. Billeskov-Jansen*.

Bind II er udkommet. Vil blive komplet i 7 à 8 Bind.

Bd. II, 263 Sider.

Kr. 6,—.

For Medlemmer af D. S. L.'s Prænumerantafdeling

Kr. 4,—.

DANMARKS RIGES BREVE

Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
under Ledelse af *Franz Blatt*.

Udkommet er: 2. Række 1. Bind, 1250—1265.

Udarbejdet af *Gustav Hermansen*.

374 Sider.

Kr. 12,—.

AMTSUDGAVEN af

„Danmarks Riges Breve“ udgivet af Det Danske
Sprog- og Litteraturselskab under Ledelse af *Franz
Blatt*:

Aarhus- Randers- Vejle- Amter.

2. Del 1. Hefte 1250—1265 ved *Gustav Hermansen*.

56 Sider.

Kr. 1,—.

EJNAR MUNKSGAARD · KØBENHAVN